# Index pro Circularibus ab a. 1877—1880.

## dimissis.


| | Pag. |
|---|---|
| Abstinentia | 5. |
| Agárd | 89. 219. |
| Albertfalva | 90. |
| Allocutio | 43. 121. 297. |
| Anderle | 69. 227. 240. 292. 308. |
| Andrin | 149. 182. 227. |
| Anker | 241. |
| Anniv. connub. S. Majest. | 217. |
| Apochae ad fiscos dioec. | 270. |
| „ de eleemos. | 309. |
| „ viduar. et orphan. | 113. |
| Archicoenob. Praemonstr. | 276. |
| Árpád | 149. |
| Assecuratio | 277. |
| Áta | 89. |
| Baán | 223. |
| Bakody | 245. |
| Balics | 236. |
| Balázsevics | 138. |
| Balogh | 25. |
| Battina | 234 |
| Báta | 165. 265. |
| Báttaszék | 241. |
| Beck | 240. |
| Bednár | 93. |
| Beke | 115. |
| Belfürged | 17. |
| Belvárd | 73. |
| Bencze | 281. |
| Benedictio apost. in artic. mort. | 85. |
| Benge | 165. |
| Benyovszky | 74. 240. 242. 267. 308. 326. |
| Berkesd | 147. |
| Bilohradszky | 97. |
| Biró | 76. 240. |
| Boda | 212. |
| Bolmán | 90. 193. |
| Borjád | 145. |
| Boros | 182. 245. |
| Bozsok | 95. |
| Bölcske | 76. 99. |
| Brem | 240. 286. |
| Bundalla | 245. 308. |
| Bunyevácz | 61. |
| Büntető jog | 308. |
| Capellani castr. | 157. |
| Cathedra hist. | 273. |
| Chartae geogr. | 148. |
| Chartae pro vadimonio | 244. 275. |
| Conferentiae Ludir. | 31. |
| Csajághy | 61. |
| Cser | 286. |
| Csonka | 226. |
| Csontos | 61. 216. 286. 308. |
| Crux rubra | 279. |
| Czobor | 154. |
| Czompó | 130. |
| Data statist. | 68. 138. 212. 262. |
| Dárda | 3. |
| Dinnye-Berki | 277. |
| Diós-Berény | 60. 144. |
| Dispens. ab exerc. milit. | 153. |
| Dispens. matrim. | 124. |

Pag.

Dvorzsák . . . 26. 69. 75. 160. 245.
Dulánszky Episc. . . . . 65. 77.
Duna-Földvár . . . . . 74. 304. 313.

Encyclica Leonis XIII. . . . 131. 175.
Eudes . . . . . 96.
Examen synodale 75. 158. 237. 263. 308.
Exhibitio Paris. . . . . 67.
„ Albareg. . . . . 171.
Extract. matric. sub. curatela exist. 92. 138.
Extract. matric. Croatar. etc. . . . 138
Extract. quomodo concinn. 181. 209. 265. 294.
Extract. mortuor. . . . . 192.
Extract. mort. milit . . . . . 191.
Extract. mort. e confiniis . . . . . 261.

Fadd . . . . . 118.
Fajnor . . . . . 271.
Fecser . . . . . 285.
Feked . . . . . 118.
Feria V. in coena Dom. . . . . 265.
Festum immac. Conc. . . 235. 243. 312.
Festum. SS. Cyrill. et Method. . . . 315.
Fischer . . . . . 76. 130.
Frank . . . . . 263.
Fügedy . . . . . 58
Fülöp . . . . . 69. 76. 286.

Garé . . . . . 240.
Geng . . . . . 281.
Gerencsér . . . . . 223.
Geresd . . . . . 163.
Gerlich . . . . . 69. 158. 182. 241.
Girk . . . . . 229.
Glatt . . . . . 240.
Gledić . . . . . 233.
Gönczy . . . . . 294.
Götz . . . . . 166.
Gratulatoriae ad Leonem XIII. . . . 147.
Greksa . . . . . 96.
Gruber . . . . . 234.

Pag.

Guibert . . . . . 321.
Gudler . . . . . 240.
Gundy . . . . . 281.
Guzsaly . . . . . 151
Gyertyánffy . . . . . 59.
Györkő . . . . . 240.

Haragó . . . . . 158.
Harcz . . . . . 165.
Haisler . . . . . 119. 237. 308.
Harkány . . . . . 75.
Harmath . . . . . 273.
Harmonium . . . . . 56.
Hass . . . . . 149. 286.
Henisz . . . . . 291.
Herbst . . . . . 308.
Herczeg-Szőllős . . . . . 29.
Herczeg-Sz.-Márton . . . . . 76.
Herend . . . . . 140. 181. 219.
Herendy . . . . . 221.
Heid . . . . . 149.
Hird . . . . . 151.
Hollndonner . . . . . 265. 267.
Horváth-Hertelend . . . . . 4. 233.
Horváth Steph. . . . . 69.
Horvàth Georg. 69. 130. 230. 240. 286. 292.

Illegitime nati . . . . . 293.
Indulgentiae . . . . . 95.
Institut. pens. ludir. . . . . 39. 91.
Instit. creditorium minor. possessor. 127.
Instrumenta instructionis . . . . . 53.
Iskolaügy ujjá szervezése . . . . 19.
Isoz . . . . . 276.
Iván Battyán . . . . . 93.

Jánosi . . . . . 271.
Jozgics . . . . . 160. 166. 240.
Jubilaeum eppatus Pii IX. . . . 33.
Jubilaeum . . . . . 199. 218.

Kakasd . . . . . 159. 232. 314.
Kanyó . . . . . 245.

Pag

Katics . . . . . 149. 227. 314.
Kath. Hetilap . . . . . 93.
Kanya . . . . . 155.
Kátoly . . . . . 143.
Ker. Erkölcstan . . . . . 17.
Keserics . . . . . 276.
Keszü . . . . . 295.
Kisasszonyfa . . . . . 221.
Kis-Dorogh . . . . . 230. 280.
Kisfalud . . . . . 285. 313
Kis-Székely . . . . . 115.
Kis-Vejke . . . . . 274.
Koch . . . . . 233.
Komáromy . . . . . 166.
Koleszár . . . . . 149. 227. 314.
Konner . . . . . 155.
Kornis . . . . . 4. 233.
Kósz . . . . . 276.
Kovács . . . . . 149.
Kögl . . . . . 69. 147.
Kömlőd . . . . . 144.
Kövesdy . . . . . 230. 286.
Közmüvelődés . . . . . 270.
Krisztanics . . . . . 230.
Kulcsár . . . . . 130. 237.

Lackenbacher . . . . . 64 141.
Lauš . . . . . 69.
Láncz . . . . . 283.
Leges et Ordines . . . . . 229. 269.
Leitner . . . . . 166.
Lenár . . . . . 57.
Libri prohibiti . 25. 28. 56. 92. 115. 223.
Libri commendati . . . . . 236.
Lichtfusz . . . . . 26. 97. 130.
Liget . . . . . 64.
Ligetkuthy . . . . . 284.
Lipova . . . . . 246.
Lothárd . . . . . 118.
Lovászhetény . . . . . 292.
Lytaniae . . . . . 325.

Pag

Magenheim . . . . . 149.
Magyar Jos. . . . . 182. 245.
Magyar Nicol. . . . . 130. 158.
Magyar Sigism. . . . . 61. 216. 308.
Magyar-Soóros . . . . . 53. 60.
Maiss . . . . . 272.
Markovics . . . . . 294.
Matrimonia militum . . 15. 27. 141. 261.
Matrimonia Tirolensium . . . . 59.
Matrimonia mixta . . . . 287. 305.
Mayer . . . . . 273.
Medgyesy . . . . . 69. 166.
Mendlik . . . . . 17.
Meződ . . . . . 241.
Méhes . . . . . 231.
Mészáros . . . . . 286.
Missiones Norveg. . . . . 118.
Mocsolád . . . . . 173. 219.
Mohács . . . . . 223. 304.
Molnár . . . 69. 75. 119. 242. 267. 312.
Moranche . . . . . 237. 314.
Moreau . . . . . 117.
Mors Pii IX. . . . . 107.
Mors ADucis Caroli . . . . . 117.
Mors defensor. patriae . . . . . 28.
Mortuorum inspectores . . . . 1.
Mőcsény . . . . . 237.
Mőzs . . . . . 313.
Mundities in Scholis . . . . . 213.
Mutatio nominis . . . . . 275.

Nagy . . . . . 59.
Nagy-Hajmás . . . . . 129.
Nast . . . . . 225.
Neuwirth . . . . . 273.
Német-Palkonya . . . . . 29.
Német-Bóly . . . . . 140. 226.
Német-Egregy . . . . . 173. 239. 266.
Német-Márok . . . . . 239.
Német Francisc. . . . . 130.
Nép-kertésze . . . . . 93. 280.
Nikl . . . . . 237.

Pag.

Novák . . . . . 61. 242. 267. 281.
Numeratio populi . . . . . 291.

Obadich . . . . . 240.
Obligatoriae sorte extractae . . . 113.
Obolus Petri . . . . . 195.
Officialium milit. salar. . 151. 157. 167.
Ollé . . . . . 119.
Onczay . . . . . 226. 267.
Oroszló . . . . . 70.
Országh . . . . . 3.
Ózd . . . . . 144.
Ozora . . . . . 142. 285. 292.

Paks . . . . . 295. 310.
Pastorales . . . . . 9. 101. 183. 249.
Pálfy . . . . . 219.
Pártos . . . . . 97. 267.
Peintler . . . . . 147.
Pellérd . . . . . 221.
Pensio ludir. . . . . 39. 91. 283.
Petroleum . . . . . 236.
Péhm . . . . . 69. 226. 237.
Pfisterer . . . . . 237. 281.
Philippovics . . . . . 69. 227. 286.
Philyrae famil. . . . . 16. 181.
Pintér . . . . . 230. 281.
Plosser . . . . . 245.
Pozsgay . . . . . 149.
Praeconisatio . . . . . 78.
Prantner . . . . . 242
Prikler . . . . . 237. 286.
Professio fidei . . . . . 35.
Proksch . . . . . 149. 182.
Protocoll. elect. Sedis Schol. . 57. 92.
Pucher . . . . . 137.
Pur . . . . . 276.
Puskás . . . . . 154.
Püspök-Márok . . . . 159. 215. 231.
Püspök-Sz.-László . . . . . 26. 242.

Quinquennales . . . . . 80.

Rakovszky . . . . . 325.

Pag.

Rathmann . . . . . 69. 227. 314.
Ráczpetre . . . . . 74.
Rákos . . . . . 174.
Recursus doc. pro pens. . . . . 255.
Religio . . . . . 180.
Rézbányai . . . . . 93.
Romaisz . . . . . 69. 97. 182.
Rubint . . . . . 71.
Rubricae statist. . . . . 59.
Rumpelesz . . . . . 225.

Sárok . . . . . 129.
Sághy . . . . . 226.
Scharfenberger . . . . . 308.
Schematism. unniv. . . . . 239.
Schmidt . . . . . 91.
Schola industr. . . . . 245.
Schranim . . . . . 163.
Schultz . . . . . 235.
Schunda . . . . . 56.
Schwerer . . . . . 281.
Sedes schol. . . . . 57. 92.
Serajevo . . . . . 289.
Siklós . . . . . 94.
Singer . . . . . 182. 237.
Sipos . . . . . 286. 292. 303.
Slábу . . . . . 63.
Societas S. Ladisl. 63. 137. 148. 236. 269. 294.
Stark . . . . . 230.
Stockinger . . . . . 4. 74. 182. 267.
Stola pro funct. milit. . . . . 55.
Stratum eccles. . . . . 114.
Streicher . . . . . 75. 226.
Sumony . . . . . 280.
Systema schol. civil. et elem. . . 71.
Szabó . . . . . 130. 231. 239. 284.
Szakcs . . . . . 277.
Szajk . . . . . 1.
Szalay . 76. 97. 149. 160. 182. 226. 314.
Szalczer . . . . . 182. 234. 308. 326.
Szandtner . . . . . 227. 230.
Szauter . . . . . 245.

Pag.

Szágy . . . . . 163.
Szebény . . . . . 286.
Szegzárd . . . . . 70. 118. 140.
Szeifricz . . . . . 58.
Szekeres . . . . . 166. 308.
Szellő . . . . . 193.
Szent-Márton . . . . . 234.
Szent-Lőrincz . . . . . 225.
Szepelt . . . . . 61.
Szerényi . . . . . 97. 286.
Széchényi-Kollonics . . . . . 215.
Szigvart . . . . . 124.
Szikszay . . . . . 26.
Szilágy . . . . . 29. 232.
Szilvásy . . . . . 267.
Szilvek . . . . . 160. 240.
Szőkéd . . . . . 67.
Sztára . . . . . 246. 266.
Szuly . . . . . 160
Szücs . . . . . 240. 245.
Szür . . . . . 53 60.

Takács . . 26. 28. 58. 69. 182. 226. 245.
Tájékozó . . . . . 241.
Templum SS. Cordis . . . . . 154.
Tempus frequent. Scholae . . . . 128.
Testimonia docentium . . . . . 89.
Tevel . . . . . 234.
Tékes . . . . . 237.
Tésen . . . . . 4. 274.
Theses theol. . . . 25. 129. 209. 263.
Thomas Aquin. . . . . 301.
Tirolensium matrim. . . . . 59.
Tokody . . . . . 192.
Toldy . . . . . 158.
Tolna . . . . . 192. 258.
Tormás . . . . . 234.
Torna póttanfolyam . . . . . 55.

Pag.

Topáll . . . . . 61.
Tóth . . . . . 75. 240.
Trivanović . . . . . 233.
Troll . . . . . 161. 244. 311.

Udvar . . . . . 165. 158. 314.
Udvari . . . . . 231.
Ulákovics . . . . . 149. 158. 314.
Ungar . . . . . 276.

Vaccinatio . . . . . 92.
Varasdy . . . . . 27.
Varga . . . . . 182. 230. 240.
Vasváry . . . . . 159.
Várdomb . . . . . 71. 162. 241.
Végh . . . . . 280.
Véménd . . . . . 325.
Viljevó . . . . . 25.
Virágos . . . . . 73. 143.
Visnić . . . . . 233.
Vitkovics . . . . . 286.
Vitri pictura . . . . . 152.
Vogl . . . . . 230. 240.
Vosinszky . . . . . 69. 230. 308.
Vuić . . . . . 286.

Waldfogl . . . . . 58.
Walter . . . . . 17. 230.
Weber . . . . . 245.
Weisz . . . . . 69. 281.
Wolfssohn . . . . . 312.
Wurster . . . . . 314.

Zányi . . . . . 97. 162.
Zeiler . . . . . 273.
Zomba . . . . . 148.
Zsivics . . . . . 240.
Zsuljevics . . . . . 286.



Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei Episcopalis.
(J. E Steegmüller.)

# L. J. Chr.

52
1877

Beneficium parochiale Szajk, patronatui Fundi R. Scientiarum Universitatis obnoxium, per resignationem Josephi Schmidt, a 1-a Januarii a. c. vacans redditum est. (Concursus pro vacante beneficio parochiali Szajk.)

Quodipsum hisce Clero meo notum reddo, simulque eos, qui beneficium isthoc assequi desiderant, provoco, ut recursum suum, Exc. R. H. Ministerio Cultus et publicae Institutionis inscribendum, tymbroque 1 fl. providendum, mihi intra spatium 6 hebdomadarum substernant.

53
1877

Ut §. 110. Art. XIV. Legis novellaris a. 1876. rite observetur, Ex. R. H. Ministerium Internorum Negotiorum, in usum eorum, quibus incumbit mortuos inspicere, fusum edidit normativum, ex quo ea, quae pastoribus animarum scitu necessaria sunt, pro congrua directione hisce commnnico: (Normativum pro Inspectoribus mortuorum.)

Utasitás a halottkémek részére. 1-ső rész. Eljárási szabályok azon halottkémek részére, kik orvostudori vagy sebészi oklevéllel birnak.

3. §. Ha a halál a halottkém meggyőződése szerint bekövetkezett . . . . a halottkém megállapitja az eltemetési időt (7. §.) s kiállitja a halotti vizsgálati bizonyitványt.

5. §. Az eltemetési határidő közönségesen 48 óra, amennyiben pedig a hulla sajátsága, kivált a melegebb évszakban, közegészségi szempontból a korábbi eltemettetést tenné szükségessé, orvostudori, vagy sebészi oklevéllel biró halottkémek felhatalmaztatnak, hogy ily esetekben a hulla eltakaritását már a halál bekövetkeztétől számitandó 36 óra utánra is megengedhessék, — mi azonban a helyi hatóságnak haladéktalanul bejelentendő.

A járványok alkalmából netalán megkivántató korábbi eltemettetések iránt a törvényhatóság intézkedik.

6. §. Azon hullát, melyre nézve tetszhalál gyanuja fennforgott s az élesztési kisérletek is foganatba vétettek, 48 óra alatt semmi körülmények között sem szabad eltemetni, sőt a 48 óra után is csak akkor, ha a hullákban a rothadási folyamat kétségtelenül bekövetkezett.

7. §. Az eltemetésnek rendesen az 5. és 6. §§-okban kiszabott határidők leteltére következő, helyben szokásos temetkezési időben kell megtörténni, mely idő

azonban a halál bekövetkeztétől számitva 60, a tetszhalál gyanujában állottaknál a rothadási folyamat bekövetkeztétől számitva 12 órán túl nem terjed.

8. Az eltemetés ezen határidőn tuli elhalasztásának csak akkor van helye, ha a hulla bebalzsamoztatik (conserváltatik), halottkamrába vitetik, vagy máshova elszállittatni szándékoltatik.

Ily vagy ehez hasonló esetekben a halottkém a temetés elhalasztását, ha kielégitő intézkedések tétettek arra nézve, hogy a hulla a közegészségre káros befolyással ne legyen, megengedi és az erre vonatkozó körülményt a halottvizsgálati bizonyitvány észrevételei rovatába feljegyezi.

9. §. Ha a halottkém annak jönne tudomására, hogy a hulla a kitüzött időben el nem temettetett, tartozik erről a községi előljáróságot haladéktalanul értesiteni.

10. §. A halottkém a fennebbiek szerint kiállitandó hivatalos bizonyitványt a halott hozzátartozóinak azon utasitással kézbesiti, hogy annak alapján az eltemetést eszközöljék.

*Eljárás rendkivüli haláleseteknél.* 13. §. A 11. és 12. §§-okban érintett hullákra nézve a halottkém bevárja a hatóság intézkedését is, és az eltemetés idejét ahoz képest tüzi ki.

Ha azonban a hatósági intézkedés bármely okból 49 óra lefolyása alatt meg nem történik, a halottkém ideiglenes eltemetési engedélyt ad, ezt a halotti vizsgálati bizonyitvány 11-ik rovatába bejegyezi, a többire nézve pedig a megelőző §§-ok szerint jár el.

2-ik rész. Eljárási szabályok a képesitett és ezzel azonosoknak tekintett halottkémek részére.

3. 9. Ha a halál a halottkém meggyőződése szerint bekövetkezett, és ha pontos vizsgálat után az elhalálozásra nézve semmi gyanut gerjesztő körülményt nem talált, a halottkém, ha az elhalt egyén orvos által volt gyógykezelve és ha az a községben lakik, megszerezteti hozzátartozói által a betegség lefolyásáról szóló irásbeli értesitést, azután megállapitja az eltemetési időt (7. §.) s kiállitja a halottvizsgálati bizonyitványt.

5. §. Képesitett halottkém a hulla eltemetését a halál bekövetkeztétől számitott 48 óra előtt csak azon esetben engedheti meg, ha arra valamely járvány alkalmából s annak tartamára a törvényhatóság netalán az ily halottkémet is meghatalmazná, — minden más esetben, ha a hulla sajátsága, kivált melegebb évszakban közegészségi szempontból a korábbi eltemetést szükségessé tenné, az csak a községi (kör) orvos halotti vizsgálati bizonyitványa alapján eszközölhető.

6. §. Azon hullát, melyre nézve a tetszhalál gyanuja forgott fenn, és az élesztési kisérletek is foganatba vétettek, 48 óra után is csak azon esetben szabad eltemetni, ha abban a rothadási folyamat kétségtelenül bekövetkezett.

7. §. A képesitett halottkémek által halottaknak bizonyitott egyéneknél is az eltemetésnek rendesen az 5. és 6. §§-okban kiszabott határidők leteltére következő, — helyben szokásos temetkezési időben kell történni, mely idő azonban a halál bekövetkeztétől számitva 60, a tetszhalál gyanujában állottaknál a rothadási folyamat bekövetkeztétől számitva 15 órán túl nem terjedhet.

8. §. Az eltemetés ezen határidőn túli elhalasztása csak akkor engedhető meg, ha orvosi felügyelet alatt intézkedések tétettek arra nézve, hogy a hulla közegészségre káros befolyásu ne legyen, melynek alapján a képesitett halottkém a

temetés elhalasztását nem gátolja, s e körülményt a halottvizsgálati bizonyitvány észrevételi rovatába, az eltemetés idejét pedig a 11-ik rovatba feljegyzi.

9. §. Ha a halottkém annak jönne tudomására, hogy a hulla az általa kitüzött vagy feljegyzett (8. §.) időben el nem temettetett, tartozik erről a községi előljáróságot értesiteni.

10. §. A halottkém a fentebbiek szerint kiállitandó halottvizsgálati bizonyitványt a halott hozzátartozóinak azon utasitással kézbesiti, hogy annak alapján az eltemetést eszközöljék.

*Eljárás rendkivüli haláleseteknél.* 13. §. A 11. és 12. §§-okban érintett hullákra nézve a halottkém bevárja a hatóság intézkedését is és az eltemetés idejét ahoz képest tüzi ki.

Ha azonban a hatósági intézkedés bármely okból 48 óra lefolyása alatt meg nem történnék, a halottkém ideiglenes eltemetési engedélyt ad, ezt a halotti vizsgálati bizonyitvány 11. rovatába bejegyzi, a többire nézve pedig a megelőző §§-ok szerint jár el.

54
1877

Pro statu notititiae communicatur Intimatum Exc. R. H. Ministerii Cultus publ. Institutionis sequentis tenoris. (Ignatius Országh munere docendi privatus.)

Vallás és közoktatási magy. kir. minister 28256. sz. A magyar kir. Curia mint legfőbb itélőszék által 1875. évi 4249. sz. a. hozott, jogerőre emelkedett, a Győr megyei kir. tanfelügyelő által hozzám f. é. november 23-án 554. sz. a. tett felterjesztésével bemutatott itéletével Országh Ignácz Győr megyei felpéczi r. k. tanitó okmányhamisitással párosult csalásban bünösnek találtatván s félévi börtönbüntetésre itéltetvén, nevezett tanitót a tanitói pályától ezennel végleg eltiltandónak találtam.

Miről van szerencsém a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot tudomás és intézkedés végett tisztelettel értesiteni. Budapest 1876. é. deczember hó 3-án. A minister ur meghagyásából: Gönczy Pál s. k. miniszteri tanácsos.

# Pályázatok.

55
1877

A dárdai kántortanitói állomás Preller Simon lemondása folytán üresedésbe jövén, erre f. é. január hó 20-ára pályázat hirdettetik. Az állománnyal következő jövedelem jár: 1) Tisztességes — 3 lakszobából, konyhából, élés- és fakamrából álló lakás; 2) 375 □ öl nagyságu házi kert és 5 hold kaszáló; 3) minden házaspár után (van 250 pár) egy véka kétszeres buza; az urodalomtól 10 mérő kétszeres buza és 8 öl gyertyánfa; 4) pénzben az urodalomtól 4 frt; lélekpénz fejében minden pártól 15 kr.; iskolapénz fejében minden gyermektől 25 kr. vasárnapi iskoláért 20 frt; stola körülbelül 60 frt. Tanitási nyelv: német és magyar.

Akik ezen állomást elnyerni ohajtanák, ebbeli folyamodványukat a szükséges bizonyitványok kiséretében januárius közepéig a ker. esperesi hivatalhoz Laskafalura (posta helyben) küldjék.

56
1877

A kisasszonyfai plebániához tartozó Tésen fiók-községi tanitó-állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére február 6-áig pályázat hirdettetik. Pályázni szándékozók kellően felszerelt folyamodványaikat Bakonyára (u. p. Szent-Lőrincz) a ker. tanfelügyelőséghez küldjék.

Jövedelme következő: a) Két szobából álló lakáson kivül, istálló, $1^1/_4$ holdnyi belsőséggel, melyet a tanitó müveltet; b) minden házaspártól (162) egy nyolczada buza, egy nyolczada szemes kukoricza, 6 itcze bor és 12 kr.; c) minden iskolaköteles gyermek után — van mintegy 45 — 1 frt. o. é.; d) stolailleték mintegy 5 frt; e) vasárnapi oktatásért 5 frt; f) 5 öl fa, melyet a község vág és behord.

84
1877

Az ibafai anyaegyházhoz tartozó Horvát-Hertelend fiókközségi tanitói állomásra f. é. január 31-ig pályázat nyittatik. A folyamodók irataikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez küldjék Szigetvárra.

Ez állomás jövedéke: 1) Két szobából álló jó lakás, pincze, melléképület és házi kert; 2) minden telkes pár után 1 nyolczada buza, a telkes háztól 1 nyolczada rozs, 1 nyolczada szemes kukoricza 68 kr. pénzben, a párok száma 60-on felül van; 3) 4 öl kemény hasábfa tulajdon használatra; 4) minden szőlővel biró pár után $1^1/_2$ liter bor; 5) a községtől vasárnapi oktatás- és hivatalos levél olvasásért 23 frt. o. é.; 6) pár-pénz 10 kr.; 7) minden tanoncz után 1 frt, tanoncz van 40-nen felül; 8) 2 hold belsőség $^1/_4$ hold kenderföld, melyet a község müvel; 9) 4 hold szántóföld, melyet a tanitó tartozik müvelni; 10) Stola körülbelül 5 frt. A tanitásnyelv magyar és német.

(Personalia) Colomannus Kornis cooperator missus est ex Ráczpetre ad Olasz. Stephanus Stockinger ex Olasz ad Ráczpetre.

Quinque-Ecclesiis die 9-a Januarii 1877.

**Sigismundus** m. p.
Episcopus.

# L. J. Chr.

111
1877

(Vulgatur Breve Apostolicum, quo praeceptum abstinentiae sabbatis relaxatum, feriis autem VI. et in festorum vigiliis usus cuiusque pinguedinis ad novum septennium conceditur, observandaque in eius promulgatione statuuntur.)

Effluxo septennii spatio, ad quod Sanctissimus Dominus Noster Rescripto Apostolico ddto 6. Maii 1870. praeceptum abstinentiae Sabbatis relaxare, feriis autem sextis et in festorum vigiliis usum cuiusque pinguedinis concedere dignatus est, erga recentiorem, nomine etiam Praesulum Hungariae, calamitates temporum, piscium, butyri, aliorumque idmodi esculentorum caritatem, et praevaricationum non in civitatibus solum, sed ruri quoque occurrentem frequentiam allegántium, per Eminentissimum D. Cardinalem, Principem — Primatem Regni ad Sacram sedem Apostolicam directam supplicationem, sequens emanavit Breve Apostolicum:

Copia. Pius PP. IX. Dilecte Fili Noster salutem et Aplicam Benedictionem. Similibus Litteris Nostris die VI. Maii anno MDCCCLXX. datis Regni Hungarici Sacrorum Antistitum, tuisque precibus annuentes nonnulla quod ad abstinentiam carnium quibusdam diebus ab Ecclesiae legibus praescriptam, ad septennium concessimus. Quum vero praefinitum septennii spatium effluxerit, enixe a Nobis, nomine etiam Sacrorum Antistitum ceterorum ejusdem Regni, postulas, ut idem Indultum in aliud tempus prorogare, de applica benignitate, velimus. Rationum momentis ad rem a Te probatis maturo perpensis examine, hujusmodi precibus, quo facilius istius Regni Fideles viam salutis terere queant, annuendum existimavimus. Quare omnes et singulos, quibus hae Litterae Nostrae favent, Pastoralis Nostrae charitatis affectu prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis et interdicti, ac aliis ecclesiasticis sententiis censuris et poenis quovis modo vel quavis de causa latis, quas si forte incurrerint hujus tantum rei gratia absolventes, ac absolutos fore censentes, Tibi, dilecte Fili Noster, Aplica Auctoritate Nostra, potestatem ad septennium dumtaxat duraturam facimus, cujus vi omnes et singulos tuae Dioecesis Strigoniensis Fideles ab abstinentia carnium Sabbathis cujusvis hebdomadae iis tamen exceptis, quae jejunio consecrata sunt, absolvas, iisdemque, Applica item auctoritate Nostra, concedas, ut singulis Feriis sextis et pervigiliis infra annum salubria adhibere possint condimenta quaecumque quibus tamen in unica comestione jejunii diebus uti fas erit. Hanc praeterea facultatem, ad septennium pariter omnibus et singulis Hungariae Sacrorum Antistitibus, ac Nullius Dioecesis Praesulibus, de eadem auctoritate Applica, pro suae cujusque Dioecesis Fidelibus impertimus, ideoque Tibi, dilecte Fili Noster, mandamus, ut singulis praefati Regei Archiepiscopis, Episcopis ac Praesulibus Nullius Dioecesis praesentium Litterarum Nostrarum exemplar, manu tua subscriptum, et obsignatum

transmittas. Durante autem septennio Tibi, dilecte Fili Noster, ceterisque Sacrorum Antistitibus ac praesulibus supradictis praecipimus, ut singulis annis quisque in sua Dioecesi supradictum Indultum, ad annum pro Fidelibus Dioecesis suae duraturum, promulget, utque in singulis hujusmodi promulgationibus delegatae cuique ad id Applicae auctoritatis mentio fiat. Te autem, dilecte Fili noster, ceterosque Venerabiles Fratres Archiepiscopos, Episcopos, ac dilectos filios praesules memoratos in Domino hortamur, ut moneant Fideles suae curae concreditos hanc Sanctae Sedis indulgentiam ac benignitatem aliquo pietatis opere, et aliqua in pauperes eleemosyna rependere. Haec concedimus, elargimur, volumus, ac jubemus, non obstantibus quamvis speciali et individua mentione ac derogatione dignis, in contrarium facientibus quibuscumque. Praecipimus demum, ut praesentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu Tua subscriptis et obsignatis eadem prorsus fides adhibeatur, quae adhiberetur ipsis praesentibus, si forent exhibitae vel ostensae. Datum Romae apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die XVIII. Julii MDCCCLXXVI. Pontificatus Nostri Anno Trigesimoprimo (L†S.) F. Card. Asquinius m. p. Ad N. 3939. Concordat cum Originali. Strigonii 1. Sept. 1876. Joannes Card. Simor, m. p.

Ex Apostolici huius Brevis tenoribus intelligere pronum est, Archi-Episcopis et Episcopis Hungariae dupplicem, ad septennium duraturam, potestatem concessam esse, nimirum: 1. Omnes et singulos suos dioecesanos ab abstinentia carnium diebus Sabbati per annum Auctoritate Apostolica absolvendi; insuper 2. feriis sextis per annum, festorum item pervigiliis, in quibus lex jeiunii obligat, itidem omnibus et singulis fidelibus usum salubrium cibi condimentorum quorumcunque pari auctoritate concedendi.

Vigore itaqne delegatae mihi per praelaudatum Apostolicum Breve potestatis, omnes et singulos Dioecesis meae fideles, huc intellectis etiam omnibus presbyteris saecularibus, ab abstinentia carnium diebus Sabbati per annum, iis tamen ad exigentiam Rescripti Apostolici exceptis, in quibus ob vigiliam subsequentis festi jeiunium observandum est, absolvo, eademque Auctoritate Apostolica indulgeo, ut feriis sextis itidem per annum, nec non in festorum vigiliis, jeiunio consecratis, in condiendis cibis quamcunque pinguedinem adhibere valeant.

Hanc autem pro uno anno valituram, ac deinceps singulis per septennium de novo concedendam relaxationem atque indulgentiam, prima ab his perceptis Dominica, in omnibus parochialibus, iisque filialibus ecclesiis, in quibus cultus divinus parochialis de more persolvitur, fideli populo ex ambone promulgandam dispono, qua in promulgatione sequentia sollicite observentur, oportet:

1. Exponantur, quae in capite praesentium breviter indigitantur motiva, illa nempe, quibus Praesules inducti fuere ad hanc relaxationis gratiam apud S. Sedem Apostolicam sollicitandam. 2. Clare proponatur, praeceptum abstinentiae diebus Sabbati per annum non abrogatum, sed relaxatum duntaxat esse, atque ideo fidelium neminem impediri, quominus si velit, praeceptum abstinentiae ab esu carnium posthac quoque adimpleat; absolutionis a praecepto eam esse vim, ut ii, qui diebus Sabbati carnibus vescentur, haud peccent, dum e contrario, qui ab iis deinceps etiam abstinebunt, meritum quoque acquirant.

3. Relaxationis et indulgentiae tenores clare explicentur, nimirum relaxationem praecepti extendi ad omnes et solos dies Sabbati per annum, id est, licitum esse carnibus vesci omnibus Sabbatis, iis tamen exceptis, in quae incidit Vigilia, quae jeiunio deputata est, alicuius sequentium festorum, nempe Nativitatis D. N. J. C., Pentecostes, SS. Apostolorum Petri et Pauli, Assumtionis in coelos B. M. V. et Omnium Sanctorum, exceptis item Sabbatis Quatuor temporum et S. Quadragesimae. Insuper usum cuiuslibet pinguedinis licitum esse omnibus feriis sextis, praeterquam Quatuor temporum et S. Quadragesimae, ita tamen, ut illis feriis sextis, in quibus ob vigiliam alicuius praememoratorum festorum jeiunii lex observanda est, usus pinguedinis cuiuscunque in unica solum refectione indulgeatur.

4. Edoceantur fideles h a n c relaxationem et indulgentiam ad jeiunium Quatuor temporum et S. Quadragesimae non extendi, atque ratione abstinentiae quadragesimalis speciales, quolibet anno edi solitos dioecesanos ordines observandos venire. Denique

5. memorato Brevi Apostolico conformiter moneantur fideles, ut hanc S. Sedis Apostolicae indulgentiam ac benignitatem operibus pietatis et aliqua in pauperes eleemosyna rependere satagant.

Postremo declaro, absolutionem a carnibus Sabbatis per annum et concessionem usus pinguedinis cuiuslibet feriis sextis per annum atque in festorum vigiliis ad Regulares quoque utriusque sexus extendi, iis tamen religiosis virorum aut Sanctimonialium communitatibus exceptis, quae vi specialium sui Ordinis constitutionum, non solius praecepti ecclesiastici ad abstinentiam aut plane jeiunium praedictis diebus, sive toto anno, sive per aliquam eius partem obligantur, Breve enim Apostolicum praeceptum duntaxat commune ecclesiasticum relaxare, minime vero specialibus constitutionibus religiosorum Ordinum derogare voluit.

Datum Quinque-Ecclesiis die 12-a Januarii 1877.

**Sigismundus** m. p.
Episcopus.

# Venerabiles Fratres, Filii dilectissimi!

Pastorales quadragesimales de acuendo zelo pastorali.

Dominus ac Salvator noster, Jesus Christus, antequam ad praedicationis accederet munus, in deserti recessit solitudinem, quadraginta dierum defluxu, jejunio, piisque ad Patrem suum coelestem precibus vacaturus. Cum ipse non modo ab omni immunis esset labe peccati, sed et verae perfectionis prototypon, atque adeo splendor gloriae Patris: praeparatione idmodi haud indiguit; sed, ut sancti Patres advertunt, hoc suo facto, nobis in sortem Eius vocatis, voluit sublimitatem vocationis nostrae, exemplumque praestituere, quanta solertia ac cura praeparari nos oporteat ad hoc sacrosancti genus ministerii. Hinc est, quod Ecclesia, mater nostra tenerrima, fidelissima eiusdem divini Institutoris sui sponsa, quadragenarium instituerit jejunium, quod proximo nobis iterum imminet celebrandum. Quod tempus, dicente S. Leone Papa, — sicut purificandis cunctorum fidelium animis atque corporibus, — apostolicis praeceptis institutum nulli dubitamus: sic nobis sacerdotibus eo imprimis destinatum perspicimus, ut serias nobiscum ipsis, de quibusvis sacri muneris nostri partibus ineamus rationes; dispersa colligamus; noxia resecemus; quod frigidum in nobis est, subjecto salutari igne refocillemus; quod devium in semitam reflectamus; quod extenuatum corroboremus; quod evanidum, jugis orationis, piae meditationis, omnisque generis bonorum operum exercitio reficiamus. Ad hanc salutarem operationem Vos hortari in Domino percupivimus.

Multa quidem defluxu temporis, quo licet immerentes Vobis praefuimus, tum in pertractatione negotiorum ad regimen Dioeceseos pertinentium, cum occasione visitationum nostrarum paternarum, se Nobis obtulerunt, quae materiam copiosam possent suppeditare de singillativis quibusvis pastoralis muneris partibus disserendi; maluimus tamen, missis rivulis, ipsum accedere fontem, ex quo illos manare necessum est, et a cuius puritate et abundantia illorum quoque ratio dependet, et omnis foecundandi vis ac salutaris effectus. Intelligimus verum, vivumque amplius provehendae divinae gloriae et salutis animarum zelum, quem, si nobis defuerit, sarcire nulla res alia poterit; si autem, juvante Deo, penitius insederit pectoribus nostris, indeficiens in nobis perennabit scaturigo, ex qua jugiter quoqueaversum decurrere opertet aquas, salientes in vitam aeternam.

Non Vos latet, tamquam doctos legem et scientiam Sanctorum, Imperatorum gentilium aliorumque persecutorum tyrannidem, religioni et Ecclesiae, tam parum intulisse nocumenti, ut ei profuerit potius; nec unquam christianae virtutis puritatem in majori emicuisse gloria et splendore, quam dum rivi sanguinis martyrum, undique profluentes, agrum foecundabant, in quo reconditum erat divinum semen. Scitis,

haereses et schismata, quantumvis non levem materno Ecclesiae cordi inferrent dolorem, grandiaque saepe portenderent pericula, eo tamen semper evasisse, ut veritas catholica tanto nobiliori respenderet fulgore, quanto crassiori videbatur obduci caligine. Ipsa quoque falsarum doctrinarum et fabularum coacervatio, quam, philosophiae, & culturae nomine insignitam, doctores prurientes auribus, aut ipsi vanis decepti opinionibus, propinare non cessant incautis, utut gravia Ecclesiae inflixerit infligatque vulnera, concutere tamen non poste aedificium, divina virtute, immobili petrae superstructum, cuius angularem lapidem semetsipsum constituit Salvator noster. Tristissima quippe experientia didicerunt populi, quod — dicente Ecclesiaste, non sit sapientia nequitiae disciplina, et non est cogitatus bonus peccatorum prudentia; et quod non sit sapientia vera, nisi quam misit Dominus de coelis sanctis suis, et de sede magnitudinis suae, ut nobiscum sit, nobiscum laboret, ut sciamus, quid acceptum sit apud Ipsum; non sit libertas vera, nisi libertas filiorum Dei, libertas, qua Christus nos donavit.

Cuncta haec igitur malorum genera, quantascunque sacrosanctae religioni et Ecclesiae intulerint acerbitates, eam infringere et in discrimen adducere nunquam potuerunt, nec poterunt futuris etiam temporibus. Periculosior his, atque fere unicus, qui pertimescendus sit hostis, est: somnolentia, remissio, aut plane torpor fidelium, sed imprimis eorum, qui altaris ministerio et dispensandis coelestibus misteriis sunt deputati. Quippe hoc est illud interioris morbi genus, quo sensim in corpore ipsa humorum massa inficitur; quo cuncta subin membra corripiuntur, et quoniam resecari non possunt, totum corpus miserum in modum affligitur. Ubi, Filii Dilectissimi! tepor huiusmodi invalescit, ubi zelus domus Dei et operandae animarum salutis in sacerdotio evanescit, ibi secularia desideria succedunt necessarie; ex his autem minus probata conversatio, disciplinae laxatio, orationis, piarumque meditationum, breviarii neglectus, abiectio ecclesiasticae vestis ac cum hac, modestiae quoque clericalis, procacitas verborum, et subin graviores etiam praevaricationes et scandala propululant. Sic magis magisque in sacerdotio tali evanescit scientia Sanctorum, illaque unctio spiritus, quae tantopere utilis atque adeo necessaria est ad aedificationem Corporis Christi. Cuncta Sacerdotum idgenus studia in rerum materialium curam, et aurae secularis captationem evaporant; eoque certius deficit salutaris ille verbi divini cibus, quo solo nutriuntur hominum mentes ad vitam aeternam, et quem frangere non potest, nisi qui eiusdem propinandi modum & facultatem tota virium suarum contentione dedicerit, obtinueritque. Invalescente taliter commoditatis et philauciae studio, nec Sacramentorum administratio ea fit promtitudine ac caritate, quam summum rei exgit momentum; nec ipse divinus cultus ea instituitur pietate et gravitate, quam augusta eius dignitas omni sibi jure deposcit. Denique haec necessario important jacturam fiduciae et aestimii erga religionis ministros; quibus amissis, ea etiam, quae cum his pari passu ambulat, erga religionem ipsam veneratio, sensim e cordibus evanescit hominum, aut saltem attenuatur vehementer; sicque laxatis sensualitati atque licentiae froenis, ea, quam irreligionem impietatemque dicere consuevimus, calamitas, invalescit in ipsis populis; implereque oportet illud Ezechielis: „facti sunt greges mei in rapinam, et oves meae in devorationem omnium bestiarum agri, eo quod non esset pastor: neque enim quaesierunt pastores gregem meum, sed pascebant semetipsos, et greges meos non pascebant.“ Haec sane calamitas eo potissimum tristior

evadit-, quod nullam pene potentis illius ab alto auxilii spem admittat, quam secus in cunctis adversitatibus suis experiri solet Ecclesia; hoc etenim auxilium ob eam recte caritatem, quae animat corda fidelium erga Redemptorem suum, solet impendi in caeteris adversitatibus: quomodo jam eam sperare poterunt, in quorum pectoribus deficit illud ipsum, quod hanc provocat coelestem opem, eiusque constituit fundamentum?

Eo itaque elaborandum nobis est omni studio, ut excussa somnolentia, convalescat in pectoribus nostris divinus hic ignis; ut nil magnopere desideret cor nostrum, nisi quae ad gloriam Dei et salutem pertinent animarum; ut huc cunctae tendant cogitationes, huc cuncta studia, huc suspiria nostra; nec quidquam in rebus humanis seu tam jucundum arbitremur, quod huic sublimi fini praeferendum, seu tam arduum, quod non eius gratia prompto animo subeundum nobis videatur.

Quod si jam modum et viam ad hoc quaeratis DD. FF! haec non est alia, quam ante omnia pia, assiduaque ad Patrem coelestem oratio, quae, dicente Augustino, est animae sanctae praesidium, laus tota, perfecta gratia, spes certa, sanitas incorrupta. Agitur quippe de luce, quae non acquiritur, nisi a Patre luminum; agitur de calore cordis, quem inspirare non potest, nisi, qui focus est omnis caritatis, Deus; agitur de dono, quod impertiri non valet praeterquam is, a quo cuncta bona data proveniunt.

Jungendum dein orationi jejunium, et subactio legis membrorum nostrorum sub imperium legis mentis nostrae. Pulchre hanc in rem loquitur S. Bernardus: „Jeiunium orationem et fiduciam donat; oratio virtutem impetrat jejunandi, et jejunium meretur gratiam orandi; jejunium orationem roborat, oratio sanctificat jejunium.“ Quod demum orationi deest et jejunio, misericordiae spiritualis temporalisque operibus sarciendum. „Cum effuderis esurienti animam tuam, ait Isaias, et animam afflictam repleveris, orietur in tenebris lux tua, et tenebrae tuae erunt, sicut meridies, et requiem tibi dabit Dominus Deus tuus semper, et splendoribus implebit animam tuam, et ossa tua liberabit, et eris quasi hortus irriguus, et sicut fons aquarum, cuius non deficient aquae.“

Multum denique ad sublimis huius sacerdotalis virtutis assecutionem conducet, si sanctimoniam vocationis nostrae frequenti meditatione expenderimus, eiusque sensum vivae imaginis instar, impresserimus cordibus nostris. Cuncti perspicimus, nullam dari posse, nedum aeternam, sed ne temporaneam quidem prosperitatem, absque probitate morum et studio virtutis; ipse quippe felicitatis conceptus repugnat sceleratae vitae ac impietati: Veram, solidamque virtutem sine religione non posse consistere aeque convincimur, praesertim ubi de integris populis atque nationibus agitur; neque illam probitatis morum seperationem a religione, quam impia seculi nostri procacitas stabilire adnititur, unquam exstitisse alibi, quam in crassis aberrationibus humanae mentis. Quare quid potest vel cogitari sublimioris, quid pro humano genere salubrioris, vocatione nostra, cuius summa est, homines per religionem ducere ad probitatem, per probitatem ad felicitatem aeternam et temporalem. Serio haec expendentes, non possumus non summa ergo statum nostrum ferri veneratione et non exultare animo, quod huius tam sanctae haereditatis pars nobis obtigerit. Quid enim sunt cuncta caducae huius vitae solatia, in comparatione beatae

illius conscientiae, homines e vitiorum coeno eripuisse ac deduxisse in via virtutum, in qua felices patres familias, probi patriae cives, beatam degere possint vitam, inque portum aliquando pertingere salutis aeternae? Quae gaudia alia digne possunt comparari cum illa animi voluptate, quam persentiscit Curator animarum, dum tenellas crediti sibi divini agri plantulas, corda quippe pubis, maiores in dies, maioresque in doctrina salutis, facere videt progressus, sicque gratiores semper et acceptiores reddi coram Deo et hominibus? dum in adolescentibus modestiam; in virginibus pudicitiam; in coniugibus castam dilectionem et intimam animorum unionem; in parentibus vigilem sobolis curam; in senibus piam in divinam voluntatem resignationem; in omnibus tenerum religionis sensum, vitii horrorem, virtutis amorem observat invalescere! Quanta laetitia exultare debet S. Curio qui conscius sibi est, benignum Numen, ad maturandos hos nobilissimos fines, sui qua ministerii sacri gratia dignati, opera usum fuisse; suis post Eum, qui solus dare potest incrementum, studiis et fatigiis haec bona, hanc prosperitatem invecta haberi! — Felices Vos DD. FF. si haec sensa aditum invenerint in corda vestra, ibique tam profundas fixerint radices, ut in omnem transeant vestram cogitandi et agendi rationem. His perciti sensis, non ea solum vitabitis, quae quoquo modo divinis humanisque adversa sunt legibus, sed ab iis etiam solicite cavebitis, quae vel umbram peccaminosae alicuius in Vos conjicere possent conversationis; probe scientes, quod ad obtinendum sanctae Vocationis nostrae finem, proprium vitae nostrae exemplum non modo efficacissimum sit medium, sed adeo necessarium, ut sine hoc cuncti nostri labores cassi evadant et instructuosi. „Nullum ego, ait S. Gregorius, consilium melius arbitror, quam si exemplo tuo fratrem docere studeas, quae oporteat fieri, provocans eum ad meliora, et consulens ei neque verbo, neque lingua, sed opere et veritate.“ His referti sensibus, nec temporis iniuriis, nec viarum incommoditatibus, nec ullo sensualitatis renisu vosmet retineri patiemini, quotiescunque opera Vestra in administratione Sacramentorum requisita fuerit, aut exoptata; sed nec privatam ullam negligetis occasionem, seu revocandi a vitiis, praejudiciis et malis censuetudinibus, seu installandi virtutes ac ampliores profectus in populo.

Hortamur ideo Vos FF. DD., imo exoramus in Christo Jesu, qui est propitiatio nostra, ut ingruente hac sacra Quadragesima, singulas muneris Vestri partes, frequenti solertique meditatione expendatis, animoque vestro revolvattis, ut, accedente divinae gratiae lumine, cognoscere valeatis, quid minus fortasse debite actum sit; in quo defecerit virtus Vestra? an puritas intentionis omnes animaverit operationes? an cunctae actiones ad eum, quem vocatio Vestra praestitutum habet, sacrosanctum finem directae fuerint? quid in his, quove modo emendandum, sarciendum aut resecandum Vobis videatur? Verbo, ut hos salutis dies principaliter resuscitandae, quam per manuum impositionem recepistis, gratiae impendendos arbitremini. Qua in operatione plurimum Vos adjuvabit eorum, quae superius commendavimus, exercitium; quod enim hac Nostra adhortatione debellare nitimur, daemonii genus: tepor videlicet, genius seculi, et relaxatio fervoris sacerdotalis, ad eam pertinet classem immundorum spirituum, quae eiici, teste Salvatore, non potest, nisi in ieiunio et oratione fervida et assidua, quae dirigatur sicut incensum in conspectu Altissimi, neque fiat in iustificationibus nostris, sed in multis eius miserationibus.

Cum Ecclesia jejunium quadragesimale gravibus, omni tempore urgentibus

e rationum momentis praecipiat, nil magis optandum, quam ut Christi fideles „jejuniorum veneranda solemnia et congrua pietate suscipiant, et secura devotione percurrant.“ Calamitas tamen temporum, insuper ut praevarications occasiones imminuerentur, movent Nos, ut circa observantiam quadragesimalis jejunii, superioribus annis adhibita ampliori indulgentia hac quoque vice utamur. Omnibus Vobis bene notum est, legem jejunii duabus constare partibus, nimirum in unica per diem refectione, ita tamen, ut sero vesperi exigua collatio indulgeatur; item abstinentia ab esu carnium. In priori legis parte, seu in unica refectione nulla conceditur dispensatio sive relaxatio, ad quam proinde observandam omnes ac singuli tenentur, qui per aetatem, aegritudinem, virium corporis debilitatem, graves omnino labores, aliasque a Confessariis expendendas rationes non excusantur. Itaque diebus per Quadragesimam, Dominicis demptis, unica duntaxat refectio indulgetur. Quod vero adtinet ad aliam legis partem, abstinentiam nempe ab esu carnium, omnibus et singulis Dioecesis Nostrae fidelibus, clero quoque seculari et religiosis utriusque sexus, quin tamen specialibus religiosorum Ordinum constitutionibus derogare vellemus, dispensando indulgemus, ut carnibus per Quadragesimam vesci possint, etiam in exigua vespertina collatione, omnibus diebus praeter sequentes: Feriis IV. item VI. et sabbatis, inclusive usque dominicam Palmarum, quibus omnibus diebus strictum jejunium est observandum, nec conceditur nisi usus ovoum et lacticiniorum. Id autem suapte intelligitur, quod ad exigentiam Constitutionum Apostolicarum, epulas, id est carnes cum piscibus, nec diebus illis, quibus carnibus vesci licitum est, sed neque Dominicis, quibus unicae refectionis lex non viget, permiscere liceat. Monete fideles, ut suae obligationis esse noverint, ampliorem hanc nomine S. Martris Ecclesiae impertitam indulgentiam amplioribus pietatis exercitiis ac operibus remereri, eos imprimis, qui opibus valent, ut illam uberioribus eleemosynis, in pauperes erogandis, compensent. Cum autem hanc indulgentiam, hasque dispositiones fideli populo ex ambone denuntiaveritis, rationum momenta ipsius huius relaxationis ne reticete, potius clare exprimite, ipsum praeceptum nequaquam esse sublatum, neminemque impediri, quominus legem jejunii in omni sua extensione, adeoque, quin concessa indulgentia utatur, observet.

Gratia Domini Nostri Jesu Christi, et caritas Dei, et communicatio Spiritus Sancti sit cum omnibus Vobis. Amen.

Datum Quinque-Ecclesiis, in Residentia Nostra Episcopali, Dominica Septuagesimae in 28. Januarii incidente a. 1877.

**Sigismundus** m. p.
Episcopus Quinque-Ecclesiensis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

e rationum momentis praecipiat, nil magis optandum, quam ut Christi fideles „jejuniorum veneranda solemnia et congrua pietate suscipiant, et secura devotione percurrant.“ Calamitas tamen temporum, insuper ut praevaricationis occasiones imminuerentur, movent Nos, ut circa observantiam quadragesimalis jejunii, superioribus annis adhibita ampliori indulgentia hac quoque vice utamur. Omnibus Vobis bene notum est, legem jejunii duabus constare partibus, nimirum in unica per diem refectione, ita tamen, ut sero vesperi exigua collatio indulgeatur; item abstinentia ab esu carnium. In priori legis parte, seu in unica refectione nulla conceditur dispensatio sive relaxatio, ad quam proinde observandam omnes ac singuli tenentur, qui per aetatem, aegritudinem, virium corporis debilitatem, graves omnino labores, aliasque a Confessariis expendendas rationes non excusantur. Itaque diebus per Quadragesimam, Dominicis demptis, unica duntaxat refectio indulgetur. Quod vero adtinet ad aliam legis partem, abstinentiam nempe ab esu carnium, omnibus et singulis Dioecesis Nostrae fidelibus, clero quoque seculari et religiosis utriusque sexus, quin tamen specialibus religiosorum Ordinum constitutionibus derogare vellemus, dispensando indulgemus, ut carnibus per Quadragesimam vesci possint, etiam in exigua vespertina collatione, omnibus diebus praeter sequentes: Feriis IV. item VI. et sabbatis, inclusive usque dominicam Palmarum, quibus omnibus diebus strictum jejunium est observandum, nec conceditur nisi usus ovoum et lacticiniorum. Id autem suapte intelligitur, quod ad exigentiam Constitutionum Apostolicarum, epulas, id est carnes cum piscibus, nec diebus illis, quibus carnibus vesci licitum est, sed neque Dominicis, quibus unicae refectionis lex non viget, permiscere liceat. Monete fideles, ut suae obligationis esse noverint, ampliorem hanc nomine S. Martris Ecclesiae impertitam indulgentiam amplioribus pietatis exercitiis ac operibus remereri, eos imprimis, qui opibus valent, ut illam uberioribus eleemosynis, in pauperes erogandis, compensent. Cum autem hanc indulgentiam, hasque dispositiones fideli populo ex ambone denuntiaveritis, rationum momenta ipsius huius relaxationis ne reticete, potius clare exprimite, ipsum praeceptum nequaquam esse sublatum, neminemque impediri, quominus legem jejunii in omni sua extensione, adeoque, quin concessa indulgentia utatur, observet.

Gratia Domini Nostri Jesu Christi, et caritas Dei, et communicatio Spiritus Sancti sit cum omnibus Vobis. Amen.

Datum Quinque-Ecclesiis, in Residentia Nostra Episcopali, Dominica Septuagesimae in 28. Januarii incidente a. 1877.

**Sigismundus** m. p.
Episcopus Quinque-Ecclesiensis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

# L. J. CH.

246
1877

Intuitu matrimonii individuorum, legi militandi obnoxiorum, Exc. R. H. Ministerium Defendendae Patriae ordines vulgavit Circulares, quos cum Clero meo curato pro congrua directione hisce communico.

Intimatum R. H. Ministerii quoad matrimonia legi militandi obnoxiorum.

A m. kir. honvédelmi ministertől. 52269. szám. VII. A harmadik korosztályt még tul nem haladt, s az ujonczállitási bizottság által, hadi szolgálatra mindenkorra alkalmatlannak találtatott hadkötelesek nősülésére nézve, azon eset merült föl, — hogy, az emlitett minőségü hadköteles nősülésénél való közreműködését, az illető lelkész azon oknál fogva tagadta meg, mert a járási szolgabiró által a nősülendő egyén védkötelezettsége miként lett teljesitésének igazolásául kiállitott bizonyitványban, általánosságban csak az volt kijelentve, hogy nevezett fél hadkötelezettségeinek eleget tett, — s igy azon kétség elháritatlan maradt, vajjon az illető oly módon tett-e eleget hadkötelezettségének, hogy az 1875-ik évi márczius 24-től 13320. sz. a. kibocsátott körintézvényem 1-sö szakaszának a) betüje értelmében nősülhetése végett kivételes engedélyre szüksége nincsen. Tekintve hogy a lelkészeknek azon eljárása, mely szerint a felhivott korosztályokban nősülni kivánó egyénektől igazolvány felmutatását követelik afelől vajjon az illető eleget tett-e hadkötelezettségének, az 1868. évi XL. t. cz. 46. szakaszának 2. bekezdéséhez képest reájuk háromló felelőségnél fogva jogosnak mutatkozik, — tekintve továbbá, hogy a védtörvény végrehajtását tárgyazó utasitás 53. szakaszának 6. pontja szerint sem az ujonczállitási lajstrom másolatát, sem pedig az orvosi vizsgálat eredményéről s az állitási bizottságnak e fölött hozott határozatáról szóló bizonyitványt, a feleknek kiszolgáltatni nem szabad, s igy azok részére kik az állitási lajstromból kitöröltettek, a szolgabirák ezen körülményt igazoló bizonyitványt vagy lajstrom kivonatot közvetlen a felek részére nem állithatnak ki: felhivom a megye közönségét, hogy a járási szolgabirákat utasitsa, miszerint jövőre oly nősülni kivánó hadkötelesek részére, kik az ujonczállitási bizottság által hadi szolgálatra mindenkorra alkalmatlanoknak találtatván, az állitási lajstromból kitörlendőknek nyilvánitattak, — továbbá a kik a hadi szolgálattól, a 3 korosztályban is ideiglen felmentettek; vagy a hadi szolgálatra a 3 korosztályban is ideiglen alkalmatlanoknak nyilvánitattak akár közvetlenül, akár illetékes községi elöljáróság utján nyilvánitsák is ezen hadkötelesek kérelmüket, — a bizonyitványt ne a feleknek szolgáltassák ki; hanem a községi előljárók jelentéséből, vagy a felek előadása folytán a nősülés közvetitésére hivatott lelkész iránt maguknak tudomást szerezve, esetről esetre az illető lelkészt hivatalból értesitsék, s ezen értesitésben határozottan hangsulyozzák azon körülményt, melyszerint érdekelt fél, az ujonczállitási lajstromból, — mindenkorra hadképtelen volta

miatt töröltetett, avagy a 3. korosztályban ideigl. felmentetett, — s esetleg mint ezen korosztályban is a hadi szolgálatra ideiglen alkalmatlannak találtatott az állitási lajstromban visszahelyezendőnek nyilvánittatott. Kelt Budapesten, 1876. évi deczember 19-én. Szende Béla honvédelmi minister.

291
1877

Ordines Exc. Ministerii quoad tymbra phyliris familiaribus affigenda.

Quoad tymbra phyliris familiaribus (családi értesitők) affigenda, Exc. Ministerium Cultus & publ. Institutionis sequentes edidit pro congrua directione Circulares Ordines:

Vallás- és közoktatási m. kir. ministertől. 29722. szám. 1876. Nagyméltóságú Püspök ur! A családi értesitők után az anyakönyvvezető lelkészektől követelt birságok elengedése iránt a m. kir. pénzügyminister ur, annak mult évi deczember 1-én 31846 sz. a. kelt átirata szerint, tekintetbe véve azon általános tájékozatlanságot, mely az 1875. évi deczember 24-én 50711 sz. a. általa kibocsátott hirdetmény közzététele előtt a családi értesitők bélyege iránt uralkodott a pénzügyigazgatóságokat körrendeletileg oda utasitotta, hogy a hirdetmény közzétételét megelőző időben kiállitott családi értesitők után, a még be nem fizetett felemelt illetéket ne szedjék be hanem az, e czimen kiszabott felemelt illetékeket hivatalból töröltessék, az egyszeres bélyegilletéket pedig a kiállitó anyakönyvvezetők jótállási kötelezettségének fentartása mellett első sorban a felektől követeljék.

Meghagyta a nevezett minister ur a pénzügyigazgatóságoknak, hogy azon esetekben, midőn a családi értesitések bár a hirdetmény közzététele után állitattak ki, de a lelkészek hitelesen igazolják, hogy azok kiállitásakor a családi értesitők bélyege iránt illetékes egyházhatóságuk utján értesitve még nem voltak, a felemelt illetéket az esetleg beadandó folyamodások elintézése alkalmából töröltessék.

Miről van szerencsém Nagyméltóságodat további intézkedés végett tisztelettel értesiteni. Ami a Bibornok Herczeg-Primás által tett azon kérdést illeti, hogy minő szabályok követendők az anyakönyvi kivonatok bélyegzése körül oly esetekben, midőn valamely anyakönyvi adatot az egyik lelkész hivatalból kér el valamely más anyakönyvvezető lelkésztől, erre nézve megjegyzi a pénzügyminister ur, hogy ha valamely lelkész anyakönyvi adatok közlése végett a védtörvényi utasitás értelmében azért keres meg egy más lelkészt illetőleg anyakönyvvezető hivatalt, hogy az ettől nyert adatot a megkereső lelkész által kiállitandó családi értesitőhöz használja, ugy a megkeresett lelkész által kiállitott anyakönyvi kivonat, a mennyiben a feleknek nem adatik ki, mint hivatalos irat bélyeg alá nem esik, a mi pedig a megkereső lelkész által kiállitandó családi értesitést illeti, erre nézve a hivatalos lapban 1875. évi deczember 24-én 50711 sz. a. kibocsátott hirdetményben foglalt határozatok irányadók.

Megjegyzi végül, hogy a visszaélések elkerülése végett, valamint átalában ugy a jelzett esetben is a bélyegmentesen vagy csekélyebb bélyeg mellett kiadható anyakönyvi kivonatokon a kiállitó lelkész saját igazolásául is mindig feljegyezni tartozik a czélt s illetőleg okot, mely miatt azok kedvezményes bélyegezés alá esnek.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

Budapest, 1877. évi. január hó 19-én. Trefort.

247
1877

Commendatur opus „Keresztény erkölcstan“

Clerus iunior Dioecesis Veszprémiensis, egregium Dris Ernesti Müller, professoris condam penes Universitatem Vindobonensem opus, cui titulus: „Theologia Moralis“ etc. etc. in hungaricum transtulit idioma, tomumque primum operis typis etiam edidit. Opus hoc, quo doctrina morum catholica casuistice pertractatur, ceu promptuarium Confessariis aptissimum, hisce impensius commendo, id adnotando, quod tomus secundus currente adhuc anno hoc scholastico sit compariturus. Pretium utriusque tomi 5 fl. Clero iuniori Veszprémiensi est submittendum.

282
1877

# Pályázat.

A felső-nyéki plebániához tartozó Belfürged pusztai tanitó állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. é. február hó 27-ig pályázat nyittatik. Ez állomás jövedelme tisztességes lakáson kivül: 1) Készpénzben osztr. é. 48 forint; 2) 12 mérő tiszta buza; 3) 18 mérő rozs; 4) 6 akó bor; 5) 6 öl hasábfa; 6) $1^1/_2$ hold kukoricza, $^1/_4$ hold burgonya, $^1/_4$ hold kenderföld és konyhakert; 7) 12 mázsa sarju; 8) 20 mázsa tavaszi szalma; 9) Tehén, borju és sertés tartás.

A kellőleg fölszerelt folyamodványok az esperesi hivatalhoz küldendők Tamásiba.

---

Personalia

D. Augustinus Mendlik, VADiaconus Distr. Quinque-Ecclesiensis et Parochus Q.-Ecclesiensis ad B. M. V. Purificatam, nominatus est Abbas B. M. Virginis de Pécsvárad.

D. Antonius Walter, Secretarius Episcopalis, nominatus est Assessor S. Sedis Consistorialis.

Quinque-Ecclesiis, die 31-ma Januarii 1877.

**Sigismundus**, m. p.
Episcopus.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

# Pécs egyházmegye tisztelendő lelkészeinek áldást az Urban!

(A kath. oskolaügy ujabb szervezése.)

Az 1876-iki XXVIII. t. czikk, az 1868-ik évi közoktatási törvényeket módositva s a népiskolák polgári felügyeletét rendezve, az állami tanfelügyelők működését a többi közt az által tette hatályosabbá, hogy ugyanazon tanfelügyelők intézkedéseit a megyei közigazgatási bizottságok tekintélyével ruházta fel, melyek tagjai közé fel is lettek véve.

Ezen ujabb törvénynek a felekezeti iskolákat érintő intézkedései közt, a kath. tanügyre kétségtelenül üdvös és sok tekintetben igen megnyugtató, hogy a kath. tanügynek szilárdabb szervezése ugyanezen törvényben polgári alapot nyert, melyre állva a püspökök, a polgári tisztviselők támogató közreműködéséről törvényileg már biztositva lévén, a kath. tanügyet rendezhetik, s az iskolaszékek, s a népiskolák helybeli, kerületi és megyei igazgatásának érdemében rendelkezhetnek.

Nem is késtek a magyarországi püspökök a törvényadta alkalmat felhasználni s a mult év junius és október havában Budapesten közösen tanácskozva, hogy a népiskolák tanügyét az egyház szellemében, a hazai törvényeknek megfelelőleg rendezzék, bizonyos szabályrendeletekben egyeztek meg s több szakavatott tanférfit biztak meg, kik részint otthon, részint Esztergomban kétszer összeülve, ugyanazon püspöki megállapodások értelmében tantervet s egyéb, az iskolaszékeknek s ezek egyházi elnökeinek szóló, a püspöki kar által elfogadott s a jelen alkalommal szétküldött utasításokat készitettek.

Az emlitett 1876-ik évi XXVIII. t. cz. megszüntetvén a kerületi és megyei oskolatanácsokat, az elemi oktatásügyet közvetlenül a községi oskolaszékek, közvetve pedig a megyei közigazgatási bizottságok hatósága alá rendeli; a községi oskolaszékek és kir. tanfelügyelőknek, ezeknek különösen a felekezeti oskolákra nézve is, — hatáskörét tüzetesebben meghatározza. E törvényczikkhez, mely minden plebánia számára egy példányban ·/. mellékeltetik, a magyar kir. vallás- és közoktatási ministerium ·/. három rendbeli utasitást csatolt, külön a polgári községek, külön a községi iskolaszékek, s külön a kir. tanfelügyelők számára, mely utasitások mindegyikéből egy-egy példányt ·//. ide zárunk a kerületi esperes s tanfelügyelői hivatal használatára, megjegyezvén, hogy ez utasitásokat, melyek mind az 1868. mind az 1876-ik évi oktatásügyi törvényeket magukban foglalják, minden község, birjon az községi vagy felekezeti oskolával, megszerezni tartozik. ·//.

E törvényrendeleteknek főbb pontjait, melyekre nézve a törvényhatósági bizottság és ennek tagja, a kir. tanfelügyelő, vagy ezek helyettese, a hitfelekezeti

oskolák elöljáróságától, megjelenésük alkalmával, számot kérni feljogositva vannak, itt felemlitendőknek véltük. Az 1876-ik évi XXVIII. t. cz. 5. pontja, a) betü alatt rendeli, hogy a „nem állami és nem községi tanintézetek illetékes felsőségei, az oskolákban használt tanterveket és tankönyveket kötelesek a tanfelügyelővel közölni, és iskolalátogatás alkalmával felmutatni. Ezen intézkedésnek megfelelőleg minden egyes alesperesi és tankerület részére ide zárjuk ·///. alatt az 1868-ik XXXVIII. t. cz. 11. §. 3-ik száma, 12. és 13. §§-ai értelmében, a püspöki kar által a kath. oskolák számára megállapitott tantervet és órarendet, a tankönyvek és taneszközök jegyzékével együtt, mely tanterv és órarendhez köteles magát minden tanitó tartani.

A népiskolai törvény 9-ik §-ának másik főrendelete az, hogy a hitfelekezeti oskolát fentartó hitközségek, az oskolaügyek vezetésére oskolaszéket válaszszanak. E végre felhivjuk a lelkészkedő papságot, hogy a törvény ebbeli követelményének haladék nélkül eleget tegyenek, a ·////. alatt ide zárt szabályrendeletek szerint, melyeket a püspöki kar tanácskozmánya az ország összes kath. hitközségek oskolaszékeinek megalakitása és hatáskörére vonatkozólag megállapitott. Az ekként megalakult iskolaszékek különösen ügyeljenek fel, hogy az 1868-ik XXXVIII. t. cz. rendeleteinek minden irányban elég tétessék; nevezetesen, hogy

1) az iskolaépületeket a hivatolt törvény 27. és 28. §§-ai szerint czélirányosan állittassák fel, vagy alakittassák át, mert az ebbeli mulasztásaikra a polg. hatóság is kényszeritőleg fog közbelépni és intézkedni.

2) a tanköteleseket pontosan és lelkiismeretesen irják össze évenkint és ezeket a községi elöljáróságnak is szolgáltassák át; a tankötelesek szülőit a népiskolai törvény 4. §-a értelmében, gyermekeik oskoláztatására kényszeritsék s őket, ha intés nem használ, büntettessék is.

3) minden oskolában meglegyenek és rendben tartassanak, az iskolai rendhez szükséges felvételi és mulasztási naplók, melyek ugy a királyi mint egyházmegyei tanfelügyelőnek mindenkor rendezetten felmutattathassanak.

4) Az oskolaszék az oskolamulasztók névsorát a hét utolsó napján a községi birónak, a szülők megbüntetése végett, elengedhetlenül bemutassa.

5) A népiskolai törvény 48. §-ában elrendelt szorgalomidő minden oskolában pontosan megtartassék és a gyermekek ezen idő alatt folytonosan oskolába járjanak.

6) Egy tanitó 80 növendéknél többet nem tanithat, mi végre a körülményekhez képest több tanterem állittassék fel és több tanitói állomás rendszeresittessék.

7) A népiskolai törvény 133. §-a értelmében a tanitásra képesitett és jogositott tanitók alkalmaztassanak.

A törvény intézkedéseinek e főbb pontjai körül ha mulasztások merülnek fel, ezek az oskolaügyet, vagy legalább egyes oskolák felekezeti jellegét veszélyeztetnék, melyekért a sulyos felelősség mindazokat fogja terhelni, a kik ezen veszélyeztetésnek okai. A minek elháritására szükséges, hogy a lelkészek és tanitók kiválólag, az oskolaszékek tagjaival egyetemben, a népnevelési törvényeket s a püspöki karnak mellékelt rendszabályait és utasitásait behatóan tanulmányozzák és azok életbeléptetését buzgón eszközöljék.

Legnagyobb nehézséget okoz és igy különös óvatosságot igényel az első

törvényszerinti szervezkedés. Mindezért, mind a szabatos és összhangzatos eljárás végett, az alesperes és plébános urak figyelmét a következőkre hivjuk fel.

1-ör. Mindenek előtt jőjjenek önmagukkal és hiveikkel tisztába az iránt: valjon csak az anyaegyházban állittassék-e fel oskolaszék, vagy minden fiókegyházban külön. Hol a fiókegyházban oly kevés lélekszám van, hogy nem található elég olvasni irni tudó egyén, ott igyekezzék a lelkész reábirni őket, hogy az anyaegyházzal, vagy ha több fiókegyház van, ezekkel egyesülve alakitsák meg az oskolaszéket, kijelentvén nekik, hogy a lélekszám arányában fogják tagjaikat beválasztani; s nem kell félniök, hogy bármely túlterheltetéssel sujtatnának, miután teljesen független önelhatározásuk mellett, jogaik felett őrködik az egyházmegyei hatóság. Ha megegyezés nem jönne létre, a plébános jelentést tegyen a kerületi alesperesnek, ki ha az ellentéteket nem tudná kiegyenliteni, az egyházmegyei kormánynak tesz jelentést. Ha pedig megállapodásra jönnek, akkor

2-or. A hivek figyelmeztetendők, hogy e fontos ügyet komolyabban vegyék, mert ez által átruházzák, a kántortanitó választást illetőleg, jogaikat is az iskolaszékre, és ezután már nem az egész község, hanem a törvény határozott rendelete szerint, az általa választott oskolaszék fog intézkedni, mely egyszersmind köteles lesz mindenben az oskolatörvényt és az egyházmegyei oskolai rendeleteket végrehajtani. Az ügy fontosságánál fogva szükséges, hogy

3-or e megállapodás és értekezés nemcsak nehány, habár előkelő emberrel történjék, hanem egy kitüzendő napon, legczélszerübben, vasár- vagy ünnepnapi reggel isteni tisztelet után, az egész fiókközséget hivja össze a plébános, megtudandó valjon önmaguk kivánnak-e oskolaszéket alakitani, vagy más községgel vagy községekkel egyesülni? Ha megállapodás jön létre és ha a fiókegyházban eddig oskolaszék még nem létezett, a plébános azonnal két tagot választat a községből, kik vele a szavazók összeirását eszközöljék. Hasonló gyülés tartatik az anyaegyházban is a két összeiró tag megválasztatása végett.

4. Ha az anya- vagy fiókegyházakban már eddig is működött volna oskolaszék, akkor a választók összeirására kijelölendő tagok végett nem kell gyülést hirdetni, hanem egyszerüen a volt oskolaszék vagy tanács küldi ki a két összeiró tagot.

5. A választók összeirását a plébános következőleg eszközli: készit több ivből egy jegyzőkönyvet, a következő rovatokkal

| Folyó szám | A választó vezeték-, s keresztneve, kora, vallása | Járul-e személyesen az oskola fentartásához | Mióta lakik a községben? | Ki van-e zárva a szabályrendelet 5. § a) b) c) d) pontjai által a választásból | Észrevételek |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |

Ugyan e tanácskozás alkalmával kitüzi a napokat, melyeken a választók összeirását, legczélszerüebben az oskolában, eszközlendi, záros, legalább 8 napi, határ-

időt tüzvén ki annak befejezésére, s felszólitván a hiveket, hogy az összeirásra szorgalmasan megjelenjenek.

6. Minthogy az uralkodó közönynél fogva megtörténhetik, hogy a hivek az összeirásra nem jelentkeznek, a plébános a két bizalmi férfiúval hivatalból és lelkiismeretesen magántudomás szerint összeirják mindazokat, kiket mint választókat ismernek.

7. Befejeztetvén ily módon a záros határidő alatt az összeirás, a választók lajstroma 3 napra vagy az oskolában, vagy más alkalmas helyiségben kitétetik, a hivek pedig egyuttal értesitendők, hogy ezen idő alatt azt megtekintvén, netaláni felszólamlás végett jelentkezzenek.

8. A felszólamlókat a plébános és a két összeiró tag béketüréssel hallgassák ki, igyekezvén a dolgot igazságosan elintézni, mi ha nem sikerülne, a panaszt s kifogást a kifogásolók aláirásával s saját véleményük mellett terjeszszék be az egyházmegyei hatóságnak végelintézésre.

9. A három nap eltelte utáni vasárnapon a plébános a szószékből hirdesse ki, hogy a jövő vasárnap az oskolaszék meg fog választatni s kitüzi a helyet is egyszersmind és a választási órát. A hirdetés irásba is foglaltassék és az oskola ajtajára függesztessék ki.

10. A kitüzött órában a plébános a két összeiró taggal megjelenvén a választás helyén, s a jelenlevőket az ügy fontosságára figyelmeztetvén, ezeket hivja fel, hogy lelkiismeretük szerint azt válaszszák iskolaszéki tagul, kiről megvannak győződve, hogy egész odaadással fog a hitközség és oskolájuk érdekében működni.

11. A szavazás nyilvánosan történik, vagy szavazó czédulákon, melyekre a határozott számu oskolaszéki tagok nevei feliratnak; vagy pedig az illető szavazó egymásután elmondja azok neveit, kiket oskolaszéki tagul óhajt. Tartózkodni kell minden reábeszélés, kényszeritės vagy fenyegetéstől.

12. A szavazatok egy külön jegyzőkönyvbe irattassanak, mely a következő módon lehet elkészitve:

| A szavazó vezeték- és keresztneve | Az általa választott iskolaszéki tagok száma és nevei |
|---|---|
| 1. Andor János | 1. |
| | 2. |
| | 3. |
| | 4. |
| | 5. |
| | 6. |
| | 7. |
| | 8. |
| | 9. |
| | 10. |
| 2. Virág Péter | 1. |
| | 2. s. a. t. |

13. A szavazatok egész nyilvánossággal számittassanak össze és azonnal hirdettessenek ki. Az egyszerü többség határoz, egyenlő szavazatoknál a korosabb lép be az oskolaszékbe.

14. A megtörtént választás azonnal az egyházmegyei hatóságnak megerősités végett felterjesztetik, valamint a választott tag elleni kifogások is.

15. A visszaérkezett megerősités után az oskolaszék megalakul, azaz a plébános összehivja a választott oskolaszéki tagokat, ezeket üdvözölvén, felszólitja, hogy kebelükből válaszszanak a) világi elnököt, b) jegyzőt és c) gondnokot. Ez utóbbira megjegyeztetik, hogy ha az iskolaszéki tagok

között nem volna olyan, ki vagyonánál fogva elég biztositékot nyujtana, a reá bizandó pénzek, értékek iránt, ez az oskolaszéki tagokon kivül is választható. A gondnok azonnal leteszi a szabályrendeletek 17. §-ában előirt esküt.

16. Minden oskolaszéknek legyen jegyzőkönyve (protocollum) a hova a tárgyalások terjedelemben bejegyezendők, úgy hogy abból mindig hiteles kivonat adathassék ki.

17. Az ekként megalakult oskolaszék tagjait és tisztviselőit a plébános két példányban bejelenti az alesperesnek, a honnan a jelentés tovább vitetik a) az egyházmegyei hatósághoz, b) az állam kir. tanfelügyelőhez.

18. Az oskolaszék további teendőit a szabályrendelet és a mellékelt utasitások szabályozzák.

19. A hol városok, hatóságok, vagy magánosok által kizárólagosan fenntartott oskolák vannak, ott az oskolaszékek megalakitása iránt az egyházmegyei hatóság az illető kegyurakkal teendi magát érintkezésbe és az eredményt az illető plébánosokkal, a további teendőkkel, közlendi.

Midőn e szabályrendeletek életbeléptetését ezennel elrendeljük, figyelmeztetjük a lelkész urakat, hogy az 1876. XXVIII. t. c. 11. §-a szerint, az iskolaszékek megválasztását elhanyaguló községek a kir. tanfelügyelő által, a m. kir. vallás- és közoktatási ministeriumnak feljelentendők levén, ez záros határidő alatt rendeli el azok összeállitását.

Mindezen és hasonló hiányok mellőzésére, melyek az államnak a törvényben jogot adnak a kath. oskolákat az állam rendelkezése alá bocsátani, felhivjuk a kerületi alesperes és plébános urak gondos figyelmét és buzgalmát, intvén, kérvén őket az Urban, hogy az oktatás és nevelésügyet lelkesen karolják fel. Az egyház, mely az oskolákat létre hozta, és azokat főbb gondjai közé sorozta mindig, főleg korunkban van hivatva, azok gondos ápolására, amidőn a téves korszellem veszedelmes áramlata azokat különféle kigondolható ürügy alatt az egyháztól elválasztani főfeladatául tüzte ki magának, jól tudván, hogy a kié az oskola, azé a jövő nemzedék is. E meggyőződésben hiszszük, hogy azon lelkészek is, kik eddig oskolájuk iránt közömbösek lettek volna, minden módon, minden igyekezettel iparkodandnak azt az egyház szellemében, a törvény igényeinek szinvonalára emelni. Nem titkolhatjuk el magunk előtt, hogy hazánk tanügyi szervezetében van ami elveinknek s óhajtásainknak meg nem felelő, a mi, fentartva a felekezetnélküli iskolarendszert és az állami és községi iskolákat az egyház igazgatása alól kivéve, hiveinkre nézve veszélyesnek bizonyulhat be; még is meg kell vallanunk, hogy sok van ugyanazon szervezetben reánk nézve igen előnyös és kedvező, nevezetesen, hogy kath tanügyünk rendezését és igazgatását saját magunkra bizza és az állam tekintélyével oltalmazza. A legtöbb esetben már most kétségkivül egyedül a mi buzgóságunktól függ, hogy iskoláinkat s azokban a vallás-erkölcsi nevelést és oktatást az egyház számára megtartsuk, avagy visszaszerezzük; és csak saját mulasztásaink szolgáltathatnak ellenfeleinknek okot, vagy ürügyöt arra, hogy iskoláink ellen támadást intézzenek, s azoktól az egyházat megfoszszák. Azt sem titkoljuk el magunk előtt, hogy közoktatásügyi törvényeink sokat követelnek, tekintettel különösen a nép anyagi helyzetére is, de másrészt erős meggyőződésünk, hogy ott, hol a lelkész az oktatás és nevelés ügyeért lelkesül, ez által a népben is mindinkább ébredvén az érdek a szent ügy iránt, egyesült erővel a

törvény követelményének, ha nem is mindenben egyszerre, fokonként mégis, idővel elég tétethetik.

Miért is az iskola állapotjában a lelkész pásztori buzgalmának hévmérőjét ismerve fel, valamint méltán követeljük, kogy minden lelkész a tanügy érdekében kifejtett lelkes és minden akadályt leküzdő tevékenységgel az egyház és haza várakozásainak megfeleljen, ugy kötelességévé tesszük főképen a kerületi alespereseknek, hogy kerületjük oskoláit különös gonddal kisérjék, s minden hiány orvoslására, ha a községi elöljárók segédkezet nem nyujtanának, a kerületi szolgabirói hivatalhoz, esetleg az egyházmegyei hivatalhoz fordulván, jelentést tegyenek.

Végül rendeljük, hogy a kerületi esperes urak, kerületjük minden egyes oskolájáról, a mellékelt rovatos kimutatás szerint, egy táblázatra összeállitva a kerület összes oskoláit, pontos jelentést terjeszszenek be hivatalunkhoz.

Kelt Pécsett, 1877. január 30-án.

**Zsigmond**, s. k.
püspök.

Pécsett, a lyc.-nyomd. Ramazetter K.

# L. J. CH.

599
1877

Communicantur litterae Sup: Inspectoris Scholarum Comitatus Tolnensis.

Praesentibus communico litteras Superioris Inspectoris Scholarum Comitatus Tolnensis per concernentes DD. Curiones pro congrua notitia sumendas, ea cum observatione ut cunctos rem litterariam attingentes casus lapsu temporis emersuros fine obtinendi pro re nata aut succollaminis, aut procurandae medelae ad notitiam etiam Ordinariatus indilate perferre velint.

„Felhasználom az alkalmat azon tiszteletteljes kérésem kifejezésére is, hogy a főpásztori vezetése alatt lévő lelkész urakhoz kegyeskedjék köriratot bocsátani, s velök hivatalosan tudatni, miszerint az iskolaügyek körüli törekvéseik és fáradozásaik közben, ugy a megye hatósága, mint a kir. tanfelügyelőség részéről a lehető támogatásban fognak részesülni, s e tekintetből sziveskedjenek engem egész bizalmukkal megajándékozni, hogy igy vállvetett erővel a megye népnevelési állapotát felvirágoztathassuk.“

Megkülönböztetett mély tiszteletem kifejezése után vagyok Szegzárdon 1877. martius 15. Varasdy Lajos, kir. tanfelügyelő.

600
1877

Intimatum R. H. Ministerii Cultus quoad maturimonia legi militandi obnoxiorum.

Intuitu matrimonii individuorum legi militandi obnoxiorum Exc. R. H. Ministerium Cultus et publicae Institutionis ordines vulgavit circulares, qui cum Venerabili Clero curato pro congrua directione hisce communicantur :

A vallás- és közoktatási magyar királyi ministertől. 5131. szám. A csanádi egyházmegyei hatóság azon körülményről értesitette a magy. kir. honvédelmi ministert, mely szerint a tartalékos és huzamosb időre szabadságolt katonák s honvédek időközben történt nősülésüknek az ellenőrzési szemle alkalmával leendő igazolásául, az esketési bizonyitványoknak kiállitása végett, az illető lelkészeknél csak kevés idővel a szemle előtt oly tömegesen jelentkeznek, hogy az egyéb hivatalos teendőik teljesitésével is elfoglalt lelkészek, akadályozva vannak az esketési bizonyitványoknak rövid idő alatt nagy számmal leendő kiállitásában, s igy érdekelt felek közül sokan nősülésüket az ellenőrzési szemle alkalmával, hiteles okmánynyal nem igazolhatják. — Ez oknál fogva nevezett egyházmegye, az esketési ténynek a katonai s honvéd igazolványi könyvekbe alkalmilag leendő bejegyeztetését az emlitett bizonyitványoknak kiállitásánál czélszerűbb eljárásnak vélné.

Tekintettel arra, hogy a katonai ellenőrzési szemle rövid idő tartama, s a katonai anyakönyvek vezetésének módozata, valamint a katonai igazolványi könyvek szabályszerü rendeltetése, a javaslatba hozott eljárás ezuttal leendő foganatositását nem engedi: — a tartalékos és szabadságos katonák részére az ellenőrzési szemléknél felmutatandó esketési bizonyitványok továbbra is, az eddigi gyakorlat szerint állitandók ki, egyuttal a felhozott panasz elháritása czéljából a lelkészek utasitandók volnának, hogy a tartalékos és állandóan szabadságolt katonák részére, a mint megeskedtettek, az erről szóló bizonyitványok hivatalból azonnal kiállitandók, és az ellenőrzési szemle idejéig leendő megőrzés végett az illetőknek átadandók volnának.

Hogy mind a mellett a lelkészeknek emlitett érdemben igénybe vett hivatalos eljárások lehetőleg könnyittessék, a nevezett honvédelmi minister ur folyó évi február hó 1-én 1442. sz. a. kelt átiratával a honvédségre nézve megengedi, hogy esketési bizonyitvány kiadása helyett, a honvédek nősülési esetei, az esketés ténye alkalmával a lelkészek által az illető honvéd igazolványi könyvébe az esketésre vonatkozó szabályszerü adatok pontos feljegyzésével igtattassék be, s ezen bejegyzés az ellenőrzési szemlék alkalmával, a sor-hadbeli tartalékosokat illető esketési bizonyitványnyal egyen érvényünek tekintessék. Mihez képest az érdekelt honvédcsapat parancsnokságok utasittattak.

Miről a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot oly megkereséssel értesitem, hogy alárendelt lelkészeit a fentebb jelzett értelemben utasitani sziveskedjék. Budapest, 1877-ik évi február hó 24-én. A minister ur meghagyásából. Hidasy Kornél, osztály-tanácsos.

601
1877

De morte defensorum patriae pensionatorum Officio financiali indicanda.

Item communicatur Intimatum tenoris sequentis:

Vallás- és közoktatási m. kir. Ministertől. 6540. szám. Nagyméltóságú Püspök ur! Az orsz. honvédsegélyző-egylet elnökének a m. kir. belügyministerium által pártolólag hozzám küldött kérvénye folytán van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel megkeresni, hogy az anyakönyvvezető lelkészeket utasitani sziveskedjék, miszerint az egyházuk kebelében elhunyt segélyezett 1848/9 évi honvédek halálát azon adóhivatalnál, melytől az illető egyén életében nyugdiját vagy nyugzsoldját huzta, **30 nap alatt** jelentsék be. Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását. Budapest, 1877. évi martius hó 15. Trefort.

602
1877

Liber prohibitus.

Pro notitia communicatur Rescriptum Exc. R. H. Ministerii Cultus et publicae Institutionis, tenoris sequentis:

A vallás- és közoktatási m. kir. ministertől. 3529. szám. Nagyméltóságú Püspök ur! A Zaymus Gábor által szerkesztett „Ustavopis čili nauka o právach a povimostách občanskych“ (alkotmánytan vagyis a polgári jogok és kötelességek ismerete) cz. tankönyv behatóan megvizsgáltatván, kitünt, hogy az tév és alkotmány ellenes tanokat tartalmaz, minélfogva emlitett munka a hazai összes tót iskolák használatából szigoruan kitiltatik.

Miről van szerencsém Nagyméltóságodat saját becses tudomása végett oly kéréssel értesiteni, méltóztassék odahatni, hogy e közveszélyes tankönyv Nagyméltóságod bölcs főhatósága alatt álló iskolákban ezentul ne használtassék. Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását. Budapest, 1877. évi február hó 12-én. Trefort.

(Personalia.)

Aloysius Takács Administrator Viljevoensis diebus 19-na et 20-ma Martii a. c. subivit examen synodale adque sexennium approbatus est.

# Pályázatok.

603
1877

A berkesdi plebániához tartozó Szilágy fiók-községben a kántortanitói állomás betöltésére f. é. április 20-áig pályázat nyittatik.

Ez állomás jövedelme: a községtől 40 mérő buza; 12 akó bor; 100 forint készpénz. — Az uradalomtól díjváltság fejében 105 frt 60 kr.; 9 öl fa, melyet a község vág és hord, s melyből a tanoda is fűtendő; $2^1/_2$ hold legelő-illeték; 3 hold kegyadomány az uradalomtól; stola 15 frt; $^1/_4$ hold házikert, tisztes lakás és melléképületekkel. A nyelv: magyar.

A kellően felszerelt folyamodványok az esperesi hivatalhoz Nádasdra küldendők. Posta: helyben.

604
1877

A német-palkonyai r. k. kántor-tanitói állomás Werkmeister József halála következtében megüresedvén, ennek betöltésére f. é. április 20-áig pályázat hirdettetik.

Ezen állomással összekötött jövedelem következő: 1) Ujonnan épült alkalmatos és szép lakás; 2) Két hold és 870 □ öl föld, község által mivelve; 3) Két hold és 1400 □ öl legelő föld, melyet a község mivel; 4) Kert és belső telek $^3/_4$ hold; 5) Uradalomtól 955 □ öl rét, melyet a község kaszál; 6) Egy hold legelő föld 1208 □ öl; 7) Minden telkes házas pártól 2 nyolcz. buza, kisházasoktól 2 nyolcz. rozs, összesen 37 mérő gabona; 8) Minden házaspártól 8 itcze bor, $9^1/_4$ akó; 9) 4 öl kemény fa; 10) Vasárnapi iskoláért 20 frt; 11) Párbér fejben készpénz 38 frt; 12) Iskola pénz 15 frt; 13) Malom és szükség esetén orvosért ingyen fuvar. A fentebbi fizetést beszedni a községi biró kötelessége.

605
1877

A megürült herczeg-szőllősi rom.-kath. kántor-tanitói állománnyal összekötött évi jövedelem következő: 1) minden házas pár után jár — van 170 — $^1/_4$ mérő buza, = $42^1/_2$ mérő; 2) $^1/_4$ mérő csutás kukoricza = $42^1/_2$ mérő; 3) kézpénz 40 kr. — 68 frt; 4) 68 iskolás gyermek mindegyikétől 20 kr. — 16 frt; 5) vasárnapi iskoláért — 20 frt; 6) évi stóla-illeték — 50 frt. A sellyei urodalomtól van: 6000 □ öl rét kaszáló, melyet a tanitó kaszáltat, a községtől csak 6 kaszás jár; van készpénz 4 frt 20 kr., 8 mérő buza, 10 öl vagyis méter öl $8^1/_2$ tüzelőfa, melyből az iskola is füttetik. Végre van egy negyed telek (13 hold) szántóföld — melyet a tanitó munkáltat — és avval összekötött legeltetési jog. — A lakás egészen uj és kényelmes minden szükségessel ellátva, — $^1/_2$ hold házikert. — A nyelv: magyar, illyr és német. Folyamodók április 20-ig okmányokkal felszerelt folyamodványaikat Laskafaluba az esperesti hivatalhoz küldjék.

Pécsett, márczius 20-án 1877.

**Franciscus Slábу,** m. p.
Vicarius Grlis Epplis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

(De Conferentiis Ludirectorum.)

A folyó évi január hó 30-án 170. sz. a. a katholikus iskolaügy ujabb szervezése érdemében kibocsátott köriratunkhoz tartozó mellékletek kiegészitéseül ide zárjuk még 5·/. alatt az egyházmegyei tanfelügyelők számára készitett utasitásokat, az alesperesi hivatal részére tudomás végett; továbbá 6·/. alatt az alesperesek s kerületi tanfelügyelők számára és 7·/. alatt a plebánosok mint helybeli tanoda-igazgatók számára szolgáló utasitásokat, azon megjegyzéssel, hogy mind az 1868. évi XXXVIII., mind az 1876. XXVIII. tczikk, továbbá a jelen, ugy szinte a fentebbi szám alatt hivatkozott köriratunkhoz csatolt utasitások mindegyike, a Szent-Istvántársulat ügynökségénél póstai utánvét mellett megrendelhetők.

Ugyan e társulatnál kaphatók az iskolákról évenkint az iskolaév végével hivatalunkhoz beterjesztendő jelentések mintái, melyeket, hogy minden egyes lelkész megszerezzen, az egyöntetüség és kellő eljárás tekintetéből szükséges.

Ez alkalommal felhivjuk a kerületi esperesek és tanfelügyelők gondját a kerületi tanitó-tanácskozmányok megtartására, melyek évenkint a körülményekhez képest többször is megtartandók. Erre régibb egyházi és polgári rendeletek kötelezték és kötelezik a tanitókat. E tanácskozmányokban a tanitók az évek során szerzett tapasztalataikat egymással közlik; hivatásos kölcsönös jó indulatra serkentetnek, bennök a munkásság szelleme élesztetik, a tanitástan terén felmerült ujabb ismeretek kölcsönösen közöltetnek, a tanitásban való egyforma eljárásra út készittetik és a felsőbb rendeletek emlékezetbe hozatnak. A történet sok hasznost mutat fel ezen tanácskozások működéséről és azért a kerületi esperes és tanfelügyelő urak különösen oda hassanak, hogy a tanitók ezeken minél szorgalmasban megjelenjenek; az egyházmegyei tanfelügyelőség által évenkint megfejtésre kitüzendő kérdéseket ott kellőkép kidolgozzák; a gyakorlati előadásra rendesen elkészüljenek és társaikban közreműködésök által a hivatalbuzgóságot növeljék. E tanácskozmányok a szünnapokban tartandók, a kerületi tanfelügyelő által meghatározandó helyen és időben, mely hely és időről mindenkor idején értesitendő az egyházmegyei tanfelügyelő, hogy azokban a körülményekhez képest részt vehessen. A tanácskozmány, melyet sz. mise előz meg, valamely iskolai teremben tartatik meg, s rövid ima vagy énekkel kezdődik, melyen az elnök megnyitó beszédet tartván, az utolsó tanácskozmány jegyzőkönyve s utána a mult tanácskozmánykor beszedett dolgozatok mindegyikére vonatkozó vélemény is felolvastatik; majd a tanácskozmányra kitüzött tételek fejtegettetnek; gyakorlati előadások tartatnak, valaki az egyháziak közül catecheticai előadást tart; emlékezetbe hozatnak, felolvastatnak az utolsó tanácskozmány óta érkezett felsőbb rendeletek és megbeszéltetik minden a tanügyre nézve fontos ügy. A tanácskozmányról jegyzőkönyv vitetik, mely a tanitók dolgozataival együtt beterjesztetik az egyházmegyei tanfelügyelőnek.

E tanácskozmányok a tanitók müveltségének előmozditására, különös szabályrendelettel, a nm. m. kir. vallás és közoktatási ministerium által, az 1868. XXXVIII. t. cz. 147. §-ban rendeltettek el; s a községek tartoznak a nekik adott ministeri utasitás 1876. sept. 2. 26. §-a szerint a tanácskozmányokra menő tanitókat legalább fuvarral ellátni.

A folyó évben megtartandó tanácskozmányra minden tanitó által kidolgozandó és ott bemutatandó az egyházmegyei tanfelügyelő által feladott következő két tétel:

1) Mily következményeket von maga után sokaknak azon törekvése, hogy a gyermekek minél több ismerettel halmoztassanak el?

2) Melyek a közhasználatban levő olvasókönyveink hiányai és hogyan kellene azokon segiteni?

A jobb és sikerültebb dolgozatok köztudomásra fognak hozatni; minden dolgozat megbiráltatik s az egyházmegyei tanfelügyelő gondoskodni fog arról, hogy a jövő kerületi tanitótanácskozmány alkalmával mindenki megtudhassa a munkásságára adott véleményt, gondja leendvén arra is, hogy a birálat alapos, oktató s egyszersmind mérsékelt legyen.

Végül főpásztori áldásunkat adjuk e szent czélú kezdeményezésre.

Kelt Pécsett, 1877. évi april hó 1-én.

**Zsigmond**, s. k.
püspök

PEL

Pécsett, a lyc.-nyomd. Ramazetter K.

# *Dilecti in Christo Filii!*

715
1877

(Solennitas Jubilaei Episcopatus Summi Pontificis indicitur.)

Universi per orbem fideles dupplex iam Jubilaeum Beatissimi Patris Pii Papae IX. totis praecordiorum affectibus concelebrarunt, sacerdotii quippe 11-a Aprilis 1869., item summi Pontificatus 16-a Junii 1871.; et festivitatum harum solennia nos quoque, pro nostro in Vicarium Jesu Christi his in terris inexplebili studio, unanimi exsultatione auximus, quem Deus providentissimo consilio Pontificem nobis in praesentium temporum iniquitate dedit, atque unicum ab Apostolorum Principe ultra sex lustra servavit, rerum gestarum gloria & praeconio omnium gentium immortalem.

Tertium iam nunc occurret gratissimum Jubilaeum, praeteritarum sollennitatum splendorem decusque adaequans, scilicet Episcopatus eiusdem gloriosissimi Pontificis, 3-a Junii c. a. celebrandum, quo die quinquagesimus revolvetur annus, ex quo is Romae in Basilica Eudoxina S. Petri in Vinculis Episcopus unctus est, ministerio manuum Francisci Xaverii Cardinalis Castiglioni, qui dein sub nomine Pii VIII. sedem S. Petri occupavit.

Non mihi Dilecti in Christo Filii multis opus est verbis ad eum filialis dilectionis ardorem in animis vestris excitandum, quem omni opportunitate promptissime exhibuistis; facere tamen non possum, quin Vos ad praestandum hac vice novum idque insigne fidei pietatisque testimonium hoc impensius non provocem, quo alacrius et amantius universus catholicus orbis in id nunc incumbit, ut luculentissimo probet documento, animos cunctorum filiorum communi Patri esse addictissimos devinctissimosque. Ecce enim, quod pii per orbem dispersi fideles totis medullis cordium Sanctissimum Patrem Nostrum venerentur, quo fervore pro Ipsius dignitate, independentia & libertate vindicanda & tuenda flagrent, testes sunt frequentiores omnium gentium & ordinum ad Supremum Ecclesiae Caput susceptae peregrinationes, adlata illo filiali affectu, cui violentia non dominatur, spontanea subsidia, quibus indigentiis non utique Suae personae, sed Officii Apostolici occurrere queat, et fusae ad Deum Omnipotentem, Cuius sponsionibus nititur statque inconcussa Ecclesia, comprecationes.

Resonabit profecto in excelsis gratiarum actio & vox laudis, & ab omni gente solennia instituentur, quod copiosa laetitia laetificaverit Dominus Civitatem Dei. Idcirco & nos, festivis praeconiis iubilarem Episcopatus Beatissimi Patris festivitatem celebremus, circa quam praesentibus statuo: ut, fideli populo de ratione solennitatis ex ambone praevie edocto, die 3-a Junii c. a. in Dominicam 2-am post Pentecosten incidente, in omnibus parochialibus. filialibus item, in quibus cultus divinus asservari solet, nec non Religiosorum ecclesiis, summo quo fieri poterit decore, Missa Solennis cum Collecta „Pro Papa“ & Hymnus Ambrosianus „Te Deum“ cum solita Oratione pro gratiarum actione decantetur.

Accendamus Dilecti in Christo Filii! fidelium corda, ut devotionem hanc eo, quem communis omnium obligatio exposcit, zelo peragant. Exhibeamus nos omnes Sanctissimo Domino Nostro iustum gratissimi animi nostri tributum, adhaerendo Illi in omni fidelitate, fiducia & amore, quae inexpugnabile constituunt Eius munimentum, nostramque erga Cathedram S. Petri devotionem novis in dies incrementis omni meliori modo testatam reddendo. Exoremus piis Patrem Misericordiarum & Deum totius consolationis suspiriis, ut Sanctissimum Papam ad Ecclesiae Causam in hac temporum asperitate porro quoque strenue propugnandam incolumem custodiat, Ecclesiaeque Suae Sanctae maturet triumphum. Quod nobis tribuat Dominus per gratiam suam.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 31-a Martii, 1877.

**Sigismundus** m. p.
Episcopus.

PEL

(Decretum a S. Congregatione Concilii circa professionem fidei catholicae editum et huius professionisformula publicatur.)

Decretum, quod iussu Sanctissimi Domini Pii Papae IX. Sacra Congregatio Concilii die 20-a Januarii c. a. edidit, statuens, ut fidei romano-catholicae professio in posterum ab omnibus, qui eam emittere tenentur, iuxta sequentem ampliatam formulam, et non aliter nuncupetur, fine exactae observantiae hisce notifico.

# DECRETUM

Quod a priscis Ecclesiae temporibus semper fuit in more, ut christifidelibus certa proponeretur ac determinata formula, qua fidem profiterentur, atque invalescentes cujusque aetatis haereses solemniter detestarentur, idipsum, sacrosancta Tridentina Synodo feliciter absoluta, sapienter praestitit Summus Pontifex Pius IV, qui Tridentinorum Patrum decreta incunctanter exequi properans, edita Idibus Novembris 1564 Constitutione *Injunctum Nobis*, formam concinnavit professionis fidei recitandam ab iis, qui cathedralibus et superioribus Ecclesiis praeficiendi forent, quive illarum dignitates, canonicatus, aliaque beneficia ecclesiastica quaecumque curam animarum habentia essent consecuturi, et ab omnibus aliis, ad quos ex decretis ipsius Concilii spectat: nec non ab iis, quos de monasteriis, conventibus, domibus, et aliis quibuscumque locis regularium quorumcumque ordinum, etiam militarium, quocumque nomine vel titulo provideri contingeret. Quod et alia Constitutione edita eodem die et anno incipien. *In sacrosancta* salubriter praeterea extendit ad omnes doctores, magistros, regentes, vel alios cujuscumque artis et facultatis professores, sive clericos, sive laicos, vel cujusvis ordinis regularis, quibuslibet in locis publice vel privatim quoquomodo profitentes, seu lectiones aliquas habentes vel exercentes, ac tandem ad ipsos huiusmodi gradibus decorandos.

Jam vero, cum postmodum coadunatum fuerit sacrosanctum Concilium Vaticanum, et ante ejus suspensionem per Literas Apostolicas *Postquam Dei munere* diei 20. Octobris 1870 indictam, binae ab eodem solemniter promulgatae sint dogmaticae Constitutiones, prima scilicet de Fide Catholica, quae incipit *Dei Filius*, et altera de Ecclesia Christi, quae incipit *Pastor aeternus*, non solum opportunum, sed etiam necessarium dijudicatum est, ut in fidei professione dogmaticis quoque praememorati Vaticani Concilii definitionibus, prout corde, ita et ore publica solemnisque fieri deberet adhaesio. Quapropter SSmus D. N. Pius Papa IX. exquisito ea desuper re voto specialis Congregationis Emmorum S. R. E. Patrum Cardinalium, statuit, praecepit, atque mandavit, ceu per praesens decretum praecepit, ac mandat, ut in praecitata Piana formula professionis fidei, post verba *„praecipue a sacrosanta Tridentina Synodo“* dicatur *„et ab oecumenico Concilio Vaticano tradita, definita ac declarata, praesertim de Romani Pontificis Primatu et infallibili magisterio,“* utque in posterum fidei professio

ab omnibus, qui eam emittere tenentur, sic et non aliter emittatur, sub comminationibus ac poenis a Concilio Tridentino et a supradictis Constitutionibus S. M. Pii IV statutis. Id igitur ubique, et ab omnibus, ad quos spectat, diligenter ac fideliter observetur, non obstantibus etc.

Datum Romae e Secretaria S. Congregationis Concilii die 20 Januarii 1877. P. Card. CATERINI Praefectus. J. Archiepiscopus Ancyranus *Secretarius.*

*Professio orthodoxae Fidei juxta formam a Summis Pontificibus Pio IV et Pio IX praescriptam.* Ego N. firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum filium Dei Unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri; per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de coelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die, secundum Scripturas. Et ascendit in coelum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem: qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur, et conglorificatur, qui loquutus est per prophetas. Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi saeculi. Amen.

Apostolicas et ecclesiasticas traditiones reliquasque ejusdem Ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item sacram Scripturam juxta eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto, nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum Patrum, accipiam et interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere et proprie Sacramenta novae legis a Jesu Christo Domino Nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria, scilicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium, illaque gratiam conferre; et ex his Baptismum, Confirmationem et Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque et adprobatos Ecclesiae catholicae ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solemni administratione recipio et admitto. Omnia et singula, quae de peccato originali et de justificatione in sacrosancta Synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio. Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium Sacrificium pro vivis et defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiae Sacramento esse vere, realiter et substantialiter corpus et sanguinem una cum anima et divinitate Domini nostri Jesu Christi fierique conversionem totius substantiae panis in corpus, et totius substantiae vini in sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi. Constanter teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter et Sanctos una cum Christo regnantes venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmiter assero imagines Christi ac

Deiparae semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam, catholicam et apostolicam Romanam Ecclesiam omnium ecclesiarum matrem et magistram agnosco, Romanoque Pontifici beati Petri Apostolorum Principis successori ac Jesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo ac juro.

Caetera item omnia a sacris Canonibus et oecumenicis Conciliis, ac praecipue a sacrosancta Tridentina Synodo, et ab oecumenico Concilio Vaticano tradita, definita ac declarata, praesertim de Romani Pontificis Primatu et infallibili magisterio, indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia, atque haereses quascumque ab Ecclesia damnatas et rejectas anathematizatas ego pariter damno, rejicio, et anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eandem integram et immaculatam usque ad extremum vitae spiritum, constantissime, Deo adjuvante, retinere et confiteri, atque a meis subditis seu illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri et doceri et praedicari, quantum in me erit, curaturum ego idem N. spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet, et haec sancta Dei evangelia.

Datum Quinque-Ecclesiis die 5-a Aprilis 1877.

**Sigismundus,** m. p.
Episcopus.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

# L. J. CH.

661
1877

Allocutio SSmi Patris Pii Papae IX. die 12. Martii c. a. in Aedibus Vaticanis ad S. R. E. Cardinales habita vulgatur.

Beatissimus Pater Pius Papa IX. repetitis quidem iam vicibus clamans ingemuit ea quibus S. Petri Sedes dudum iam urgetur mala; iterata tamen praevaricantium iniuria, qui semper apponunt iniquitatem super iniquitatem, coactus, recentius denuo attollit vocem et amarissime rememorat gravissimas conditiones et insectationes quibus Sacra Sedes Apostolica, divinis regalibusque privilegiis insignita, in tumultu passionum huius temporis divexatur.

Quantum acerba rerum publicarum in Italia conversio anxiam animis omnium nostrorum semper ingerens sollicitudinem, pectori Beatissimi Patris iniecerit luctum, testis est Allocutio Eius, habita 12-a Martii c. a. ad S. R. E. Cardinales in Aedibus Vaticanis, qua sensus animi Sui notissimos reddit, verbis ad Nostram instructionem aptissimis, quam hisce in ·/. advolutam percipitis.

Sanctissimus Dominus Noster de medio periculorum, quibus vivit obnoxius, pulsat corda nostra et ingemiscit eas atroces calamitates, quibus, Sedem Apostolicam & universam Ecclesiam catholicam feriunt sacrilegae manus et rapacia molimina eorum, qui Apostolicas ditiones imo ipsam Almam Urbem Romam, Matrem & Dominam gentium, contra omnia aviti principatus iura Summo Ecclesiae Capiti concessa, hostilibus armis occuparunt et in hoc ipso unitatis catholicae centro ostium domus sanctificationis nostrae obsident et aperta vi in indigna servitute tenent, nulla pacis consilia recipiunt et in terra sanctorum sancta quaeque conculcant.

Querulatur Beatissimus Pater Sacrae Sedis Apostolicae auctoritatem potestatem & iura contemni, sublatis Religiosorum Ordinibus horum domicilia et proprietates everti, Missionum collegia supprimi, ministrorum Ecclesiae os iniquissima lege obstrui, — quae, et congeriem similium malorum, cum incomperta nemini sint, supervacaneum duco hic in praesens omnia recensere, praeter tristissimum illud, quod Sua Sanctitas deplorare non cessat, Sibi nimirum media et praesidia ad exercendum Summum Apostolatum adimi et Sibi in universo Ecclesiae regimine divinitus concessam libertatem, quae ad Summum Pontificatus munus obeundum ac ad totius Ecclesiae causam suprema Apostolica Auctoritate agendam universique gregis Dominici salutem procurandam necessaria est, nova & intolerabili oppressione constringi, quam libertatem & independentiam, cum Patrimonio Petri, tutelae omnium catholicorum credito, catholicae nationes et principes suis opibus, consiliis imo et armis tueri semper laetati fuerunt.

Sanctissimus Papa prodigio constantiae suae, quam nullae frangere possunt adversitates, nunquam desinens Ecclesiae utilitati consulere, ab iis imprimis, qui in sortem Domini vocati sunt postulat nunc, ut ascendant ex adverso, & opponant murum & antemurale contra facies persequentis, et invocare statuit adiutricem operam cunctorum filiorum suorum, hosque universo orbi catholico optima voluntate

iunctos, eam aemula contentione praestituros et legitima summorum Pontificum egregio consensu & studio alacriter & constanter tuituros, Nostra filiali fretus pietate, fidenter sperat.

Itaque Dilecti in Christo Filii, si unquam alias, nunc certe summa animorum contentione, qua verbo, qua opera, testatam reddere debemus tenerrimam, quam Christi his in terris vicarius sibi vindicat filialem devotionem. Nunc probandum est, nil dulcius filiis esse, quam in publica Matris Ecclesiae necessitate ei prompto opitulandi studio succurrere. Nunc omni vigilantia, — zelo, concordibus studiis, inimicorum hominum fallaciae detegendae, tela retundenda, impetus frangendi sunt, et in singulari hocce periculo singulari opera illorum praesertim irrita reddenda sunt molimina, qui laetantur in rebus pessimis, quive, ut seducant simplices, ingerere non desinunt summo Pontifici necessariam relictam esse libertatem, potestatemque Eius nemini obnoxiam esse. Huic, ne latius serpat, errori Dilecti in Christo Filii! contradicite, nec quidquam omittite ut fideles vestros de periculis, oppugnationibus & incommodis, quibus Sanctissimus Pater quotidie gravius premitur, instructione sana edoceatis, hocque etiam respectu ad recte sentiendum & agendum validioribus incitamentis moveatis.

Quemadmodum autem firmum teneo, Vos omnes, pro filiali Vestra sollicitudine in communi Ecclesiae periculo quidquid habetis virium & zeli impensuros, ac id duntaxat acturos, quod Beatissimus Pater et communis omnium salus & necessitas postulat, ita indubium est, fortiora praesidia a Dextera Domini unice sperari posse.

Oculi ergo Nostri ad Deum nostrum, donec misereatur nostri, quia in aeternum misericordia Eius, in Quo speramus ex hoc & usque in saeculum. Itaque opem & supernum auxilium pro Ecclesiae Matris salute & summo eius Capite efflagitare ne cessemus; quo fine vigore praesentium mando, ut omnes Dioecesis meae sacerdotes, tam saeculares, quam regulares, quotidie in Missa, ni rubricae obsteterint, Collectam pro communi necessitate „Deus refugium nostrum et virtus“ sumant, ut omnium bonorum largitor Deus Sedem Apostolicam ab adversitatibus tam gravibus tamque late patentibus eripiat, et Pastorem universae Ecclesiae in possessionem plenae & verae libertatis restituat. Fundamus porro ferventer ad Deum preces pro principibus christianis, ut regnum eorum terrenum coelesti regno proficiat, ut de Ecclesia Sancta Dei bene mereri studeant, efficacia adhibendo consilia revindicandae tuendaeque independentiae Supremi Pontificis, recogitentque corde, quod non detractis, non oppugnatis, sed defensis, sed auctis potius Ecclesiae iuribus regna firmari, quaeque Ecclesiae tribuuntur, Deo ipsi tribui, quaeque eripiuntur, Deo eripi. Oremus denique etiam pro populis, ut errantes de errorum tenebris emergant, incedantque per viam consiliorum Domini, atque omnes inimici nostri de fructu operis manuum suarum tandem erubescant et convertantur. Profecto non obliviscetur misereri validus & fortis Dominus et omnipotenti sua virtute aberrantes ad meliora consilia atque ad veritatis, iustitiae et salutis semitas reducet. Amen.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 5-a Aprilis. 1877.

**Sigismundus** m. p.

Episcopus.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI PII DIVINA PROVIDENTIA

# PAPAE IX.

ALLOCVTIO

HABITA DIE XII. MARTII MDCCCLXXVII. AD S. R. E. CARDINALES IN AEDIBVS VATICANIS.

ROMAE MDCCCLXXVII.

## *Venerabiles Fratres!*

Luctuosis exagitati Nostri Pontificatus temporibus pluries vestrum amplissimum ordinem in has aedes advocavimus, ea mente ut gravia mala apud Vos deploraremus quibus Ecclesia indigne affligitur, et contra ea quae sive in Italia sive in aliis regionibus in perniciem Ecclesiae ac Sedis Apostolicae patrata sunt, Nostras protestationes ederemus. Novissimis vero hisce annis novos et violentiores usque impetus atque iniurias spectare debuimus, quas Ecclesia Dei in variis Orbis catholici partibus pertulit ab infensis hostibus, qui opportunam satis occasionem Iesu Christi sponsam oppugnandi reputaverunt calamitosam conditionem rerum nostrarum, et solitudinem eam in qua Nos omni humana ope destituti versamur. Optassemus quidem hodierna die Veneralibes Fratres menti et cogitationi vestrae proponere immanem hanc lateque diffusam persecutionem, quae in pluribus Europae regionibus contra Ecclesiam saevit, sed habentes in animo acerbam hanc descriptionem alio Vobis tempore exhibere, interim facere non possumus, quin Ecclesiae in hac Italia labores et vexationes in dies asperiores Vobis commemoremus, ac pericula quae quotidie maiora Nobis et huic Apostolicae Sedi impendere conspicimus, aperiamus.

Septimus iam procedit annus, ex quo invasores civilis Nostri Principatus omnibus divinis ac humanis iuribus proculcatis, solemnium pactionum fide violata, et calamitates illustris Nationis catholicae opportunitatem suam reputantes, vi atque armis provincias quae in nostra potestate adhuc erant occuparunt, hanc sanctam civitatem expugnavere, ac tantae iniquitatis opere Ecclesiam universam luctu ac dolore compleverunt. Simulatae atque infidae promissiones, quas iis funestis diebus ipsi super rebus nostris, Guberniis exteris obtulere, declarantes se velle obsequium et honorem reddere libertati Ecclesiae, et liberam ac plenam esse velle Romani Pontificis potestatem, efficere non potuerunt ut Nos vana spe illecti non penitus praeciperemus animo, quae luctuosa ac misera Nos sub eorum dominatione manerent; quin probe conscii consiliorum impiorum quae propria sunt hominum quos novarum rerum studia et sceleratum foedus consociat, aperte praenunciavimus eam sacrilegam invasionem non tantum spectare ad civilem Nostrum principatum opprimendum, quan-

tum ad destruendas facilius, temporali nostra dominatione oppressa, institutiones omnes Ecclesiae, ad evertendam Sanctae Sedis auctoritatem, ad vicariam Christi potestatem quam licet immerentes gerimus in terris, omnino labefactandam.

Iamvero hoc opus demolitionis et eversionis omnium rerum quae pertinent ad ecclesiasticum aedificium atque ordinem, si non quoad consilia ac odium persecutorum, quoad gravissimas tamen ruinas quas usque ad hanc diem congesserunt pene consummatum dici potest; ac satis est oculos convertere ad leges et decreta ab initio novae dominationis huc usque edita, ut luculenter perspiciatur Nobis singillatim ac sensim alia ex aliis in dies media et praesidia fuisse sublata, quibus ad catholicam Ecclesiam ut par est regendam et gubernandam omnino indigemus. Enimvero iniquitas quae completa est supprimendis ordinibus religiosis, Nos strenuis ac utilibus adiutoribus damnose spoliavit, quorum opera in expediendis ecclesiasticarum Congregationum negotiis, in tot partibus ministerii Nostri exercendis Nobis omnino necessaria est, ac eodem tempore hic in urbe nostra tot domicilia delevit quae religiosos viros ex exteris nationibus excipiebant, qui statis temporibus in hanc metropolim convenire consueverant ad roborandum spiritum, ad rationes de suo ministerio reddendas, atque ab ipsis radicibus crudeliter abscidit tot utiles et feraces plantas, quae fructus benedictionis et pacis in omnes terrae plagas afferebant. Eadem autem suppressionis iniuria quae Collegia perculit pro sacris missionibus in urbe constituta ad dignos operarios efformandos, qui Evangelii lucem in dissitas etiam et inhospitas terras animose proferrent, ea misere subduxit tot populis tam salutare pietatis et caritatis auxilium magno cum detrimento ipsius civilis humanitatis et cultus, qui a Religionis nostrae sanctitate doctrina virtute dimanat. Huiusmodi vero leges per se acerbissimae et non solum Religionis, sed ipsius humanae societatis utilitati perquam adversae, maiorem etiam acerbitatem deinde accepere ex novis ordinationibus rei publicae ministrorum, quibus religiosarum familiarum communi in domo consociationes, et novae admissiones pro regularibus utriusque sexus sub severis sanctionibus prohibentur. Disiectis Ordinibus religiosis Clero saeculari destruendo consilia et opera conversa sunt, ac funesta ea lex lata fuit qua Nos et Pastores italici populi magno cum luctu videre debuimus iuvenes clericos, Ecclesiae spem, a sanctuario nequiter avulsos, et coactos aetate ipsa qua se Deo solemniter consecraturi sunt, saecularis militiae balteum accipere, ac vitae genus perferre, quod ab institutis et a spiritu vocationis eorum longissime abhorret. Quid plura? Subsecutae sunt aliae iniustae leges quibus universum patrimonium, quod Ecclesia sacris diuturnis inviolabilibus titulis possidebat magna ex parte fuit ereptum, substitutis eius loco ac ex parte tantum exiguis reditibus, qui ancipitibus temporum vicibus, et voluntati ac arbitrio publicae potestatis penitus subiiciuntur. Deplorare etiam coacti fuimus magno numero aedificia quae pietas fidelium gravibus admodum sumptibus toleratis erexerat, quae christianis Romae temporibus digna erant, quaeque pacatum hospitium praebebant virginibus Deo devotis aut Regularium familiis, indiscriminatim legitimis possessoribus eiectis occupata fuisse, et in profanos usus destinata. Adempta insuper fuerunt potestati Nostrae, et sacrorum ministrorum curationi, tot pia opera et instituta caritati ac beneficentiae exercendae consecrata, quorum nonnulla egestati aliisque miseriis et necessitatibus sublevandis mira munificentia ipsi Romani Pontifices Praedecessores Nostri et exterarum gentium pia liberalitas condiderant; ac si quae ex iis publicae

caritatis operibus adhuc sub Ecclesiae vigilantia manent, lex quaedam non serius roganda esse fertur, qua illa a Nobis subtrahantur aut funditus aboleantur, veluti publica documenta non dubie nec obscure praenunciant. Vidimus praeterea idque anima Nostra supra omnem modum dolore perculsa commemoramus, Ecclesiae auctoritati et moderationi subductum publicum ac privatum doctrinarum et artium magisterium, et docendi munus concreditum hominibus suspectae fidei, aut apertis Ecclesiae inimicis et qui non dubitarunt atheismi impietatem publice profiteri.

Occupatis hac ratione et eversis tot religiosis magnique momenti institutionibus, id non satis visum est filiis Ecclesiae desertoribus nisi etiam impedimenta ponerent sanctuarii Ministris ne suum spirituale ministerium valeant libere exercere; atque huc etiam nefarie perventum est ea lege in aula oratorum legibus ferendis novissime aprobata, quae de *Cleri abusibus* inscribitur, cuius vigore crimini et noxae vertuntur Episcopis itemque sacerdotibus, ac gravibus poenarum sanctionibus mulctantur ii actus, quos sub insidioso nomine perturbationis conscientiae quam dicunt publicae, aut pacis familiarum praedictae legis auctores complectuntur. Eius porro quam innuimus legis iussu, verba ac scripta omnis generis quibus Religionis administri decreta leges aut alium quemque publicae autoritatis actum vel rei sacrae iuribus, vel Dei aut Ecclesiae legibus adversantem, pro sui officii ratione notandum ac improbandum censeant, animadversioni et poenis perinde subiiciuntur, ac opera illorum qui praedicta scripta ediderint aut diffuderint, quocumque ex ordine ecclesiasticae auctoritatis, aut ex loco ipsa manaverint. Ubi haec lex perlata et promulgata fuerit integrum erit laico tribunali iudicium ferre, utrum ac quomodo sacerdos in sacramentis administrandis in divini verbi praedicatione conscientiam publicam et domesticam tranquillitatem perturbaverit, ac episcopalis et sacerdotalis vocis ea erit conditio ut ea comprimatur aut obstruatur, non minus quam vox ipsa Iesu Christi Vicarii, qui quamvis in se ipso nulli animadversioni obnoxius dicatur ob rerum politicarum rationes, in persona tamen eorum qui eius noxae affines fuerint puniendus esse censetur, uti publicus regni administer in conventu legumlatorum palam significare non dubitavit, cum respectu ad Nos habito aperte profiteretur nec novum aut insolitum esse in legibus, nec a iuris criminalis ratione scientia ac usu absonum, poenis subiici participes criminis, ubi praecipuus auctor puniri non possit. Ex quo intelligitur ad Nos etiam ex dominantium sententia huius legis telum spectare, ita ut ubi nostra verba aut acta in offensionem eius legis incidant, Episcopi aut sacerdotes qui nostros sermones et monita aut evulgarint aut executi fuerint poenas laturi sint eius praetensi criminis, cuius reatum et culpam Nos uti praecipuus auctor sustinere iudicabimur.

En Venerabiles Fratres quemadmodum non solum tot praesidia tot instituta roborata saeculis, invicta tempestatibus, Ecclesiae administrationi necessaria hostili violentia ac demolitione apud Nos eversa sunt, sed eo etiam progressum est, ut sublime illud munus docendi vigilandi animarum saluti prospiciendi quod ecclesia a suo divino conditore accepit, nefario modo impediatur, severissimis poenis indictis ad obstruendum os ministrorum eius, qui dum docent populos servare omnia quae Christus mandavit, dum instant opportune importune arguunt obsecrant increpant in omni patientia et doctrina, illud agunt quod divina eis et apostolica auctoritate praecipitur. Alias autem tenebrosas molitiones oppugnatorum Ecclesiae silen-

tio praeterimus, a quibus nonnullorum etiam ex publicis administris consilia et incitamenta non abesse cognoscimus, quae eo spectant ut maiorum tribulationum dies Ecclesiae ipsi adducantur, vel promovendis schismatis occasionibus ubi futuri Pontificis electio inciderit, vel Episcoporum qui Ecclesiis Italiae praesunt spiritualis auctoritatis usu impediendo, cujus rei causa Nos novissime declarare coacti fuimus, tolerari posse ut acta canonicae institutionis eorumdem Episcoporum laicae potestati exhibeantur, ad occurrendum quantum in Nobis est, funestissimis rerum adiunctis, in quibus non amplius agebatur de temporalium bonorum possessione, sed ipsae fidelium conscientiae, earum pax animarum procuratio et salus, quae suprema Nobis lex est, in apertum discrimen vocabantur. Verum in hoc quod egimus ad gravissima pericula removenda, palam ac iterum agnosci volumus, Nos iniustam eam legem quae *regium placitum* vocatur omnino improbare ac detestari, aperte declarantes per ipsam laedi divinam Ecclesiae auctoritatem, eiusque libertatem violari.

Post haec autem quae hactenus exposuimus, omittentes plura alia, ad quae deploranda sermonem nostrum producere possemus illud petimus, qua ratione fieri possit ut Ecclesiam gubernare valeamus sub dominatione eiusmodi potestatis, quae omnia Nobis media et praesidia ad Apostolatum nostrum exercendum continenter adimit, omnem viam obstruit, nova in dies impedimenta novas difficultates interponit, novos usque laqueos insidiasque molitur? Profecto Nos satis mirari non possumus eos homines reperiri, quorum nescimus utrum levitas an malitia maior sit, qui sive per publicas ephemerides sive peculiaribus scriptis sive impudentibus sermonibus plurium occasione conventuum habitis, obtrudere et persuadere populis conantur, praesentem summi Pontificis in urbe conditionem talem esse, ut etiam sub alterius potestatis dominatione constitutus plena libertate fruatur, ac tranquille et plene possit suo supremo spirituali primatu perfungi. Ad quam opinionem publice confirmandam nullam elabi occasionem sinunt sive cum Episcopi et fideles ex exteris plagis ad Nos visendos accedunt, sive cum eorum pios coetus in conspectum nostrum admittimus, sive cum impios ausus contra Ecclesiam Nostris ad eos sermonibus deploramus, quin de industria et callide incautis insinuare studeant, Nos reipsa plena potestate et libertate frui tum loquendi tum excipiendi fideles tum Ecclesiam universam administrandi. Mirum Nobis est quod talia impudenter iactari possint, quasi exercitium illorum actuum qui recensentur plene et omnino esset in nostra potestate, et quasi in iis tota gubernationis Ecclesiae ratio quae ad munus Nostrum pertinet, contineretur. Quis enim nescit non sub Nostra sed sub dominantium potestate esse actus eius libertatis quam tantopere extollunt, ita ut eatenus et tamdiu eosdem actus exercere possimus, quatenus et quamdiu hoc ab iis non impediatur? Quae tamen nostrorum actuum libertas quantum sub eorum potestate sit, etsi alia argumenta deessent, satis innuit ac docet novissima ea lex quam nuper deploravimus, qua liberum exercitium spiritualis nostrae potestatis, et ministerii ecclesiastici ordinis nova et intolerabili oppressione constringitur. Quod si nonnullos actus Nos posse exercere permiserint, ea de causa quod agnoscant quantopere eorum intersit Nos sub eorum dominatione liberos existimari, quam multa tamen gravissima pernecessaria summique momenti sunt quae ad formidanda onera ministerii Nostri pertinent, quibus reipsa ac rite perficiendis, Nos dominantium iugo subiecti omni necessaria facultate et libertate caremus? Vellemus quidem illos qui ea quae retulimus scribunt aut loquuntur, oculos suos ad ea quae

circa Nos accidunt coniicerent, ac alieno paulisper a partibus animo diiudicarent, utrum vere dici possit Ecclesiae regendae potestatem Nobis divinitus commissam, cum eo statu ad quem Nos adegit invasorum dominatus posse componi. Vellemus eos agnoscere convicia iniurias contumelias quae etiam in aula Oratorum Populi continenter contra humilitatem Nostram effunduntur, convicia in quibus Nos quidem ignoscimus miseris qui ea promunt, sed tamen in offensionem maximam fidelium cedunt quorum communis Pater violatur, et eo tendunt ut imminuatur apud eos existimatio auctoritas veneratio, quam Vicariatus Christi quem indigni sustinemus, suprema dignitas et sanctitas postulat. Vellemus eos testes esse probrorum et calumniarum quibus tum amplissimus ordo vester, tum sacri Ecclesiae Magistratus omnibus modis impetuntur, tanto cum administrationis eorum detrimento; testes esse irrisus ac ludibrii quo augusti ritus ac institutiones catholicae Ecclesiae dehonestantur, petulantiae qua sanctissima religionis mysteria profanantur, ac conspicere publicis honoris significationibus et pompis decoratam impietatem et atheos homines, dum contra religiosae supplicationes et pompae vetantur, quas avita italorum pietas libere semper celebrare solemnibus temporibus consuevit. Vellemus etiam ipsis notas esse blasphemias, quae impune, auctoritate publica dissimulante, contra Ecclesiam in legumlatorum conventu coniiciuntur, in quo Ecclesiae ipsi subvertendi et aggrediendi criminatio est illata, libertas ejus nefarium ac fatale principium vocatum est, doctrinae eius perversae, ac societati et moribus adversantes apellatae sunt, vis et auctoritas eius tamquam civili consortio perniciosa incusata fuit. Neque possent iidem confictae nostrae libertatis praecones inficiari tot multiplices continuas graves occasiones in id comparatas ut incauta iuventus inflammatis cupiditatibus corrumpatur, ac ex ejus animo catholica fides radicitus extirpetur. Si ipsi demum vias huius urbis quae per B. Petri cathedram religionis sedes et caput est obirent, iudicare percommode possent utrum templa acatholici cultus his temporibus excitata, scholae corruptionis quaquaversus diffusae, tot domus perditionis passim constitutae, obscoena et foeda spectacula quae oculis populi offeruntur, talem rerum conditionem faciant, quae tolerabilis sit ei qui pro sui apostolatus officio debet quidem et vellet tot malis occurrere, at contra omnibus mediis et rationibus, omni potestatis exercitio privatur, quo possit vel uni tantum ex tot malis necessaria remedia adhibere, et animabus in exitium ruentibus opem ferre. Hic tandem est Venerabiles Fratres status cui subesse cogimur opera eius Gubernii quod in hac urbe dominatur, haec est illa libertas et potestas exercendi ministerii nostri cuius nomine abutuntur et qua Nos potiri impudenter iactitant: libertas scilicet videndi demolitionem in dies deteriorem ordinis et constitutionis ecclesiasticarum rerum, videndi exitium animarum, quin operam nostram ad tot damna opportune reparanda impendere et navare possimus. His ita se habentibus nonne nova amarulenta irrisio et ludibrium existimandum est illud quod saepe dicitur, nempe debere Nos conciliationis et concordiae consilia cum novis dominatoribus inire, cum haec conciliationis ratio non aliud ex parte nostra esset, nisi omnino prodere non modo summa Sanctae huius Sedis iura, quae tamquam sacrum et inviolabile depositum ad hanc supremam cathedram evecti custodienda ac tuenda recepimus, sed etiam et praecipue prodere divinum ministerium Nobis pro salute animarum commissum, tradere haereditatem Christi in manus auctoritatis huiusmodi, cuius opera ad ipsum catholicae religionis nomen, si fieri posset, delendum, dirigun-

tur? Nunc profecto terrarum orbi claro in lumine omnique ex parte conspicienda praebetur vis vigor fides earum concessionum quibus ad fidelium illusionem hostes nostri libertatem et dignitatem Romani Pontificis tueri se velle ostentarunt, quae fundamentum suum positum habent in arbitrio ac hostili voluntate reipublicae moderatorum, quorum in potestate est iuxta sua consilia et rationes, ac pro lubitu eas aptare, servare, interpretari, atque executioni mandare. Haudquaquam certe, haudquaquam Romanus Pontifex est aut erit unquam plenae libertatis compos, ac suae plenae potestatis, donec aliis in urbe sua dominantibus subiiciatur. Alia eius sors Romae esse non potest nisi aut supremi Principis aut captivi: nec unquam catholicae Ecclesiae universae pax securitas tranquillitas constare poterit, donec exercitium supremi apostolici ministerii obnoxium fuerit studiis partium, arbitrio dominantium, vicibus politicarum electionum, consiliis et operibus hominum callidorum ac utilitatem iustitiae praeferentium.

At in tantis malis queis laboramus et premimur ne putetis Venerabiles Fratres aut animum Nostrum fractum concidere, aut illam in Nobis fiduciam deficere qua Omnipotentis et Aeterni decreta expectamus. Nos quidem consilium cum inissemus post occupationem ditionis Nostrae Romae potius manendi quam quaerendi alienis in terris tranquillum hospitium, idque ea mente ut penes Beati Petri sepulcrum pro re catholica vigiles excubias ageremus, numquam destitimus auxiliante Deo pro causa Eius tuenda certare, et quotidie certamus nullibi loco cedentes hosti nisi vi depulsi, ut perpauca illa quae adhuc reliqua sunt ab impetu diripientium et pervertere omnia conantium vindicemus. Ubi autem caetera Nos defecerunt praesidia quibus Ecclesiae et religionis rationes tueremur, Nos nostrae vocis et nostrarum expostulationum officio usi sumus; cuius rei testes estis ipsi quibus communia pericula communis Nobiscum dolor fuit: saepe namque verba excepistis publice a Nobis prolata sive ut nova facinora reprobaremus et contra invalescentem hostium violentiam protestaremur, sive ut aptis monitis fideles instrueremus ne insidiis improborum et simulatae religionis specie, neu noxiis falsorum fratrum doctrinis deciperentur. Utinam vocibus Nostris tandem admoveant aures animumque adiiciant illi quorum ad officium pertinet et maxime interest, auctoritatem Nostram sustentare, et causam qua nulla iustior et sanctior, viriliter tueri! Nam qui fieri potest ut illorum prudentiam fugiat, frustra solidam ac veram prosperitatem in nationibus, tranquillitatem ac ordinem in populis, stabilitatem potestatis in iis qui sceptra tenent expectari, si Ecclesiae auctoritas quae societates omnes recte constitutas vinculo religionis continet, impune contemnatur et violetur, eiusque Caput supremum in suo ministerio obeundo plena libertate uti nequeat, et potestatis alterius sit obnoxius arbitrio?

Illud sane feliciter accidisse laetamur, ut voces Nostrae ab universo catholico Populo filiali pietate Nobis obstricto, libentissime magnoque cum fructu exceptae fuerint; talia enim sunt quae ab ipsis accepimus dilectionis assidua et iterata testimonia, ut et ipsis et Ecclesiae summam gloriam conferant, et bene sperare Nos iubeant laetiores dies eidem Ecclesiae et huic Apostolicae Sedi orituros. Ac profecto vix verbis aequare possumus iucunditatem solatii quod percepimus validis licet auxiliis undique destituti, intuentes egregios animorum motus et generosa studia quae sponte excitata latius in dies propagantur inter gentes etiam remotissimas, ut Ro-

mani Pontificatus et humilitatis Nostrae causam suscipiant, dignitatem tueantur. Liberalia subsidia quae ex omni terrarum parte ad Nos perveniunt ut urgentibus necessitatibus Sanctae huius Sedis prospiciamus, et frequentia tot filiorum nostrorum qui ad has Vaticanas aedes ex omni gente confluunt ut visibili Ecclesiae capiti devotam voluntatem suam testentur, eiusmodi pignora animorum fidelium sunt, pro quibus pares agere gratias divinae bonitati omnino nequeamus. Vellemus tamen ab omnibus intelligi, quod salutaris documenti loco esset, intimam vim et significationem veram peregrinationum istarum, quas hoc tempore crebro iterari videmus, quo Romanus Pontificatus teterrimum bellum experitur. Scilicet illae non eo valent tantum ut amorem et observantiam fidelium prodant erga humilitatem Nostram, sed manifestum praebent indicium sollicitudinis et anxietatum quae eorum corda perturbant, quod communis Parens in abnormi prorsus ac incongrua conditione versatur. Neque haec anxietas et sollicitudo conquiescet, imo augeatur oportet, donec in possessionem plenae et verae libertatis Pastor universae Ecclesiae restituatur.

Interea nihil magis optamus Venerabiles Fratres quam ut voces Nostrae ex hoc parietum septo ad ultimos terrarum fines manent, ut totius orbis fidelibus pro illustribus quae continenter ipsi exhibent filialis dilectionis et obsequii argumentis, sensus gratissimi animi nostri testentur. Optamus enim iis gratias agere pro pia liberalitate, qua etiam interdum difficultatis rerum suarum obliti Nobis opitulantur, agnoscentes Deo offerri quidquid Ecclesiae tribuitur, gratulari pro magnanimitate et virtute, qua impiorum iras et irrisiones despiciunt, Nosque iis devinctos profiteri pro alacritate qua significationes sui amoris Nobis offerre student ad celebrandam anniversariam diei illius memoriam, quo ante quinquaginta annos Episcopalis consecrationis munus, licet indigni suscepimus. Nec minus Nobis in votis est, ut omnes etiam Ecclesiarum quae late per orbem diffusae sunt Pastores, voces has Nostras excipientes ex iis incitamentum sumant, ut significent fidelibus suis pericula, oppugnationes et incommoda quotidie graviora, quibus premimur, eosque simul certiores faciant, Nos quidem nunquam destituros quicumque rerum exitus futurus sit, ab improbandis iniquitatibus quae coram Nobis patrantur; verum fieri posse aliquando cum propter leges nuper rogatas, tum propter alias quae praenunciantur etiam saeviores, ut vox Nostra usque ad eos nonnisi rarius, et aegre admodum per interpositas difficultates possit afferi. In his tamen rerum adiunctis Pastores ipsos excitamus, ut greges suos praemoneant, ne fallacibus capiantur artibus queis homines fraudulenti veram rerum conditionem in qua positi sumus verbis invertere et deformare nituntur, sive celantes acerbitatem eius, sive libertatem Nostram extollentes, et potestatem nostram nemini obnoxiam esse affirmantes, dum vere rem totam sic paucis complecti possumus: scilicet Ecclesiam Dei in Italia vim et persecutionem pati: Christi Vicarium neque libertate, neque expedito plenoque usu suae potestatis frui.

Cum res hoc loco sint, nihil opportunius ducimus, nihil cupimus impensius, quam ut iidem omnes Sacrorum Antistites qui miram concordiam in tuendis Ecclesiae iuribus et egregiam in Apostolicam Sedem voluntatem suam multiplici indicio Nobis constanter probarunt, fideles quibus praesunt excitent ut ea ratione ac ope quam iura sinunt cuiusque regionis, sedulo agant apud eos qui summam rei publicae tenent, quo accuratius gravis conditio perpendatur in qua Caput catholicae Ecclesiae degit, atque efficacia adhibeantur consilia obstaculis amoliendis, quae veram

ac plenam *independentiam* eius impediunt. Quoniam autem Dei omnipotentis est mentibus lumen immittere et flectere hominum corda, non solum Vos rogamus Venerabiles Fratres ut fervidis apud Eum precibus hoc maxime tempore utamini, sed et ipsos catholicorum omnium populorum Pastores vehementer hortamur, ut fideles sibi concreditos in sacra templa convenire curent, ubi pro Ecclesiae matris salute, pro inimicorum nostrorum conversione, et fine malorum tam gravium lateque patentium humiles preces ex intimo animo effundant. Excipiet ut firmiter confidimus, orationem populi ad se clamantis Deus, cui beneplacitum est super timentes Eum, et in eis qui sperant super misericordia Eius.

Caeterum Venerabiles Fratres confortemur in Domino et in potentia virtutis Eius, atque induti armaturam Dei, loricam iustitiae et scutum fidei, praeliemur strenue ac fortiter adversus potestatem tenebrarum, et nequitiam huius saeculi. Iam certe studium omnia miscendi perturbandique eo devenit, ut torrentis instar omnia se in praeceps tracturum minitetur, nec pauci ex iis qui novarum rerum auctores aut fautores extiterunt respectant conterriti, operis ipsi sui formidantes effectus. At Deus Nobiscum est, eritque usque ad consummationem saeculi. Timendum est iis de quibus scriptum est „Vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolores et metunt eos flante Deo periisse, et spiritu irae Eius esse consumptos.“ At Deum timentibus et certantibus in nomine Ipsius ac in Eius potentia sperantibus misericordia et praesidium reservatum est neque dubitandum quin cum Eius sit causa, Eius sit pugna, Ipse certantes adiuvet ad victoriam.

Quinque-Ecclesiis Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

# L. J. CH.

874
1877

Pro congrua notitia sequentes communico cum Clero Curato Litteras Circulares Exc. R. H. Ministerii Cultus & publ. Institutionis: (Instrumenta pro institutione.)

Vallás és közoktatási magy. kir. ministertől. 7192. szám. Hogy a hazai mindennemü tanintézetek lehetőleg jutányosan juthassanak a szükséges és czélszerü taneszközökhöz és hogy ez által a hazai iparnak is kellő tér nyittassék a taneszközök készitésére: erkölcsi és anyagi pártfogásom mellett Görög István kereskedő a fővárosban egy tanszer-raktárt állitott fel.

Midön erről a Főtisztelendő egyházm. hatóságot van szerencsém értesiteni, egyszersmind tisztelettel felkérem, hogy a hatósága alatti népiskolák s egyébb tanintézetek igazgatóságainak az előbb jelzett indokokból Görög István tanszer-raktárát ajánlani méltóztassék, megjegyezvén, hogy kellő ellenőrzési intézkedéseket tettem arra nézve, hogy az emlitett tanszer-raktárban áruba hozandó taneszközök czélszerüek és olcsók legyenek.

Az ezen tanszer-raktárban található taneszközökről, a különböző tanintézetek szerint csoportositva, megnevezési és árjegyzékek fognak kiadatni. Budapest, 1877. márczius hó 16-án. A minister úr meghagyásából: Gönczy Pál, m. k. ministeri tanácsos.

# Pályázatok.

875—876
1877

A püspök-bogádi anyaegyházhoz tartozó magyar-sóorosi fiókközség tanitó állomása üresedésbe jövén, arra f. é. május 24-ikéig pályázat nyittatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhöz intézzék — Pécsre, (belvárosi plebánia.)

Ez állomás jövedéke: a) minden házaspártól 1 nyolczada rozs, 1 nyolczada kukoricza, 10 itcze bor és 30 kr. készpénz; b) minden tanoncztól 40 kr.; c) Vasárnapi oktatásért 21 frt; d) öt öl fa a tanitó saját használatára, 2 öl az iskola fütésére; e) 2 hold szántóföld és 1 hold rét, melyet a község szánt és a termést behordja.

A szebényi anyaegyházhoz tartozó szűri fiókközség kántortanitói állomása Hübner Adám lemondása folytán üresedésbe jövén, arra f. é. május 29-éig pályázat hirdettetik. A pályázók irataikat a ker. esperes és tanfelügyelőhöz küldjék Mária-Kéméndre (u. p. Szederkény.)

Ez állomással jár:

1. Az urodalomtól a) készpénzben évenkint 120 frt, mely részletenként minden évnegyed végén Pécsváradon a tiszttartói hivatalnál szolgáltatik ki; b) 10 öl kemény fa a község által megvágatva és behordva, de ebből az iskola is fűtendő.

2. A községtől a) készpénz 10 frt; b) mindennapi iskolapénz 30 frt; c) vasárnapi iskolapénz 20 frt; d) 16 mérő tisztabuza; e) 5 akó bor; f) 20 mázsa széna.

3. Van 7 hold szántóföldje, melyet maga munkáltat; 1 darab kenderföldje, melyet a község szánt meg.

4. Stolailleték körülbelül 20 frt; ostyalisztre és sütésre a templompénztárból 5 frt.

A lakás áll két szobából, egy konyha és kamarából istálló és félszerből és egy kis házi kertből. A tanitási nyelv: német.

Ezen javadalommal egyelőre azon teher van összekötve, hogy a megválasztandó tanitó az elaggott elődnek évnegyedenként 10 frtot, évenként 4 mérő buzát és 2 öl fát adni tartozik; megjegyezve azt, hogy e kedvezményben a naponként mindinkább gyengülő öreg tanitó halála után annak özvegye nem részesül.

Quinque-Ecclesiis, die 24-a Aprilis. 1877.

**Sigismundus** m. p.
Episcopus.

1195
1877

Praesentibus communicantur ordines notitiae docentium reddendi: Tornászati póttanfolyam.

A nagyméltóságu vallás- és közoktatási magy. kir. ministeriumnak f. évi május hó 7-én 9118. szám alatt kelt magas rendelete szerint a f. évi nyári szünidő alatt tornászati póttanfolyamok fognak tartatni népiskolai tanitók számára Budapesten, Sopronban, Nyitrán, Sátoralja-Ujhelyen, Nagyváradon és Kolozsvártt.

A Pécsegyházmegye területén működő s tornatanfolyamban résztvenni szándékozó tanitók a kir. tanfelügyelőség utján forduljanak azon tanfelügyelőhöz, akinek tankerületében a tanfolyam rendeztetni fog.

A tanfolyam megkezdése idejére s tartamára ugy a nyerendő segélyre nézve is az illető tanfelügyelő adand felvilágositást.

1196
1877

Pro directivo statu notitiae sequens communicatur Exc. RH. Ministerii Cultus et Publicae Institutionis rescriptum: Honorarium pro functionibus ecclesiasticis circa personas militares.

Vallás- és közoktatási magy. kir. ministertől. 10473. számhoz. A cs. kir. közös hadsereghez tartozó katonák közül a polgári lelkészek által teljesitett kisegitő lelkészi szolgálatokért ezek által igénybe vehető dijazás tárgyában a cs. és kir. közös hadügyminister f. é. April hó 9-ről IX. 1393. sz. a. kelt s velem a budapesti cs. kir. hadi főparancsnokság f. é. april hó 20-ról 3599. sz. a. átiratával közölt intézvényéből a következőkről értesültem:

A katonai főkormánynak a szóban forgó czélra évenkénti csakis 2500 frtra menő átalány áll rendelkezésére. Ily csekély összeg irányában s az államkincstár jelen helyzetében a lelkészkedő polg. papság magas igényeket, ily kisegitő szolgálatokért nem formálhat és akár magasabb átalányokat, akár a némely vidékeken, vagy egyes helyeken szokásos rendes stólailletményekhez hasonló magasságuakat nem követelhet. A cs. kir. közös hadügyministerium kész jövőre is, mint eddig, a nem stóla köteles legénység körül teljesitendő kisegitő szolgálatokért minden év végén bemutatandó és a katonai állomás-főnökök által hitelesitendő kimutatások alapján, a tett szolgálatok minőségének és számának megfelelőleg, némi dijt biztositani. — Ellenben nincs azon helyzetben, hogy a lelkészi egyes cselekvények diját előre meghatározhassa, mert a tiszteletdij minden egyes esetben történendő kiszabásánál a helyi és egyéb viszonyok főleg pedig a rendelkezésre álló dotatio mérve kell, hogy irányadó legyen. — Miután már eddig is, a magyarországi lelkészkedő polg. papságtól, önzetlen működéseért az elismerést megtagadni nem lehet, a közös hadügyministerium továbbra is reméli, hogy a lelkészkedő hazafias papság kisegitő szolgálatát meg nem tagadandja.

A cs. kir. közös hadügyministerium ezen határozata alapján van szerencsém a főtiszt. egyházmegyei hatóságot tisztelettel megkeresni, miszerint a lelkészkedő papság által a cs. kir. katonaságnak valamely helyen állandó vagy huzamosabb tartózkodása esetében teljesitett kisegitő lelkészi szolgálatokról szerkesztett s az illető katonai helyparancsnok által hitelesitett kimutatásokat minden év végével hozzám felterjeszteni sziveskedjék, hogy azoknak érvényesitése czéljából a kellő intézkedést a cs. kir. közös hadügyministeriumnál megtehessem. Budapest, 1877. május hó 11-én. Trefort.

1197
1877

Commendatur harmonium auctore Josepho Schunda.

Item communicatur rescriptum tenoris sequentis:

Vallás- és közoktatási m. kir. ministertől. 11688. szám. Schunda V. József budapesti hangszerész Bartalus István zenetanár utasitása szerint az énekoktatáshoz egyszerüsitett igen czélszerü és felette olcsó harmoniumot szerkesztett, mely illetékes szakférfiak egyhangu véleménye szerint a népoktatási s egyáltalában a tanintézetekbeli énektanitásnál biztosan, a hegedünél előnyösebben használható; ajánlatos e hangszer különösen azon okból, mivel ez a hamis hangok adása elkerülésével, kiváltképpen pedig az összhangzó éneklés meghonositására nézve igen alkalmas.

E mellett emlitett hangszer a kevesebb vagyonu népiskolák, sőt magok a tanitók által is könnyen megszerezhető, mert a három octávos harmonium 25 frtba a két és fél octávos 22 frt 50 krba és a két octávos csak 20 frtba kerül.

Ezeknél fogva fölhivom a főtiszt. egyházmegyei hatóságot, hogy többször emlitett énektanitási segédeszközt a gondozására bizott elemi s felső népiskoláknak, a polgári iskoláknak és a tanitóképezdéknek szokott módon ajánlja. Budapest, 1877. évi május hó 12-én. Trefort.

1198
1877

Liber prohibitus.

Pro congrua notitia communicatur tenor Intimati RH. Ministerii Cultus et publicae Institutionis ddt. 15-tae Maii a. c. emanati:

Vallás és közoktatási m. kir. ministertől. 10098. szám. A Michael Antal által szerkesztett Geographisches Hand- und Hilfsbüchlein stb. (Besztercze 1872-ben III-ik kiadás) behatóan megvizsgáltatván, kitünt, hogy abban számos oly helyek fordulnak elő, melyek hazánk ugy közjogi, mint tényleges állapotával merően ellenkeznek, nevezetesen:

1. Erdélyt elkülönitve tanitja Magyarországtól, teljesen mellőzve a törvényes uniót.

2. Erdély „nagyfejedelemségét“ a magyar királyság koronatartományának és ezzel az „osztrák császári állam“ alkatrészének állitja.

3. Az „osztrák birodalom“ tartományai közt a 14-ik pont alatt az „erdélyi nagyfejedelemséget“ — a 15-ik pont alatt pedig a „magyar királyságot“ mint külön-külön alkatrészeket szerepelteti.

4. Mellőzi a volt határvidék polgárositását és Pancsovát, Mehadiát, Ujvidéket stb. még mindig mint „határőrvidéki“ városokat emliti.

5. Az egész mű irányzata kitünik abból is, hogy mig „Németország“ leirásának mintegy 19 lapot szentel, addig Magyarország ismertetésének csak két és egyharmad lapot juttat.

Mindezeknél fogva fennt emlitett tankönyv a magyarországi népiskolák használatából szigoruan kitiltatik.

Miről a főtisztelendő egyházmegyei hatóság további szabályszerü intézkedés végett ezennel értesittetik. Budapest, 1877. évi május hó 15-én. Trefort.

1199
1877

Docens Marcus Lenár munere privatus.

Pro statu notitiae communicatur Intimatum Exc. R. H. Ministerii Cultus et publicae Institutionis sequentis tenoris:

Vallás- és közoktatási m. kir. ministertől, 13048. szám. A Horvát-Slavon-Dalmát minister ur f. évi május 22-én 791. sz. a. kelt átirata szerint Lenár Márk remetei volt néptanitó — miután a báni tábla f. évi május hó 2-án 3925. sz. a. kelt itéletével fertőztetés bünténye miatt 5 havi, minden 8-ik napon bőjttel és minden 14-ik napon magánfogsággal sulyosbitott sulyos börtönre itéltetett — Horvát és Slavon országokban a tanitói hivatalra képtelennek nyilvánittatott.

Miről is a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot tudomás és szives köröztetés végett oly tiszteletteljes megjegyzéssel értesitem, hogy nevezett tanitót az anyaországban levő iskoláknál való működéstől szintén eltiltandónak találtam. Budapesten, 1877. évi május hó 26-án. A minister ur meghagyásából: Gömöry Oszkár, osztálytanácsos.

1226
1877

Protocollum super electione membrorum sedis scholaris.

Felmerült körülményeknél fogva utasittatnak a plébániai hivatalok hogy az iskolaszéki tagok megválasztatását ne csak egyszerüen jelentsék be az egyházmegyei hivatalnak, hanem a megejtett választás jegyzőkönyvét, a plébános, valamint az összeirás- és választásra kiküldött két bizottsági tag által aláirva terjeszszék be. Ezen eljárás követendő az iskolaszéki gondnokok s jegyzők megválasztása alkalmával is.

1200
1877

# Pályázat.

Az egerághi plebániához tartozó Szőkéd fiókközségben a tanitó-állomás Gregurenčić György lemondása folytán üresedésbe jövén, erre f. évi julius 17-ig pályázat hirdettetik.

Jövedelme következő: a) ujonnan épült lakás; b) 10 hold és 1488 □ öl szántóföld; c) 88 □ ölnyi kert; d) egy hold és 175 □ ölnyi rét; e) minden házaspártól $^1/_2$ mérő kétszeres, 10 itcze bor és 15 kr; f) három öl fa; g) vasárnapi iskola-

pénz 20 frt o. é.; h) stóla-jövedék körülbelül 3 frt o. é.; i) föld-munkáltatási váltságdij czimén 100 frt o. é. — Tannyelv: illyr, német, magyar. Pályázni szándékozók kellően felszerelt folyamodványaikat a kerületi tanfelügyelőhöz Német-Bólyba küldjék.

Personalia.

Rssmus D. Stephanus Szeifricz Canonicus et Rector Seminarii b. nominatus est Praepositus tit. de Oront.

Cl. D. Carolus Waldfogl Director Praeparandiae nominatus est parochus Szajkensis.

Mathias Fügedy parochus Veliškovcensis translatus est ad parochiam Viljevo

Aloysius Takács administrator Viljevoensis in eadem qualitate ad Veliškovce.

Quinque-Ecclesiis die 11-ma Junii 1877.

**Dr. Carolus Fesztl,**
Pro-Vicarius Epplis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

1484
1877

Erga perhumanam requisitionem Superioris Inspectoris r. scholarum Comitatus Tolnensis hisce provocantur DD. Curiones, ut quoad explendas rubricas statisticas per praefatum Inspectorem ad primores communitatum dimissas una cum docentibus suis manum adjutricem praebere velint. Cooperatio quoad explendas rubricas statisticas.

1485
1877

Pro congrua notitia communicatur Rescriptum Ex. Ministerii R. H. Cultus et publicae Institutionis, cuius tenor sequens: „A népiskola módszertana.“

Vallás és közoktatási m. kir. Ministertől. 13214. szám. „A népiskola módszertana Dr. Dittes Frigyes után szerkesztették Gyertyánffy István és Kiss Áron“ czimü munka, kedvező szakbirálat alapján népiskolai tanitók, valamint tanitóképezdei növendékek használatára alkalmasnak találtatott.

Miről van szerencsém a Főtisztelendő egyházmegyei hatóságot saját becses tudomása és a szokásos köröztetés végett tisztelettel értesiteni. — Budapest, 1877 évi junius hó 12-én. A miniszter úr meghagyásából: Gönczy Pál, ministeri tanácsos

1486
1877

Item communicatur Rescriptum tenoris sequentis: Joannes Nagy munere docentis privatus.

Vallás és közoktatási magy. kir. ministertől. 14488. szám. Nagy Grosz János tolnai tanitó, megfertőztetés és erőszakos nemi közösülés kisérlete miatt a m. kir. Curia mint legfőbbitélőszéknek f. é. április hó 11-én $\frac{1926}{B. 77.}$ sz. a. kelt s jogerőre emelkedett itéletével **két évi börtönre** itéltetvén, előlnevezett egyént a tanitói pályától ezennel véglegesen eltiltandónak találtam.

Miről van szeremcsém a Főtisztelendő egyházmegyei hatóságot tudomás és szabályszerü köröztetés végett értesiteni. — Budapest, 1877. junius hó 27-én. Trefort.

1487
1877

Pro directivo statu notitiae sequens communicatur Exc. R. H. Cultus et publ. Institutionis Ministerii Intimatum: Observanda circa matrimonia Tirolensium.

Vallás és közoktatási magy. kir. Ministertől. 15905. szám. Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Úr! Azon előfordult eset alkalmából, miszerint tiroli származásu egyén egy magyarországi lelkész által házasságilag egybeadatott, a nélkül, hogy az illető házasulandó az 1820-ik évi május hó 12-én 12614. sz. a. kelt udvari rendelvény értelmében az illetékes tiroli közigazgatási hatóság házassági engedélyét előmutatta volna, van szerencsém Méltóságodat tekintettel arra, hogy az idézett rendelet Tirolban és Vorarlbergben még jelenleg is érvényes, s ehhez képest a cselédek, legények, napszámosok vagy ugynevezett lakosok osztályához tartozó még le nem telepedett személyek csak is ily házassági engedély mellett léphetnek házasságra, további tekintettel a tiroli helytartóságnak a bécsi cs. kir. belügyministerium utján hozzám érkezett ebbeli átiratára tiszteletteljesen megkeresni, hogy a lelkészkedő papságot oda utasitani sziveskedjék, miszerint a fentebbi származásu és az érintett

osztályhoz tartozó s házasságra lépni kivánó egyénektől hazájuk illető közigazgatási hatósága által kiállitott házassági engedély előmutatását követeljék. Budapest, 1877. évi julius hó 1-én. — Trefort.

# Pályázatok.

1488
1877

A diósberényi kántortanitói állomás Kremmer Károly önkénytes lemondása folytán üresedésbe jövén, ennek betöltésére f. é. augusztus 10-ig pályázat nyittatik.

Jövedelme a következő: 1) 264 házaspár után mintegy 92—94 mérő rozs; 2) pár- és iskolapénz fejében összesen mintegy 40 forint; 3) a községtől 3 négyigás szekér széna; 4) minden szőllősgazdától 1 pint bor, összesen 4 akó; 5) stoláris jövedelme 50—60 forint; 6) mélt. Gr. Apponyi Károly hőgyészi urodalmából a község által házhoz szállitva 10 öl kemény tüzifa, melyből két tantermet kell füttetnie; 7) 16 hold igen jó minőségü föld, melyből 10 holdat a község munkáltat; 8) a község megadja a malomba szükséges fuvarokat; 9) 200 □ ölnyi kert; 10) van saját használatára 2 szoba, konyha, istálló és kocsiszinből álló jó lakása, azonfelül szép tágas külön szoba az altanitó számára.

Megjegyzendő, hogy a tanitó ezen évi fizetéséből tartozik az altanitót élelmezni, ugyszintén mosás, gyertya és szolgálattal ellátni és készpénzbeli fizetéséhez évenként 50 frttal járulni. Tannyelv magyar és német. Pályázni óhajtók kellően felszerelt folyamodványaikat a kerületi tanfelügyelőhöz Hőgyészre küldjék.

1489—1490
1877

A püspök-bogádi anyaegyházhoz tartozó magyar-sóorosi fiókközség tanitó állomása üresedésbe jövén, arra f. é. augusztus 16-ig uj pályázat nyittatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhöz intézzék — Pécsre, (belvárosi plebánia.)

Ez állomás jövedéke: a) minden házaspártól 1 nyolczada rozs, 1 nyolczada kukoricza, 10 itcze bor és 30 kr. készpénz; b) minden tanoncztól 40 kr.; c) vasárnapi oktatásért 21 frt; d) öt öl fa a tanitó saját használatára, 2 öl az iskola fütésére; e) 2 hold szántóföld és 1 hold rét, melyet a község szánt és a termést behordja.

A szebényi anyaegyházhoz tartozó szűri fiókközség kántortanitói állomása Hübner Ádám lemondása folytán üresedésbe jövén, arra f. é. augusztus 18-ig ujolag pályázat hirdettetik. A pályázók irataikat a ker. esperes és tanfelügyelőhöz küldjék Mária-Kéméndre (u. p. Szederkény.)

Ez állomással jár:

1. Az urodalomtól a) készpénzben évenkint 120 frt, mely részletenként minden évnegyed végén Pécsváradon a tiszttartói hivatalnál szolgáltatik ki; b) 10 öl kemény fa a község által megvágatva és behordva, de ebből az iskola is fütendő.

2. A községtől a) készpénz 10 frt; b) mindennapi iskolapénz 30 frt; c) vasárnapi iskolapénz 20 frt; d) 16 mérő tisztabuza; e) 5 akó bor; f) 20 mázsa széna.

3. Van 7 hold szántóföldje, melyet maga munkáltat; 1 darab kenderföldje, melyet a község szánt meg.

4. Stolailleték körülbelül 20 frt; ostyalisztre és sütésre a templompénztárból 5 frt.

A lakás áll két s zobából, egy konyha és kamarából, istálló és félszerből és kis házi kertből. A tanitási nyelv: német.

## Mutationes in Dioecesi:

ARD. Carolo Csajághy Parocho Szászvárensi a munere VAD. relevato, in locum eius nominatus est ARD. Joannes Szepelt Parochus Mágocsensis.

ARD. Paulus Topáll Parochus Mosgóensis nominatus est surrogatus VAD. Districtus Szigetvárensis.

R. D. Joannes B unyevácz Cooperator Egerághensis nominatus est Professor ad Praeparandiam Quinque-Ecclesiensem.

Sigism. Magyar neomysta in qualitate cooperatoris missus est ad Zomba.
Eugen. Csontos „ „ „ „ „ „ „ Kővágó-Szőllős.
Joseph. Novák „ „ „ „ „ „ „ Bodony.

Quinque-Ecclesiis, die 16-ta Julii 1877.

**Dr. Carolus Fesztl**, m. p.
Pro-Vicarius Epplis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

# L. J. CH.

1533
1877

Hisce per extensum communicantur cum Clero dioecesano litterae Illustrissimi nostri Praesulis, quibus constituitur Vicarius et Causarum Auditor Generalis: (Franciscus Sláby constituitur Vicarius et Causarum Auditor Generalis.)

„$\frac{22}{1877}$ Ab Episcopo Quinque-Ecclesiensi.“ „Illustrissimo ac Reverendissimo Domino Francisco Sláby, electo Episcopo Dulmensi, Praeposito Maiori, Abbati B.M.V. de Ból, Praesidi Examinatorii Prosynodalis, ac in Lyceo Episcopali Studii theolog. Prodirectori. Quinque-Ecclesiis. Illustrissime ac Reverendissime Electe Episcope, Praeposite Maior, Domine ac Frater in Christo Colendissime!

Quum opem et insignem operam, qua Vestra Illustritas, sua pietate et charitate, eruditione et rerum gerendarum dexteritate, indefesso item zelo et diutina experientia, de Alma Dioecesi Quinque-Ecclesiensi tantopere bene meruit et clarescit, non modo conservare huic, verum et Nobis ad utilitatem Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis sumere vel maxime desideremus: fraterne requirimus Illustritatem Vestram, ut non solum cuncta munia dioecesana, quae sub immediato Praecessore Nostro ad communem proventum adeo laudabiliter gessit, porro quoque obire ac continuare velit; verum una Vicarium Nostrum et Causarum Auditorem Generalem constituimus Eandem Illustritatem Vestram fraterne itidem requirentes, ut negotia quidem administrativa Dioeceseos solito adusque more exequi, tum vero porro, signanter in ordine ad contentiosum forum, quaequae sunt et erunt, causas, lites, et controversias dioecesanas omnes, de iure communi, vel patriae laudabili consuetudine ad forum ecclesiasticum pertinentes, in Consistorio cognoscere, inquirere, decidereque, sententias item hoc modo latas executioni dare, vel eas ad suam competentiam derivare, verbo, cuncta ad iustitiam administrandam facientia suo modo adhibere velit ac possit.

Quo fine cunctas, cuiuscunque generis facultates, ab immediato Praecessore Nostro Illustritati Vestrae concessas, Eidem Illustritati Vestrae, praesentibus litteris Nostris quoque pari ratione concredimus.

Cetera aestimatissimis fraternis affectibus commendati, iugi cum cultu persistimus Albae Regiae die 18-a Julii 1877. Illustritatis Vestrae devinctissimus in Christo frater Ferdinandus, m. p. Eppus.“

1587
1877

Praesidium Societatis S. Ladislai, litteris sub Nr. 85 et dato 10. Jul. a. c. horsum directis notificat, generalem huius Societatis congregationem, eamque duodecimam, die 20-a Septembris a. c. hora 10. matutina in oeco maiori Seminarii Centralis Budapestiensis celebratum iri. (Congregatio Societatis S. Ladislai die 20-a Sept. celebratur.)

Quodipsum DD. Parochis eo fine notitiae redditur, ut laica, eiusdem societatis membra, quae in ambitu parochiae reperiuntur, desuper edoceant, iisque persuadere conentur, quo huic congregationi interesse, ac in consultationibus partem capere velint.

(Publicatur Concursus pro stipendio Lackenbacherriano.)

Lackenbacher Salamon, Henrik, Bernát és Jakab testvérek a bibliai tudomány tanulmányozásának előmozditása végett kath. hittudományi tanulók részére 15—20 bibliai vers héberből arabra teendő legjobb fordításáért örök időkre évenkénti 450 pengő vagyis oszt. ért. 472 frt 50 krt alapitottak pályadíjul.

Minthogy pedig a lefolyt 1876. évben pályázó nem jelenkezett, a pályadíj az alapitó levélnek VII. pontja értelmében a jelen évre annak kétszeres összegében azaz 945 frtban állapittatott meg.

A feltételek a következők: 1. Mózes öt könyvének mindenikéből (a leszármazási lajstromok kivételével) sors által 3—4 versből álló hely szemelendő ki, mely héberből arabra forditandó. — Arab szótár használható ugyan, azonban két egyenlően jó forditás között a szótár nélkül készülté az előny. Legjobb forditásul az tekintendő, mely a londoni Polyglotte-hoz legközelebb áll. — 2. A versenyben azon belföldiek vehetnek részt, kik a hittudományi tanfolyamot a bécsi, prágai vagy budapesti egyetemen a jelen, vagy a legközelebbi lefolyt tanévben vagy pedig 2 — legfeljebb 3 évvel előbb végezték és a kath. presbyteratust felvették. Egyenlően jó forditásoknál az elsőség azé, ki a hittudományi tanfolyamot legközelebb fejezte be. — 3. A verseny a bécsi, prágai és budapesti egyetemen tartandó s a dolgozat 12 óra alatt elkészitendő. Rövidebb időköz viszonlagos előnyül szolgál. Ezen díjra nézve a pályázat Bécsben f. 1877. évi novemb. 26-án, Budapesten és Prágában pedig 1877. évi november 28-án tüzetik ki.

A pályázók kötelesek képességöket az illető egyetem hittudomány-kari dekánjánál legalább 3 nappal előbb okmányilag igazolni.

Budapest, 1877. évi julius 20. — A vallás és közoktatási m. kir. ministeriumtól.

1620
1877

A magyar-széki anya-egyházhoz tartozó L i g e t fiokközségben a tanitói állomás üresedésbe jövén, erre f. é. szeptember hó 4-én pályázat nyittatik. A pályázók felszerelt folyamodványukat a ker. esperes és tanfelügyelőhez küldjék Abaligetre u. p. Magyar-Szék.

Ez állomás jövedéke: 1) Minden telkes pártól $^1/_8$ tiszta buza, összesen 12 mérő és $^3/_8$. 2) Minden kisházas- és zsellér pártól $^1/_8$ rozs, összesen 14 mérő $^2/_8$. 3) $124^1/_2$ pár után lélek pénz à 10 kr. = 12 frt 45 kr. 3) A község pénztárából évenkint 100 uj frt. 5) 6 hold föld egy tagban, melyet a község mindenkép megmivelni tartozik. 6) 1 hold rét, melyen 3 szekér jó féle takarmány terem, a község által kaszálva és behordva. 7) 5 öl kemény tüzifa, melyet a község vág és behord. 8) Minden szőllős gazda pártól 4 itcze bor, összesen 6 akó. 9) Minden telkes gazda tartozik évenkint egy szekér trágyát adni és a tanitó földjére kihordani. 10) Stola 5—6 frt. — A lakás áll: 2 szoba-, konyha-, éléskamra-, istálló- s meglehetős kertből. A tanitói épület most van tatarozás alatt.

Datum Quinque-Ecclesiis die 3. Augusti 1877.

**Franciscus Slábу,** m. p.
Vicar. gener. Epis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

**L. J. Chr.**

1700
1877

## Venerabili Clero Dioecesis Quinque-Ecclesiensis Saeculari & Regulari, Dilectis in Christo Fratribus, Salutem in Domino Sempiternam!

(Installatio Illmi D. Ferdinandi Dulánszky Episcopi.)

Serie praesentium Venerabilibus in Christo Fratribus laetus annuncio, Illustrissimum ac Reverendissimum Dominum **Drem Ferdinandum Dulánszky,** ex adoranda divinae providentiae dispositione Praesulem et Patrem Nostrum, pro solenni Sua in Sedem Episcopalem Quinque-Ecclesiensem introductione et installatione diem 8am Novembris a.c. definisse.

Ratio sublimis illius nexus, quo iure divino & humano Moderatori Almae nostrae Dioecesis iungimur, postulat, ut solenni hac occasione filialis pietatis, venerationis et subiectionis nostrae sensa eminentiori modo pandamus, inque apricum ponamus.

Quamobrem cunctos huius Dioecesis Presbyteros fraterne una ac fiducialiter provoco, ut, in quantum muneris pastoralis adiuncta id permittunt, solenniis his, superpelliceo, stola et bireto provisi, intervenire, eaque personali sua praesentia splendidiora reddere velint.

Cuivis Vestrum VV. FF. notum est, Episcopum, nostris temporibus, causarum fluctibus undequaque circumdari, negotiorum tumultu premi, ac executioni Sacri Sui ministerii obices non raro poni, — adeoque plenissima Eidem divinae gratiae mensura opus esse, quo munia sua libere & conscientiose obire valeat.

Orare ideo nos, una cum fidelibus praevie ex ambone de hac solennitate edocendis, oportet Deum totius consolationis, ut Praesulem Nostrum radio suae sapientiae illuminet et scuto suae protectionis circumdet.

Quo fine dispono, ut ipsa installationis die, vel hac legitime impedita paulo post, solenne Sacrum cum „*Veni Sancte*“ assumta in missa collecta „*Deus omnium fidelium Pastor & Rector*“ in quavis ecclesia parochiali & regulari celebretur.

Datum Quinque-Ecclesiis die 23a Octobris 1877.

**Franciscus Sláby,** m. p.
Vicar. Gen. Epplis.

# L. J. Chr.

1701
1877

Excelsum RH. Ministerium intuitu obiectorum, quae ad educationem & institutionem publicam spectant, quaeve adeo notabilia sunt, ut ad Exhibitionem Universalem affuturo anno 1878. Lutetiae Parisiorum effectui mancipandam mitti possent, sequentes dimisit Circulares: (Intimatum quoad obiecta ad Exhibitionem Parisiensem mittenda.)

Méltóságos és főtisztelendő Püspök úr! Az 1878-ik évben Párisban megnyitandó világtárlaton a nevelés és oktatás ügyéhez tartozó mindennemü tárgy Magyarország részéről is ki fog állittatni.

Hogy e világtárlaton Magyarország e téren ujabb időkben tett haladásához illően és méltóan mutathassa fel eddigi törekvése eredményeit: tisztelettel kérem fel Méltóságodat sziveskedjék a hatáskörébe eső nevelési és oktatási tárgyakat egybegyüjteni avagy gyüjtetni s azokat, a miket ezek közül a hazai nevelésügy feltüntetéséhez méltónak és érdemesnek tart, f. évi november hó 1—15-ig a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz beküldeni.

Beküldendők pedig:

**I. A gyermeknevelés, elemi oktatás** és a **felnőttek oktatása** köréből:

Bölcső- és árvaházak, kisdedóvók és gyermekkertek tervei és butorzata. A gyermek tanköteles koráig használt s annak physikai, erkölcsi és szellemi fejlődéséhez mért oktatási segédszerek.

Városi és falusi elemi tanintézetek tervei és mintái; ezen intézetek berendezése és butorzata. Taneszközök: könyvek, térképek, készülékek és minták.

A felnőttek oktatására s az ipar tanitására szolgáló épületek tervei és mintái; ezen intézetek berendezése és butorzata. A felnőttek oktatására és az ipar tanitására szolgáló anyag.

A zene, ének, idegen nyelvek, számtan, nemzetgazdaság, a gyakorlati földmivelés és kertészet és a műipartan elemi tanitására használt és a rajz elemi tanitásánál szükségelt eszközök.

A vakok és siketnémák oktatásánál használt eszközök.

Mindkét nembeli növendékek kézimunkái: irás, rajz, női és háziipari kézimunkák

Ifjusági irodalom és folyóiratok.

**2. A középtanodai oktatás és szakiskolák szervezete és anyaga.**

Lyceumok, gymnasiumok, reáltanodák, tanitóképezdék, ipar- és kereskedelmi iskolák tervei és mintái; ezen intézetek berendezése és butorzata.

Gyüjtemények, klassikus könyvek, térképek, földgömbök.

A műipartani és tudományos tanitásra, a szépművészetek, rajz, zene és az ének oktatására szolgáló anyagok és eszközök.

A testgyakorlás, a vivás és a katonai gyakorlatok tanitásánál használt készülékek és tanitási módszerek.

**3. A felső oktatás szervezete, tanmódszerei és anyaga.**

Akademiák, egyetemek, orvostanintézetek és gyakorlati kórházak, technikai és művészeti tanintézetek, mezei gazdasági iskolák, observatoriumok, tudományos muzeumok, bonczoló termek, oktatási és buvárlási műhelyek tervei és mintái.

Ezen intézetek berendezése és butorzata.

A felső oktatásnál és tudományos buvárlatoknál használt gépek, gyüjtemények és anyag.

A tudományos, technikai, gazdasági, kereskedelmi, iparintézetek és társulatok különleges kiállitásai.

A tárgyak gyüjteményesen fognak ugyan kiállittatni, mindazonáltal minden egyes tárgy után ki lesz téve a kiállitó neve s fel lesz arra hiva a jury figyelme s annak méltánylásában avagy kitüntetésében részesülhet minden egyes kiállitó.

A kiállitott tárgyak a kiállitás után tulajdonosaiknak vissza fognak szolgáltatni.

A kiállitani szándékozókat különösen felkérem, hogy a fenn elősorolt czimek alá tartozható tárgyaik közül csupán azokat kivánják kiállittatni, melyek a nevelés és oktatás körében kiváló figyelmet érdemelnek, vagy feltünő haladásra mutatnak; továbbá,

hogy kiállitandó tárgyaikat kiváló csinnal és szépen készitsék el, különösen a könyveket piros vászonsarokkal s aranyozott czimbetükkel ékesitsék fel.

Becses tudósitását f. évi szeptember hó 25—30-ikáig szives tisztelettel kérem az iránt, méltóztatik-e, és ha igen, minemü tárgyakat a párisi világtárlatra beküldeni, hogy ez által a beérkezendő tárgyakra nézve előre tájékozva legyek s azok előleges elhelyezéséről kellően gondoskodhassam?

Fogadja kiváló tiszteletem nyilvánitását, melylyel maradok Budapesten, 1877. julius 25-én alázatos szolgája: Gönczy Pál, s. k. ministeri tanácsos s a párisi kiállitást rendező orsz. központi bizottság tagja.

Velint igitur ii DD. Parochi, in quorum schola eiusmodi reperitur obiectum, quod tenori harum Circularium ad Exhibitionem mittere operae pretium foret, desuper Ordinariatum usque 20-am Septembris a. c. certiorem reddere.

1702
1877

(Data statistica.)

Praesentibus dispono, ut DD. Parochi advolutas sub ·/. phyliras, secundum rubricas ibidem notatas, observando ad amussim inviationes, quae tum in litteris RH. Regnicolaris Officii Statistici inferius communicandis, tum etiam in ipsis phyliris indigitantur, rite conficiant, confectasque intra praescriptum terminum ad locum destinationis mittant:

Az országos m. k. statistikai hivatal. 2705. Az 1876-ik évi népesedési mozgalom felvételére, az országos statistikai tanács javaslata folytán és a földmivelés, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister urnak 1877. május 28-án 350. eln. sz. alatt kelt rendelete alapján, uj szerkezetü, a tudományos igényeket is nagyrészt kielégitő a közigazgatásnak is inkább megfelelő táblázatok alkalmaztatnak.

Ezen táblázatok oly egyszerüek és világosak, hogy figyelmes áttekintés után, minden egyes lelkész tudni fogja, mivel kell a táblázatokat és a táblák illető rovatait betölteni, mind a mellett a netalán szükségeltető magyarázat minden egyes táblázatra nézve a mintákhoz is csatoltatott.

Ezeknek előre bocsájtása mellett, az 1876. évi népesedési mozgalmi adatok felvételére szükséges táblázatokat (3 iv egy füzetben) a hitközségek számának és nyelvének megfelelő mennyiségben, jelen szám alatt külön csomagban, azon tiszte-

letteljes kéréssel van szerencsém Méltóságodnak megküldeni, hogy ezen táblázatoknak az egyes lelkészek által az illető anyakönyvekből való pontos és lelkiismeretes betöltését elrendelni s az illető lelkészeket szigoruan és felelősség terhe alatt oda utasitani méltóztassék, hogy az 1876-ik évre kért népmozgalmi adatokat, illetőleg a közlött táblázatoknak minden egyes rovatait, az ezen táblázatok elején nyomatott utasitás értelmében, a valóságnak megfelelőleg töltsék ki és aláirásaikkal hitelesitsék.

Az igy betöltött és hitelesitett táblázatok az illetékes törvényhatóság közegeinek (szolgabirónak) melynek területén az illető község fekszik, minden további sürgetés nélkül, lehetőleg mielőbb, de legfeljebb folyó évi szeptember végéig közvetlen küldendők be, honnan azok rendes közigazgatási járások, illetőleg megyék szerint rendezve fognak további feldolgozás végett összeállitva, az országos statistikai hivatalnak beküldetni.

Méltóságoddal szemben nem szükséges az ügy tudományos és közigazgatási nagy fontosságára utalnom, tudván hogy Méltóságod is meg van győződve arról, mennyire legbecsesebb kincse az államnak rejlik népességében, mennyire nem nélkülözheti rendezett állam a népesség minden viszonyainak legpontosabb ismeretét. Ugyanazért bizton reménylem, miszerint Méltóságod egész készséggel oda fog működni, hogy a kért adatok kifogástalan gyüjtettessenek és az illetékes helyre beszolgáltattassanak.

Csak azt vagyok még bátor hozzátenni, hogy valamint az előtt ugy jelenben is, átalánosságban megjegyzendő:

1-ör: hogy az anyaegyház és minden fiókegyház külön-külön sorban kimutatandó.

2-or: más törvényhatóság területén fekvő fiókegyházak nem az anyaegyház lapján, hanem külön lapon kimutatandók és az illető törvényhatósághoz — melynek területén azon község fekszik — beküldendők. — Budapest, 1877. julius 31-én. — Az orsz. m. k. stat. hivatal főnöke: Keleti Károly, ministeri tanácsos.

(Personalia.)

Stephanus Horváth cooperator Valpoensis nominatus est parochus Veliškovcensis.
Aloysius Takács missus est cooperator ad Valpó.
Antonius Gerlich „ „ „ e Báttaszék ad P.-Bogád.
Michael Lauš „ „ „ „ M.-Kéménd ad Olasz.
Georgius Fülöp „ „ „ „ Himesház ad Tevel.
Eduardus Kögl „ „ „ „ H.-Hetény ad Pincze-Hely.
Joannes Weisz „ „ „ „ Ráczpetre ad Himesház.
Christophorus Péhm „ „ „ „ Kajdacs ad Ráczpetre.
Georgius Ulákovics „ „ „ „ Sz.-Erzsébet ad M.-Kéménd
Joannes Philippovics „ „ „ „ Olasz ad Sz.-Erzsébet.
Martinus Molnár „ „ „ „ P.-Bogád ad Egerágh.
Joannes Dvorzsák „ „ „ „ Gödre ad Agárd.
Eduardus Medgyesy „ „ „ „ Bogdása ad Báttaszék.
Josephus Anderle neopresbyter „ „ ad Bogdása.
Mauritius Wosinszky „ „ „ „ Gödre.
Franciscus Romaisz „ „ „ „ Abaliget.
Balthasarus Rathmann „ „ „ „ Kajdacs.
Georgius Horváth „ „ „ „ Hosszu-Hetény.

1727
1877

(Pályázat az oroszlói tanitó-állomásra.)

A sásdi anyaegyházhoz tartozó Oroszló fiokközségben a tanitó-állomás üresedésbe jövén, arra f. é. september 25-ig pályázat nyittatik. A pályázók irataikat a kerületi tanfelügyelő és espereshez intézzék Abaligetre. (Pósta: Magyar-Szék.)

Ez állománnyal jár: 1) Tisztességes lakás a megfelelő melléképületekkel és fél holdnyi házi kerttel. 2) Két hold szántóföld, melyet a hitközség megszánt s melyről a termést betakaritja. 3) Egy hold rét, melyről a szénát és sarjut a hitközség hordja be. 4) Minden pár után 20 kr. = 16 frt. 5) Minden birtokos pár után $^2/_8$ tiszta buza = 30 mérő. 6) Minden kisházas és zsellér pár után $^2/_8$ rozs = 10 mérő. 7) Hétköznapi és vasárnapi tanitás tandija fejében 50 frt. 8) Az uraságí cselédek iskolaköteles gyermekei után fejenként 1 frt. 9) A Szalay Antal-féle iskolai alapitványból 8 frt. 10) Stolaris jövedék czimén mintegy 5 frt, ezenkivül a bucsuztatók után 50 krtól felfelé követelhet dijazást. 11) Az uraságtól 6 öl hasábfa, melyet megvág és behord a hitközség. Ebből az iskola is fütendő. A tanitó tartozik a harangozó tisztét is teljesiteni. — A hitközség elégséges malomfuvarral szolgál, továbbá a tanitó marháinak és sertéseinek a községi legelőben szabad legeltetési jogot enged. Végül a faiskola a tanitó gondozása alá bocsáttatván, annak mintegy fél holdnyi területe neki haszonélvezetre átengedtetik. — Tannyelv: német és magyar.

1742
1877

(Pályázat két szegzárdi tanitói-állomásra.)

A szegzárdi rom. kath. magyar ajku elemi leánytanodánál két tanitói állomás jövén üresedésbe, azokra f. é. szeptember 20-ig pályázat nyittatik. A pályázók kérvényeiket a kitüzött határidőn belől ft. Bocsor Antal cz. prépost, plebános és iskolaszéki elnökhöz intézzék. Ez állomásokkal a következő jövedelem jár:

a) a 2-ik, illetőleg 3—4-ik oszt. tanitónak évi fizetése 500 frt készpénz, 10 öl tüzelőfa és 100 frt lakbér átalány;

b) az 1-ső, illetőleg 1—2-ik oszt. tanitó évi fizetése 400 frt készpénz és 100 frt lakbér átalány.

Az évi fizetés havi részletekben, a lakbér ellenben $^1/_4$ évi részletekben fog az illetékes pénztár által kifizettetni. Megkivántatik, hogy a pályázók a törvény által előirt képesitvénynyel birjanak.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 20-a Augusti 1877.

**Franciscus Slábу**, m. p.
Vicar. Gen. Epplis.

Quinque-Ecclesiis. 1877. Typis Lycei-Episcopalis.

**L. J. Chr.!**

1923
1877

Die 23-a Septembris a. c. repentina morte e vivis ereptus est Emericus Rubint parochus Várdombensis; qui natus a. 1827. presbyter ordinatus a. 1852. ab a. 1861. parochiae Várdomb praefuit. (Emericus Rubint par. Várdombensis mortuus.)

Defunctum hunc confratrem consuetis suffragiis commendo.

Recursus pro consequendo hoc beneficio, patronatui Academiae Theresianae Viennensis obnoxio, Excelso R. H. Ministerio Cultus & publ. Institutionis inscribendi, tymbro 1 flni providendi & intra spatium 6 hebdomadarum Officio dioecesano submittendi sunt.

1951
1877

Pro notitia communicatur Intimatum Exc. Ministerii R. H. Cultus & publ. Institutionis intuitu systematis et plani instructionis in scholis elementaribus et civilibus observandorum emanatum: (Intimatum Exc. Ministerii quoad systema et planum instructionis schol. elem. & civil.)

Vallás- és közokt. magy. kir. ministertől. 21678. szám. Az 1868-ik évi XXXVIII. t. cz. 76. §-ában elrendeltetik: „hogy a polgári iskolákban tanitandó tárgyak tantervét ugy kell megállapitani, mely szerint ez iskolák négy alsó osztályában ugyanazon tantárgyak tanittassanak, habár kimeritőbben, melyek a középtanodák négy alsóbb osztályaiban tanittatnak, a latin nyelv kivételével.“

A középtanodák számára az utóbbi időben kiadott tantervek, az ezen tantervet megelőzött időbeliektől sok tekintetben eltérvén, a törvény fentebb idézett rendeleténél fogva, szükségessé vált, hogy a polgári iskolák számára még 1869-ik évben kiadott tanterv revideáltassék és a középtanodák fennálló tantervéhez alkalmaztassék.

Minthogy pedig a népoktatási tanintézetek egymás között éppen olyan szerves összeköttetésben állanak, mint állani kell egyetemesen az összes közoktatási tanintézeteknek; a polgári iskolák tantervének átigazitása maga után vonta az elemi népiskolai tanterv revisióját is, hogy ez is kellő összhangzásba hozassék amazzal.

A népiskolák tantervén, mint a melynek mind iránya, mind menete egészen helyes lényegében alig történt változás, mig a polgári iskola tanterve az országos közoktatásügyi tanács javaslatára tetemesen átalakittatott.

Tapasztalván, hogy az elemi népiskolák rendszerét és tantervét, a törvény és az annak alapján kiadott ministeri rendeletek ellenére még mindeddig a főtisztelendő egyházmegyei hatóság vezetése alatt álló egyházközségek nem hajtották végre, sőt még most is találtatnak oly iskolák, melyekben a törvény világos követelése ellenére négy osztályu illetőleg tanfolyamu iskolákat tartanak s a törvényben a hat osztályu mindennapi elemi iskola számára kiszabott tantárgyakat négy év

alatt akarják az elemi iskolai tanitókra erőszakolni; tisztelettel hivom fel a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot, hogy a hatósága alatt álló mindennemü elemi és polgári iskolában a népoktatási törvényen alapuló rendeleteimet a legnagyobb szigorral hajtsa végre.

1. Az elemi népiskolákban a népoktatási törvény 48. §-a szerint elrendelt két tanfolyam kivétel nélkül mindenütt felállittassék, meglegyen nevezetesen:

1) A hat évig tartó mindennapi és

2) A három évig terjedő ismétlő iskolai tanitás.

Ehhez képest szigoruan köteleztessék minden iskolai hatóság:

a) Minden oly iskolaköteles gyermeket, ki a három, avagy négy évi elemi oktatás után felsőbb tanintézetbe — polgári iskola, középtanoda — nem lép s ott legalább két évig nem tanul, hat éves kora betöltésétől fogva, 12 éves kora betöltéseig, a népoktatási törvény 4. §-ában megszabott büntetés terhe alatt, elemi népiskolába járatni.

b) A mindennapi elemi iskolás gyermeket az ujonnan kiadott tantervben hat évi tanfolyamra kiszabott tanulni valókra, hat év elforgása alatt tanittatni meg.

c) A hat évi elemi iskolai tanfolyamot bevégzett s 12 éves kort betöltött gyermekeket, ha felsőbb tanintézetbe nem járnak, ismétlő iskolába járatni és az ismétlő iskola három évi tanfolyamára kiszabott tantárgyakat nekik három évig tanittatni.

3) Szigoru felelősség alá veendők kivétel nélkül mind az oly iskolai hatóságok, mind az oly tanitók, avagy tanitó, kik az elemi népiskola hat osztálya számára kiszabott tanulni valókat, sajnosan tapasztalt módon, négy évi tanfolyamra összeszoritani merészlik.

4) Mind az iskolai hatóságok, mind a tanitók hivassanak fel, hogy az elemi népiskolában a tanitás fősulyát:

a) Az anyanyelvbeli oktatásra fektessék s erre nézve különösen használják fel „a beszéd- és értelemgyakorlatokat“ „az olvasókönyvekben foglalt olvasmányok és mondatok értelmi taglalását;“ a nyelv alaktanának szabály szerinti mélyebb taglalásába ne bocsátkozzanak, e részben szoritkozzanak főleg a helyesirás megtanithatására szükséges nyelvtani legfőbb alakok ismertetésére — lásd a tantervet.

b) A földrajzi és természettani ismeretek közlésénél kövessék a szó szoros értelmében a szemléleti oktatást; kerüljék az e téren gomba módra termett rosz kézikönyvek betanultatását; átalában e tantárgyak tanitására nézve a gyermek kezébe könyvet csak akkor adjanak, midőn a tárgyakat földabroszról, vagy a természeti tárgyakról, vagy kisérleti megmutatás utján egészen megértették.

5) A magyar nyelv tanitása és megtanitása, minden oly elemi népiskolában is, hol a tanitási nyelv nem a magyar, kivánatos az oly elemi tanulókra nézve pedig, kik középtanodákba, vagy polgári iskolába kivánnak lépni, elengedhetetlenül szükséges.

II. A polgári iskolákra nézve követendő főbb rendszabályok a következők:

1. Az iskolai év a polgári iskolákban szeptember 1-ső napján kezdődik s tart a következő junius hó végeig.

2. A polgári iskola első osztályába szabályszerüen csak oly tanuló léphet be:

a) ki legalább 9-ik évét betöltötte;

b) kinek az elemi népiskola negyedik osztálya számára kiszabott tantár-

gyakban elegendő jártassága van s ebbeli ismereteit e végre elrendelt fölvételi vizsgálat utján igazolja.

3. A polgári iskolába lépő tanuló, bármely nemzetiséghez tartozik, köteles a magyar nyelv elemeiből is annyit tudni, hogy a törvény által ezen iskolákban elrendelt magyar nyelvi oktatásban fennakadás nélkül résztvehessen.

4. A polgári iskola bármely osztályába bevehető minden oly tanuló, ki koránál fogva az általa kijelölt osztályba beillik és az azon osztályban megkivántató előkészültségéről vizsgálat utján bizonyságot tesz; középtanodából polgári iskolába átlépni kivánó tanulót bizonyitványa alapján is fel lehet venni.

5. A felvételi vizsgálat dijmentes.

6. A polgári iskola egy-egy osztályába rendszerint 50 tanulónál többet felvenni nem lehet — népokt. törvény 70. §.

7. A polgári iskola négy első osztályából átléphet a tanuló a középtanoda megfelelő osztályába; az átlépésre legalkalmasabb idő azonban a harmadik osztály bevégzésekor van.

8. A középtanodába átlépő polgári iskolai tanuló köteles:

a) ha a gymnasiumba kivánja magát felvétetni, a latin nyelvből az illető osztályban megkivántató jártasságát vizsgálat utján bizonyitani;

b) ha reáliskolába lép, a franczianyelvbeli megfelelő jártasságáról tanuságot tenni.

Budapest, 1877. évi augusztus hó 26-án. Trefort.

1866
1877

(Pályázat a belvárdi tanitóiállomásra.)

Az olaszi anyaegyházhoz tartozó Belvárd fiókközségi tanitói állomás üresedésbe jövén, arra f. é. október 25-ig pályázat nyittatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a kerületi esperes és tanfelügyelőhez küldjék — Német-Bólyba.

Ez állomás jövedéke: 1.) 6895 □ öl szántóföld különböző helyeken, melyet a község mivel; (kivéve egy 300 □ ölnyi külső kertet.) 2.) 56 barázda szőllő. 3.) Minden házaspár után (van 90 pár) $^1/_4$ p. m. buza s ugyanannyi szemes kukoricza, ugyszinte 10 itcze bor és 25 kr. 4.) 4 öl hasábfa, melyet a község vág és behord. 5.) Minden tanoncztól (40—50) 40 kr. 6. Vasárnapi oktatásért 32 frt. 7.) Malom-fuvar. 8.) Stola illeték mintegy 4 frt. — A tannyelv: illyr.

1947
1877

(Pályázat a villányi rágosi tanitóiállomásra.)

A villányi anyaegyházhoz tartozó Virágos fiok-községi kántortanitói állomás üresedésbe jövén, arra ezennel pályázat hirdettetik. A pályázni szándékozók kellően felszerelt okmányaikat a kerületi tanfelügyelőhöz küldjék Villányba, f. é. október 24-ig.

Az állománnyal összekötött jövedék: Két szobából álló lakás a szükséges melléképületekkel. A beltelken kivül 4 hold szántóföld egy tagban; mindezeket a község szántja, azokra az iskolaház udvarából a trágyát ki- és a termesztményeket behordja, a többi kézimunka a tanitót illeti. 1 hold rét, melyről a szénát, sarjut a község tartozik behordani. A közös legelőnek szabad használata. $^1/_2$ hold szőllő, melyet a tanitó munkáltat. Minden ház után 20 kr., minden házatlan zsellértől 10 kr.

összesen: 8 frt. — Minden tanoncztól 20 kr. összesen: 8 frt. — Vasárnapi iskolapénz 20 frt — Minden telkes háztól $^3/_8$ tiszta buza = 20 pozs. mérő; minden kisházastól $^3/_8$ kétszeres; minden zsellértől $^1/_8$ = 7 pozs. mérő. — Minden háztól $^1/_8$ szemes kukoricza = 9. pozs. mérő. — Minden háztól 2 icze bor = 1 akó. — 6 öl kemény tüzifa a község által vágva és behordva. — Stoláris illeték 8 frt. — A malom-fuvarokat a község teljesiti. — A tannyelv: német.

1948
1877

(Pályázat a dunaföldvári homokkülv. tanitói állomásra.)

Duna-Földvár nagyközségben a homokkülvárosi ujonnan berendezett r. kath. magyar tannyelvü, elemi, vegyes osztályu iskola tanszékének betöltése végett f. é. október hó 30-ára pályázat hirdettetik. — Fizetés 400 frt. — Folyamodóktól az 1868-ki isk. törv. szerinti képzettség kivántatik. — A folyamodványok Nagy János pléb. s iskolaszéki elnökhöz intézendők.

1988
1877

(Pályázat a ráczpetrei tanitói-állomásra.)

A ráczpetrei tanitó-állomás Lieber Ferencz leköszönése folytán üresedésbe jövén, erre f. é. oktober 20-ig pályázat nyittatik. A pályázók irataikat a ker. tanfelügyelő és espereshez küldjék — Német-Bólyba.

Ezen állomás jövedelme: Tisztességes lakás, konyhakert és beltelekkel; hat hold föld három tagban, melyet a község mivel és a termést behordja; $1^1/_2$ hold legelő illeték; 400 □öl rét, melyről a termést szintén a község hordja be; minden telkes gazdától $^2/_8$ buza = 52 m.; minden kisházastól $^2/_8$ rozs = 15 m.; a zsellérektől $^1/_8$ rozs = 12 m.; 15 akó bor; 9 öl fa a tanitó használatára, 4 öl az iskola fütésére; 20 frt tandij; vasárnapi oktatásért 36 frt; stola illeték körülbelül 30 frt. Tannyelv: német.

(Personalia.)

Stephanus Stockinger cooperátor missus est e Ráczpetre ad Duna-Szekcső, Joannes Benyovszky e Duna-Szekcső ad Ráczpetre.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 1. Octobris 1877.

**Franciscus Sláby**, m. p.
Vicar. Glis Epplis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

# L. J. Ch.

2118
1877

Quod ardens dudum iam multorum sacerdotum et laicorum catholicorum, thermas Harkányenses sive distractionis sive curandae valetudinis causa petentium, votum erat, ut videlicet ibidem sacellum catholicum struatur, nuper dierum in decretum abivit. (Provocantur sacerdotes ut ad sacellum cath. in Harkány erigendum symbolas conferant.)

A longo iam tempore aegre ferebatur et crebris querelis ansa dabatur, quod hic, ubi tanta quotannis concurrit aegrotorum multitudo, ubive tantorum membra, variis doloribus vexata, saluti restituuntur, locus non sit Summo Medico dicatus, in quo sacra mysteria celebrari & omnium bonorum Datori pro collatis beneficiis grates referri condigne possent; quodve ii, qui huic suo desiderio satisfacere cupiunt, non sine multis fatigiis et expensis, imo sanitatis periculo locum gratiosum Maria-Gyűd, integra ferme hora distantem, adire cogantur; quo ipso solamine destituti fuerint, qui liberum membrorum ob infirmitatem usum non habuere, quibusve expensae non suppetiere. Saepe piae ibidem observabantur mulieres, quae versa ad Maria-Gyűd facie inter pia suspiria suas recitarunt preces. Quantum piis idmodi animabus praestabitur solatium, si Sanctuarium fuerit exstructum.

Commissio, cui directio et superinspectio thermarum concredita est, pio operi initium dedit, hospites hac aestate in Harkány congregatos provocando, ut in pium erigendi sacelli scopum symbolas conferant; et mox 250 flnor summa conflata est, quae cassae parsimoniali illata frutificat. Nunc vero librum adparari curavit, cui omnes, qui quocunque oblato accesserint, inscribentur.

Quamprimum summa sat notabilis collecta fuerit, manus operi admovebitur.

Intuitu laudabilis & pii finis sacerdotes nostrae Dioecesis hisce provoco, ut secundum vires opus hoc succollare satagant; quodve unusquisque dare in corde suo constituerit, ad Cancellariam dioecesanam mittat, cui cura erit, oblata suae destinationi reddere & nomina offerentium libro inscribere.

2094
1877

Examen synodale anno currente bono cum successu subiverunt: Martinus Molnár, Josephus Streicher, Joannes Dvorzsák, Julius Tóth; quos inter praemium Král-ianum reportavit Joannes Dvorzsák. Omnes ad sexennium sunt approbati. (Resultatum examinis synodalis.)

Terminus futuri examinis synodalis praefigitur in 27-am 28-am Augusti 1878.

# Pályázatok.

2120
1877

(Pályázat a bölcskei másodtanitói állomásra.)

A bölcskei róm. kat. községben rendes másodtanitói állomás szerveztetvén erre f. é. november 15-ig pályázat nyittatik. A pályázók irataikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez küldjék Paksra.

Ez állomás jövedéke: 1. A hitk özség részéről 300 frt és 50 frt lakbér. 2. A *jelenlegi* plebánostól, jóakaratu ajánlata folytán 100 frt és 2 öl fa. Megjegyeztetik, hogy e tanitó magánleczkék után is szép jövedelemre számithat.

1994
1877

(Pályázat a h. sz. mártoni tanitói állomásra.)

A németmároki plebaniához tartozó Herczegszentmárton fiók-községben a kántortanitói állomás üresedésbe jövén, arra ezennel pályázat hirdettetik. A pályázók okmányaikat november hava 12-ig a kerületi tanfelügyelőséghez Villányba küldjék.

Az állománnyal összekötött jövedékek: 2 szobából álló lakás, pincze, istáló, 1 hold beltelek; kültelekben 4 hold szántóföld, melyet a tanitó müveltet. A községtől: $6^1/_2$ pozs. mérő tiszta buza; $6^1/_2$ pozs. mérő morzsolt kukoricza; minden háztól 25 kr. tehát 26 ház után 6 frt 50 kr.; minden zsellérpártól 50 kr.; Vasárnapi oktatásért 20 frt; minden tanoncztól egész évre 40 kr. = 12 frt. Az urodalomtól: 8 pozs. mérő kétszeres buza; 4 frt 20 kr; készpénz; 4 öl kemény hasábfa, melyet a község vág és hord, és melylyel az iskola is fütendő. Stola fejében: 3 frt. o. é.

(Personalia.)

Aloysius Szalay nominatus est administrator Várdombensis; Georgius Fülöp vicarius et administrator Miszlaensis; Leopoldus Fischer cooperator missus est e Gyula-Jováncza ad Vásáros-Dombó; Enericus Biró e Vásáros-Dombó ad Gyula-Jováncza.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 27-a Octobris 1877.

**Franciscus Sláby**, m. p.
Vicar. Glis Epplis.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

**L. J. Ch.**

Venerabiles Fratres et Filii in Christo Dilectissimi!

2209
1877

(Auspicium regiminis Suae Illustritatis Praesuleae annunciatur.)

Quanto cor Meum ardebat desiderio, ut Vos Venerabiles Fratres et Filii Dilectissimi ocyus amplectar: tanto repletum est solatio & gaudio, ubi Vos, solemniis ingressus Mei, in hanc Sedem Episcopalem Quinque-Ecclesiensem tam magno numero confluxisse undique et inter ducentos vix non, qui aderant, multos, ipsis adeo aegritudinis & provectae aetatis molestiis spretis ad me salutandum comparuisse conspexi.

Manifesta haec documenta sunt egregii spiritus pietatis & charitatis, quo me fovere ac laudabilis coniunctionis, qua Mecum uni esse, Mecum strenue cooperari, Mihi quoque pariter ac praecessoribus Meis ex animo morem gerere sicque finem communis vocationis nostrae iunctis semper studiis promovere parati estis.

Dum pro hac fraterna charitate vestra sinceras vobis agerem gratias, Deumque, qui vobis reddat, precarer, mitto vobis sermonem, occasione hac, die videlicet 8-a Novembris, qua Sedem occupavi, pronunciatum. Verba sunt amoris et desiderii sancti, quo repleor, et quae non tam e penu Mea, quam potius ex iis haurire conabar paginis & documentis, quae vobis, ut confido, quotidiana manu trita sunt, tamque vobis amabilia et sancta, ut ex iis quae ad salutem faciunt, pio et lubente animo recipiatis.

Mitto porro pastorales Meas ad fidelem huius Dioecesis populum directas litteras, e quibus prima, ab his perceptis, die Domini, quae pro genio populi fidelis, proque locorum adiunctis aptiora iudicaveritis, excerptim, publicare, aut sermone vernaculo interpretari velitis.

Volo autem, ut omnes Praecessoris, imo Praedecessorum Meorum constitutiones et ordinationes ultro quoque ratae et firmae sint, ac quae adusque, adiuvante Deo, observata fuerunt, postmodum quoque exacte observentur; quae vero, quacunque de causa executioni mandata fors non fuerant, ut quantocyus executioni mancipentur, coniunctis animis et viribus procurabimus.

Tandem cunctas facultates a Praedecessoribus Meis concessas, aut favores locis aut personis impertitos, sub iis cautelis et conditionibus, quibus annexae erant facultates et alligati favores, in suo vigore relinquo.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 8-a Novembris 1877.

**Ferdinandus,**
Eppus.

2210
1877

*Litterae Apostolicae, quibus Cathedrali Ecclesiae Quinque-Ecclesiensi per translationem Sigismundi Kovács viduatae de Antistite providetur.*

(Litterae Apostolicae, quibus viduatae per translationem Sigismundi Kovács Ecclesiae Quinque-Ecclesiensi de Antistite providetur.)

PIUS Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Ferdinando Dulánszky Episcopo Alba-Regalensi in Episcopum Quinque-Ecclesiensem Electo Salutem & Apostolicam benedictionem. Romani Pontificis, quem Pastor ille coelestis et Episcopus animarum potestatis plenitudine sibi tradita Ecclesiis praetulit universis, sollicitudo requirit, ut circa cuiuslibet Ecclesiae statum sic vigilanter excogitet sicve prospiciat diligenter, quod per eius providentiam circumspectam nunc per simplicis provisionis officium quandoque vero per ministerium translationis accomode, prout personarum locorum & temporum qualitas exigit et ecclesiarum ipsarum utilitas persuadet, Ecclesiis singulis pastor accedat idoneus & rector providus deputetur qui populum sibi creditum salubriter dirigat & informet, Ecclesiamque ipsi commissam non solum gubernet utiliter sed etiam multimodis efferat incrementis. Sane cum Episcopalis Ecclesia Quinque-Ecclesiensis ad quam, dum illa pro tempore vacat nominatio personae idoneae Romano Pontifici pro tempore existenti facienda ad Carissimum in Christo Filium Nostrum Franciscum Josephum hoc nomine Primum Austriae Imperatorem ac Bohemiae & Hungariae Regem Apostolicum, ex fundatione vel dotatione seu privilegio Apostolico, cui non est hactenus in aliquo derogatum, spectare & pertinere dignoscitur et cui Venerabilis, Frater Noster Sigismundus Kovács ultimus illius Episcopus praesidebat, ex eo quod Nos ipsum Sigismundum Episcopum a vinculo, quo eidem Ecclesiae Quinque-Ecclesiensi tenebatur, de Venerabilium Fratrum Nostrorum, Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium consilio et Apostolicae potestatis plenitudine absolventes, eum ad vacantem Ecclesiam Veszprémiensem de simili consilio Apostolica Auctoritate transtulimus, praeficiendo ipsum illi in Episcopum & pastorem, curam, regimen et administrationem ipsius Veszprimiensis Ecclesiae ei in spiritualibus & temporalibus plenarie committendo, per translationem huiusmodi vacaverit & vacet ad praesens, Nos ad provisionem ipsius Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis celerem et felicem, ne illa vacationis exponatur incommodis, paternis et sollicitis studiis Intendentes, post deliberationem, quam de praeficiendo illi personam utilem ac etiam fructuosam cum memoratis fratribus Nostris Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus habuimus diligentem, demum ad Te, Antistitem Alba-Regalensem, consideratis grandium virtutum meritis, quibus personam tuam illarum largitor Altissimus, multipliciter insignivit & attendentes quod Tu, qui consecrationis munere suscepto ad Sedem Alba-Regalensem tibi creditam accessisti, eaibi resedisti, eamque simul ac dioecesim sedulo perlustrasti, sacras exegisti ordinationes, pontificalia solenniter celebrasti, conciones habuisti ad populum, Sacramentum Confirmationis administrasti, ceteraque pastoralia munia laudabiliter obivisti, nuper vero ad infrascriptae praefectionis effectum fidei Catholicae professionem iuxta Articulos iam pridem a Sede Apostolica propositos expresse emisisti, et quem memoratus Franciscus Josephus Imperator & Rex ad hoc per suas patentes litteras nominavit, Ecclesiam Quinque-Ecclesiensem praefatam scies, voles, et poteris Auctore Domino salubriter regere et feliciter gubernare, direximus

oculos Nostrae mentis. Intendentes igitur tam eidem Ecclesiae Quinque-Ecclesiensi quam eius gregi dominico salubriter providere, Te licet absentem a vinculo, quo Ecclesiae Alba-Regalensi teneris, de ipsorum fratrum consilio & Apostolicae potestatis plenitudine absolventes, Te de simili consilio, Apostolica Auctoritate ad vacantem Ecclesiam Quinque-Ecclesiensem praefatam tenore praesentium transferimus, teque illi in Episcopum & pastorem praeficimus, curam, regimen et administrationem ipsius Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis Tibi in spiritualibus & temporalibus plenarie committendo, liberamque Tibi ad eadem transeundi licentiam tribuendo, firma spe fiduciaque conceptis quod Dextera Domini tibi assistente propitia, Ecclesia Quinque-Ecclesiensis praefata, per Tuae circumspectionis industriam & studium fructuosum regetur utiliter et prospere dirigetur, ac grata in eisdem spiritualibus & temporalibus suscipiet incrementa. Tu itaque ad Ecclesiam Quinque-Ecclesiensem cum gratia Nostrae benedictionis accedens, curam & administrationem praefatas sic exercere studeas sollicite fideliter & prudenter, quod exinde sperati fructus proveniant ac Tuae bonae famae odor ex tuis laudabilibus actibus latius diffundatur, ipsaque Ecclesia gubernatori provido ac fructuoso administratori gaudeat se commissam, Tuque praeter aeternae retributionis praemium Nostram & sedis Apostolicae benedictionem & gratiam exinde uberius consequi merearis. Volumus autem quod Tu, antequam regimini & administrationi dictae Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis Te in aliquo immisceas, in manibus cuiuscunque, quem malueris, Catholici Antistitis gratiam & communionem Sedis Apostolicae habentis, fidelitatis debitae solitum praestes Juramentum, iuxta formam quam sub bulla Nostra mittimus introclusam ac iuramenti sic a Te, ut praefertur, praestiti exactum et sine mendis exemplar, Tui & praefati Antistitis subscriptione ac sigillo munitum, Nobis, quantocitius transmittas, cui quidem Antistiti per alias Nostras litteras committimus & mandamus, ut ipse Nostro & Romanae Ecclesiae nomine a Te iuramentum huiusmodi recipiat. Volumus etiam, quod Montem Pietatis in civitate Quinque-Ecclesiensi erigi cures. Datum Romae apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicae Millesimo Octingentesimo Septuagesimoseptimo, Septimo Calendas Julii, Pontificatus Nostri Anno trigesimosecundo. Loco † Plumbi.

(Litterae Apostolicae super electione ad Clerum Civitatis & dioecesis Quinque-Ecclesiensis.)

PIUS Episcopus Servus Servorum Dei Dilectis Filiis Clero Civitatis & Dioecesis Quinque-Ecclesiensis Salutem & Apostolicam benedictionem. Hodie Nos Venerabilem Fratrem Nostrum Ferdinandum Dulánszky Alba-Regalensem Antistitem in Episcopum Quinque-Ecclesiensem Electum a vinculo, quo Ecclesiae Alba-Regalensi tenebatur, de venerabilium fratrum Nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium consilio & Apostolicae Potestatis plenitudine absolventes, eum ad vacantem Ecclesiam Quinque-Ecclesiensem, de Fratrum eorundem consilio Apostolica auctoritate transtulimus, ipsumque illi in Episcopum & pastorem praefecimus, curam, regimen & administrationem ipsius Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis ei in spiritualibus & temporalibus plenarie committendo, prout in Nostris inde confectis litteris plenius continetur. Quocirca Discretioni Vestrae per haec Apostolica scripta mandamus, quatenus dictum Ferdinandum Episcopum tanquam patrem et pastorem animarum Vestrarum grato admittentes honore, et exhibentes ei obedientiam & reverentiam debitas & devotas, salubria illius monita & mandata suscipiatis humiliter, et efficaciter adimplere curetis alioquin sententiam, quam dictus Ferdinandus Episcopus rite tulerit in

rebelles, ratam habebimus & faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Datum Romae apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicae Millesimo Octingentesimo Septuagesimoseptimo, Septimo Calendas Julii, Pontificatus Nostri anno trigesimosecundo. Loco † Plumbi.

[Litteae Apostolicae super eadem provisione ad populum Civitatis & dioecesis Quinque-Ecclesiensis)

PIUS Episcopus Servus servorum Dei dilectis Filiis Populo Civitatis & Dioecesis Quinque-Ecclesiensis Salutem & Apostolicam benedictionem. Hodie Nos Venerabilem Fratrem Nostrum Ferdinandum Dulánszky Alba-Regalensem Antistitem, in Episcopum Quinque-Ecclesiensem Electum, a vinculo quo Ecclesiae Alba-Regalensi tenebatur, de Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium consilio et Apostolicae potestatis plenitudine absolventes, Eum ad vacantem Ecclesiam Quinque-Ecclesiensem de ipsorum Fratrum consilio Apostolica auctoritate transtulimus, ipsumque illi in Episcopum et pastorem praefecimus, curam, regimen et administrationem ipsius Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis ei in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo, prout in Nostris inde confectis litteris plenius continetur. Quocirca Universitatem Vestram monemus et hortamur attente Vobis per haec Apostolica scripta mandantes, quatenus dictum Ferdinandum Episcopum tanquam patrem et pastorem animarum Vestrarum devote suscipientes et debita honorificentia pertractantes, salubribus illius monitis & mandatis humiliter intendatis, ita quod dictus Ferdinandus Episcopus in Vobis devotionis Filios et Vos in eo per consequens patrem benevolum invenisse gaudeatis. Datum Romae apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicae Millesimo Octingentesimo Septuagesimo septimo, Septimo Calendas Julii. Pontificatus Nostri anno trigesimo secundo. Loco † Plumbi.

2211
1877

(Facultates a S. Sede Apostolica Episcopo Quinque-Ecclesiensi pro foro externo et interno concessae.)

Ut tenor facultatum a S. Sede Apostolica Mihi concessarum Venerabili Clero dioecesano innotescat, has in subnexo per extensum publico:

I.

*Facultates quinquennales* concessae a SS. D. N. Pio PP. IX. R. P. D. Ferdinando Dulánszky Episcopo Quinque-Ecclesiensi.

1. Absolvendi ab haeresi, et apostasia a fide, et a schismate quoscumque, etiam ecclesiasticos, tam saeculares, quam regulares; non tamen eos, qui ex locis fuerint, ubi sanctum officium exercetur, nisi in locis missionum, in quibus impune grassantur haereses deliquerint, nec illos qui judicialiter abjuraverint, nisi isti nati sint ubi impune grassantur haereses, et post judicialem abjurationem illuc reversi in haeresim fuerint relapsi, et hos in foro conscientiae tantum.

2. Tenendi, et legendi, non tamen aliis concedendi, praeterquam, ad tempus tamen, iis Sacerdotibus, quos praecipue idoneos, atque honestos esse sciat, libros prohibitos, exceptis operibus Dupuy, Volney, M. Reghellini, Pigault, le Brun, De Potter, Bontham, J. A. Dulaure, Fétes et Courtisanes de la Grece, Novelle di Casti, et aliis operibus de obscoenis, et contra Religionem ex professo tractantibus.

3. Dispensandi in 3. et 4. simplici, et mixto tantum, nedum cum pauperibus sed etiam cum nobilibus, et divitibus in contrahendis; in contractis vero cum

haereticis conversis, etiam in 2. simplici, et mixto, dummodo nullo modo attingat primum gradum, et in his casibus prolem susceptam declarandi legitimam.

4. Dispensandi super impedimento publicae honestatis justis ex sponsalibus proveniente.

5. Dispensandi super impedimento criminis, neutro tamen conjugum machinante, ac restituendi jus petendi debitum amissum.

6. Dispensandi in impedimento cognationis spiritualis, praeterquam inter levantem, et levatum.

7. Hae vero dispensationes matrimoniales, videlicet, 3. 4. 5. et 6. non concedantur, nisi cum clausula, dummodo mulier rapta non fuerit, et si rapta fuerit, in potestate raptoris non existat, et in dispensationibus hujusmodi declaretur expresse illas concedi tamquam a sedis apostolicae delegato, ad quem effectum etiam tenor hujusmodi facultatum inseratur, cum expressione temporis, ad quod fuerint concessae, alias nullae sint.

8. Dispensandi in irregularitatibus, ex delicto occulto tantum provenientibus excepta ea, quae ex homicidio voluntario contrahitur.

9. Dispensandi, et commutandi vota simplicia in alia pia opera, exceptis votis castitatis, et religionis.

10. Absolvendi ab omnibus censuris etiam speciali modo in Bulla-Apostolicae Sedis moderationi diei 12. Octobris 1869. Romano Pontifici reservatis, excepta absolutione complicis in peccato turpi.

11. Delegandi simplicibus sacerdotibus potestatem benedicendi paramenta, et alia utensilia ad sacrificium missae necessaria, ubi non interveniat sacra unctio, et reconciliandi ecclesias pollutas aqua ab episcopo benedicta, et in casu necessitatis, etiam aqua non benedicta ab episcopo.

12. Conferendi ordines extra tempora, et non servatis interstitiis, usque ad sacerdotium inclusive.

13. Dispensandi super defectu aetatis unius anni ob operariorum penuriam, ut promoveri possint ad sacerdotium, si alias idonei fuerint.

14. Conficiendi olea cum quinque saltem sacerdotibus, non tamen extra diem coenae Domini, nisi necessitas aliud urgeat.

15. Celebrandi bis in die, si necessitas urgeat, ita tamen, ut in prima missa non sumpserit ablutionem, per unam horam ante auroram, et aliam post meridiem, sine ministro, sub dio, et sub terra, in loco tamen decenti, etiamsi altare sit fractum, vel sine reliquiis sanctorum, et praesentibus haereticis, schismaticis, infidelibus, et excomunicatis; si aliter celebrari non possit. Caveat vero, ne praedicta facultate, seu dispensatione celebrandi bis in die aliter, quam ex gravissimis causis, et rarissime utatur, in quo graviter ipsius conscientia oneratur. Quod si hanc eamdem facultatem alteri sacerdoti juxta potestatem inferius apponendam communicare, aut causas ea utendi alicui, qui a sancta Sede hanc facultatem obtinuerit approbare visum fuerit, serio ipsius conscientiae injungitur, ut paucis dumtaxat, iisque maturioris prudentiae , ac zeli, et qui absolute necessarii sunt, nec pro quolibet loco, sed ubi gravis necessitas tulerit, et ad breve tempus eamdem communicet; aut respective causas approbet.

16. Deferendi sanctissimum Sacramentum occulte ad infirmos, sine lumine,

illudque sine eodem retinendi pro eisdem infirmis, in loco tamen decenti, si ab haereticis, aut infidelibus sit periculum sacrilegii.

17. Induendi se vestibus saecularibus, si aliter, vel transire ad loca eorum curae commissa, vel in eis permanere non poterunt.

18. Recitandi rosarium, vel alias preces, si breviarium secum deferre non poterunt, vel divinum officium ob aliquod legitimum impedimentum recitare non valeant.

19. Dispensandi, quando expedire videbitur, super esu carnium, ovorum, et lacticiniorum tempore jejuniorum, et quadragesimae.

20. Communicandi has facultates in totum, vel in partem, prout opus esse secundum ejus conscientiam judicaverit. Sacerdotibus idoneis in conversione animarum laborantibus, et praesertim tempore sui obitus; ut sede vacante sint, qui possint supplere, donec sedes apostolica certior facta, quod quamprimum fieri debebit per delegatos, aut per unum ex eis, alio modo provideat.

21. Et praedictae facultates gratis, et sine ulla mercede exerceantur, et pro tempore ad beneplacitum s. congregationis de propaganda fide tantum concessae intelligantur.

22. Utendi eisdem facultatibus in locis tantum ejus spirituali jurisdictioni subjectis.

II.

*Facultates pro foro dumtaxat interno.*

Aloysius Divina Miseratione Episcopus Sabinorum S. R. Ecclesiae Cardinalis Bilio Abbas Perpetuus S. Mariae Farfensis SS. Rituum Congr. Praefectus ac Pro-Poenitentiarius Major Vobis Venerabili in Christo Patri Ferdinando Dulanszky moderno Episcopo Quinqueecclesiensi infrascriptas communicamus facultates ad Quinquennium duraturas, quibus, non obstante Constitutione *Apostolicae Sedis*, pro foro conscientiae per Vos, sive per Vestrum Vicarium in Spiritualibus Generalem, dummodo in sacro Presbyteratus Ordine sit constitutus, etiam extra sacramentalem confessionem pro grege Vobis commisso, et infra fines Vestrae Dioecesis tantum, atque de speciali, in unoquoque casu exprimenda, Sedis Apostolicae Auctoritate Vobis delegata, uti valeatis; easque Canonico Poenitentiario, necnon Vicariis Foraneis pro foro pariter conscientiae, ac in actu sacramentalis confessionis dumtaxat, etiam habitualiter, si Vobis placuerit, aliis vero Confessariis cum ad Vos, sive ad praedictum Vicarium Generalem in casibus particularibus Poenitentium recursum habuerint pro exposito casu impertiri possitis, nisi ob peculiares causas aliquibus Confessariis a Vobis specialiter subdelegandis, per tempus arbitrio Vestro statuendum, illas communicare judicabitis.

I. Absolvendi ab Excommunicatione ob manus violentas injectas in Clericos, aut Presbyteros, vel in Regulares, dummodo non fuerit sequuta mors, vel mutilatio, seu lethale vulnus aut ossium fractio; et dummodo casus ad forum externum deducti non fuerint; injunctis injungendis et praesertim, ut parti laesae competenter satisfiat.

II. Absolvendi a Censuris contra Duellantes inflictis, in casibus dumtaxat ad forum Ordinarii non deductis: injuncta gravi poenitentia salutari, et aliis injunctis, quae fuerint de jure injungenda.

III. Absolvendi quoscunque Poenitentes sive Viros sive Mulieres (exceptis Haereticis publicis, sive publice dogmatizantibus) a quibusvis Sententiis, Censuris et Poenis Ecclesiasticis incursis ob haereses tam nemine audiente, vel advertente, quam coram aliis externatas, ob infidelitatem, et Catholicae Fidei abjurationem private admissas, sortilegia, ac maleficia haereticalia etiam cum sociis patrata necnon ob Daemonis invocationem cum pacto donandi animam, eique praestitam idololatriam, ac superstitiones haereticales exercitas, ac demum ob quaecumque insinuata falsa dogmata, incursis, postquam tamen Poenitens complices, si quos habeat, prout de jure, denunciaverit; et quatenus ob justas causas nequeat ante absolutionem denunciare, facta a Poenitente seria promissione denunciationem peragendi cum primum, et meliori modo quo fieri poterit, et postquam in singulis casibus coram Absolvente haereses secrete abjuraverit; et pactum cum maledicto Daemone initum expresse revocaverit; tradita eidem Absolventi syngrapha forsan exarata, aliisque mediis superstitiosis ad omnia comburenda, seu destruenda: injuncta pro modo excessuum gravi poenitentia salutari cum frequentia Sacramentorum, et obligatione se retractandi apud personas, coram quibus haereses manifestavit, et reparandi illata scandăla.

IV. Absolvendi a Censuris incursis ob violationem clausurae Regularium utriusque sexus, dummodo non fuerit cum intentione ad malum finem, etiam effectu non sequuto, et dummodo casus non fuerint ad forum externum deducti, cum congrua poenitentia salutari. Et insuper absolvendi Mulieres tantum a Censuris, et Poenis Ecclesiasticis ob violationem ad malum finem clausurae Virorum Religiosorum incursis, dummodo tamen casus occulti remaneant; injuncta gravi poenitentia salutari, cum prohibitione accedendi ad Ecclesiam, et Conventum, seu Coenobium dictorum Religiosorum, durante occasione peccandi.

V. Absolvendi a Censuris, ob retentionem, et lectionem librorum prohibitorum incursis, injuncta congrua poenitentia salutari, nec non firma obligatione tradendi prout de jure, sive per se, sive per alium absque ulla mora, et, quantum fieri poterit ante absolutionem, libros prohibitos, quos poenitens in sua potestate retineat.

VI. Absolvendi a casu Sedi Apostolicae reservato ob accepta munera a Regularibus utriusque sexus, injuncta poenitentia salutari, et quando agitur de muneribus quae valorem decem scutorum non excedunt, imposita aliqua eleemosyna Absolventis judicio taxanda, et caute eroganda, cum primum poterit, in beneficium Religionis, cui facienda esset restitutio; dummodo tamen non constet, quod illa fuerint de bonis propriis Religionis; quatenus vero accepta munera, vel fuerint ultra valorem scutorum decem, vel constet fuisse de bonis propriis Religionis, facta prius restitutione, quam si de praesenti adimplere nequeat, emissa seria promissione restituendi infra terminum Absolventis arbitrio praefiniendum, alias sub reincidentia.

VII. Absolvendi a Censuris, et Poenis Ecclesiasticis eos, qui Sectis vetitis Massonicis. aut Carbonariis, aliisque similibus nomen dederunt, aut favorem praestiterunt, ita tamen ut a respectiva secta omnino se separent, eamque abjurent, libros, manuscripta, ac signa sectam respicientia, si quae retineant, in manus Absolventis tradant ad Ordinarium quamprimum caute transmittenda, aut saltem, si justae gravesque causae id postulent, comburenda, injuncta pro modo culparum gravi poenitentia salutari, cum frequentia sacramentalis confessionis, aliisque injunctis de jure injungendis: nec non absolvendi eos, qui ejusmodi Sectarum duces et magistros occultos

denunciare culpabiliter neglexerint, injuncta pariter salutari poenitentia, et firma obligatione sub reincidentia eosdem Vobis vel aliis, ad quos spectat, prout de jure denuncian di.

VIII. Absolvendi Religiosos cujuscumque Ordinis (etiam Moniales, per Confessarios tamen pro ipsis a Vobis approbatos, vel specialiter deputandos) non solum a praemissis, sed etiam a Casibus, et Censuris in sua Religione reservatis, dummodo Religiosi legitimam habuerint licentiam peragendi confessionem extra proprium Ordinem.

IX. Dispensandi ad petendum debitum conjugale cum transgressore voti castitatis, qui matrimonium cum dicto voto contraxerit, hujusmodi poenitentem monendo, ipsum ad idem votum servandum teneri, tam extra licitum matrimonii usum, quam si marito, vel uxori respective supervixerit.

X. Dispensandi cum incestuoso, vel incestuosa, ad petendum debitum conjugale, cujus jus amisit ex superveniente occulta affinitate per copulam carnalem habitam cum consanguinea, vel consanguineo, sive in primo, sive in primo et secundo, sive in secundo gradu suae uxoris, seu respective mariti, remota occasione peccandi: et injuncta gravi poenitentia salutari, et confessione sacramentali quolibet mense per tempus arbitrio Dispensantis statuendum.

XI. Dispensandi super occulto impedimento primi, necnon primi et secundi, ac secundi tantum gradus affinitatis ex illicita carnali copula provenientis, quando agatur de matrimonio cum dicto impedimento jam contracto, et, quatenus agatur de copula cum suae putatae uxoris matre, dummodo illa secuta fuerit post ejusdem putatae uxoris nativitatem, et non aliter: monito Poenitente de necessaria secreta renovatione consensus cum sua putata uxore, aut suo putato marito, certiorato, seu certiorata de nullitate prioris consensus, sed ita caute, ut ipsius Poenitentis delictum nusquam detegatur: et quatenus haec certioratio absque gravi periculo fieri nequeat, renovato consensu juxta regulas a probatis Auctoribus traditas; remota occasione peccandi, ac injuncta gravi poenitentia salutari, et confessione sacramentali semel in mense per tempus Dispensantis arbitrio statuendum.

Item. Dispensandi super dicto occulto impedimento seu impedimentis affinitatis ex copula illicita etiam in matrimoniis contrahendis, quando tamen omnia parata sint ad nuptias, nec matrimonium usque dum ab Apostolica Sede obtineri possit dispensatio, absque periculo gravis scandali differri queat: remota semper occasione peccandi, et firma manente conditione quod copula habita cum matre mulieris hujus nativitatem non antecedat; injuncta in quolibet casu poenitentia salutari.

XII. Dispensandi super occulto Criminis impedimento, dummodo sit absque ulla machinatione, et agatur de matrimonio jam contracto: monitis putatis conjugibus de necessaria consensus secreta renovatione; ac injuncta gravi poenitentia salutari, et confessione sacramentali semel quolibet mense, per tempus Dispensantis arbitrio statuendum.

XIII. Dispensandi super impedimento tertii, seu tertii, et quarti, vel quarti simplicis gradus, sive graduum consanguinitatis, vel affinitatis, super quo, seu quibus obtenta fuerit dispensatio ab Apostolica Sede, et in litteris hujusmodi dispensationis reticita fuerit incestuosa copula, quae tamen occulta remaneat. Ac etiam dispensandi, seu revalidandi ejusmodi litteras irritas, ac nullas redditas ex incestu, sive post petitam dispensationem, sive post illius expeditionem, et ante respectivam executionem patrato, ac iterato usque ad eamdem executionem, in casibus semper

occultis, sive agatur de matrimonio contrahendo, sive jam contracto, monitis in matrimonio contracto putatis conjugibus de necessaria mutui consensus secreta renovatione; injuncta in singulis casibus congrua poenitentia salutari.

III.

*Breve Apostolicum, quo Mihi facultas tribuitur in articulo mortis constitutis Christi fidelibus utriusque sexus Benedictionem Apostolicam & plenariam Indulgentiam tribuendi:*

## PIUS PP. IX.

Venerabilis Frater, salutem et Apostolicam Benedictionem. Erga omnes christifideles in maximo instantis mortis discrimine et in durissima tantae necessitatis hora constitutos eo abundantius Romanus Pontifex coelestes thesauros erogare, traditamque sibi divinitus opitulandi potestatem debet exercere, quanto tunc maior premit illos anxia aegritudo ac pene conficit acerba tristitia, furentibus undequaque terrimis et callidissimis hostibus, qui leonis instar rugientes adstant ut devorent, et quorum efferata rabies nisi eorum sanguine idest aeterna animarum ruina expleri non potest. Hinc Nos, quibus licet immeritis omnes oves suas Christus in Petro pascendas dedit, ne illis unquam in extremo vitae mortalis agone aliquid detrimenti culpa nostra contingere possit, in partem potestatis et solicitudinis nostrae ceteros Pastores vocamus, ut, sibi comparatis omnibus Apostolicae sedis et Nostrae Auctoritatis subsidiis, maiori atque uberiori eorum gregis utilitati prospiciant, facilemque ad assequendam aeternitatem aditum aperiant, et horribiles hostium impetus comprimant atque repellant. Cum itaque, sicut accepimus, tu, qui Ecclesiae Quinqueecclesiensi praeesse dignosceris, Benedictionem Apostolicam cum Indulgentia Plenaria in articulo mortis impertiendam aegrotis istarum Civitatis et Dioecesis Quinqueecclesiensis concedere posse plurimum desideres; Nos animarum christifidelium tuae curae commissarum saluti paterna charitate consulere cupientes; Fraternitati Tuae, ut donec regimini Ecclesiae tibi demandatae praefueris, et quoties in dictis Civitate et Dioecesi tuis aliquem utriusque sexus christifidelem in mortis articulo constitutum esse contigerit, si vere poenitens, et confessus, ac S. Communione refectus, vel quatenus id facere nequiverit, saltem contritus Nomen Jesu ore, si potuerit, sin minus corde devote invocaverit, et mortem tamquam peccati stipendium de manu Domini patienti animo susceperit, toties per teipsum, seu per unum aut plures Presbyteros probitate morum praeditos seculares, seu cuiusvis Ordinis et Instituti regulares a te ad tui libitum semel vel pluries et quandocumque opus fuerit delegandos eligendos et deputandos, et quoad Moniales illarum Confessarium ordinarium, Apostolicam Benedictionem Nostro et Romani Pontificis pro tempore existentis nomine cum plenaria omnium peccatorum suorum indulgentia et remissione impertiri libere et licite valeas facultatem Auctoritate Apostolica tenore praesentium concedimus, tribuimus, et impertimur. In contrarium facien. non obstan. quibuscumque. Volumus autem, ut tam tu quam, delegati et eligendi pro impertienda Benedictione et Plenaria Indulgentia in articulo mortis huiusmodi constitutis applicanda formulam a f. r. Benedicto PP.

XIV. Praedecessore Nostro in suis Litteris sub plumbo Nonis Aprilis Anno MDCCXLVII expeditis praescriptam, quam tibi tradi mandamus, omnino adhibeatis. Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die XXVI Junii MDCCCLXXVII. Pontificatus Nostri Anno Trigesimosecundo.

(L. S.) *Pro Dno. Card. Asquinio*

**D. Jacobini.**

Hanc facultatem, impertiendi in articulo mortis constitutis Christi fidelibus utriusque sexus Benedictionem Apostolicam et plenariam Indulgentiam, omnibus & singulis Sacerdotibus praesentium vigore subdelego, qui illa ex concessione Praedecessorum Meorum instructi fuerunt.

Pro futuro autem, ne nimirum super applicatione Apostolici huius Rescripti ullum supersit dubium, declaro, dictam facultatem e mente et arbitrio Meo subdelegari & subdelegatam esse omnibus Parochis, parochiarumque Administratoribus, quibus illam simul cum canonica institutione, et respective cum demandata animarum cura conferri volo; omnibus porro de utroque Clero Sacerdotibus iurisdictione sacra in ordine ad audiendas in Dioecesi hac Christi fidelium sacramentales confessiones provisis, quibus illam, de qua hic sermo, facultatem, cum ipsa prima approbatione sic concedere volo, ut hac prolongata, illius etiam subdelegationis prolongationem intelligendam esse decernam.

Moneo vero:

1. Valide conferri non posse indulgentiam, nisi stricte servata formula, per Benedictum XIV. in Constitutione „Pia Mater" ddto 5-ae Aprilis 1747. praescripta, quam Rituali Strigoniensi, imo etiam libello, cui titulus „Methodus Infirmos providendi," quove presbyteri huius Dioecesis passim utuntur, pag. 87. sqq. insertam legimus. Quodipsum S. Congregatio Indulgentiarum 5-a Februarii 1841. aperte declaravit.

2. S. Congregationem anno et die citato porro decrevisse, semper recitandum esse „Confiteor" in hac benedictione, quamvis antea iam bis dictum fuerit, in administratione nempe SS. Viatici & Extremae Unctionis, nisi necessitas urgeat; atque in eodem mortis articulo non posse pluries lucrifieri hanc Indulgentiam, a pluribus Sacerdotibus impertiendam.

3. Moribundi sui adhuc conscii, ac ideo excipiendae salutaris instructionis capaces, ad thesaurum coelestem, quem in Indulgentia percepturi sunt, et ad ea, quae ipsis scopo hoc agenda veniunt, paucis attenti reddantur est necesse. Ita namque fiet, ut moribundi quidem Indulgentiae fructum certius consequi valeant, sacerdotes vero mandato Benedicti XIV. obsequantur, in praelaudata Constitutione praecipientis, ut omni ratione studeant, moribundos fideles excitare ad novos de admissis peccatis doloris actus eliciendos, concipiendosque ferventissimae in Deum caritatis affectus, praesertim vero ipsam mortem, aequo ac libenti animo de manu Domini suscipiendam. Hoc enim praecipue in huiusmodi articulo constitutis imponimus et iniungimus quo se ad plenariae Indulgentiae fructum consequendum praeparent atque disponant.

4. Porro non intermittite in publicis institutionibus opportune monere & docere fideles, quam incertum sit omnibus non solum, qua hora, quove mortis genere ex

hac vita sint migraturi, verum etiam, an Indulgentiam, licet externo ritu sibi applicatam, cum effectu sint percepturi? quem in finem opus esse, ut praevie per ieiunia, eleemosynas, orationes et alia pia spiritualis vitae exercitia, necnon per christianam tolerantiam earum adversitatum, a quibus mortalium vita immunis esse nequit, sese disponere studeant.

5. Cogitate tandem, quantum Vos responsionis onus feriret, si quisquam curae Vestrae creditorum fidelium hoc Apostolicae largitatis beneficio ob Vestram culpam privaretur.

Suapte intelligitur Benedictionem Apostolicam moribundis impertiendam cum absolutione sacramentali confundendam non esse; per hanc remitti peccata et poenas aeternas; per illam condonari dumtaxat poenas temporales, quae peccatis remissis, et poenis aeternis condonatis adhuc luendae remanent.

Datum Quinque-Ecclesiis die 11-a Novembris 1877.

**Ferdinandus,**
Eppus.

PEL

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

# L. J. Ch.

2261
1877

Quo in futurum testimonia, quae docentibus sive a Directione scholarum sive a Sede scholari extradantur, sigillo muniantur, Exc. Ministerium R. H. Cultus & publicae Institutionis sequentes dimisit Ordines Circulares: (Testimonia docentibus extradanda sigillo muniantur.)

Vallás és közoktatási m. kir. minisztertől. 27785. szám. Számos eset fordult elő, hogy az iskolaszékek és egyéb iskolai hatóságok tanitóknak stb. hivatalos pecsét nélkül, csak is egyszerü aláirásokkal, sőt hivatalos szám nélkül kiállitott szolgálati bizonyitványokat szolgáltatnak ki, mi által eme bizonyitványok hitelessége ellen nem csak kételyek támasztatnak, de ilyen bizonyitványok illetéktelen kiállithatása, sőt valótlanságok bizonyitása is lehetővé válik.

Ezek elkerülése, valamint későbbi időben a netaláni nyugdijaztatás alapjául az 1875. évi XXXI. t. cz. alapján beszámitandó szolgálati évek, minden kétséget kizáró igazolhatása czéljából, felkérem a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot, sziveskedjék gondoskodni arról, hogy a hatósága alatt álló iskolai közegek által a szolgálati bizonyitványok kiadásánál, mindenkor hivatalos pecsét is használtassék.

Budapest, 1877. évi október hó 28-án.

A miniszter ur meghagyásából: Gömöry Oszkár, osztálytanácsos.

2262
1877

Az agárdi kath. nagy-községben rendes 3-dik tanitói állomás szerveztetvén, erre f. é. deczember 6-ig pályázat nyittatik. A pályázók okmányaikat a kitüzött időig a kerületi tanfelügyelőséghez Tolnára küldjék. (Pályázat az agárdi 3-ik rendes tanitói állomásra.)

Az állománnyal járó fizetés 300 frt osztr. ért. és szabad lakás. Tannyelv: magyar.

2263
1877

Az egerághi plebániához tartozó Áta fiókközségi tanitóállomásra f. é. decz. 11-ig pályázat hirdettetik. A pályázók irataikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez küldjék Német-Bólyba. (Pályázat az átai tanitói állomásra.)

Ez állomás jövedéke: 1) 13 hl. és 45 ctl. tiszta buza; 2) 3 hl. és 34 liter bor; 3) 12 köbméter kemény hasábfa; 4) lélekpénz czimén 21 frt 50 kr.; 5) vasárnapi oktatásért 21 frt; 6) egy negyed telek használata; 7) az urodalomtól 3 hold föld és egy hold rét; 8) A föld munkáltatása fejében a községtől 12 frt.

2264
1877

(Pályázat a bolmányi tanitói állomásra.)

A szt.-istváni plébániához tartozó Bolmány fiók községi tanitóállomásra f. é. december 13-ig pályázat nyittatik; a folyamodók irataikat a ker. esperes és tanfelügyelőhöz, Laskafaluba küldjék. A tannyelv illyr, magyar és német.

Ez állomással következő jövedelem jár: — *a)* Minden házaspártól 50 kr. — *b)* Vasárnapi iskoláért 21 frt o. ért — *c)* Minden házaspártól (60) $^1/_2$ mérő kétszeres, $^1/_4$ mérő kukoricza. — *d)* 5 öl tüzi fa, melyből az iskolát füteni tartozik. — *e)* Minden tanoncztól (31.) 30 kr. o. ért. stola körülbelül 6 frt. — *f)* 9 hold első minőségű szántóföld legjobb helyen, melyet a tanitó maga munkál.

2158
1877

Pályázat az albertfalvi tanitó állomásra.

Az albertfalvi tanitói állomás üresedésbe jövén, erre f. é. december 10-ig pályázat nyittatik. A pályázók irataikat a ker. tanfelügyelőhez küldjék Laskafaluba.

Ezen állomás jövedelme: lakás, 2 padolatlan szobával és kis pinczével, — van konyhakert, és közel 1 hold beltelek, melyet a község szánt. — Külső föld 5 hold, müvelése a tanitó terhére esik. Minden háztól jár 1 nyolczada kétszeres, és 5 itcze morzsolt kukoricza, van pedig 128 ház. — Minden ház után 27 kr., 10 ölfa, a községtől 6, a bellyei uradalomtól 4 — az iskola-fütésre 2 öl számittatik. — A bellyei uradalomtól évenként 8 pozs. mérő buza és 4 frt 20 kr. o. ért. — Vasárnapi oktatásért 21 frt. — Minden tanoncztól nyáron 7 kr. télen 11 kr. tanpénz. — Stola 3 frt. — Zsellérek fizetnek fél nyolczada buzát, és 27 kr. — Malomfuvart a község szolgáltat.

Datum Quinque-Ecclesiis die 18-a Novembris 1877.

**Ferdinandus,**
Eppus.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

# L. J. Ch.

2485
1877

Die 13-a currentis mensis Decembris pie in Domino obiit *Josephus Schmidt*, emeritus parochus Szajkensis, qui natus a. 1814, presbyter ordinatus a. 1837. ab a. 1848. in Vaszar, ab a. 1850. in Kocsola, ab a. 1866. in Szajk parochum egit. Primis huius anni diebus animarum curae valedixit seque ad Pinkafő, in dioecesi Sabariensi, quo quiete fruatur, recepit. (Mors Josephi Schmidt, emer. par. Szajkensis.)

Defunctum hunc confratrem consuetis suffragiis commendo.

2309
1877

Zsinkó István, Anker Hugó és Szeifricz István kanonokok és szentszéki megbizottak jelentik, hogy a pécsegyházmegyei kántortanitók legnagyobb része a megye tanitó-nyugdijintézeti alapnak a magyar kormány által az országos tanitó-nyugdijintézet alapjába óhajtott beolvasztása ellen nyilatkozik; azon különbséggel mégis, hogy az egyházmegyei tanitók egyik része (egy-két kerület) a nyugdijintézet beszüntetését és liquidatiót, a másik sokkal jelentékenyebb része pedig ez intézetet fentartatni kéri mindaddig, mig a jelen nyugdijasok és nyugdij-jogositottak élnek, ugy hogy az évi kamatok a nyugdijasok között felosztassanak, ezek kihaltával pedig az intézet tőkéje tanitói vagy iskolai segély-alapot képezzen. (Determinatio in merito fundi pens. ludirectorum lata.)

Ez utóbbi nézetet — némi eltéréssel — pártolják nevezett szentszéki megbizottak is, amennyiben a nyugdijintézetet eredeti rendeltetéséhez képest továbbra is fentartatni véleményezik, mégis a következő feltételek alatt:

1) hogy uj tagok fel ne vétessenek s az ujabb időben kilépett és tán ismét felvétetni kivánó tagok vissza ne fogadtassanak.

2) az intézet jelenlegi tagjai évi járulékaikat továbbra is fizessék. Az intézet ekként megmaradandó tagjainak nyugdijai fedezhetők volnának az intézet összes tőkéinek kamatai s az évi járulékokból azon esetre is, ha a befizetések csak részben teljesittetnének; kihalván pedig idővel mindezen nyugdijintézeti tagok, az összes alap évi kamatjai eredeti rendeltetésökhez hiven szegény, szorgalmas, elaggott de mindenesetre *kath. tanitók* segélyezésére, özvegyeik s árváik gyámolitására, iskolai vagy más hasonnemü czélokra fordittassanak.

Mely vélemény egész terjedelmében elfogadtatván, erről a nmgú vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium, Anker Hugó kanonok mint az intézet igazgatója, végre pedig az egyházmegye lelkészei és érdekelt tanitói körlevél utján értesitendők.

Kelt Pécsett a püspöki Szentszék 1877. évi november 22-én tartott üléséből.

2486—2487
1877

(Extractus matriculares in negotiis curatelae gratis, extradandi.)

Pro directivo notitiae statu sequentes communico cum Clero Curato Ordines circulares Exc. R. H. Ministerii Cultus & publ. Institutionis:

Vallás- és közoktatási m. kir. ministertől. 30187. szám. A gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877. XX. t. cz. 230. §-a azon intézkedést foglalja magában, hogy „az anyakönyvvezető“ egyházi közeg köteles a jegyző felszólitására a kiskoru örökösök születésére vonatkozó bizonyitványt hivatalból díjmentesen kiszolgáltatni.

Van szerencsém ennélfogva a főtiszt. egyházm. hatóságot tisztelettel megkeresni, hogy az anyakönyvvezető egyházi közegeket a törvény ezen intézkedésére s annak akadálytalan teljesitésére utasitani sziveskedjék. Budapesten, 1877. évi november hó 27-én. Trefort.

(Liber Eugenii Netoliczka e scholis prohibetur.)

Vallás- és közokt. m. kir. ministertől. 24818. szám. A „Leitfaden beim ersten Unterrichte in der Geografie für Töchterschulen bearbeitet von Prof. Dr. Eugen Netoliczka. Wien, 1867. Verlag von A. Pichler's Witwe & Sohn“ cz. tankönyv több oly adatot tartalmazván, melyek hazánk közjogi és tényleges állapotával ellenkeznek; az összes magyarországi iskolákból ezennel szigoruan kitiltatik.

Miről van szerencsém a főtisztelendő egyházm. hatóságot oly kéréssel értesiteni, hogy ezen rendeletet a kormánya alatt álló egyház-megyéhez tartozó iskolákban haladék nélkül köröztetni méltóztassék. Budapest, 1877. évi november hó 22-én. Trefort.

2488
1877

(Protocollum vaccinatorum per parochum vidimandum.)

Erga requisitionem competentis Jurisdictionis, praesentibus DD. Parochos, Curatos, vel parochiarum Administratores provoco, ut praesentandum iisdem annue protocollum *vaccinatorum* vidiment, subscribantque. Praestare hoc tenentur Ordinibus per Exc. R. Lottle Consilium a. 1863. die 27-a Januarii sub No. 6975. editis conformiter, quorum tenor est:

„5..... Az évi himlőoltás bevégeztével tartoznak az oltó orvosok, az illető lelkészek és helységelöljárók által láttamozott, a nyilvános- és magán-oltonczokról szóló kimutatásaikat az oltóképes egyénekről szóló fenérintett jegyzékkel együtt legkésőbb november hó elejéig a megyei vagy városi hatósághoz beadni.

2489
1877

(Sedes Scholares ocyus eligendae et Reg Schol. Inspectori insinuandae sunt.)

Exc. Reg. H. Ministerium Cultus & publ. Institutionis, comitibus litteris No. 25,557. signatis, ad Commissionem administrationalem Comitatensem transposuit elenchum illarum scholarum catholicarum, in quibus sedes scholaris electa nondum est. Cum in elencho hoc, ad me per praefatam Commissionem derivato, talium etiam fiat mentio scholarum, ubi, ut mihi certe innotuit, sedes scholares iam revera coalue-

runt, verosimile est, quod quidam parochi de facta electione — prout praescribit §. 18. Ordinum — Regio scholarum Inspectori relationem praestare intermiserint.

Quamobrem serio provoco illos scholarum confessionalium directores, qui hoc in puncto negligentiae argui possent, ut sine nectenda mora congrua disponant, quo sedes scholaris ocyus eligatur deque facta electione ad Reg. scholarum Inspectorem sua forma relationem mittant.

2490—2491
1877

Prout certum est, prelo impio moderni temporis, Ecclesiae, religioni, societati' imo saluti sempiternae individui perniciem parari, ita indubium, quod bona preli producta intellectum illuminent, cor dirigant et mentem elevent, efficaxque nobis subministrent adminiculum, quo perficiamus „Sanctificationem in timore Dei, permanentes in fide & dilectione et sanctificatione cum sobrietate“ (II. Cor. 7. I Tim. 2.) (Commendantur opuscula Augustini Bednár & Joannis Rézbányai.)

Hoc ex obtutu commendo Clero meo sequentia opuscula typis proxime vulganda:

a) „Népszerü Beszédek a ker. házi nevelésről, melyben a szülők gyermekeiket részesiteni tartoznak“ auctore *Augustino Bednár* presbytero dioecesis Colocensis. Qui opusculum hoc comparare cupiunt, pretium 80 kr. ad auctorem (Bátya, Pestmegye u. p. Kalocsa) mittant.

b) „Europa művelődési története különös tekintettel hazánkra“ auctore Joanne Rézbányai, presbytero dioecesis Quinque-Ecclesiensis. Pretium I. operis tomi sub prelum iam redacti ipsi auctori (Quinque-Ecclesiae, Orphanotrophium) in 1 fl. 50 cr. submittendum.

2492—2493
1877

c) Commendo item pagellas cuivis Sacerdotum optime notas, quae sub titulo „Kath. Hetilap“ administrante Societate S. Stephani eduntur, ad quam etiam pretium praenumerationale dirigendum. (Commendantur „Kath. Hetilap“ & „A Nép Kertésze.“)

d) „A Nép Kertésze“ promptuarium pro iis parochorum & docentium, qui horticultura occupantur. Speciminis adinstar adnecto ·/. unum exemplar pro quovis Districtu.

2494—2495
1877

# Pályázat.

A rácz-petrei plebániához tartozó Iván-Battyán fiók-községben a kántortanitói állomás üresedésbe jövén, arra ezennel pályázat hirdettetik. A pályázók kellően felszerelt okmányaikat jövő év január hava 15-ig a kerületi tanfelügyelőséghez Német-Bólyba küldjék. (Pályázat az iván-battyáni tanitói állomásra.)

Ez állomás jövedelme: 7—8 hold szántóföld és 1 hold rét, melyekről a termést a község hordja be; 1 hold szőlő; minden telkes gazda házától $^2/_8$ buza; (ha 2 házaspár laknék együtt, $^4/_8$ buza) és $^1/_8$ morzsolt kukoricza; minden háztól 50 kr.;

minden kisházastól $^2/_8$ rozs; a zsellérektől $^1/_8$ rozs; minden iskolás gyermek után 20 kr.; $5^1/_2$ fa, melylyel az iskola is fűtendő. Malom- s egyéb szükséges fuvart a község szolgáltat. Tisztességes lakás házi kerttel. Tannyelv: német.

(Pályázat a siklósi tanitónői állomásra.)

A Siklós mezővárosi rom. kath. iskolánál egy tanitónői állomás szerveztetett, melyre a jövő 1878. év február 1-ig pályázat hirdettetik. Ezen állomással összekötött évi jövedék 300 frt készpénz és 1 szobából álló szabad lakás az iskolaházban. — Megjegyzendő, hogy a tanitónő magánleczkék által is nem csekély jövedelemre számithat.

Datum Quinque-Ecclesiis die 18-a Decembris 1877.

**Ferdinandus**, m. p.
Eppus.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei-Episcopalis C. Ramazetter.

# L. J. Ch.

65
1878

(Concursus pro vacante beneficio Bozsok publicatur.)

Beneficium parochiale Bozsok, patronatui Fundi Reg. Scientiarum Universitatis obnoxium, per resignationem Josephi Khál vacans redditum, hisce concursui exponitur.

Qui presbyterorum dioecesanorum pro consequendo hoc beneficio recurrere intendunt, recursum tymbro 1 fl. provisum & Excelso R. H. Ministerio Cultus & publ. Institutionis inscriptum, usque 28-am Februarii curr. anni ad Officium Dioecesanum promoveant.

66
1878

(Breve Indulgentiarum in fine labentis ac initio renascentis anni in oratione perseverantibus concessarum.)

Tenor Apostolicarum litterarum eatenus editarum est:

„Pius PP. IX. Ad perpetuam rei memoriam. Quod, suadente spiritu gratiae et precum, initum in dioecesi Lucana a nonnullis Christi fidelibus pio quodam societatis foedere devinctis institutum agendi semihora exeuntis et semihora exorientis anni Sacrosanctae et individuae Trinitati gratias ob accepta beneficia novaque pro Christianarum gentium pace, Christianorum Principum concordia, pro peccatorum conversione ac denique pro Sanctae Matris Ecclesiae eiusque visibilis Capitis Romani Pontificis exaltatione a divina Bonitate deposcendi a plurimis Christi fidelibus receptum, variis diversisque locis, uti Nobis relatum est, peragitur; movit non unum aut alterum, sed bene multos sacrorum Antistites, ut universis fidelibus, ex pio instituto antedicto orantibus, coelestium munerum thesauros recludere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos ad augendam fidelium religionem animarumque salutem coelestibus Ecclesiae thesauris pia charitate intenti, ut quisquis ad Dei voluntatem, ex quo omnia, per quem et in quo sunt omnia, vitam ducere satagat, ascensiones ad eum in corde suo in dies disponat, piis huiusmodi votis annuere volentes, de Omnipotentis Dei misericordia ac BB. Petri et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis utriusque sexus Christi fidelibus, corde saltem contritis, qui praefato temporis spatio pium exercitium, de quo a Nobis habita mentio est, peregerint, qua vice id perfecerint, septem annos de iniunctis eis, seu alias quomodolibet debitis poenitentiis in forma Ecclesiae consueta relaxamus. Quae poenitentiarum relaxationes, ut etiam animabus Christi fidelium, quae Deo in charitate coniunctae ab hac luce migrarunt, per modum suffragii applicari possint, misericorditer in Domino indulgemus. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut praesentium Litterarum

transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, et sigillo personae in Ecclesiastica dignitate constitutae munitis, eadem prorsus adhibeatur fides, quae adhiberetur ipsis praesentibus, si forent exhibitae vel ostensae. Denique praecipimus, ut earumdem praesentium Litterarum (quod nisi fiat nullas easdem esse volumus) exemplar ad Secretariam Congregationis, Indulgentiis sacrisque Reliquiis praepositae, deferatur iuxta decretum, ab eadem Congregatione die XIX Januarii MDCCLVI latum, et a sacrae memoriae Benedicto XIV Praedecessore Nostro die XXVIII dicti mensis et anni adprobatum. Datum Romae apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die V Decembris MDCCCLXXVI. Pontificatus Nostri anno trigesimoprimo.

Praesentes litterae apostolicae exhibitae fuerunt in Secretaria S. Congregationis Indulgentiarum die 17 Decembris 1876. In fidem. Romae ex dicta Secretaria die et anno ut supra. DOMINICUS SARRA SUBSTITUTUS."

67
1878

Decretum in causa Beatificationis Ven. Servi Dei Joannis Eudes.

Ex S. Rituum Congregatione. Baiocen. Beatificationis et Canonizationis Ven. Servi Dei Joannis Eudes, Missionarii Apostolici et Institutoris Congregationis Jesu et Mariae, nec non Ordinis Beatae Mariae Virginis de Charitate Refugii.

Instante R. Patre Angelo Le Doré, Superiore Generali Congregationis Jesu et Mariae et huius causae postulatore Emus et Rmus D. Cardinalis Joannes Baptista Pitra causae Ponens sequens Dubium proposuit in ordinariis sacrorum Rituum Comitiis, hodierna die ad Vaticanum habitis: „*An sententia Judicis Delegati ab Episcopo Baiocensi super cultu, praefato Ven. Servo Dei Joanni Eudes non exhibito, seu super obedientia Decretis Sa. Ma. Urbani Papae VIII sit confirmanda in casu et ad effectum, de quo agitur?* Emi porro ac Rmi Patres, Sacris tuendis Ritibus praepositi, omnibus accurate perpensis, auditoque voce et scripso R. P. D. Laurentio Salvati, Sanctae Fidei Promotore, rescribere censuerunt: „*Constare de praestatione obedientiae Decretis Sa. Me. Vrbani Papae VIII.* Die 3. Februarii 1877.

Facta postmodum de praemissis Sanctissimo Domino Nostro Pio Papae IX per infrascriptum Sacrae Congregationis Secretarium fideli narratione, Sanctitas Sua Rescriptum Sacrae Congregationis in omnihus ratum habere ac confirmare dignata est.

Die 15 iisdem Mense et Anno. A. EP. SABINEN. CARD. BILIO. S. R. C. Praef. *Plac. Ralli. S. R. C. Secretarius.*

68
1878

(Antonius Greksa a munere docendi privatus.)

Vallás- és közoktatási m. kir. ministertől. 32876. szám. Greksa Antal táczi r. k. tanitó, a székesfehérvári kir. törvényszék 1877. évi november hó 30-án $\frac{5091}{k. 1877}$ sz. a. kelt s jogerőre emelkedett itélettel tolvajlás büntette miatt öt havi börtönbüntetésre itéltetvén, nevezett egyént a tanitói pályától ezennel véglegesen eltiltandónak találtam.

Miről a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot tudomás és miheztartás végett tisztelettel értesitem. Budapesten, 1877. évi deczember hó 27-én. A minister ur meghagyásából: Gömöry Oszkár, osztálytanácsos.

93
1878

(Josephus Bilohradszky a munere docendi remotus.)

Vallás- és közoktatási m. kir. ministertől. 32888. szám. Bilohradszky József diósberényi volt r. kath. segédtanitó, — a magyar kir. Curia, mint legfőbb itélőszék f. évi október hó 10-én $\frac{7114}{B.1877}$ sz. a. kelt s jogérvényre emelkedett itéletével fertőztetés büntette miatt másfél évi börtönre itéltetvén, — nevezett egyént a tanitói pályától ezennel véglegesen eltiltandónak találtam.

Miről a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot tudomás és miheztartás végett tisztelettel értesitem. Budapesten, 1877. évi deczember hó 27-én. A minister ur meghagyásából: Gömöry Oszkár, osztálytanácsos.

(Personalia.)

Georgius Zányi cooperator Szegzárdensis, nominatus est parochus Várdombensis; Aloysius Szalay nominatus est administrator Bozsokensis; Franciscus Lichtfusz missus est cooperator ad Abaliget; Sigismundus Pártos ad Szegzárd; Julius Szerényi ad Maria-Kéménd, Franciscus Romaisz ad Bonyhád.

Quinque-Ecclesiis, 1878. Typis Lycei-Episcopalis.

84
1878

[Pályázat a bölcskei kántortanitói állomásra.]

A bölcskei kántortanitói állomás üresedésbe jövén, arra f. é. február 24-ig pályázat hirdettetik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a kerületi esperes és tanfelügyelőhez küldjék — Paksra.

Az állomás jövedéke:

1. Tisztességes lakás a megfelelő melléképületekkel. 2. Készpénzben 265 frt. 3. Fél telek 21 holdból álló jó minőségü szántóföld, melyet a kántortanitó maga tartozik művelni és erre eső földadót is fizetni. Ezen telekhez 4 hold legelő-illeték tartozik, mely még a közös legelőben foglaltatik, ezen illetményre kihajthat 6 drb szarvasmarhát, vagy egy-egy után kaphat 4 frtot. 4. Stóla illeték évenkint 150 frt. Alapitott misék után évenkint 11 frt. 5. A bölcskei községtől évenkint 3 öl puha tüzifa és 200 kéve rőzse, ugyszintén az iskola két termének fütésére 1 öl puha tüzifa és 400 kéve rőzse, mely utóbbi failletményt a hitközség fölvágatja, a fütetést azonban a két tanteremben a kántortanitó köteles teljesittetni.

A kántortanitó teendői a következők:

A kántorsággal összekötött mindennemü kötelességek, ugy az iskola egyik termében az ifjuság tanitása. A tannyelv magyar.

A pályázat tart február 24-ig, amely napon mindazok, a kik ez állomást elnyerni óhajtják, személyesen jelenjenek meg a bölcskei kath. egyházban, hogy az ének- és orgonálásbani jártasságukat kitüntethessék.

Quinque-Ecclesiis die 20-a Januarii 1878.

**Ferdinandus**, m. p.
Episcopus.

Quinque-Ecclesiis. 1878. Typis Lycei-Episcopalis.

L. J. Ch.

# Venerabiles ac Dilectissimi Fratres!

175
1878

(Litterae Quadragesimales.)

Adpropinguantes ad sacratiora, nostrae reparationis et salutis, mysteria ad diligentiorem Domini servitutem, ipsa temporis ratione, provocamur.

Sicut quippe, ad quae accedimus, festa quadam sui parte maiora sunt, ita nostra quoque observantia superet in aliquo consuetudinem suam; — et cui festivitas est celebranda sublimior, ipse quoque reperiatur ornatior. (S. Leo.)

Prout vero non est nobis salus nisi in Cruce Domini Nostri Jesu Christi, qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter justificationem nostram Rom. 4. sic nihil est quod, partam hoc modo et opere consummatam, salutem singulis nobis magis propriam reddat et in nobis ad sanctificationem animae obfirmet, quam haec ipsa passionis et resurrectionis Domini pia, religiosa, contemplatio.

Idcirco Ecclesia mater sollicita iam Dominica Quinquagesimae, in Evangelio Missae, passionem Domini ob oculos ponit, ut fideles s. Quadragesimale jejunium ingressuri, comite passionis Dominicae contemplatione, hanc ad festa paschalia praeparationem congrua pietate suscipiant et secura devotione percurrant; sicque spiritu reformati Capiti suo amplius conformentur.

Maxima certe est contemplationis mysteriorum horum utilitas immo necessitas tum ad remedium cum ad exemplum. Asseverante quippe b. Augustino: Consideratio passionis Christi sufficit ad informandam ex integro omnem vitam nostram; cum non aliud, docente s. Thoma Aquinate, ad perfecte vivendum requiratur quam ut contemnamus quae Christus contempsit et appetamus quae Christus appetiit (expos. Symb. Apost.)

Quaeris exemplum charitatis? Majorem nemo habet, quam qui animam ponit pro amicis (Joan. 15.) — Quod cum in cruce pro nobis fecerit Christus nec nobis esse debet grave quaecunque mala sustinere pro ipso. Quid enim retribuam Domino pro omnibus quae retribuit mihi? Ps. 115.

Quaeris exemplum patientiae, quae, dicente s. Cypriano, nos Deo commendat et servat? . . . Christus maxima patienter tulit et cum declinare potuisset non declinavit. Non est dolor sicut dolor eius (Thren. 1.) . . . Cum pateretur, non comminabatur (I. Petr. 11.) . . . Potuit rogare legiones Angelorum nec tamen fecit

(Matth. 26 ) — Magna ergo est Christi patientia; quae nos oppido movere debet, ut et ipsi per patientiam curramus ad propositum certamen, aspicientes in Auctorem fidei et Consummatorem, Jesum. (Hebr. 12.)

Quaeris exemplum humilitatis et obedientiae? . . . Habes Dominum, qui pro servo judicari voluit et mortem subire. Causa enim eius quasi impii judicabatur (Job. 36.) et factus est obediens usque ad mortem. (Philipp. 2.)

Quaeris exemplum magnanimitatis, quae, caduca vilipendendo, aeterna sectatur et ad vere magna, contendit? . . Vide regem regum, in quo omnes thesauri sapientiae absconditi: nudatum, illusum, caesum, spinis coronatum, felle potatum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta. (S. Thoma expos. Symb. Apost.) Omnia enim, inquit s. Augustinus, terrena contempsit homo Christus Jesus, ut, nobis hominibus, contemnenda monstraret. (in Hebr. 12.)

Qui magnus animus quam bene concinat christianae humilitati, egregie docet s. Bernardus cum scribit: Agit hoc in cordibus electorum gratiae praerogativa divinae, ut eos nec humilitas pusillanimes faciat, nec magnanimitas arrogantes. Quin potius ita haec duo sibi mutuo cooperantur ut non solum nulla ex magnanimitate subintret elatio sed hinc maxime provehatur humilitas: ut inveniantur eo amplius timorati et largitori munerum non ingrati. Ac vicissim ex occasione humilitatis pusillanimitas nulla subrepat: sed quo minus de sua quisque vel in minimis praesumere consuevit eo amplius etiam in magnis quibusque de divina virtute confidat. (Serm. Dom. in Oct. Assumpt. B. M. V.)

Resurrectio vero dominica monet et movet; ut conemur nos quoque resurgere spiritu, e morte animae quam incurrimus per peccatum, ad vitam justitiae, quae habetur per poenitentiam. — „Surge qui dormis et exsurge a mortuis et illuminabit te Christus.“ (Eph. 5.) Beatus enim qui habet partem in resurrectione prima. (Apoc. 20.)

Monet et movet die tertia resurgentis exemplum: ne resurgere differamus sed sine mora convertamur. — Neque enim, quae ad salutem pertinent, bene cogitare poteris infirmitate gravatus; perdis etiam partem bonorum quae justificatis praebet Ecclesia et multa mala incurris; ac diabolus quoque quanto diutius possidet tanto difficilius dimittit. (Beda V.) Itaque ne tardes converti ad Dominum et ne differas de die in diem. (Ecclt. 5.)

Monet et movet resurrectionis contemplatio ut, conversi, in proposito non peccandi obfirmemur, et sicut Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultro non dominabitur: ita et nos existimemus nos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu. Non ergo regnet peccatum in nostro mortali corpore ut obediamus concupiscentiis eius; neque exhibeamus membra nostra arma iniquitatis peccato; sed exhibeamus nos Deo tamquam ex mortuis viventes. Et quomodo Christus surrexit a mortuis ita et nos in novitate vitae, — i. e. vita justitiae, quae innovat animam et perducit ad vitam gloriae — ambulemus (Rom. 6.)

Ille itaque, cuius passio et mors poenam peccatis nostris debitam solvit (Coloss. 2, 17); qui Patri nos reconciliavit (Rom. 5, 10) et coelorum aditum, communi humani generis peccato interclusum, patefecit. (Hebr. 12, 19); qui resurgens ex mortuis quae actu perfecit horum fidem confirmavit seque plenum gloria et maiestate mortis et daemonis victorem ostendit et nostrae resurrectionis primitias exhibuit: idem in

hac una passione Sua omnium exempla virtutum et in resurrectione gloriosa omnem Dei filiorum gloriam commmonstravit, ut adeo, quae vitae praecepta, praedicatione verbi, ore docuit eadem his mysteriis, in seipso, facto, expressit.

Utinam ergo haec assidue in animis nostris versentur; ut sic cum Domino pati et mori, et, abjecta omni sorde peccati, ad novam resurgere vitam discentes per misericordiam et gratiam eius coelestis haereditatis et gloriae participes evadamus.

Hoc nobis propositum esto: ut his salutaribus cogitationibus et consiliis ipsi amplius convalescentes spiritu, tanto certius animas nobis creditas ad salubria pascua dirigamus et ad finem perfectum ducamus.

Id quippe muneris nobis iniungit s. Synodus Tridentina dum hortatur, ut tamquam boni milites, fidelibus, sedulo commendemus nonmodo ea quae ad mortificandam carnem conducunt, ut ciborum delectus et jejunia, verum et quae faciunt ad pietatem augendam (Sess. 24.)

Sic coërcitioni carnis jungenda exercitatio spiritus; ut dum nos venerando Ecclesiae praecepto pie conformamus, simul quod interne in nobis efficere vult assequamur. Parum enim est si carnis substantia tenuatur et animae fortitudo non alitur.

Afflicto itaque, inquit s. Leo, paullulum, exteriore homine, reficiatur interior; et subtracta carni saturitate corporea, spiritualibus mens roboretur.

Circumspiciat se omnis anima christiana; et severo examine cordis sui interna discutiat.

Videat nequid ibi discordiae inhaeserit; nequid cupiditatis insederit.

Incontinentiam castitas procul pellat, tenebras simulationis lux abigat veritatis.

Detumescat superbia, resipiscat iracundia, comminuantur jacula noxarum; et obtrectatio linguae frenetur.

Cessent vindictae; et oblivioni mandentur injuriae.

Omnis postremo plantatio, quam non plantavit Pater Coelestis, radicitus auferatur.

Tunc enim in nobis bene virtutum semina nutriuntur, quando de agro cordis nostri omne germen externum evellitur. (S. Leo M. Serm. 1. in Quadr.)

Hic finis est jejunii ecclesiastici, Sacrae vel maxime Quadragesimae; ut sicut ab alimentis abstinemus in corpore, ita a vitiis jejunemus in mente. (Orao. fer. II. infra II. Quadr.)

Utamur ergo, Dilectissimi, saluberrimi temporis venerabilibus institutis et sollicitiore cura cordis nostri piacula tergamus. (S. Leo.)

Deus quippe quantum patris pietate indulgens semper et bonus est, tantum judicis majestate metuendus (S. Cypr.)

Epulemur bonum cibum (I. Cor. 5.) — poenitentiam gerentes (Cypr.) Haec nos peccatorum fluctibus prolevabit et in portum Salutis divinae clementiae protelabit. (Tertull. de poen.)

Omnibus enim delictis, qui poenam per judicium destinavit, idem veniam per poenitentiam spopondit.

Confiteantur singuli peccata sua et admissa ante oculos reducant, singula quaeque considerent et dum, per unumquodque, erroris sui inquinationem deflent, simul se ac totos lacrymis mundent. (Greg. M. r. past.) Qui jaces in tene-

bris conscientiae, exi foras, delictum proprium prode ut justificeris; ore enim fit confessio ad salutem. (Ambr. de poenit.)

Fiant lacrymae contritionis in manibus nostris; nec sit quod tam summo dolori sit quam ut unusquisque recordetur unde lapsus sit et unde decideriit. (S. Ambr.)

Qui autem peccata deplorant operum, sic mala perpetrata diluant; ut non plus adstringantur in debito perpetrati operis et minus solvant fletibus satisfactionis. (Greg. M.) Alto vulneri diligens et longa medicina non desit. Poenitentia crimine minor non sit. (Cypr.)

Ideo bona est oratio cum jejunio; purgat enim peccata et facit invenire misericordiam.

Oratio siquidem magnum telum, thesaurus indeficiens, divitiae inexhaustae, portus fluctibus vacuus et occasio tranquillitatis; innumerabilium bonorum radix, fons et mater; ipsoque regno potentior, quia in coelos ascendit. Ac quemadmodum aquae dum loco plano sunt in latum diffunduntur nec alta petunt, si vero comprimantur telo velociores in altum feruntur; sic humana mens cum licentia perfruitur diffusa est et effluit, cum vero aerumnis premitur et angustiatur, puras et ferventes in altum mittit orationes. — Quod autem eas quae in angustiis emittuntur, Deus, vel maxime audiat preces nostras, testis est propheta (Ps. 119.) quum ait: Ad Dominum quum tribularer clamavi et exaudivit me. (S. Joan. Chrysosth.)

Et post diaboli cibum expedit malle jejunium (Cypr.) ut expiemus, ut spiritu roboremur, et armati facilius aciem deinceps contra malignum instruamus. (J. Chrys. in Cap. 1. Gen.)

Moriatur itaque, lege jejunii subacta, caro nostra cupiditatibus. (I. Cor. 5.) Sit captiva sit subdita; nec legi mentis nostrae repugnet sed bonae servituti subjecta moriatur; sicut in b. Paulo apostolo, qui castigabat corpus suum et in servitutem redegit, — ut sic etiam praedicatio fiat probabilior si lex carnis in eo cum lege mentis arctius congrueret et conveniret. (Ambr. poenit. c. 13.)

Hac itaque mente, hoc animo, his studiis per hanc sacram Quadragesimam Patri Coelesti famulemur, ut jejunia nostra accepta sint Deo.

Probe vero nostis Venerabiles ac Dilectissimi Fratres, legem jejunii ecclesiastici duo praecipue complecti; 1.° Unam videlicet intra 24. horas diei refectionem ad satietatem, cui exigua quaedam altera collatio adjungi potest; et 2.° Abstinentiam a carnibus.

Ab obligatione unius idmodi refectionis, quae, demtis diebus dominicis, quotidie, per totam Quadragesimam, incumbit nemo, nisi ratione legis alioquiu exemtus, eximitur.

In lege tamen abstinentiae, quae septennio maiores obstringit, Nos quoque in vigore relinquimus, quae Praecessor Noster (Vide Circulares anni 1877. pag. 13.) constituit; dispensando, pariter, et indulgendo, ut omnes et singuli dioeceseos huius fideles, clerus quoque secularis et religiosi utriusque sexus, — quin tamen specialibus ordinum constitutionibus derogetur, — carnibus, per totam huius anni Quadragesimam, vesci possint etiam in exigua vespertina collatione usque Dominicam Palmarum inclusive. Demtis feria IV-a. VI-a et Sabbathis; quibus, nunc dictis et omnibus maioris hebdomadae diebus strictum jejunium servandum est nec con-

ceditur nisi usus ovorum et lacticiniorum, utpote quorum apud nos usum communis fert consuetudo.

Quum vero haec s. Matris indulgentia tanta jam sit ut antiquae severitatis vix umbra remanserit; fidelibus, ubi eam, una cum lege jejunii, ex ambone denunciaveritis et explicueritis, tanto impensius commendate, inculcantes, ut hanc indulgentiam amplioribus pietatis exercitiis et operibus, oratione et, qui possunt, eleemosynae largitione remereri et compensare satagant.

Venerabili, in specie, Clero injungo, ut, quiqui hac dispensatione uti volunt, quotidie per totam Quadragesimam, piae lectioni et meditationi saltem per quadrantem horae protrahendae, incumbant.

Neque enim per hanc, a Venerando Praecessore meo, introductam relaxationem, ipsum praeceptum ecclesiasticum, suo vigore exutum quis existimet; quum potius dum, habita ratione temporum, debilibus succurritur, valentibus amplior merendi copia relinquitur.

Sic sanctificemus jejunium, sic fideles nostros verbis et exemplo doceamus; ut, plebs Deo dicata, una nobiscum, sacro purificante jejunio, sinceris mentibus ad sacra ventura pertingat et quanto Dei Majestati fit gratior tanto donis potioribus augeatur.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 3-a Februarii 1878. Dominica IV-a post Epiphaniam.

**Ferdinandus,** m. p.
episcopus.

Quinque-Ecclesiis. 1878. Typis Lycei-Episcopalis.

**L. J. Ch.**

# Venerabiles ac Dilectissimi Fratres!

271
1878

(Mors Summi Pontificis Pii Papae IX.)

Quod discurrens per orbem famae rumor iam ad vos adtulit triste nuncium, his quoque tabulis certum accipite:

Sanctissimum quippe Dominum **Pium Papam IX-um** Summum Pontificem, die 7-a mensis curr. circa horam 4-am pomeridianam, moribundorum Sacramentis munitum et justorum pace compositum, anno aetatis 86, Summi Pontificatus vero 32, extremum diem obiisse, animamque Deo Salvatori, cuius in terris Vicarius erat, pie reddidisse.

En itaque nos Patre orbatos; Corona et Ornamento Capitis spoliatos; et Ecclesiam, Sponsam Christi, matrem nostram, praecipuo et perraro decore et gloria ad tempus exutam et oppressam amaritudine!

Quod, ubi mente recogitatis et quis quantusque fuerit, qui nobis flebilis occidit tantisper animo volvitis: persuasissimum mihi est, Venerabiles ac Dilectissimi Fratres, summo vos, una mecum affligi moerore tamque magno vestra corda lacerari dolore quo maior et acerbior una sola iactura est quam fecimus.

Quum tamen non sit in animo enarrare nunc quis quantusque Pius Papa IX. fuerit neque justae tristitiae locum, factorum eius laudibus subjicere: dixisse sat erit eum e medio nostri ad aeternam patriam commigravisse, qui, ex duratura in aevum, Domini, dispositione „princeps episcoporum erat et haeres apostolorum, primatu Abel, gubernatu Noë, patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus, — nec modo ovium sed et Pastor unus omnium pastorum.“ (Bernard.)

Atque quidem quo eventu Summus hic et beatus Patris Coelestis, servorum Servus, quem constituit Dominus super familiam suam, Sibi credita dispensaverit; quanta vigilantia Christi ovile custodierit; quanto studio et arcere falsum et constabilire verum, collustrare et uberius definire fidem contenderit; qua pietate Matrem viventium gloria auxerit; qua animi fortitudine Ecclesiam auctoritate firmaverit et cum regni Dei gloriam gradibus provexit ipsorum regnorum orbis et humanae societatis, omnisque recti et iusti iura et fundamenta solidaverit; quanta denique egerit et perpessus fuerit quove animo magno: adeo praesentis aetatis omnia loquuntur monimenta ut annales seculi nostri nemo unquam intellexerit, qui in dicta et facta Pii Papae IX. non intenderit.

Talis et tantus ille cum fuerit nobis Pontifex; ut ad eius tumulum venerabundi adsistant vel ipsi adversarii et magnitudinem animi demirentur: cur non uberius manent de oculis filiorum lacrymae vel ipso exemplo dominico sacratae?

Verumtamen quia nos, sicut qui spem non habent, tristes esse non oportet: aspicientes ad Auctorem fidei nostrae et Consummatorem Jesum, grati et devotissimi animi munus ita potissimum exsolvamus ut magnis Summi Pontificis huius Manibus pia memoria et iustorum celebratione parentemus. Tum vero dein supplicationibus votisque Deum precemur ut, coelesti sapientia Suffragia moderante, Dominus ipse, qui corda novit omnium, ostendat quem elegerit; et in tam gravi rerum et temporum dicrimine, ille novus eligatur Pontifex; ille, ad culmen honoris dignissimus, pronuncietur Christi in terris Vicarius et Supremus christiano populo detur Pastor et Rector, quem Spiritus Sanctus segregavit.

Hoc scopo sequentia dispono:

1) Praesentibus perceptis, in unaquaque Ecclesia parochiali, die Dominico proxime secuturo, ex ambone, fidelibus annuncietur, piae et magnae memoriae Summi Pontificis Pii Papae IX. obitus et instans Successoris electio, eo subjuncto, quod debita, erga defunctum, filialis pietas postulet; ut pro sublato e vivis communi Christianorum Patre et Summo Pastore piaculare Sacrificium Deo Misericordiarum offeratur, proque beata requie animae illius assiduae preces fundantur. Tum vero, ad implementum ulteriorum votorum nostrorum, porro, quam impensissime orandus sit Deus, ut ille nobis obtingat novus Pontifex, quem Deus cordium Scrutator novit fideli Christi populo vel maxime utilem et proficuum.

2) Hac ipsa die Dominica et immediate subsequentibus feriis II. et III. mane, meridie et vesperi instituatur pulsus campanarum omnium, per quadrantem horae durans, ut fideles, obligationis pro anima defuncti Summi Pontificis comprecandi, commoneantur.

3) Feria IV. hos ipsos dies sequente, castro doloris erecto et quam decentissime ornato, offeratur Sacrum Cantatum de Requiem pro defuncto Summo Pontifice Pio Papa IX. cum Libera et solemni absolutione.

4) Tum vero huius ipsius hebdomadis die quadam feriali, quae pariter Dominica praecedente praevie populo annuntianda veniet, celebretur, exposito SSmo Altaris Sacramento, Missa Solemnis pro eligendo Summo Pontifice praescripta subnexis in fine Missae 3. Pater et Ave cum Oratione pro eligendo Summo Pontifice, lingua vernacula dicenda; quo facto devotio cum „Genitori“ et data benedictione clauditur.

5) Tandem, ab hac die, — qua videlicet Missa pro eligendo Pontifice decantata fuit, — usque dum facta electio novi Pontificis innotuerit, quotidie, sub unoquoque Sacro, sumatur Collecta pro eligendo Summo Pontifice; finito vero Sacro parochiali, exposito Ciborio, dicantur 3 Pater et Ave cum Oratione, et in fine detur benedictio.

In Urbe Quinque-Ecclesiarum sequentia observentur:

1-o Dominica Septuagesimae i. e. 17-a Februarii in omnibus, tam in Cathedrali quam in ceteris ecclesiis ex ambone et supra (sub 1.) notata, et infra dicenda, fidelibus annuncientur.

2-o Eadem die 17-a tum 18-a & 19-a Februarii trinus, mane meridie &

vesperi, campanarum pulsus tam in Cathedrali quam in ceteris ecclesiis instituatur. (Ut supra sub 2-o.)

3-o Die 20-a Februarii seu feria IV. in ecclesia Cathedrali s o l a, ad quam totius Civitatis populus congregabitur, hora 8-a persolvetur Officium Defunctorum cum tribus Nocturnis & Laudibus; tum solemne Requiem et postea quinque Absolutiones ad Castrum doloris ritu in Pontificali praescripto, sub quibus postremis pulsabitur ecclesiae Cathedralis campana maior. His finitis, unus e Dominis Capitularibus, immediate Sacrum Solenne Angelorum decantabit.

4-o Die 21-a Februarii i. e. feria V. hora nona rursus in s o l a ecclesia Cathedrali celebrabitur cum exposito SSmo (ut supra 4-o.) Sacrum Solenne pro eligendo Summo Pontifice.

5-o. Die 22-a Februarii i. e. feria VI. in aliis tribus ecclesiis parochialibus hora parochialium divinorum, fit Requiem Cantatum cum Libera.

6-o. Die 23-a Februarii i. e. sabbato, in iisdem tribus ecclesiis parochialibus celebrabuntur Sacra pro eligendo Summo Pontifice.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 11-a Februarii 1878.

**Ferdinandus,** m. p.
episcopus.

Quinque-Ecclesiis. 1878. Typis Lycei-Episcopalis.

# L. J. Ch.

327
1878

Quidnam conscientiose parochi observare debeant, quando viduae vel orphani Officialium militarium apochas de levanda rata pensionali pro vidimatione & subscriptione praesentant, docet sequens Exc. R. H. Ministerii Cultus & publ. Institutionis intimatum: (Observanda circa subscriptionem apocharum, viduarum & orphanorum Officialium militarium.)

Vallás- és közoktatásügyi magy. kir. ministertől. 923. szám. Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! Ujabban azon eset fordulván elő, hogy egy katonatiszt árvája a részére 1873-ik évben három évre engedélyezett kegydijat felvette, és daczára annak, hogy már az első évben 240 frttal, a következő két esztendőben pedig évi 600 frt fizetéssel mint tanitónő alkalmazva és igy ellátva volt, az illető nyugtákon a lelkész még is bizonyitotta, hogy az árva még nincs ellátva; a császári és királyi közös hadügyminiszterium mult évi 5367. szám alatt kelt iratában az iránt kérte fel a magy. kir. belügyminiszteriumot, hogy ily rendellenességek kikerülése, de különösen a nagyon szükre szabott katonai-, özvegyi és árvai ellátási alap kimélése czéljából intézkedés tétessék, hogy a clerus katonai ellátás élvezetében álló özvegyek és árvák életben léte, illetőleg az utóbbiak ellátatlan állapotának igazolásánál felelősség terhe alatt legnagyobb szigorral, pontossággal és lelkiismeretességgel járjon el.

Az emlitett cs. és kir. hadügyministeri és f. hó 10-én 37992. sz. a. kelt m. kir. belügyministeri átirat folytán, valamint 1876-ik évi január hó 14-én és május hó 10-én 778. és 10042. számok alatt kelt körintézvényeim kapcsán van szerencsém tehát Méltóságodat tisztelettel megkeresni, hogy a lelkészkedő papságot ily értelemben ujolag erélyesen utasitani sziveskedjék. Budapesten, 1878. évi január hó 26-án. Trefort.

328
1878

Quoad agenda circa obligatoriales fundi reluitorias — földtehermentesitési kötvény — si eae sorte extrahantur, subsequentem dedit idem Exc. Ministerium instructionem, quam pro directivo notitiae statu, cum Clero meo pariter communico: (Quid agendum, si obligatoriales fundi reluitoriae sorte extrahantur.)

Vallás- és közoktatási magyar királyi ministertől. 18114. szám. Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! Ujabb időben több eset volt arra, hogy egyházi és világi hatóságok valamely egyházi javadalom törzsvagyona vagy a kezelésük alatt álló alapok és alapitványok vagy egyéb javadalmak és intézetek tulajdona gyanánt lekötött és kisorsolásra jutott földtehermentesitési kötelezvények kifizetését kérik anélkül, hogy az erre megkivántató okmányokat bemutatnák.

A sorsolási utasitás 22. szakasza szerint jelesen a pénzfelvételre az illető

felügyelő hatóság engedélye kivántatik, a mely felhatalmazás ha kellő időben ki nem eszközöltetik és a megkivántató egyéb okmányokkal egyetemben be nem mutattatik, a kötelezvény kifizetése és ez által eshetőleg a kifizetendő tőkének gyümölcsöztetése az illető alap kárára késedelmet szenved.

Ezen hátrány elkerülhetése végett szükséges tehát, hogy

1) a kisorsolt kötelezvény, valamint a kisorsolás folytán kifizetés alá jutó és osztrák értékben kiteendő összegről szóló s az illető kötelezvény ismertető jeleit elősoroló nyugta, végre amennyiben az A betüs kötelezvény kamatai külön fizetési iv mellett szolgáltattak ki, a kamatfizetési iv is a magyar országos földtehermentesitési pénzalap kir. igazgatóságához (Budapest, vár), mint melynek utalványozása folytán fizetheti csak ki az államadóssági pénztár a lekötött kötvények értékét, — nehány nappal a fizetési határidő előtt nyujtassanak be.

2) Azon esetre, ha a kisorsolt összeg ismét földtehermentesitési kötvényekbe fektetendő, ezen körülményről a felügyelő hatóság erre vonatkozó nyilatkozatának, valamint az 1. pont alatt érintett okmányoknak beküldése mellett az alapigazgatóság értesitendő, a mely intézkedik, hogy a kisorsolt összegen tőzsdei uton szelvényes kötvények vétessenek oly czélból, hogy azok A betüs kötelezvényre az illető javadalom vagy alap javára át — illetőleg összeirassanak és a névérték s tőzsdei árfolyam közt létező különbözettel növekedett tőkéről ilykép kiállitott uj kötelezvény a vásárlásnál fennmaradt készpénzzel s a vásárlási számlával együtt megküldetik.

3) Amennyiben a kisorsolt összeg azonban nem leend ismét földtehermentesitési kötelezvényekbe fektetendő, hanem az eddig lekötött tőke a lekötés alól a felügyelő hatóság által feloldatván, az illető javadalom vagy alap javára készpénzül kifizetendő, ugy ezen esetben az 1) alatt felsorolt okmányokon kivül a földtehermentesitési pénzalapigazgatósághoz még a felügyelő hatóság azon nyilatkozata is beküldendő, melylyel a kisorsolt tőkének ujólag földtehermentesitési kötvénybe elhelyezése helyett készpénzül kifizetése világosan megengedtetik.

Végezetül megjegyeztetik, hogy amennyiben valamely kötelezvény értékének csak egy részeig sorsoltatik ki, a fentebb elősorolt pontokban érintett módozatok megtartása mellett a körülményekhez képest a kisorsolt, valamint a ki nem sorsolt összegről uj kötelezvények állittatnak ki, vagy pedig a kisorsolt összeg kifizettetik, mig a ki nem sorsolt részösszegről az illető alap részére uj kötelezvények adatnak ki.

A fentebb elősorolt eljárási módozatok azon tiszteletteljes megkereséssel közöltetnek Méltóságoddal, hogy azokról az illető alapok érdekében a kezeléssel megbizott közegeket tudomás és alkalmazkodás végett értesiteni méltóztassék. Budapesten, 1878. évi január hó 26-án. Trefort.

329

1878

(Stratum ecclesiae tempore hiemali tabulis tegatur.)

Physicus Comitatus Tolnensis in sessione Commissionis administrationalis die 7-a Februarii c. a. habita, retulit, permultos scholares tenerioris aetatis morbo affici ex eo, quod acri hiberno tempore ad ecclesiam ducti, ibidem in strato lapideo stantes missae sacrificio interesse cogantur.

Quo officiose ad meam notitiam cum eo perlato, ut malo huic medelam adferre velim, hisce committo DD. Parochis, ut tempore acris hyemis stratum lapideum ecclesiae, in quo scholares stare solent, sive tabulis, sive storeis tegi curent.

330
1878

Antonius Beke, professor theol. opusculum typis vulgavit, cui titulus „Elméleti és gyakorlati egyházi irálytan“ segédkönyv a lelkészi hivatalok részére. (Budapest, Hunyady Mátyás intézet.) (Commendatur opusculum Antonii Beke.)

Librum hunc Clero Curato ideo impensius commendo, quod omnium fere agendorum, quae inde ab aditu muneris pastoralis in executione officii scribendi onus involvunt, accomodas praebeat normas. Comprehendit facienda circa cultum divinum, administrationem sacramentorum, directionem animarum. In matrimonialibus extendit se usque ad processus in foro sacro instituendos, in quantum cooperatio Parochi requiritur. Exponit negotia Directoris & Inspectoris scholarum. Instruit Parochum in relationibus civilibus, imo in privatis quoque negotiis. Archivi bene ordinati, in cuius defectu accurata rerum administratio impossibilis est, clarum conspectum praebet. Quod demum praeprimis opusculum hoc commendabile reddit, est, quod scienda e disciplinis theologicis in singulo casu succincte in memoriam revocet, ac ubique exemplis clarificet. Pretium operis efficit 3 fl. 50 kr.

331
1878

A kis-székelyi kántortanitói állomás üresedésbe jövén, ezen állomásra f. é. martius 14-ig pályázat nyittatik. Ez állomás jövedéke: két szoba s egy konyhából álló lakás a melléképülettel. Konyha-kert $^1/_4$ telek, melyet a község müvel. 5 hold legelő illeték. 1 hold 760 □ öl rét, melyről az előszénát a község takarittatja be. Az urodalomtól 3 öl kemény hasábfa. (Pályázat a kis-székelyi tanitó-állomásra.)

Minden telkes pártól $^2/_4$ mérő tiszta buza 60—65 mérő. Minden kis-házas és zsellér pártól $^2/_4$ mérő rozs 75 – 80 mérő. Minden pártól 12 kr. Készpénz 32—34 frt Minden szőllős gazdától 3 itcze bor 8 akó. Ismétlő oktatásért 30 frt. Stóla körülbelül 40 frt. Megjegyzendő, hogy ezen jövedelemből egy segédtanitó fizetése és eltartása követeltetik. A pályázók folyamodványukat a ker. esperes és tanfelügyelőhöz intézzék, Tamásiba.

DECRETUM. Feria II. die 1-a Decembris 1877. Sacra Congregatio Eminentissimorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium a SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO PIO PAPA IX. Sanctaque Sede Apostolica Indici librorum pravae doctrinae eorumdemque proscriptioni, expurgationi ac permissioni in universa christiana Republica praepositorum et delegatorum, habita in Palatio apostolico vaticano die 17. Decembris 1877. damnavit et damnat, proscripsit proscribitque, vel alias damnata atque proscripta in Indicem librorum prohibitorum referri mandavit et mandat quae sequuntur Opera. (Libri prohibiti.)

Ellero Pietro Scritti minori Bologna, tip, Fava e Garagnani 1875.

Scritti politici Bologna, etc. 1876.

La Questione Sociale Bologna etc. 1877.

Zeller Eduard Prof. à l'université de Berlin. La Légende de St. Pierre premier Evêque de Rome, traduit par Alfred Marchand. Paris, 1876. Quocumque idiomate.

Renan Ernest. Les Evangiles. Paris, 1877.

Reinkens Dr. Joseph. Ueber Einheit der katholischen Kirche. Würzburg 1877.

Latine vero: De unitate Ecclesiae catholicae. Opus praedamnatum ex Reg. II. Indicis Tridentini. Decr. S. Off. feria IV, die 15. Dec. 1877. Ist an Christi Stelle für uns der Papst getreten? Latine vero: Estne pro nobis Romanus Pontifex positus Christi loco? Opus praedamnatum ex Reg. II. Indicis Tridentini Decr. S. Off. feria IV. die 19. Dec. 1877.

Friedrich Dr. J, Geschichte des Vaticanischen Konzils. Bonn, 1877. Latine vero: Historia Concilii Vaticani Opus praedamnatum ex Reg. II. Indicis Tridentini Decr. S. Off. feria IV. die 19. Decemb. 1877.

Itaque nemo cujuscumque gradus et conditionis praedicta Opera damnata atque proscripta, quocumque loco, et quocumque idiomate, aut in posterum edere, aut edita legere vel retinere audeat, sed locorum Ordinariis, aut haereticae pravitatis Inquisitoribus ea tradere teneatur sub poenis in Indice librorum vetitorum indictis.

Quibus SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO PIO PAPAE IX. per me infrasciptum S. I. C. a Secretis relatis. SANCTITAS SUA Decretum probavit, et promulgari praecepit. In quorum fidem etc. Datum Romae die 21. Decembris 1877. ANTONIUS CARD. D. LUCA. Praefectus. Fr. Hieronymus Pius Saccheri Ord. Praed. S. Ind. Congreg. a Secretis. Loco †. Sigill.

Die 29. Decembris 1877. ego infrascriptus magister Cursorum testor supradictum Decretum affixum et publicatum fuisse in Urbe. Philippus Ossani Mag. Curs.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 22-a Februarii 1878.

**Ferdinandus,** m. p.
Episcopus.

Quinque-Ecclesiis 1878. Typis Lycei-Episcopalis.

**L. J. Ch.**

# Venerabiles Fratres et Filii Dilectissimi!

361
1878

Deus, qui moerentes erigit sospitate et Ecclesiam suam admiranda prorsus complectitur providentia: tam prope factus est nobis, invocantibus eum, et tam cito audivit nos, luctumque nostrum in gaudium vertit; ut luculenter circa nos evenerit illud, quod per prophetam loquitur: „antequam clament ego exaudiam, adhuc illis loquentibus ego audiam.“ (Isai. 65.)

Dum enim precibus et supplicationibus nos dare coepissemus et vix elapsis tredecim, ab obitu magni nominis Pii Papae IX, diebus, — iam, altera scrutinii die, vicesima scilicet mensis huius, maxima et universali omnium laetitia, Summus Pontifex et Pastor Supremus electus est, sub nomine LEONIS XIII, eminentissimus ac reverendissimus **Joachimus Pecci**, Archiepiscopus Peruginus natus Carpineti die 2. Martii A. 1810, ab anno 1853. S. R. E. tituli S. Chrysogoni, Cardinalis et paulo abhinc S. Romanae Ecclesiae Camerarius.

Itaque, tam velociter misericordiam consecutis et divina consolatione recreatis nobis, religiosum sit, de hac die provectionis novi Capitis nostri, quasi de proprio honore, gaudere summopere et Deo gratias agere.

Levemus corda nostra cum manibus ad Deum in coelos (Thren. 1.) pro Eo, quem exaltavit electum de plebe sua; et cui tam magnum tamque mirabile consortium potentiae, divina dignatione, tribuit, ut super ea, tamquam fundamento exstructa sit et in eius fidei firmitate consurgat Ecclesiae Christi, Coelo inferendae, sublimitas; — et tam celsum munus, ut quae Christo potestate sunt propria, ei sint, cum Christo, participatione, communia. (Leo M.)

Exultemus inquam et laetemur: gratias agentes Sempiterno Regi, Redemtori Nostro, Domino Jesu Christo, cuius in terris Vicarius est, et toto animo oremus; ut conservet Eum Dominus et vivificet et beatum faciat neque tradat in manus inimicorum immo vero assidue protegat, omnibusque, in praesentibus, pro Ecclesia, difficillimis temporibus abunde repleat atque roboret auxiliis et charismatibus ad pascendum oves pariter et agnos quam maxime proficuis.

Quorum nexu dispono, ut, fidelibus de felici isthoc eventu, mox post praesentes perceptas, congrue edoctis, in unaquaque, parochiali et religiosorum, Ecclesia, praemisso „Te Deum“ Sacrum Solemne cum collecta pro Papa, pro faustissimo et diuturno regimine Sanctissimi Domini Nostri Leonis XIII. offeratur, Deoque precibus et sacrificiis gratiae agantur.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 22-a Februarii 1878.

**Ferdinandus**, m. p.
Episcopus.

# L. J. Ch.

521
1878

(Exequiae pro defuncto Serenissimo C. R. Archi-Duce Francisco Carolo.)

Dies 8-a mensis huius lugubris patriae, lugubris monarchiae.

Hac quippe die, circa primam a meridie horam susceptis moribundorum sacramentis, anno aetatis 76-o, inexplicabili omnium dolore, ingenti Sui relicto desiderio, vitam hanc mortalem cum immortali commutavit Serenissimus C. R. Archidux Franciscus Carolus, Sacratissimae Maiestatis Francisci Josephi Imperatoris, Regis nostri Apostolici, parens dignissimus.

Cuius ut animam, precibus et sacrificiis, Deo Misericordiarum, quam devotissime commendemus, tenerrima erga terrae Principem, quae et pie condolere novit, fidelitas postulat; et debita erga Patrem Patris patriae gratitudo exigit; ac eo magis a nobis requirit quo illustriora amplioraque sunt magnitudinis animi virtutumque Serenissimi huius Archiducis exempla quibus in Deum religione, in egenos munificentia, in omnes benignitate, e fastis nunquam delenda summopere claruit, velut sidus praefulsit et Deo acceptus populisque Monarchiae venerandus exstitit.

Quo itaque et nostrum, debitae pietatis, rite expleamus officium et universali, fidelium curae nostrae commissorum desiderio occurramus: quemadmodum in Ecclesia Nostra Cathedrali justorum celebrationem ordinavimus, ita pariter praesentibus disponimus: ut in omnibus Dioecesis Nostrae parochialibus Ecclesiis, tempore non impedito, dieque per DD. Curatos designanda et plebi annuncianda, quantocius, praemisso pridie campanarum pulsu et invitatis Magistratualibus, erecto etiam augustiore apparatu Castro-Doloris, solemnes Exequiae pro animae Requie defuncti Serenissimi Archi-Ducis peragantur, subjuncta ad praescriptum Ritualis ad pulsum campanarum absolutione.

517
1878

(Mathias Moreau mortuus.)

Die 17-a Martii currentis anni pie in Domino obdormivit Rssmus Mathias Moreau emer. parochus Német-Márokensis; qui natus a. 1801. presbyter ordinatus a. 1825. ab a. 1836. parochiae Német-Márok praefuit. A. 1853. V. A. Diaconus Districtus Siklósensis, a. 1867. Canonicus honorarius est nominatus. A. 1868. viribus fractus longisque fatigiis cedens, ad quietem recessit.

Animam optimae memoriae confratris consuetis suffragiis hisce commendo.

531
1878

(Beneficium parochiale Feked concursui exponitur.)

Philippo Ollé, parocho Fekedensi ad beneficium parochiale Bozsokense translato, parochia Feked, liberae collationi Episcopali obnoxia, vacans reddita est. Qui presbyterorum dioecesanorum beneficium isthoc obtinere desiderant, recursum suum usque 20-am Aprilis currentis anni Mihi substernant.

536
1878

(Symbolae colliguntur pro missione Norvegiae & Lapponiae.)

Rssmus Bernardus Bernard, Praefectus Apostolicus Missionum catholicarum in Norvegia & Lapponia, pro succolando pio hoc opere symbolas colligens, advolutas phyliras Clero dioecesano distribuendas reliquit, e quibus ardua harum Missionum adiuncta omnibus innotescent.

Salutarem hanc causam piae munificentiae Venerabilis Cleri & fidelium impense commendans, committo A. R. DD. V. A. Diaconis, ut id, quod unus alterve Districtualium in hunc finem offerre destinaverit, ad Cancellariam meam transponere velint, unde summa totalis ad Rssmam Nunciaturam Apostolicam Viennensem promovebitur.

524
1878

(Pályázat egy szegzárdi tanitó állomásra.)

A szegzárdi r. k. magyarajkú elemi néptanodánál egy tanitói állomás lévén üresedésben, f. é. april hó 25-ig pályázat hirdettetik.

Az állomás jövedéke: 1. Készpénz fizetés 500 frt o. é. 2. 34 köbméter kemény hasábfa, esetleg ezen értéknek megfelelő készpénz. 3. Lakás vagy esetleg 100 frt lakbér átalány. A pályázók irataikat fentkijelölt határnapig a kerületi esperes és tanfelügyelőhez küldjék — Tolnára.

525
1878

(Pályázat egy faddi tanitó állomásra.)

A faddi rom. kath. elemi tanoda I. osztályának tanitó állomása üresedésbe jövén, erre f. é. márczius 30-ig pályázat nyittatik. A pályázók irataikat a kerületi esperes és tanfelügyelőhez intézzék — Tolnára.

Ez állománnyal jár: 360 frt évi fizetés, szabad lakás és fütés. Köteles e tanitó esetleg kántori teendőket is végezni.

526
1878

(Pályázat a lothárdi kántortanitói állomásra.)

Az egerághi anyaegyházhoz tartozó Lothárd fiókközségi r. k. kántortanitói állomás üresedésbe jövén, erre f. é. april hó 9-ig pályázat hirdettetik.

Ezen állománnyal a következő jövedelem jár: 1. 19 m. 384 hektoliter buza és ugyanannyi rozs. 2. 10 m. 317 hektoliter bor. — Minden házaspártól 25 kr. = 31 frt. Ismétlő oktatásért 21 frt. 3. Földek és rét utáni tiszta jövedelem 43 frt. 4. 10 öl 231 meter fa. — Összes jövedelme 378 frt 47 kr. A tanitási nyelv magyar és illyr. A pályázók az iskolaszék elnökéhez küldjék folyamodványaikat Egerághra, u. p. Pécs.

Philippus Cllé, parochus Fekedensis nominatus est parochus Bozsokensis. (Personalia.)
Martinus Molnár, missus est cooperator ex Egerágh ad Szajk.
Augustinus Haisler, „ „ „ „ Szajk ad Egerágh.

Datum, Quinque-Ecclesiis die 19-a Martii 1878.

**Ferdinandus**, m. p.
Episcopus.

PEL

Pécsett, a lyc.-nyomd. Ramazetter K.

# L. J. Ch.

749
1878

(Allocutio Summi Pontificis — Hierarchiae Episcopalis in Scotia restauratio. — Responsum S. Collegii Cardinalium.)

Sanctissimus Dominus Noster Leo Papa XIII. in primo, quod ab electione et Coronatione celebravit, Consistorio, Allocutionem habuit sequentis tenoris:

„Venerabiles Fratres!

Ubi primum superiori mense, Vobis suffragia ferentibus, ad suscipienda Ecclesiae universae gubernacula, et ad vices in terris gerendas Principis Pastorum Jesu Christi vocati fuimus, gravissima sane perturbatione, ac trepidatione, animum Nostrum sensimus commoveri. Nam ex una parte Nos maxime terrebat tum intima de indignitate Nostra persuasio, tum virium Nostrarum infirmitas tanto oneri ferendo penitus impar, quae quidem tanto maior videbatur, quanto clarior et celebrior Praedecessoris Nostri Pii IX. immortalis memoriae Pontificis, sese per Orbem fama diffuderat. Cum enim insignis ille catholici gregis Rector pro veritate et justitia invicto semper animo certaverit, magnisque laboribus in Christiana Republica administranda fuerit in exemplum perfunctus, non modo virtutum suarum splendore hanc Apostolicam Sedem illustravit, sed etiam universam Ecclesiam amore et admiratione sui adeo complevit, ut quemadmodum omnes Romanos Antistites diuturnitate Pontificatus superavit, ita forte prae caeteris amplissima publici et constantis obsequii ac venerationis testimonia retulerit. Ex altera autem parte nos vehementer angebat asperrima conditio, qua hisce temporibus paene ubique non modo civilis Societas, sed et Catholica Ecclesia, atque haec praesertim Apostolica Sedes versatur, quae sua per vim temporali dominatione spoliata eo adducta est, ut pleno, libero, nullique obnoxio suae potestatis usu perfrui omnino non possit.

At quamquam Ven. Fratres, hisce de causis ad delatum honorem recusandum movebamur, quo tamen animo obsistere divinae voluntati potuissemus, quae tam luculenter nobis enituit in vestrarum sententiarum consensu, et in ea pientissima sollicitudine, qua Vos Catholicae Ecclesiae bonum unice spectantes, illud assecuti estis, ut quam citissime Summi Pontificis electio perficeretur?

Oblatum itaque supremi Apostolatus munus nobis suscipiendum, et divinae voluntati parendum esse duximus, fiduciam nostram penitus in Domino collocantes, ac sperantes firmiter daturum humilitati Nostrae virtutem, qui contulerat dignitatem.

Cum vero, Ven. Fratres, nunc primum ex hoc loco vestrum amplissimum ordinem alloqui nobis datum sit, illud imprimis solemniter coram vobis profitemur,

nihil unquam Nobis in hoc Apostolicae servitutis officio antiquius fore, quam divina adjuvante gratia eo curas omnes intendere, ut Catholicae Fidei depositum sancte servemus, jura ac rationes Ecclesiae et Apostolicae Sedis fideliter custodiamus, et omnium saluti prospiciamus, parati in his omnibus nullum laborem defugere, nulla incommoda recusare, nec unquam committere, ut animam Nostram pretiosiorem quam nos facere videamur.

In his autem partibus Ministerii Nostri obeundis consilium, sapientiamque Vestram Nobis non defuturam confidimus, et ut numquam desit, vehementer exoptamus ac petimus; quod quidem ita a Vobis accipi volumus, ut non officii studio sed pro solemni testificatione Nostrae voluntatis hoc dictum intelligatis. Alte enim insidet menti Nostrae, quod in sacris litteris ex Dei jussu Moyses fecisse narratur, qui gravi pondere universum populum regendi deterritus congregavit sibi septuaginta viros de senibus Israel, ut una cum eo onus ferrent, atque opera consilioque suo in gentis Israeliticae regimine curas eius allevarent. Quod quidem exemplum Nos, qui totius Christiani populi duces ac rectores, licet immerito, constituti sumus, prae oculis habentes, facere non possumus, quin a Vobis septuaginta virorum Israel in Ecclesia Dei locum obtinentibus, laboribus Nostris opem, animoque Nostro levamen conquiramus.

Noscimus insuper, uti sacra eloquia declarant, *salutem esse, ubi multa consilia sunt*, noscimus, ut monet Tridentina Synodus, Cardinalium consilio apud Romanum Pontificem universalis Ecclesiae administrationem niti, noscimus denique a S. Bernardo Romani Pontificis collaterales et consiliarios Cardinales appellari, ac propterea Nos, qui fere vigintiquinque annos honoris Collegii vestri compotes fuimus, in hanc supremam Sedem non modo animum attulimus plenum erga Vos dilectionis ac studii, sed etiam firmam eam mentem, ut quos olim consortes habuimus honoris, eis nunc laborum et consiliorum Nostrorum sociis ac adiutoribus, in expediendis Ecclesiae negotiis maxime utamur.

Nunc autem illud Nobis iucundissimum et peropportunum accidit, Ven. Fratres, ut dulcem consolationis fructum Vobiscum communicemus, quem ex felici opere ad Religionis nostrae gloriam peracto, in Domino percepimus. Quod enim a Decessore Nostro Sanctae Memoriae Pio Nono pro eximio suo in rem catholicam zelo fuerat susceptum, et ex sententia eorum ex Vobis, qui in Sacro Concilio Christiano nomini propagando censentur, decretum fuerat, ut nempe Episcopali Hierarchia in illustri Scotiae Regno constituta, Ecclesia illa ad novum decus revocaretur, id Nobis feliciter implere, et ad exitum perducere, Deo juvante, datum est per Apostolicas litteras, quas die IV huius mensis hoc eodem anno vulgari mandavimus. Gavisi profecto sumus, Ven. Fratres, quod hac in re contigerit Nobis fervidissimis votis dilectorum in Christo filiorum, Cleri et fidelium Scotiae satisfacere, quos propensissimo in Catholicam Ecclesiam, et Petri Cathedram animo esse, multis iisque praeclarissimis argumentis comperimus; firmiterque confidimus fore, ut opus ab Apostolica Sede perfectum, laetis fructibus cumuletur, et coelestibus Scotiae Patronis suffragantibus, in ea regione in dies magis *suscipiant montes pacem populo, et colles iustitiam.*

Caeterum Ven. Fratres, nulla ratione dubitamus Vos, coniunctis Nobiscum studiis, ad tutelam et incolumitatem Religionis, ad praesidium huius Apostolicae Sedis, ad incrementum divinae gloriae alacriter esse adlaboraturos, animo reputantes

communem futuram omnium nostrum in coelo mercedem, si in Ecclesiae rebus adiuvandis communis fuerit labor. Divitem porro in misericordia Deum, interposito etiam Deiparae Immaculatae, sancti Josephi Patroni coelestis Ecclesiae, ac SS. Apostolorum Petri et Pauli validissimo interventu, humilibus Vobiscum votis obsecrate, ut Nobis jugiter praesens bonusque adsit, consilia actusque nostros dirigat, ministerii Nostri tempora feliciter disponat, ac tandem Petri Navim, quam Nobis gubernandam mari saeviente commisit, domitis ventis fluctibusque compositis, ad optatum portum tranquillitatis et pacis adducat."

Ad quae nomine S. Collegii Cardinalium Camillus Card. di Pietro respondit:

„Benigne placuit Sanctitati Tuae in allocutione nuper perlecta grati animi sensus Nostro S. R. Ecclesiae Collegio exprimere ob suffragia, quae miro Divinae Providentiae ordine Te ad Supremam Romani Pontificatus Sedem meritissime extulerunt. Ad haec insuper verba humanissima addere dignatus es, quibus auxilium ac validam cooperationem hisce difficillimis temporibus a nobis expostulas.

Sed vero si Sacri nostri senatus suffragia in Te unum absque ulla haesitatione, ac maximo animorum consensu confluxerunt, ut qua Christi in terris Vicarius Pontificium Solium conscenderes, id profecto verbis Principis Apostolorum attribuendum esse laetamur, scilicet: *Qui novit corda Deus testimonium pertribuit dans tibi Spiritum Sanctum, sicut et Nobis.*

Quare citra ullam controversiam Sancto Suo Spiritu Deus Te universi Orbis Pastorem constituit, voluitque, ut in eminenti specula sisteres (prouti aiebat Divus Bernardus dilectissimo Suo Papae Eugenio) „Unde prospectes omnia speculator super omnia constitutus, ut evellas et destruas, disperdas et dissipes, aedifices et plantes." Nimis certe improbus labor! Enim vero prospectus iste procinctum parit, non otium: neque enim locus est otio, ubi sedula urget sollicitudo omnium Ecclesiarum."

Haec certe destinatio prompti aciem ingenii constantemque sollicitudinem expostulat, qualis adamussim in Eo exquiritur, qui eam adit haereditatem, quae etiam si amplissima et exteriori intuitu pulchra esse videatur, illico tamen noscitur consistere in Christi Cruce et in laboribus plurimis.

Caeterum nos omnes firmissima certitudine innitebamur Te, Sanctissime Pater, veluti in praesentiarum iterum confirmasti, summopere diligere ac promovere decus et dignitatem Sacri Nostri Collegii. Nos vero vicissim tantis, tamque nobilibus roborati promissis, Te certiorem reddimus de nostra submissa obedientia, ut Tibi prompto animo opem auxiliumque feramus. Hic noster obsequens agendi modus, fortasse imminuet gravitatem tanti ponderis, quo Tu divinis obtemperans placitis, nostrasque secundans preces assumere dignatus es. At probe noscimus et compertum habemus promissiones hasce, si alicuius levaminis Tibi forent, nonnisi in minima parte gravissimas concrediti gregis curas imminuere, atque timorem tuum tollere. Profecto Sanctitas Tua, quae, utpote praeclaris omnigenisque ditata virtutibus, idcirco sincerius Christianae humilitatis vestigia sequitur, labore permagno territa sublevet tamen ad coelum oculos et in divina promissione confidet unumquemque secundum proprium laborem mercedem accipere. Hinc dimissum prope animum recreet, atque fidens sibi repetat Divi Bernardi verba: si labor terret, merces invitat. Verumtamen praeter hanc mercedem, quam Tu, Beatissime Pater, in Coelesti Regia jure meritoque Tibi adpromittere debes, augurium alterum etiam nostrum nunc excipere digneris,

nempe ut etiam hic in terris mercedem magnam consequaris, hoc est ut videas in Tuo Pontificatu innumeras ex toto Orbe gentes magis magisque ad Catholicam Ecclesiam confluere, et ad hanc pacificam Petri Cathedram accurrere, atque Pontificio Tuo Solio, ut verbis utar Ambrosii, devinciantur „*Non nodis perfidiae, sed vinculis fidei.*“

729
1878

(Ign. Sziegvart mortuus.) Die 1-a Aprilis curr. anni e mortali hac vita ad aeternitatem evocatus est Ignatius Sziegvart VAD. et Parochus Tamásiensis; natus a. 1801; ordinatus a. 1824; ab a. 1836 parochus in Kurd; ab a. 1843 parochus in Tamási; ab a. 1858. VADiaconus et Scholarum Inspector Districtus Simontornyaensis.

Cuius animam piis sacerdotum dioecesanorum suffragiis hisce commendo.

730
1878

(Instructio super motivis dispensationum matrimonialium.) Ut recursus per DD. Parochos pro obtinenda in impedimentis matrimonium dirimentibus dispensatione, Ordinariatui exhibiti rite semper ac debite adornentur, sequentem communico S. Congregationis de Propaganda Fide instructionem, qua enumerantur causae canonicae, quarum fundamento dispensatio apostolica peti potest.

*Instructio S. Congregationis de Propaganda Fide super dispensationibus matrimonialibus.*

Cum dispensatio sit iuris communis relaxatio cum causae cognitione, ab eo facta, qui habet potestatem, exploratum omnibus est, dispensationes ab impedimentis matrimonialibus non esse indulgendas, nisi legitima et gravis causa interveniat. Quin imo facile quisque intelligit, tanto graviorem causam requiri, quanto gravius est impedimentum, quod nuptiis celebrandis opponitur. Verum haud raro ad S. Sedem perveniunt supplices litterae pro impetranda aliqua huiusmodi dispensatione, quae nulla canonica ratione fulciuntur. Accidit etiam quandoque, ut in huiusmodi supplicationibus ea omittantur, quae necessario exprimi debent, ne dispensatio nullitatis vitio laboret. Idcirco opportunum visum est, in praesenti Instructione paucis perstringere praecipuas illas causas, quae ad matrimoniales dispensationes obtinendas iuxta canonicas sanctiones, et prudens ecclesiasticae provisionis arbitrium, pro sufficientibus haberi consueverunt; deinde ea indicare, quae in ipsa dispensatione petenda exprimere oportet.

I. Atque ut a causis dispensationum exordium ducatur, operae pretium erit imprimis animadvertere, unam aliquando causam seorsim acceptam insufficientem esse, sed alteri adiunctam sufficientem existimari; nam quae non prosunt singula, multa iuvant, arg. l. 5. C. probat. Huiusmodi autem causae sunt quae sequuntur.

1. Angustia loci sive absoluta sive relativa (ratione tantum oratricis), cum scilicet in loco originis vel etiam domicilii, cognatio foeminae ita sit propagata, ut alium paris conditionis, cui nubat, invenire nequeat, nisi consanguineum vel affinem, patriam vero deserere sit ei durum. [1])

2. Aetas foeminae superadulta, si scilicet 24-um aetatis annum iam egressa

[1]) Angustia loci non est desumenda a numero focorum cuiusque Paroeciae, sed a numero focorum cuiusque loci, vel etiam plurium locorum, si non distent ab invicem ultra milliare. (Resol. S. C. C. d. dat. 8. Julii 1876.)

hactenus virum paris conditionis, cui nubere possit, non invenit. Haec vero causa haud suffragatur viduae, quae ad alias nuptias convolare cupiat.

3. Deficientia aut incompetentia dotis, si nempe foemina non habeat actu tantam dotem, ut extraneo aequalis conditionis, qui neque consanguineus neque affinis sit, nubere possit in proprio loco, in quo commoratur. Quae causa magis urget, si mulier penitus indotata existat, et consangvineus vel affinis eam in uxorem ducere, aut etiam convenienter ex integro dotare paratus sit.

4. Lites super successione bonorum iam exortae, vel earumdem grave aut imminens periculum. Si mulier gravem litem super successione bonorum magni momenti sustineat, neque adest alius, qui litem huiusmodi in se suscipiat propriisque expensis prosequatur, praeter illum, qui ipsam in uxorem ducere cupit, dispensatio concedi solet; interest enim reipublicae, ut lites extinguantur. Huic proxime accedit alia causa, scilicet dos litibus involuta, cum nimirum mulier alio est destituta viro, cuius ope bona sua recuperare valeat. Verum huiusmodi causa nonnisi pro remotioribus gradibus sufficit.

5. Paupertas viduae, quae numerosa prole sit onerata, et vir eam alere polliceatur. Sed quandoque remedio dispensationis succurritur viduae ea tantum de causa, quod iunior sit atque in periculo incontinentiae versetur.

6. Bonum pacis, quo nomine veniunt nedum foedera inter regna et Principes, sed etiam extinctio gravium inimicitiarum, rixarum, et odiorum civilium. Haec causa adducitur vel ad extinguendas graves inimicitias, quae inter contrahentium consanguineos vel affines ortae sint, quaeque matrimonii celebratione omnino componerentur; vel quando inter contrahentium consanguineos et affines inimicitiae graves viguerint, et, licet pax inter ipsos inita iam sit, celebratio tamen matrimonii ad ipsius pacis confirmationem maxime conduceret.

7. Nimia, suspecta, periculosa familiaritas nec non cohabitatio sub eodem tecto, quae facile impediri non possit.

8. Copula cum consanguinea vel affine vel alia persona, impedimento laborante, praehabita, et praegnantia, ideoque legitimatio prolis, ut nempe consulatur bono prolis ipsius et honori mulieris, quae secus innupta maneret. Haec profecto una est ex urgentioribus causis, ob quam etiam plebeis dari solet dispensatio, dummodo copula patrata non fuerit sub spe facilioris dispensationis: quae circumstantia in supplicatione foret exprimenda.

9. Infamia mulieris, ex suspicione orta, quod illa, suo consanguineo aut affini nimis familiaris, cognita sit ab eodem, licet suspicio sit falsa, cum nempe, nisi matrimonium contrahatur mulier graviter diffamata vel innupta remaneret, vel disparis conditionis viro nubere deberet, aut gravia damna orirentur.

10. Revalidatio matrimonii, quod bona fide et publice, servata Tridentini forma, contractum est: quia eius dissolutio vix fieri potest sine publico scandalo et gravi damno, praesertim foeminae, c. 7. de consanguin. At, si mala fide sponsi nuptias inierunt, gratiam dispensationis minime merentur, sic disponente Conc. Trid. Sess. XXIV. cap. V. de reform. matrim.

11 Periculum matrimonii mixti, vel coram acatholico ministro celebrandi. Quando periculum adest, quod volentes matrimonium in aliquo etiam ex maioribus gradibus contrahere ex denegatione dispensationis ad Ministrum acatholicum accedant

pro nuptiis celebrandis, spreta Ecclesiae auctoritate, iusta invenitur dispensandi causa, quia adest non modo gravissimum fidelium scandalum, sed etiam timor perversionis et defectionis a fide taliter agentium et matrimonii impedimenta contemnentium, maxime in regionibus, ubi haereses impune grassantur. Id docuit haec S. Congregatio in instructione die 17. Apr. 1820. ad Archiepiscopum Quebecensem data. Pariter, cum Vicarius Apostolicus Bosniae postulasset, utrum dispensationem elargiri posset iis Catholicis, qui nullum aliud praetexunt motivum, quam vesanum amorem, et simul praevidetur, dispensatione denegata, eos coram iudice infideli coniugium fore inituros, S. Congregatio S. Officii in Fer. IV. 14. Aug. 1822. decrevit: „respondendum Oratori, quod in exposito casu utatur facultatibus sibi in Form. II. commissis, prout in Domino expedire iudicaverit." Tantumdem dicendum de periculo, quod pars catholica cum acatholico Matrimonium celebrare audeat.

12. Periculum incestuosi concubinatus. Ex superius memorata instructione an. 1822 elucet, dispensationis remedium, ne quis in concubinatu insordescat cum publico scandalo atque evidenti aeternae salutis discrimine, adhibendum esse.

13. Periculum Matrimonii civilis. Ex dictis consequitur probabile periculum quod illi, qui dispensationem petunt, ea non obtenta, matrimonium dumtaxat civile, ut aiunt, celebraturi sint, esse legitimam dispensandi causam.

14. Remotio gravium scandalorum.

15. Cessatio publici concubinatus.

16. Excellentia meritorum, cum aliquis aut contra fidei catholicae hostes dimicatione aut liberalitate erga Ecclesiam, aut doctrina, virtute, aliove modo de Religione sit optime meritus.

Hae sunt communiores potioresque causae, quae ad matrimoniales dispensationes impetrandas adduci solent; de quibus copiose agunt theologi ac sacrorum canonum interpretes. [2])

II. Sed iam se convertit Instructio ad ea, quae praeter causas in litteris supplicibus pro dispensatione obtinenda, de iure vel consuetudine aut stylo Curiae exprimenda sunt, ita ut, si etiam ignoranter taceatur veritas, aut narretur falsitas, dispensatio nulla efficiatur. Haec autem sunt:

1. Nomen et cognomen Oratorum, utrumque distincte, ac nitide ac sine ulla literarum abbreviatione scribendum.

2. Dioecesis originis vel actualis domicilii. Quando Oratores habent domicilium extra dioecesim originis, possunt, si velint, petere, ut dispensatio mittatur ad Ordinarium dioecesis, in qua nunc habitant.

3. Species etiam infima impedimenti, an sit consanguinitas, vel affinitas, orta ex copula licita vel illicita: publica honestas originem ducens ex sponsalibus, vel matrimonio rato; in impedimento criminis, utrum provenerit ex coniugicidio cum promissione matrimonii aut ex coniugicidio cum adulterio, vel ex solo adulterio cum promissione matrimonii; in cognatione spirituali, utrum sit inter levantem et levatum vel inter levantem et levati parentem.

4. Gradus consanguinitatis, vel affinitatis, aut honestatis ex matrimonio rato,

---

[2]) Inter ceteros consulendi Pyrrhus Corradus: Praxis dispensationum Apostolicarum Lib. VII. et VIII., ac Vincentius De Justis: De dispensationibus matrimonialibus Lib. III.

et an sit simplex, vel mixtus, non tantum remotior, sed etiam propinquior, uti et linea, an sit recta et transversa; item an Oratores sint coniuncti ex duplici vinculo consanguinitatis, tam ex parte patris, quam ex parte matris.

5. Numerus impedimentorum, e. gr. si adsit duplex aut multiplex consanguinitas vel affinitas, vel si praeter cognationem adsit etiam affinitas, aut aliud quodcumque impedimentum, sive dirimens, sive impediens.

6. Variae circumstantiae, scilicet an matrimonium sit contrahendum, vel contractum; si iam contractum, aperiri debet, an bona fide, saltem ex parte unius, vel cum scientia impedimenti; item an praemissis denuntiationibus, et iuxta formam Tridentini; vel an spe facilius dispensationem obtinendi; demum an sit consummatum, si mala fide, saltem unius partis, seu cum scientia impedimenti.

7. Copula incestuosa habita inter sponsos ante dispensationis executionem, sive ante, sive post eius impetrationem, sive intentione facilius dispensationem obtinendi, sive etiam seclusa tali intentione, et sive copula publice nota sit, sive etiam occulta. Si haec reticeantur, subreptitias esse et nullibi ac nullo modo valere dispensationes super quibuscumque gradibus prohibitis consanguinitatis, affinitatis, cognationis spiritualis, et legalis, nec non et publicae honestatis, declaravit S. Congregatio S. Officii fer. IV. 1. Augusti 1866. In petenda vero dispensatione super impedimento affinitatis primi vel secundi gradus lineae collateralis, si impedimentum nedum ex matrimonio consummato cum defuncto coniuge Oratoris vel Oratricis, sed etiam ex copula antematrimoniali seu fornicaria cum eodem defuncto ante initum cum ipso matrimonium patrata oriatur, necesse non est, ut mentio fiat huiusmodi illicitae copulae, quemadmodum patet ex responso S. Poenitentiariae diei 20. Martii 1842, probante s. m. Greg. XVI. ad Episcopum Namurcensem, quod generale esse, idem Tribunal literis diei 10. Decembris 1874 edixit.

Haec prae oculis habere debent non modo, qui ad S. Sedem pro obtinenda aliqua matrimoniali dispensatione recurrunt, sed etiam qui ex Pontificia delegatione dispensare per se ipsi valent, ut facultatibus, quibus pollent, rite, ut par est, utantur.

Datum ex Aedibus S. C. de Prop. Fide die 9. Maii 1877.

731
1878

In Metropoli Regni, uti ex ephemeridibus etiam notum, Consortium coaluit, id intendeus, ut creditorium erigatur Institutum, a quo minorum fundorum immobilium possessores, mutuum erga moderatiorem annuum censum percipere valeant. Multiplicibus et iustis, contra usurariorum exactiones querelis, hoc Institutum finem ponere parat, et ideo omnibus, qui terras possident, quam maxime commendari meretur. Committo itaque DD. Parochis, ut data occasione, fideles suos super praeattacti Consortii scopo et utilitate instruant, eosque ad partem in eo capiendam provocent.

(Commendatur Institutum Creditorium minorum possessorum.)

Exc. Ministerium Cultus et publ. Institutionis hoc in merito sequentes ad ille direxit litteras:

„A vallás és közoktatási m. kir. minisztertől. 270. eln. sz. Méltóságos Püspök Ur! A magyar kisbirtokos és földmivelő néposztály hitelképességének előmozditása czéljából igen üdvös mozgalom indult meg, melynek eredménye a „magyar kisbirtokosok országos földhitel-egyesületé"-nek létesitése lett. Ezen egyesület létesitése az

egész országban közhelyesléssel találkozott; mert hivatva van a magyar kisbirtokos osztály fölsegélyezésére, anyagi jóléténck emelésére és megszilárditására hatni.

Ő. cs. és apost. kir. Felsége legmagasabb pártfogására méltatta ezen intézetet, amennyiben segélyezésére tetemes összeget adományozott: a magyar kormány pedig az alaptőke gyarapitására az országos alapból 500.000 frtnyi összeget ajánlott meg.

A czél azonban csak tömeges pártfogás és részvétel által lévén elérhető, a magyar kisbirtokosok országos földhitel-egyesületét létesitő bizottság által kiadott alapitvány-jegyzési felhivást, alapszabály-vázlatot és alapitási okiratot ide csatolva oly felhivással van szerencsém Méltóságodnak megküldeni, hogy azt becses pártfogásában részesiteni, s az alpapság, különösen pedig a falusi lelkészek figyelmébe oly hozzáadással ajánlani sziveskedjék, hogy azok a népet ezen földhitel-egyesület czéljáról és hasznáról felvilágositván : őket a részvételre ösztönözzék.

Fogadja Méltóságod tiszteletem őszinte nyilvánitását. Budapesten, 1878. évi márcziushó 1-én. Trefort s. k.“

732
1878

(Intimatum Exc. Ministerii quoad tempus pro frequentandis Scholis praefinitum.)

Pro congrua directione sequens publico Exc. Ministerii Cultus et publ. Institutionis Intimatum :

Vallás és közoktatási m. kir. minisztertől. 7280. sz. Az 1868. évi 38. t. cz. 1. §-ának értelmében minden szülő vagy gyám köteles gyermekeit, illetőleg gyámoltjait nyilvános iskolába járatni életidejük 6-ik évének betöltésétől egész a 12-ik, illetőleg 15-ik év betöltéseig az esetre: ha azok a háznál vagy magán tanintézetben nem oktatnának.

Jóllehet a törvény fennebbi határozata világosan azt czélozza, mikép az állampolgárok gyermekei a mennyiben magasabb kiképeztetésük nem szándékoltatik, a népoktatási törvény 48. §-ában foglaltakhoz képest legalább az elemi iskola hat évi mindennapi és három évi ismétlő tanfolyamát teljesen bevégezzék, mindazonáltal tapasztaltam, hogy a jelzett t. cz. fennebbi §-ának végrehajtása alkalmával több hatóság a tankötelezettséget ugy értelmezi, hogy e miatt a törvény emlitett intentiója nem csekély mérvben illusoriussá tétetik.

Hogy tehát az e tekintetben mutatkozó szabálytalanságoknak eleje vétessék, illetőleg azok orvosoltassanak, szükségesnek látom az 1868. évi 38. t. cz. 1. §-a értelmezésére nézve a következők kijelentését:

1. A gyermekek tankötelezettsége idejének megszabásánál mindég az iskolai — és nem a polgári év tartandó szem előtt.

2. A tankötelezettség tartamának első éve az, melyben a növendék élte 7-ik évébe lép, utolsó pedig az, melyben 15-ik évét betölti.

3. A tankötelesek összeirásánál figyelembe veendő, mikép csak azok tekinthetők tanköteleseknek, kik a 6-ik, illetőleg a 14-ik évöket az összeirás alkalmával polg. év szeptember haváig betöltik, önként értetvén a közbeeső évek.

4. Azok, kik a mindennapi iskolában 12-ik s az ismétlő iskolában 15-ik évöket a tanév folyama alatt töltik be, a mindennapi iskolából az ismétlő iskolába a tanév befejezése előtt át nem léphetnek, illetőleg a tanév folyama alatt tartoznak a téli hónapokon át ismétlő iskolába járni.

Miről is van szerencsém a főtiszteletü egyházmegyei Tanfelügyelő Urat hivatalos körben tudomás és intézkedés végett ezennel tisztelettel értesiteni. Bpest, 1878. III/31

# L. J. Ch.!

943
1878

(Epistola Encyclica Suae Sanctitatis Leonis XIII.)

Sanctissimi Domini Nostri LEONIS divina providentia Papae XIII Epistola Encyclica ad Patriarchas, Primates, Archi-Episcopos & Episcopos universos Catholici Orbis gratiam & communionem cum Apostolica Sede habentes.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis Primatibus Archiepiscopis et Episcopis Universis Catholici Orbis Gratiam et Communionem cum Apostolica sede habentibus. **LEO PP. XIII.** Venerabiles Fratres salutem et Apostolicam Benedictionem. — Inscrutabili Dei consilio ad Apostolicae Dignitatis fastigium licet immerentes evecti, vehementi statim desiderio ac veluti necessitate urgeri Nos sensimus, Vos litteris alloquendi, non modo ut sensus intimae dilectionis Nostrae Vobis expromeremus, sed etiam ut Vos in partem sollicitudinis Nostrae vocatos, ad sustinendam Nobiscum horum temporum dimicationem pro Ecclesia Dei et pro salute animarum, ex munere Nobis divinitus credito confirmaremus.

Ab ipsis enim Nostri Pontificatus exordiis tristis Nobis sese offert conspectus malorum quibus hominum genus undique premitur: haec tam late patens subversio supremarum veritatum quibus, tanquam fundamentis, humanae societatis status continetur; haec ingeniorum protervia legitimae cuiusque potestatis impatiens; haec perpetua dissidiorum causa, unde intestinae concertationes, saeva et cruenta bella existunt; contemptus legum quae mores regunt iustitiamque tuentur; fluxarum rerum inexplebilis cupiditas et aeternarum oblivio usque ad vesanum illum furorem, quo tot miseri passim violentas sibi manus inferre non timent; inconsulta bonorum publicorum administratio effusio interversio; nec non eorum impudentia qui, cum maxime fallunt, id agunt, ut patriae ut libertatis et cuiuslibet iuris propugnatores esse videantur; ea denique quae serpit per artus intimos humanae societatis lethifera quaedam pestis, quae eam quiescere non sinit, ipsique novas rerum conversiones et calamitosos exitus portendit.

Horum autem malorum causam in eo praecipue sitam esse Nobis persuasum est, quod despecta ac reiecta sit sancta illa et augustissima Ecclesiae Auctoritas, quae Dei nomine humano generi praeest, et legitimae cuiusque auctoritatis vindex est et praesidium. Quod cum hostes publici ordinis probe noverint, nihil aptius ad societatis fundamenta convellenda putaverunt, quam si Ecclesiam Dei pertinaci aggressione peterent, et probrosis calumniis in invidiam odiumque vocantes quasi ipsa civili veri nominis humanitati adversaretur, eius auctoritatem et vim novis in dies

vulneribus labefactarent, supremamque potestatem Romani Pontificis everterent, in quo aeternae ac immutabiles boni rectique rationes custodem in terris habent et adsertorem. Hinc porro profectae sunt leges divinam Catholicae Ecclesiae constitutionem convellentes, quas in plerisque regionibus latas esse deploramus; hinc dimanarunt Episcopalis potestatis contemptus, obiecta ecclesiastici Ministerii exercitio impedimenta, religiosorum coetuum disiectio, ac publicatio bonorum, quibus Ecclesiae administri et pauperes alebantur; hinc effectum ut a salutari Ecclesiae moderamine publica instituta, caritati et beneficentiae consecrata, subducerentur; hinc orta effrenis illa libertas prava quaeque docendi et in vulgus edendi, dum ex adverso modis omnibus Ecclesiae ius ad iuventutis institutionem et educationem, violatur et opprimitur. Neque alio spectat civilis Principatus occupatio, quem divina Providentia multis abhinc saeculis Romano Antistiti concessit, ut libere ac expedite potestate a Christo collata, ad aeternam populorum salutem uteretur.

Funestam hanc aerumnarum molem Vobis, Venerabiles Fratres, commemoravimus, non ad augendam tristitiam Vestram, quam miserrima haec rerum conditio per se Vobis ingerit; sed quia intelligimus ex ea Vobis apprime perspectum fore, quanta sit gravitas rerum quae ministerium et zelum nostrum exposcunt, et quam magno studio nobis adlaborandum sit, ut Ecclesiam Christi et huius Apostolicae Sedis dignitatem, tot calumniis lacessitam, in hac praesertim iniquitate temporum pro viribus defendamus ac vindicemus.

Clare innotescit ac liquet, Venerabiles Fratres, civilis humanitatis rationem solidis fundamentis destitui, nisi aeternis principiis veritatis et immutabilibus recti iustique legibus innitatur, ac nisi hominum voluntates inter se sincera dilectio devinciat, officiorumque inter eos vices ac rationes suaviter moderetur. Iamvero ecquis negare audeat Ecclesiam esse, quae diffuso per gentes Evangelii praeconio, lucem veritatis inter efferatos populos et foedis superstitionibus imbutos adduxit, eosque ad divinum rerum auctorem agnoscendum et sese respiciendos excitavit; quae servitutis calamitate sublata, ad pristinam naturae nobilissimae dignitatem homines revocavit; quae in omnibus terrae plagis redemptionis signo explicato, scientiis et artibus adductis aut suo tectis praesidio, optimis caritatis institutis, queis omnis generis aerumnis consultum est, fundatis et in tutelam receptis, ubique hominum genus privatim et publice excoluit, a squalore vindicavit et ad vitae formam, humanae dignitati ac spei consentaneam, omni studio composuit? Quod si quis sanae mentis hanc ipsam qua vivimus aetatem, Religioni et Ecclesiae Christi infensissimam, cum iis temporibus auspicatissimis conferat, quibus Ecclesia uti mater a gentibus colebatur, omnino comperiet aetatem hanc nostram perturbationibus et demolitionibus plenam, recta ac rapide in suam perniciem ruere; ea vero tempora optimis institutis, vitae tranquillitate, opibus et prosperitate eo magis floruisse, quo Ecclesiae regiminis ac legum sese observantiores populi exhibuerunt. Quod si plurima ea quae memoravimus bona, ab Ecclesiae ministerio et salutari ope profecta, vera sunt humanitatis civilis opera ac decora, tantum abest ut Ecclesia Christi ab ea abhorreat eamve respuat, ut ad sese potius altricis magistrae et matris eius laudem omnino censeat pertinere.

Quin immo illud civilis humanitatis genus, quod sanctis Ecclesiae doctrinis et legibus ex adverso repugnet, non aliud nisi civilis cultus figmentum et abs re

nomen inane putandum est. Cuius rei manifesto sunt argumento populi illi, queis evangelica lux non affulsit, quorum in vita fucus quidam humanioris cultus conspici potuit, at solida et vera eius bona non viguerunt. Haudquaquam sane civilis vitae perfectio ea ducenda est, qua legitima quaeque potestas audacter contemnitur; neque ea libertas reputanda. quae effreni errorum propagatione, pravis cupiditatibus libere explendis, impunitate flagitiorum et scelerum, oppressione optimorum civium cuiusque ordinis, turpiter et misere grassatur. Cum enim erronea prava et absona haec sint, non eam vim profecto habent, ut humanam familiam perficiant et prosperitate fortunent, *miseros* enim *facit populos peccatum* (1); sed omnino necesse est, ut mentibus et cordibus corruptis, ipsa in omnem labem pondere suo populos detrudant, rectum quemque ordinem labefactent, atque ita reipublicae conditionem et tranquillitatem serius ocius ad ultimum exitium adducant.

Quid autem, si Romani Pontificatus opera spectentur, iniquius esse potest, quam inficiari quantopere Romani Antistites de universa civili societate et quam egregie sint meriti? Profecto Decessores Nostri, ut populorum bono prospicerent, omnis generis certamine suscipere, graves exantlare labores, seque asperis difficultatibus obiicere nunquam dubitarunt: et defixis in caelo oculis neque improborum minis submisere frontem, neque blanditiis aut pollicitationibus se ab officio abduci degeneri assensu passi sunt. Fuit haec Apostolica sedes, quae dilapsae societatis veteris reliquias collegit et coagmentavit; haec eadem fax amica fuit, qua humanitas christianorum temporum effulsit; fuit haec salutis anchora inter saevissimas tempestates, queis humana progenies iactata est; sacrum fuit concordiae vinculum quod nationes dissitas moribusque diversas inter se consociavit: centrum denique commune fuit, unde cum fidei et religionis doctrina, tum pacis et rerum gerendarum auspicia ac consilia petebantur. Quid multa? Pontificum Maximorum laus est, quod constantissime se pro muro et propugnaculo obiecerint, ne humana societas in superstitionem et barbariem antiquam relaberetur.

Utinam autem salutaris haec auctoritas neglecta nunquam esset vel repudiata! Profecto neque civilis Principatus augustum et sacrum illud amisisset decus, quod a religione inditum praeferebat, quodque unum parendi conditionem homine dignam nobilemque efficit; neque exarsissent tot seditiones et bella, quae calamitatibus et caedibus terras funestarunt; neque regna olim florentissima, e prosperitatis culmine deiecta, omnium aerumnarum pondere premerentur. Cuius rei exemplo etiam sunt Orientales populi, qui abruptis suavissimis vinculis, quibus cum Apostolica hac Sede iungebantur, primaevae nobilitatis splendorem, scientiarum et artium laudem, atque imperii sui dignitatem amiserunt.

Praeclara autem beneficia, quae in quamlibet terrae plagam ab Apostolica Sede profecta esse illustria omnium temporum monumenta declarant, potissimum persensit Itala haec regio, quae quanto eidem propinquior loci natura extitit, tanto uberiores fructus ab ea percepit. Romanis certe Pontificibus Italia acceptam referre debet solidam gloriam et amplitudinem, qua reliquas inter gentes eminuit. Ipsorum auctoritas paternumque studium non semel eam ab hostium impetu texit, eidemque levamen et opem attulit, ut catholica fides nullo non tempore in Italorum cordibus integra custodiretur.

(1) Prov. 14, 34.

Huiusmodi Praedecessorum Nostrorum merita, ut caetera praetereamus, maxime testatur memoria temporum S. Leonis Magni, Alexandri III, Innocentii III, S. Pii V, Leonis X aliorumque Pontificum, quorum opera vel auspiciis ab extremo excidio, quod a barbaris impendebat, Italia sospes evasit, incorruptam retinuit antiquam fidem, atque inter tenebras squaloremque rudioris aevi scientiarum lumen et splendorem artium aluit, vigentemque servavit. Testatur Nostra haec alma Urbs Pontificum Sedes, quae hunc ex iis fructum maximum cepit, ut non solum arx fidei munitissima esset, sed etiam bonarum artium asylum et domicilium sapientiae effecta, totius orbis erga se admirationem et observantiam conciliaret. Cum harum rerum amplitudo ad aeternam memoriam monumentis historiae sit tradita, facili negotio intelligitur non potuisse nisi per hostilem voluntatem indignamque calumniam, ad hominum deceptionem, voce ac litteris obtrudi, hanc Apostolicam Sedem civili populorum cultui et Italiae felicitati impedimento esse.

Si igitur spes omnes Italiae Orbisque universi in ea vi communi utilitati et bono saluberrima, qua Sedis Apostolicae pollet auctoritas, et in arctissimo nexu sunt positae, qui omnes Christifideles cum Romano Pontifice devinciat, nihil Nobis potius esse debere cognoscimus, quam ut Romanae Cathedrae suam dignitatem sartam tectamque servemus, et membrorum cum Capite, filiorum cum Patre coniunctionem magis magisque firmemus.

Quepropter ut in primis, eo quo possumus modo, iura libertatemque huius Sanctae Sedis adseramus, contendere nunquam desinemus, ut auctoritati Nostrae suum constet obsequium, ut obstacula amoveantur, quae plenam ministerii Nostri potestatisque libertatem impediúnt, atque in eam rerum conditionem restituamur, in qua divinae Sapientiae consilium Romanos Antistites iampridem collocaverat. Ad hanc vero restitutionem postulandam movemur, Venerabiles Fratres, non ambitionis studio aut dominationis cupiditate; sed officii Nostri ratione et religiosis iurisiurandi vinculis quibus obstringimur; ac praeterea non solum ex eo quod principatus hic ad plenam libertatem spiritualis potestatis tuendam conservandamque est necessarius; sed etiam quod exploratissimum est, cum de temporali Principatu Sedis Apostolicae agitur, publici etiam boni et salutis totius humanae societatis causam agitari. Hinc praetermittere non possumus, quin pro officii Nostri munere, quo Sanctae Ecclesiae iura tueri tenemur, declarationes et protestationes omnes, quas sa. me. Pius IX Decessor Noster tum adversus occupationem civilis Principatus, tum adversus violationem iurium ad Romanam Ecclesiam pertinentium pluries edidit ac iteravit, easdem et Nos hisce Nostris litteris omnino renovemus et confirmemus. Simul autem ad Principes et supremus populorum Moderatores voces Nostras convertimus, eosque per nomen augustum Summi Dei etiam atque etiam obtestamur, ne oblatam sibi tam necessario tempore opem Ecclesiae repudient, atque uti consentientibus studiis circa hunc fontem auctoritatis et salutis amice coeant, Eique intimi amoris et observantiae vinculis magis magisque iungantur. Faxit Deus, ut illi, comperta eorum quae diximus veritate, ac secum reputantes doctrinam Christi, ut Augustinus aiebat, *magnam, si obtemperetur, salutem esse reipublicae* (1) et in Ecclesiae incolumitate et obsequio suam etiam ac publicam incolumitatem et tranquillitatem contineri, cogitationes suas et curas conferant ad levanda mala, quibus Ecclesia eiusque visibile Caput affligitur,

(1) Ep. 138. alias 5. ad Marcellinum n. 15.

atque ita tandem contingat, ut populi quibus praesunt, iustitiae et pacis ingressi viam, felici aevo prosperitatis et gloriae fruantur.

Deinde autem ut totius catholici gregis cum supremo Pastore concordia firmior in dies adseratur, Vos hoc loco peculiari cum affectu appellamus, Venerabiles Fratres, et vehementer hortamur, ut pro sacerdotali zelo et pastorali vigilantia Vestra fideles Vobis creditos religionis amore incendatis, quo propius et arctius huic Cathedrae veritatis et iustitiae adhaereant, omnes eius doctrinas intimo mentis et voluntatis assensu suscipiant; opiniones vero etiam vulgatissimas, quas Ecclesiae documentis oppositas noverint omnino reiiciant. Qua in re Romani Pontifices Decessores Nostri, ac demum sa. me. Pius IX. praesertim in oecumenico Vaticano Concilio prae oculis habentes verba Pauli: „*Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi et non secundum Christum*“ (l), haud praetermiserunt quoties opus fuit, grassantes errores reprobare et apostolica censura confodere. Has condemnationes omnes, Decessorum Nostrorum vestigia sectantes, Nos ex hac Apostolica veritatis Sede confirmamus ac iteramus, simulque Patrem luminum enixe rogamus, ut fideles omnes perfecti in eodem sensu eademque sententia idem Nobiscum sapiant, idemque loquantur. Vestri autem muneris est, Venerabiles Fratres, sedulam impendere curam, ut caelestium doctrinarum semen late per Dominicum agrum diffundatur et catholicae fidei documenta fidelium animis mature inserantur, altas in eis radices agant et ab errorum contagione incorrupta serventur. Quo validius contendunt religionis hostes imperitis hominibus, ac iuvenibus praesertim, ea discenda proponere quae mentes obnubilent moresque corrumpant, eo alacrius adnitendum est, ut non solum apta ac solida institutionis methodus, sed maxime institutio ipsa catholicae fidei omnino conformis in litteris et disciplinis vigeat, praesertim autem in philosophia, ex qua recta aliarum scientiarum ratio magna ex parte dependet; quaeque non ad evertendam divinam revelationem spectat, sed ad ipsam potius sternere viam gaudet, ipsamque ab impugnatoribus defendere, quemadmodum nos exemplo scriptisque suis Magnus Augustinus et Angelicus Doctor, caeterique christianae sapientiae Magistri docuerunt.

Optima porro iuventutis disciplina ad verae fidei et religionis munimen atque ad morum integritatem a teneris annis exordium habeat necesse est in ipsa domestica societate; quae nostris hisce temporibus misere perturbata, in suam dignitatem restitui nullo modo potest nisi iis legibus, quibus in Ecclesia ab ipsomet divino Auctore est instituta. Qui cum matrimonii foedus, in quo suam cum Ecclesia coniunctionem significatam voluit, ad Sacramenti dignitatem evexerit, non modo maritalem unionem sanctiorem effecit, sed etiam efficacissima tum parentibus tum proli paravit auxilia, quibus, per mutuorum officiorum observantiam, temporalem ac aeternam felicitatem facilius assequerentur. At vero postquam impiae leges, Sacramenti huius magni religionem nil pensi habentes, illud eodem ordine cum contractibus mere civilibus habuerunt, id misere consecutum est, ut, violata christiani coniugii dignitate, cives legali concubinatu pro nuptiis uterentur, coniuges fidei mutuae officia negligerent, obedientiam et obsequium nati parentibus detrectarent, domesticae charitatis vincula laxarentur, et, quod deterrimi exempli est publicisque moribus infensissimum, persaepe malesano amori perniciosae ac funestae discessiones succederent.

(l) Ad Coloss. 2, 8.

Haec sane misera et luctuosa non possunt, Venerabiles Fratres, vestrum zelum non excitare ac movere ad fideles vigilantiae vestrae concreditos sedulo instanterque monendos, ut dociles aures doctrinis adhibeant quae christiani coniugii sanctitatem respiciunt, ac pareant legibus quibus Ecclesia coniugum natorumque officia moderatur.

Tum vero illud optatissimum consequetur, quod singulorum etiam hominum mores et vitae ratio reformentur: nam veluti ex corrupto stipite deteriores rami et fructus infelices germinant, sic mala labes, quae familias depravat, in singulorum civium noxam et vitium tristi contagione redundat. Contra vero, domestica societate ad christianae vitae formam composita, singula membra sensim assuescent religionem pietatemque diligere, a falsis perniciosisque doctrinis abhorrere, sectari virtutem, maioribus obsequi, atque inexhaustum illud privatae dumtaxat utilitatis studium coercere, quod humanam naturam tantopere deprimit ac enervat. In quem finem non parum profecto conferet pias illas consociationes moderari et provehere, quae magno rei catholicae bono nostra maxime hac aetate constitutae sunt.

Grandia quidem et humanis maiora viribus haec sunt, quae spe et votis Nostris complectimur, Venerabiles Fratres; sed cum Deus sanabiles fecerit nationes orbis terrarum, cum Ecclesiam ad salutem gentium condiderit, eique suo se auxilio adfuturum usque ad consummationem saeculi promiserit, firmiter confidimus, adlaborantibus Vobis humanum genus tot malis et calamitatibus admonitum, tandem in Ecclesiae obsequio, in huius Apostolicae Cathedrae infallibili magisterio salutem et prosperitatem quaesiturum.

Interea, Venerabiles Fratres, antequam finem scribendi faciamus, necesse est ut Vobis declaremus gratulationem Nostram pro mira illa consensione et concordia, quae animos Vestros inter Vos et cum hac Apostolica Sede in unum coniungit. Quam quidem perfectam coniunctionem non modo inexpugnabile propugnaculum esse contra impetus hostium arbitramur; sed etiam faustum ac felix omen quod meliora tempora Ecclesiae spondet; ac dum eadem maximum solatium affert infirmitati Nostrae, etiam animum opportune erigit, ut in arduo, quod suscepimus, munere omnes labores, omnia certamina pro Ecclesia Dei alacriter sustineamus.

Ab hisce porro spei et gratulationis causis, quas Vobis patefecimus, seiungere non possumus eas significationes amoris et obsequii, quas in his Nostri Pontificatus exordiis Vos, Venerabiles Fratres, et una cum Vobis exhibuere humilitati Nostrae ecclesiastici viri et fideles quamplurimi, qui litteris missis, largitionibus collatis, peregrinationibus etiam peractis, nec non aliis pietatis officiis, ostenderunt devotionem et caritatem illam, qua meritissimum Praedecessorem Nostrum prosecuti fuere, adeo firmam stabilem integramque manere, ut in persona tam imparis non tepescat heredis. Pro hisce splendidissimis catholicae pietatis testimoniis humiliter confitemur Domino quia bonus et benignus est, ac Vobis, Venerabiles Fratres, cunctisque Dilectis Filiis, a quibus ea accepimus, gratissimos animi Nostri sensus ex intimo corde publice profitemur, plenam foventes fiduciam nunquam defuturum Nobis, in his rerum angustiis et temporum difficultatibus, hoc Vestrum ac fidelium studium et dilectionem. Nec vero dubitamus quin egregia haec filialis pietatis et christianae virtutis exempla plurimum sint valitura, ut Deus clementissimus, officiis hisce permotus, gregem suum propitius respiciat et Ecclesiae pacem ac victoriam largiatur. Quoniam autem hanc pacem et victoriam ocius et facilius Nobis datum iri confidimus, si vota precesque constanter ad eam impetrandam fideles effuderint, Vos magnopere hortamur, Venerabiles Fratres,

ut in hanc rem fidelium studia et fervorem excitetis, conciliatrice apud Deum adhibita Immaculata Caelorum Regina, ac deprecatoribus interpositis Sancto Iosepho Patrono Ecclesiae caelesti, sanctisque Apostolorum Principibus Petro et Paulo, quorum omnium potenti patrocinio humilitatem Nostram, cunctos ecclesiasticae hierarchiae ordines ac dominicum gregem universum supplices commendamus.

Caeterum hos dies, quibus solemnem memoriam Iesu Christi resurgentis recolimus, Vobis, Venerabiles Fratres, et universo dominico gregi faustos salutares ac sancto gaudio plenos esse exoptamus, adprecantes benignissimum Deum, ut Sanguine immaculati Agni, quo deletum est chirographum quod adversus nos erat, culpae quas contraximus deleantur, et iudicium quod pro illis ferimus clementer relaxetur.

*Gratia Domini Nostri Iesu Christi et charitas Dei et communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus vobis,* Venerabiles Fratres; quibus singulis universis, nec non et Dilectis Filiis Clero et fidelibus Ecclesiarum Vestrarum in pignus praecipuae benevolentiae et in auspicium caelestis praesidii Apostolicam benedictionem amantissime impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum, die solemni Paschae, XXI. Aprilis, Anno MDCCCLXXVIII.

Pontificatus Nostri Anno primo. LEO PP. XIII.

Qua itaque obsequiosa reverentia et animi promtitudine Nos ipsi, hanc Summi Pastoris Nostri vocem excepimus, eadem Sollicitudine cum Venerabilibus et Dilectissimis Fratribus communicamus, ut egregia haec Capitis Nostri hortamenta legentes et relegentes aedificemur Spiritu et adangeamur fide, fiducia, zelo et animo firmemur inde ubi Christus ipse centrum vivum et aeviternum divinae Suae oeconomiae pro salute et omnigena prosperitate nostra constituit.

941
1878

(Mors Gustavi Pucher.)

Die 9-a Maii a. c. supremum diem obiit Rssmus **Gustavus Pucher**; natus a. 1816, presbyter ordinatus a. 1839. Annis duobus Episcopo Nicopolitano ceu secretarius adlateratus, anno 1851. parochiae Quinque-Ecclesiensi ad S. Augustinum praefectus est. Anno 1862. S. Sedis Consistorialis Assessor nominatus & a. 1867 titulo Praepositi S. Elisabethae infra arcem Scepusii decoratus.

Pie defunctum Confratrem memoriae & suffragiis sacerdotum hisce commendo.

942
1878

(Societas S. Ladislai commendatur.)

Quanta cura, quove irremisso zelo Societas S. Ladislai inde a suis primordiis respondere intenderit triplici suo scopo, qui est: opem ferre Sanctissimo Patri, succurrere indigentiis universalis Ecclesiae; succolare egentiores in Patria ecclesias & scholas; stipem largiri Christianis in Oriente, cumprimis vero iis qui natione & religione arctiori nobis vinculo iuncti sunt, — Omnibus Vestrum, Ven. Fratres, sat superque notum est.

Si, spectato triplici hoc scopo, gravia urgentiaque fuerant motiva, quae aute semialterum decennium ad constituendam hanc piam sodalitatem impulerunt, non minora sunt, quae nunc crescentibus in dies indigentiis, eius conservationem suadent, urgentque.

Triste sane videre est, recursus qui pro impetrando subsidio ad munificentiam huius societatis diriguntur, continuo augeri, — numerum vero membrorum & symbolas conferentium non modo non multiplicari, verum potius minui.

Quo itaque huic calamitati pro viribus, e parte nostra, occurramus, sacerdotes et fideles huius Dioecesis oro et obtestor, ut se membris piae huius sodalitatis adsocient et ad promovendum praelaudatum scopum saltem exigua annua summa 72 xror. maiore quo fieri potest numero concurrant.

Quem in finem, adclusis sub ·/. litteris Illmi Praesidis conformiter, DD. Parochos et sacerdotes provoco & hortor, ut in suis ecclesiis, adminus semel in anno, quadam die dominica circa festum S. Ladislai Regis, de scopo, utilitate & activitate Societatis S. Ladislai ad Concionem dicant, fidelibus salutares eius scopos & fines in memoriam revocent eosque ad partem capiendam moveant.

944
1878

(Extractus matriculares in negotiis curatelae gratis adornandi sunt.)

Erga requisitionem Comitatuum Tolnensis & Sümeghiensis in memoriam DD. Parochis revocare debeo eam Exc. Ministerii Cultus & publ. Institutionis dispositionem, quae circa Art. XX. §. 230 legis novellaris a. 1877. sub No. 30187 & dto 27. Novembris 1877. emanavit, inque Circularibus dioecesanis sub No. 2486. pag. 92. 1877. publicata est, vi cuius dispositionis extractus matriculares in negotiis curatelae subiectorum gratis extradandi sunt.

945
1878

(Dispositio circa extractus matriculares personarum e Croatia Dalmatia et Slavonia oriundarum.)

Pro stricta observantia communico cum Clero Curato Ordines Exc. Ministerii Cultus & publ. Institutionis circa extractus matriculares personarum e Croatia, Dalmatia & Slavonia oriundarum observandos:

Vallás- és közoktatásügyi magy. kir. ministertől. 10096. szám. Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! A horvát-szlavon országos kormánynak f. é. márczius hó 22-én 1260. sz. a. kelt s a horvát-szlavon-dalmátországi kir. minister utján hozzám érkezett megkeresése folytán van szerencsém Méltóságodat tisztelettel felkérni, hogy megyéje lelkészkedő papságát utasitani sziveskedjék, miszerint a területükön elhalt horvát- és szlavonországi egyének anyakönyvi kivonatait hivatalból az illető horvátországi lelkészi hivatalhoz, — azon esetben pedig, ha ez ismeretlen volna, vagy kipuhatolható nem lenne, saját egyházi elöljáróságuk utján a zágrábi horvát-szlavon országos kormányhoz juttassák. Budapest, 1878. évi május hó 1-én. TREFORT.

959
1878

(Mors Antonii Balázsovics.)

Die 22-a Maii a. c. ad aeternitatem migravit Antonius Balázsovics cooperator Mohácsensis, natus a. 1846. presbyter Ordinatus a. 1870.

Meminerint sacerdotes, statuta tria missae sacrificia in refrigerium animae denati huius confratris Deo omnipotenti ocyus offerre.

946
1878

(Data Statistica.)

Submitto sub ·/. phyliras ab Officio regnicolari statistico editas, per DD. Parochos rite & accurate, uti subsequentibus praescribitur, implendas & promovendas:

Az országos m. kir. statistikai hivataltól $\frac{1080}{\text{stat.}}$ 1878. A népesedési mozgalom statistikájának évenkinti mielőbbi országos összeállitása felette kivánatosnak, sőt szükségesnek mutatkozván, czélszerünek találtam az 1877-ik évre vonatkozó ebbeli adatoknak felvételére szolgáló táblázatokat azon okból, hogy azok a távolabb fekvő lelkészi hivataloknak is ideje korán kézbesittethessenek, a hitközségek számának és nyelvének megfelelő mennyiségben jelen szám alatt külön csomagban Méltóságodnak már most megküldeni.

Ezen táblázatok ugyanolyan szerkezetüek, amilyenek az 1876-ik évi népesedési mozgalom felvételére, az országos statistikai tanács javaslata folytán, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministeriumnak 1877. évi május hó 28-án 350. (eln.) szám alatt kelt rendelete értelmében megállapittattak és a mult évben e czélból használtattak.

Az egyes táblázatok ezen kivül oly magyarázó jegyzetekkel láttattak el, hogy ezen jegyzetek és a kimutatás utolsó lapján foglalt utasitás segitségével a különben is egyszerü és világos táblázatokat az egyes lelkész urak minden legkisebb nehézség nélkül és gyorsan kitölthessék.

Midőn ennélfogva a kérdéses táblázatoknak az illető lelkészi hivatalhoz leendő mielőbbi elküldése iránt Méltóságodat felkérném, egyidejüleg azon tiszteletteljes megkereséssel fordulok Méltóságodhoz, hogy ezen már ismert s a mult évben alkalmazotthoz teljesen hasonló mintáknak, illetőleg kimutatásoknak az egyes lelkészek által az illető anyakönyvekből való pontos és lelkiismeretes kitöltését s neveik aláirásával leendő hitelesitését szigoruan elrendelni s az illetőket figyelmeztetni méltóztassék, hogy:

1-ör: ha valamely lelkészi hivatal által két vagy több vallásfelekezetről vezettetnek az anyakönyvek, az esetben minden egyes vallásfelekezet adatai külön kimutatásban állitandók össze;

2-or: az anyaegyházhoz tartozó azon fiókegyházakról, a melyek más törvényhatóság (megye, sz. kir. város) területén feküsznek, külön kimutatások készitendők s azon illető hatósághoz, amelynek területén azon községek feküsznek beküldendők;

3-or: az anya- és fiókegyházak népmozgalmi adatai a kimutatás minden egyes táblázatában külön-külön sorban mutatandók ki s végül összegezendők;

4-er: a szabad királyi és rendes tanácsu városokhoz tartozó azon fiókegyházakról, a melyek nem a város területén feküsznek, hasonlókép külön kimutatás állitandó ki azon okból, hogy a városok népmozgalmi adatai, melyek a helységekétől több tekintetben elütnek, külön kimutathatók legyenek.

Az ekként betöltött és hitelesitett táblázatok az illetékes törvényhatóság közegeinek (szolgabirónak, polgármesternek) melynek területén az illető község fekszik, minden további sürgetés nélkül; lehetőleg mielőbb, de legfeljebb julius hó végéig közvetlenül küldendők be, honnan azok rendes közigazgatási járások illetőleg megyék szerint rendezve fognak további feldolgozás végett összeállitva ezen hivatalhoz beküldetni.

Tekintve az ügy közigazgatási és tudományos nagy fontosságát, tökéletesen meg vagyok győződve arról, miszerint Méltóságod szives készséggel oda fog működni, hogy a most már állandósitott s évről-évre szolgáltatandó adatok kifogástalanul gyüjtessenek s a fentirt határnapig az illető helyre beszolgáltassanak. Budapesten, 1878. évi april hó 26-án. Az orsz m. kir. statist. hivatal főnöke: KELETI KÁROLY, ministeri tanácsos.

948
1877

Pályázat a herendi tanitó-állomásra.

A Herend fiókközségi kántor tanitó-állomásra f. é. junius 30-ig pályázat nyittatik. Folyamodók irataikat a kerületi tanfelügyelőséghez Német-Bólyba küldjék.

Jövedelme a következő: 1) 12.819 hektoliter tiszta buza. 2) 7.20 hektoliter tiszta bor. 3) 6 hold szántóföld és 1 hold rét. 4) Vasárnapi oktatásért 21 frt. 5) Minden házas pártól 1 frt = 86 frt. 6) 6.821 ster kemény tüzelő fa, mely a község által behordatik. 7) Földmunka-váltság czimén minden házaspár fizet 50 krt, mely összeg három részletben kézbesittetik a tanitónak.

949
1878

Pályázat egy szegzárdi tanitó-állomásra.

A szegzárdi elemi leánytanoda, esetleg az ujvárosi vegyes iskola első osztályában egy önálló segédtanitói állomás jövén üresedésbe a következő javadalommal: 1) 400 frt évi fizetés, 2) 100 frt lakbérátalány, esetleg természetbeni lakás. Felhivatnak mindazok, kik ezen állomást elnyerni óhajtják, hogy kellőleg felszerelt kérvényeiket f. é. junius hó 30-ikáig ft. Péchy József kerületi esperes és tanfelügyelő urhoz küldjék. Megjegyeztetik, hogy ezen állomásért tanképesitett nők is pályázhatnak; az állomás azonban csak jövő tanévben lesz elfoglalandó s a fizetés is csak ez időtől tog folyóvá tétetni.

1150
1878

(Pályázat a német-bólyi kántortanitói állomásra.)

A német-bólyi kántortanitói állomásra f. é. junius 30-ig pályázat nyittatik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a német-bólyi esperes-plebánoshoz intézzék.

Ez állomás jövedéke:

1. Három szobából, konyha-, kamara-, pincze-, padlás- és melléképületekből álló lakás, kerttel. 2. Minden telkes gazdától (92) egy nyolczada tiszta buza (mely 1 frt 12 krral megváltatik) és 10 kr. 3. Minden kisházas és zsellértől (251) $^1/_8$ tiszta buza (szintén megváltatik) és 5 kr. 4. Az urodalomtól 12 öl kemény hasábfa, melyért a község 120 frtot fizet. 5. Belső telek réttel; 13 hold és 616 □ öl szántóföld, melynek megmunkáltatása fejében a község 80 frtot fizet. 6. A kis-budmiri határban 2 kaszás rét. 7. Stola fejében és a szentségek kiszolgáltatása körüli szolgálatért 60 frt. 8. Tanpénz fejében minden tanonczтól 40 kr. 9. Vasárnapi oktatásért 42 frt.

A kinevezendő kántortanitó birjon német és magyar nyelvü főelemi tanodára képesitéssel, továbbá kellő jártassággal a zenében, mely különösen tekintetbe vétetik. Megjegyeztetik, hogy egy segédet, esetleg képesitett segéd-tanitót tartozik eltartani és fizetni.

Quinque-Ecclesiis, die 29-a Maii 1878.

**Ferdinandus** m. p.
Episcopus.

Pécsett, a lyc.-nyomd. Ramazetter K.

# Venerabiles et Dilectissimi Fratres et Filii!

1492
1878

Ex occasione laetissimi eventus exaltationis Beatissimi Patris Nostri Leonis XIII. ad Sedem pontificalem, nullam interposui moram, quo Mea, Ven. Cleri populique fidelis ardentissima Vota eidem Sanctissimo Domino Nostro exsolverem, inconcussae adhaesionis, reverentiae et obedientiae sensus contestando ac Me omnem Clerum populumque fidelem Dioecesis huius Eidem devovendo.

Beatissimus Pater Circularibus Eminentissimi Cardinalis Status Secretarii, medio litterarum Excellentissimi Domini Nuntii Apostolici Vindobonensis de die 30. Julii a. c. Mecum communicatis omnibus et singulis adeoque et Nobis Vota idmodi nuncupantibus gratias agit, Altam Suam ea de re complacentiam exprimit cunctisque Sui sic memoribus benedictionem apostolicam impertit.

Quod ubi Vobis cum gaudio annuncio, oro et hortor in Domino, ut pergamus porro quoque Cathedrae b. Petri quem et Patronum Dioeceseos Nostrae veneramus, iungi quam arctissime, obsequi quam fidelissime et assiduis precibus precari Deum pro omnimoda incolumitate proque fausto regimine Beatissimi Patris Nostri.

1517—1518
1878

Eduardus Kögl, cooperator Pinczehelyensis, natus anno 1843. presbyter ordinatus a 1867. die 25-a Julii a. c. in gyrgatho regnicolari Budensi, sacramentis moribundorum provisus, mortuus est. (Eduard. Kögl mortuus.)

Josephus Peintler parochus Berkesdensis, insanabili gutturis morbo correptus, die 5-a Augusti a. c. in nosocomio fratrum Misericordiae Budae pie in Domino obdormivit. Hic a. 1835. natus, a. 1857. presbyter ordinatus, ab a. 1859. studiorum praefecti, ab a. 1860. Historiae Eccl. et Juris Canonici in Lyceo Episcopali Quinque-Ecclesiensi professoris munus obivit. Ab a. 1872. parochiae Berkesd praefuit. [Josephus Peintler, par. Berkesdensis mortuus.]

Denatos hos confratres piis sacerdotum dioecesanorum suffragiis commendo.

1519
1878

Beneficium parochiale Berkesd, patronatui Fundi R. Scientiarum Universitatis obnoxium, obitu Josephi Peintler, vacans redditum est. [Beneficium parochiale Berkesd concursui exponitur.]

Qui sacerdotum dioecesanorum pro obtinendo hoc beneficio recurrere intendunt, suum recursum, tymbro 1 fln. provisum, et Exc. R. H. Ministerio Cultus et publ. Institutionis inscriptum, usque 1-am futuri mensis Octobris ad officium meum promoveant.

1520
1878

[Két térkép a hazai iskolák használatából kitiltatik.] Vallás- és közoktatási magy. kir. ministertől. 18863. szám. — Méltóságos és Főtisztelendő Püspök ur! A „Wandkarte des österreichischen Kaiserstaates“ von F. Handtke, C. Flemming in Glogau czimü 6. kiadása térképnek beosztása Magyarország közjogi tényleges helyzetével ellenkezik. Miért is emlitett térkép az összes hazai iskolák használatából kitiltatik. Miről van szerencsém Méltóságodat a szokásos köröztetés szives eszközlése végett tisztelettel értesiteni. — Budapest, 1878. évi julius hó 31-én Trefort

Vallás- és közoktatási magy. kir. ministertől. 14860. szám. A „Skolska mapa Knezsestva, Stare i Vojvodine Srbie satb.“ czimü Belgrádon 1853-ban kiadott falitérkép beosztása hazánk közjogi s tényleges állapotával merően ellenkezik. Miért is ezen térkép hivatkozással az 1876. évi XXVIII. t. cz. 7. §-ának 5. pontjára a magyarországi összes szerb iskolák használatából szigorúan kitiltatik. Miről van szerencsém a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot, a szokásos köröztetés eszközlése és további szives intézkedés végett tisztelettel értesiteni. — Budapest, 1878. julius hó 25-én. Trefort.

1651
1878

[Congregatio Societatis S. Ladislai] Pro congrua notitia cumque fidelibus communicatione sequentes publico Illmi Praesidis Societatis S. Ladislai ad Me directas litteras:

$\frac{98}{1878}$ Méltóságos és Főtisztelendő püspök ur! A „Szent-László-társulat“ f. évi oktober 17-én, délelőtti 10 órakor Budapesten, a központi papnövelde földszinti nagy termében tartandja XIII. rendes közgyülését, melyre Méltóságodat az igazgató-választmány nevében ezennel meghivni s tiszteletteljesen kérni szerencsém van, hogy becses megjelenésével közgyülésünket szerencséltetni méltóztatnék.

Bátorkodom továbbá Méltóságodat tiszteletteljesen kérni, miszerint a bölcs kormánya alatt álló egyházmegye területén az esperességi és lelkészi hivatalok utján a közgyülés napjának kihirdetését kegyesen elrendelni méltóztatnék. Magamat Méltóságod szives jóindulataiba ajánlva, kitünő tisztelettel maradok Méltóságodnak Budapesten, 1878. augusztus 5. alázatos szolgája Dr. Schlauch Lőrincz, szatmári püspök, társulati elnök.

1523
1878

[Pályázat két zombai tanitó-állomásra] A zombai (Tolnamegye) r. kath. néptanodának I. és III. osztályu tanitó-állomásra f. évi szeptember 5-ig pályázat hirdettetik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat Zombára (posta helyben) a plebános és iskolaszéki elnökhöz intézzék. A tannyelv magyar és német. Mindegyik állomással 400 frt fizetés és körülbelül 100 frt mellékjövedelem jár.

1524
1878

[Pályázat az árpádi tanitó állomásra]

A szent Ferenczről czimzett pécsi plebániához tartozó Árpád fiókközségben a tanitó-állomás üresedésbe jövén, erre f. é. szeptember hó 12-ig pályázat nyittatik. Jövedelme szabad lakáson kivül a következő: 1) Minden házaspár után, van pedig 90, egy nyolczada buza, egy nyolczada rozs, hat itcze bor és 80 kr. 2) Vasárnapi oktatásért 21 frt. 3) Scitovszky alapitványból 11 frt. 4) Stóla illeték 3 frt. 5) $2^1/_2$ hold föld, melyet a község szánt s a termést behordja. 6) A községtől 10 mázsa széna. 7) $2^1/_2$ öl fa. 8) Minden tanoncz után (30) 50 krt o. é. Folyamodók kellően felszerelt kérvényöket a kerületi esperességhez (Pécs-belvárosi plebánia) küldjék. — Tannyelv magyar és német.

[Personalia.]

Josephus Hass nominatus est administrator Berkesdensis.
Joannes Heid constitutus est adiunctus Inspectoris scholarum dioecesanarum.

## Cooperatores missi sunt:

Aloysius Szalay e Lengyel ad Pécsvárad.
Josephus Pozsgay e D.-Miholjac Quinque-Ecclesias ad S. Augustinum.
Georgius Ulákovics e M.-Kéménd ad Miholjac.
Antonius Kovács neopresbyter ad Pinczehely.
Antonius Koleszár „ „ Agárd.
Gregorius Andrin „ „ Darázs.
Josephus Magenheim „ „ Nádasd.
Josephus Katics „ „ Harkanovce.
Franciscus Proksch „ „ M.-Kéménd.

Datum Quinque-Ecclesiis die 17-a Augusti 1878.

**Ferdinandus** m. p.
Episcopus.

Quinque-Ecclesiis. 1878. Typi Lycei-Episcopalis.

# L. J. Ch.!

1902
1878.

Die 27-a Septembris a. c. supremum diem obiit Josephus Guzsaly parochus Hirdensis, qui natus a. 1817. presbyter ordinatus a. 1844. ab anno 1852. parochiae Lovászhetény, post, ab anno 1870. parochiae Hird praefuit. (Josephus Guzsaly par. Hirdensis mortuus.)

Animam huius, repentina morte erepti confratris, piis suffragiis commendo.

1903
1878

Beneficium parochiale Hird, patronatui fundi R. Scientiarum Universitatis obnoxium, obitu Josephi Guzsaly vacans redditum, concursui hisce exponitur. (Beneficium parochiale Hird concurs. exponitur.)

Qui hoc beneficium consequi cupiunt, recursum suum, Exc. R. H. Ministerio Cultus & publ. Institutionis inscribendum et legali tymbro 1. fini providendum, usque diem 15-am mensis Novembris a. c. ad Me dirigant.

1773
1878.

A vallás és közokt. m. kir. ministertől. 802. eln. sz. Méltóságos Püspök ur! A magyar ministertanács f. é julius hó 17-én tartott ülésében, a hadköteles állami és megyei tisztviselők és szolgák személyi és szolgálati viszonyainak szabályozása tárgyában a következő határozatot hozta, u. m.: (Intimatum Exc. Ministerii quoad salarium officialium status active militantium.)

A hadsereg egyrészének mozgósitása alkalmából a hadköteles és tényleges katonai szolgálatra behivott állami és megyei polgári tisztviselők és a szolgaszemélyzet irányában, ezen katonai szolgálatuk tartama alatt, ugy személyi mint szolgálati viszonyaik tekintetében követendő eljárásra nézve addig is, mig a törvényhozás erészben intézkednék, a m. kir. ministertanácsnak f. évi julius hó 17-én kelt határozata alapján következők rendeltetnek:

1) az állam vagy megye szolgálatában álló polgári tisztviselő vagy szolga, a mozgósitás folytán teljesitendő tényleges katonai szolgálat tartama alatt hivatalát és állását megtartja, e szolgálat sem a magasabb állásra való kinevezést vagy megválasztatást sem az ezzel járó illetmény élvezetét nem akadályozza, sem a magasabb fizetési fokozatba jutásra nézve meghatározott szolgálati időt nem szakitja meg.

2) Mozgósitás esetében tényleges katonai szolgálatra behivott állami és megyei polgári tisztviselők vagy szolgák mindaddig, mig a legénység állományához tartoznak összes — a nyugdijazás vagy ellátásnál számitásba vehető illetményeik, — a gyakornokok pedig teljes segélydijaik élvezetében meghagyatnak.

Kinek neje vagy gyermeke van s háztartást visz, minden nem terhes illetményeit is huzza; ellenben családja a katonai illetékszabályzat nyujtotta ellátásra igénynyel nem bir.

E kedvezményben egyedül azok nem részesülnek, kik a törvényes egy évi vagy ennél hosszabb időtartamu tényleges katonai szolgálatukat ki nem töltötték;

3) ha az állam vagy megye szolgálatában álló egyén, katonai minőségében a havidijasok sorába tartozik, — mozgósitás esetében teljesitendő tényleges katonai szolgálata alatt;

a) a nyugdijazás vagy ellátásnál számitásba eső illetményeinek vagy segélydijának harmadrészét minden körülmény között huzza;

b) ha a katonai havidij évi összege, a mellékilletmények s az előző a) pont alatt emlitett harmadrész beszámitása nélkül, a polgári illetménynél kisebb a különbözet, ez utóbbiból egészitendő ki.

Ha a katonai havidij évi összege a polgári illetmény évi összegével egyenlő vagy ennél magasabb, ez esetben az utóbbiból csak az a) pont alatt minden esetre biztositott harmadrész fizetendő ki;

c) kinek neje vagy törvényes gyermeke van s háztartást visz, a lakbér és a természetben járó illetmények élvezetében meghagyandó; ellenben családja a katonai illeték-szabályzat nyujtotta ellátásra igénynyel nem bir. Ily egyének fizetési bére vagy segély-dijából a b) pont alatti levonás csak az esetben rendelhető el, ha polgári illetményük a katonai havidij évi összegével együtt véve 1200 forintot meghalad;

4) a 3-ik pontban emlitett polgári illetmény-kiszabás, érintetlenül marad az esetben is, ha az illető, — a megszakitás nélkül töltött tényleges katonai szolgálat ideje alatt, — mint már a katonai havi dijasok sorába tartozó lépett a magasabb katonai illetmények élvezetébe.

Van szerencsém erről Méltóságodat szives tudomás és további intézkedés végett értesiteni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását. Budapesten. 1878. augusztus hó 24-én. Minister ur helyett: Tanárky Gedeon, államtitkár.

1904

1878.

(Institutum vitri picturae) Sequentes ab Exc. Ministerio Cultus et publ. Institut. recepi circulares litteras quarum tenorem Ven. Cleri Dioecesani attentioni maiorem in modum commendatum habere volo.

A vallás és közoktatási m. k. ministertől. 1027. eln. sz. Méltóságos Püspök ur! Kisérletet tenni arra, hogy a hazai müvészet, műipar és ipar minden ágában versenyezhessünk a külfölddel, s az e körbe tartozó czikkeket itthon állitva elő, e részben se szoruljunk a külföldre: a kormány egyik első rendű gondját kell, hogy képezze s képezi is valóban.

Azon nehézségekkel szemben, melyekkel hazai iparunk és müvészetünk küzd, nem egyhamar remélhetjük ugyan, hogy e czél minden irányban és teljesen elérve legyen, de annál inkább kötelességünk azon ipari, műipari és müvészeti ágakat, melyekben ez már is eléretett vagy megközelittetett, oly anyagi támogatásban részesiteni, mely azokat kitartásra és nagyobb felvirágzásra s tökélyesülésre képesitse, a többieket pedig szintén versenyre serkentse.

S kötelessége ez nem csak a kormánynak, hanem testületeknek és egyeseknek is, kiknek szükségletök kivánja, s módjuk engedi, hogy műipari és müvészeti

tárgyakat rendeljenek meg, hogy ha azok a külföldiekkel mind árban mind minőségben versenyezhetnek, előnyt adjanak a hazai terméknek a külföldi fölött.

Ily czélból van szerencsém Méltóságod becses figyelmét tisztelettel fölhivni, a kezdeményezésem folytán közelebbről Budapesten (az egyetemi növénykert szomszédságában) berendezett üvegfestészeti intézetre, mely, részben a bécsi és insbrucki hasonnemü intézetek mintájára, továbbá Kraczmann és Ulke müncheni intézetök tekintetbe vételével s velök, ott létező intézetök egy részének ide áthelyezése iránt szerződésre lépve, immár működését meg is kezdette; s részint e műiparág körébe eső czikkek itt helyben előállitása, részint magyar ifjaknak erre kiképzése által az első lépés meg van téve, az üvegfestészetnek hazánkban is meghonositására.

Ily kezdemény magában is pártolásra levén érdemes, de a nevezett intézetnek a külfölddel való versenyképességénél fogva áldozatot sem igényelvén, tisztelettel felkérem Méltóságodat, hogy ha székesegyházában vagy egyházmegyéje területén átalában, templomi, vagy egyébb épitkezéseknél, helyreállitásoknál, stylszerü restaurátióknál stb. üvegfestészeti tárgyakra (festett ablakokra stb.) leend szükség, azokat a fentebb emlitett budapesti intézetnél méltóztassék megrendelni és ugyanerre az egyházmegyéjebeli papságot is körlevélileg figyelmeztetni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását Budapesten, 1878 september hó 24-én. Trefort.

1790
1878

A vallás és közoktatási m. kir. ministertől. 517. eln. sz. Méltóságos Püspök ur! A császári és királyi közös hadügyminister 1877-ik évi december 11-éről 6898. sz. a. kelt átiratában, hivatkozva a katonai szolgálati viszonyok körüli utasitás 33-ik szakaszának 8-ik pontjára, mely szerint az időszaki fegyvergyakorlatok alóli felmentés, az érdekeltek részére kizárólag magán személyi viszonyok alapján engedélyezhető: az iránti intézkedésre hivott föl, hogy a vezetésem s főfelügyeletem alatt álló nyilvános hatóságok a náluk alkalmazásban levő tartalékos vagy szabadságos katonai minőségü egyéneknek *a fegyvergyakorlatok alól leendő fölmentése iránt, a hadkiegészitési kerületi, vagy katonai csapatparancsnokságokhoz jövőben ne intézzenek megkeresést,* miután az emlitett katonai hatóságok nincsenek arra feljogositva, hogy a nyilvános szolgálatban való alkalmaztatás czime alatt az érdekeltek részére fegyvergyakorlatok alóli fölmentést engedélyezzenek.

(De agendis eorum, qui ab excercitationibus militaribus dispensari cupiunt)

Ámbár az idézett szabályrendeletnek a kérdéses fölmentésre vonatkozó czimei között, a nyilvános hatósági szolgálatban való alkalmaztatás nem foglaltatik: mind az által a m. kir. honvédelmi minister ur f. évi április hó 24-én $\frac{51182.}{III.}$ sz. a. kelt átiratában a közös hadügyminister ur hivatkozott iratának nem tulajdonit oly irányt, mintha az alárendelt katonai parancsnokságoknak a fegyvergyakorlatok alóli fölmentésre nézve korlátolt hatásköre feltétlenül kizárná annak lehetőségét, hogy valamely közhivatalnok, a szolgálat érdekéből kivételes fölmentésben ne részesittessék; ennélfogva szükségesnek véli az emlitett fölmentési kedvezményt, a kizárólag magán személyi viszonyok körén kivül is, azon határig kiterjeszteni, melyet kivételes sürgős esetekben az állami közkormányzat érdeke kijelel.

Ez okból felkérem Méltóságodat, hogy oly kivételes esetekben, midőn az egyházmegyénél alkalmazott valamely hadköteles egyénnek az időszaki fegyvergyakorlat alól leendő felmentését a szolgálat érdeke *mulhatlanul* követelné: ezen körülményt esetről-esetre az illető egyén katonai igazolványi könyvének s behivó-jegyének beküldése mellett a fegyvergyakorlatok megkezdése előtt 14 nappal sziveskedjék a körülmények indokolásával *nálam bejelenteni;* hogy ennek alapján a m. kir. honvédelmi minister a kérdésben levő felmentési eset indokolt voltát a közös hadügyminister urral tudatva, a körülményekhez képest lehetséges felmentés kieszközlése végett közbenjárhasson.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását. Budapesten, 1878 augustus hó 30-án. Minister ur helyett Tanárky Gedeon, államtitkár.

1905
1878.

(Commendatur opus: A ker. műarchaeologia encyclopaediája.)

Dr. Adalbertus Czobor, vice-custos Musaei Nat. & penes R. scientiarum universitatem professor, typis vulgare intendit opus, cui titulus: „A keresztény műarcheologia encyclopaediája.“

Opus hoc, in quo pertractabuntur omnia, quae circa monumenta artis christianae generatim notatu digna sunt, Clero meo Curato eo magis commendo, quod plerumque ad Sacerdotes spectet sive comparare obiecta artis in ecclesiis necessaria, sive eadem conservare; adeoque scire iuvet, quomodo utrumque legibus artis conformiter fieri debeat.

Pretium operis 2 fl. ad ipsum auctorem (Budapest. N. Muzeum) mittendum.

1906
1878.

(Demetrius Puskás a munere docendi privatus.)

Vallás és közokt. m. kir. ministertől. 23700. szám. Puskás Demeter 35 éves, nős, 3 gyermek atyja, füzes-szentpéteri születésü, g. kath. vallásu ottani tanitó a décsi kir. bünfenyitő törvényszéknek 1877. évi april 17-én ad $\frac{3897}{b.\,ü\ 876.}$ sz. a. kelt s f. évi aug. 22-én 2619. sz. a. törvényszéki bizonylat szerint jogerőre emelkedett itélettel, csalás miatt 6 havi, hetenkint 1 napi böjttel szigoritott börtönbüntetésre itéltetvén, nevezett egyént a néptanitói pályától ezennel mindenkorra eltiltandónak találtam.

Miről a főtisztelendő egyházmegyei hatóság netaláni visszaélés kikerülése czéljából tisztelettel értesittetik. Budapest, 1878. szept. Trefort.

1907
1878

(Petuntur piae symbolae pro templo SS. Cordis Jesu.)

Romae, in monte Esquilino, nova Urbis regio exstructa est, quae hactenus sacris aedibus destituitur, ita ut ingens incolarum numerus debitis religionis officiis vacare absque magna difficultate non possit. Cum itaque templum inibi aedificari oporteat, illudque divino Jesu Christi Cordi consecrandum sit, Emmus Cardinalis, Vicarius Urbis, probante Sanctissimo Domino Nostro Leone XIII. societatum Catholicarum Romae existentium foederationi, a Pio s. m. Papae IX. nuncupatae

commisit, ut pias fidelium oblationes per varias catholici orbis partes colligat, in novam Sacram Aedem impendendas.

Quandoquidem vero statutum est, ut nova Aedes SSmo Cordi Jesu exstruenda in memoriam erigatur Summi Pontificis Pii IX, ita ut apud posteros virtutum Illius ac rerum ab Eo praeclare gestarum futurum sit monumentum, operi, de quo agitur, libenter faveo, neque dubito, quin etiam Ven. Clerus Dioecesis Meae volenti animo collatis suis obolis suffragetur.

Itaque phyliras Mihi per Emmum Cardinalem Vicarium Urbis consignatas, in districtibus, uti extus notatum est (cum ob exiguum earum numerum singulo districtui distinctim submitti non possint) ad rotulum ponendas, cum eo dimitto, ut quivis, summulam, quam in praelaudatum pium finem offerre in corde suo destinaverit, respectivae rubricae inscribat, totali summa una cum phyliris per VADiaconum Districtus, ultimo loco notati, ad Officium meum remittenda.

1908
1878

(Pályázat a kányai k. tanitói állomásra.)

A kányai (Tolnamegye) kántortanitói állomás, Bors János tanitónak Ozorára történt áthelyezése folytán üresedésbe jövén, arra oktober 24-ig pályázat hirdettetik. A folyamodványok kellően felszerelve a kerületi esperesi hivatalhoz Paáriba, (posta Tamási) vagy a kányai plébánoshoz küldendők.

Ez állomás jövedéke: 3 szobából álló tisztességes lakás és szükséges melléképületek, a község által mivelt $^1/_4$ telek föld, $12^1/_4$ hold legelőföld, melyet a tanitó müveltet, minden házaspár után (243 pár) $^2/_4$ mérő rozs = $121^1/_2$ mérő és $12^1/_4$ ter. = 30 frt 39 kr., 6 öl fa, 12 akó bor, ismétlő iskoláért 20 frt. Stóla mintegy tizenöt frt.

Datum, Quinque-Ecclesiis die 3-a Octobris 1878.

**Ferdinandus** m. p.
Episcopus.

Quinque-Ecclesiis, 1878. Typis Lycei-Episcopalis.

# L. J. Ch.!

2042
1878

Carolus Konner parochus Kocsolaensis, diuturnae infirmitati succumbens, die 13-a Octobris a. c. e mortali hac vita ad aeternitatem migravit, anno aetatis suae 50, presbyteratus vero 28. (Carolus Konner mortuus.)

Meminerint cuncti sacerdotes dioecesani, statuta tria Sacra in refrigerium animae defuncti huius confratris ocyus Omnipotenti Deo offerre.

2043
1878

Dum e presbyteris dioecesanis, qui post susceptos sacros ordines inter Capellanos Castrenses reservatos relati sunt, ad praestanda in casu belli caes. regiis copiis servitia spiritualia quosdam probabilius evocari necesse erit; eo fine, ut Mihi rite innotescant & numerus eiusmodi presbyterorum & motiva, quorum fundamento relevatio ab obligatione activa servitia praestandi obtineri potest, provoco hisce cunctos Sacerdotes dioecesanos ad classem Capellanorum Castrensium reservatorum pertinentes, ut annum et diem quo in praeattacta qualitate militiae adscripti fuerunt, et alia ad rem facientia data Mihi sine mora notificent. (A presbyteris inter Capellanos Castrenses relatis quaedam datapostulantur.)

2044
1878

Nexu Intimati Exc. Ministerii quoad salarium officialium status active militantium nuperrime sub No. 1773. pag. 151. communicati, de modo levandi salarium sequens porro emanavit Rescriptum Ministeriale, quod hisce pariter communico. (De levandis salariis Officialium status, ad activa servitia milit. evocatorum.)

A vallás és közoktatási m. k. ministertől. 1068. eln. sz. Méltóságos Püspök ur! Minthogy könnyen megtörténhetik, hogy a mozgositás folytán a hadsereghez behivott állami és megyei tisztviselők és szolgák a hadi élet eseményei miatt polgári illetményeikről szóló nyugtáikat kellő időben az illető fizető pénztárakhoz be nem küldhetik, s igy a f. é. aug. 23-án 802. eln. sz. a. körrendeletem értelmében a kormány által részükre biztositott polgári illetményeikről tényleg nem rendelkezhetnek: — a magy. kir. ministertanács oly czélból, hogy az illetőknek polgári illetményeik felvételét megkönnyitse, f. évi september hó 27-én elhatározta, hogy a mozgositott állami és megyei hivatalnokok és szolgák polgári illetményei, amennyiben személyesen kiállitott nyugtáikat be nem küldik, a fizetési iv felmutatása mellett oly harmadik személyek nyugtáira is kifizettessenek, a kiket az illetők erre a ministeriumhoz intézett folyamodványban, vagy egyéb, — bár a szokásos alakszeszerüségeket nélkülöző irásbeli nyilatkozatokban, illetve levélben meghatalmazottukul kijelölnek.

Mivel továbbá előfordulhat az is, hogy valamely mozgositott hivatalnoktól vagy szolgától a legközelebbi általa még fel nem vett fizetési havi részlet lejárta napjáig sem nyugta, sem meghatalmazás nem érkezik: ily esetben a viszonyok megvizsgálása után kivételesen megengedhető, hogy az egy havi illetményeknek megfelelő járandóságaik, de csak egy izben, azon családtagnak vagy rokonnak is kiszolgáltassanak, a kiről az illető mozgositott tisztviselő vagy szolga gondoskodni tartozik, vagy a kiről az illetőhöz való különös viszonyánál fogva az véleményezhető, hogy az illetményeknek neki való kiszolgáltatása a fizetés felvételére jogosult hivatalnok vagy szolga jóváhagyásával találkozik.

Oly czélból pedig, hogy az államkincstár a mozgositott tisztviselők és szolgák illetményeinek kifizetésénél lehetőleg megóvassék minden károsodástól, mely az által következhetnék be, ha olyanoknak illetményei is kifizettetnének, kik már elhaltak; vagy pedig, ha az egész illetmények kifizettetnének olyanok számára, kik időközben tisztekké kineveztetvén, a katonai havi-dijasok sorába léptek, vagy mint ilyenek nagyobb fizetésbe előléptetve lettek, — a ministertanács czélszerünek találta, hogy minden ministerium az ügyköréhez tartozó mozgósitott tisztviselők és szolgákról ezredparancsnokságok — (a tábori és tartalék ezredek megkülönböztetésével) — szerint osztályzott kimutatásokat küldjön a közös hadügyministeriumhoz, mely ezen kimutatásokat azon utasitással közlendi az illető parancsnokságokkal, hogy egyrészt a fentemlitett kedvezményeket a katonaság tudomására hozzák, másrészt pedig a mozgósitott tisztviselőket és szolgákat a tekintetben tartsák nyilván, hogy ha valamelyik közülök meghal, vagy valamelyiknek állapotában oly változás áll be, mely polgári illetményeinek élvezetére befolyással van, ezt mindig a hadügyministeriumhoz bejelenteni tartozzanak, mely utóbbi azután ezen jelentések tartalmát külön kimutatások utján minden hó vége felé a magy. kir. ministerelnökséggel közlendi.

Van szerencsém erről Méltóságodat fentidézett 802. eln. számú körrendeletem kapcsán szives tudomás, és saját hatáskörében leendő netáni hasonló intézkedés végett értesiteni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását. — Budapesten, 1878. október hó 12-én. Trefort.

2045
1878

Fasciculos „A Katholikus Hitszónok“ sub redactione Dris Ladislai Toldy cooperatoris Budapestiensis in suburbio Tabán menstrue typis edendos, adque id destinatos, ut sermones celeberrimorum oratorum exterorum idiomate hungarico publicentur, tamquam opus usui practico Cleri curati congruum, praesentibus commendo.

Pretium praenumerationale pro integro anno 6 fl, medio a. 3 fl. Redactori submittendum.

1832
1878

(Resultatum examinis synodalis.) Die 27-ma et 28-va Augusti c. a. examen synodale subiverunt: Antonius Gerlich, Franciscus Haragó, Nicolaus Magyar et Georgius Ulákovics, qui omnes ad sexennium sunt approbati; Georgio Ulákovics insuper cum laude approbato et praemio Král-iano honorato.

Terminus futuri examinis synodalis praefigitur in 26-tam et 27-mam Augusti 1879.

2051
1878

A vallás és közoktatási m. kir. Ministertől. 26082. szám. Vasváry László czeczei ref. hitf. leány-tanitó váltóhamisitás bünténye miatt a kir. Curia, mint legfőbb itélőszék által 1877. évi november 13-án 8479. sz. a. itéletével 9 havi börtön büntetésre itéltetvén, nevezett egyént a tanítói pályától ezennel mindenkorra eltiltandónak találtam. (Ladislaus Vasváry a munere docendi privatus.)

Miről az egyházmegyei hatóságot netaláni visszaélés kikerülése czéljából van szerencsém tisztelettel értesiteni.

Budapesten, 1878. évi october hó 13-án. — A minister Ur meghagyásából: Buzogány Áron, ministeri titkár.

2047
1878

A német-máraki plebániához tartozó Herczegszentmárton fiók-községben a kántortanitói állomás üresedésbe jövén, arra ezennel pályázat hirdettetik. A pályázók okmányaikat november hava 30-áig a kerületi tanfelügyelőséghez Villányba küldjék. (Pályázat a h. sz.-mártoni tanitó állomásra.)

Az állománnyal összekötött jövedékek: 2 szobából álló lakás, pincze, istálló, 1 hold beltelek, kültelekben 4 hold szántóföld, melyet a tanitó müveltet.

A községtől: minden háztól $^1/_8$ tiszta buza, $^1/_8$ rozs, és $^1/_8$ morzsolt kukoricza, mely kitesz egyenként $6^1/_2$ pozs. mérőt; minden háztól 25 krt, tehát 26 ház után 6 frt 50 kr. — Minden zsellérpártól 50 kr.; minden tanoncztól egész évre 40 kr. = 12 frt. — Vasárnapi iskolapénz 20 frt. — Minden ház után évenként 1 kocsi trágya a lakosok által az iskola földekre kivíve; ezeken kivül a szükséges malomfuvarok.

Az uradalomtól: 8 pozs. m. kétszeres buza, 4 frt 20 kr. készpénz; 4 öl kemény hasábfa, melyet a község vág és hord, és melylyel az iskola is fütendő. — Stola fejében 3 frt o. é.

2048
1878

A himesházi anyaegyházhoz tartozó Püspök-márok fiókközségi tanitó állomásra f. é. november 28-ig pályázat nyittatik. A pályázók folyamadványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez küldjék M.-Kéményre. (posta: Szederkény.) (Pályázat a püspök-máraki tanitó állomásra.)

Ez állomás jövedéke: $17^1/_2$ mérő kukoricza; $34^1/_4$ mérő gabona; 11 akó bor; párpénz fejében 8 frt 40 kr.; vasárnapi oktatásért 21 frt 50 kr.; tandij fejében 10 frt; az uradalomtól 4 öl fa, melyet a község vág és behord; 100 kéve venyige; 1 szekér széna a községtől, és a temetőben termő széna; 5 hold föld, melyet a község szánt; a szükséges malomfuvar.

2091
1878

Kakasd hitközségben egy önálló altanitói állomás szervezvetvén, erre f. é. november 24-ikeig kizárólag pályázat hirdettetik. Jövedelem 300 f. o. é., mely évnegyedenkint esedékes, s egy szobából álló lakás. — Az illető tanitó köteles leend (Pályázat a kakasdi II-od tanitó állomásra.)

rendes osztályán kivül az egyik ismétlőiskolát is kezelni, ugy a kántortanitónak segédkezni. Tannyelv magyar és német. — Fölhivatnak a pályázók kérvényeiket a kakasdi plébánia hivatalhoz, mint iskolaszék elnökséghez a fen kitett határnapig benyujtani.

(Personalia.) Josephus Szuly, subregens Seminarii minoris nominatus est parochus Berkesdensis.

Aloysius Szalay nominatus est administrator Hirdensis.

Joannes Jozgics nominatus est administrator Kocsolaensis.

Ludovicus Szilvek neopresbyter missus est cooperator ad Babarcz.

Joannes Dvorzsák cooperator valetudinem curat.

Datum Quinque-Ecclesiis die 27-a Octobris 1878.

**Ferdinandus** m. p.
Episcopus.

PEL

Quinque-Ecclesiis, 1878. Typis Lycei-Episcopalis

# L. J. Ch.

1317
1878

Curatia Harcz, per translationem Theodori Komáromy ad beneficium parochiale Hird pastore viduata, usque finem currentis anni 1878. concursui exponitur. (Concursus pro Curatia Harcz.)

Qui animo ducuntur isthoc beneficium curatiale consequendi, recursum suum intra suprafatum terminum Mihi substernant.

2318
1878

A lúcsi anyaegyházhoz tartozó Benge fiókközségben a tanitó-állomás üresedésbe jövén, arra jövő évi január 7-ig pályázat nyittatik. A pályázók a bengei iskolaszékhez intézett folyamodványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez küldjék: Laskafalura. (Pályázat a bengei tanitóállomásra.)

Ez állomás jövedéke: 1) Lakás 2 szoba, konyha, kamara és szükséges gazdasági épülettel; konyha-kert 1400 □ öl. 2) Minden pár után $^1/_8$ kétszeres, $^1/_8$ morzsolt kukoricza, 35 kr. pénzben és egy pint bor. (Van 70 pár.) 3) A községtől 4 öl fa, a bellyei uradalomtól szintén 4 öl, 8 p. m. buza és 4 frt oszt. ért. 4) 9 kataszstralis hold jó minőségü szántóföld, melyet maga a tanitó müveltet. 5) Vasárnapi oktatásért 10 frt o. é. Tannyelv: illyr.

2319
1878

A bátai róm. kath. iskolaszék, iskolájának egy harmadik tanterem kibővitésével, új tanitói állomást szervezett, melynek betöltésére ezennel pályázat hirdettetik. Ezen állomással összekapcsolt évijárulékok: Szabad lakás, 400 frt o. é., 4 öl lágyfa saját használatára s kilátásba helyezett legelőilleték. (Pályázat a bátai III. tanitói állomásra.)

Kik ez állomást elnyerni óhajtják, kellőleg felszerelt folyamodványaikat f. é. dec. 30-ig a szegzárd-kerületi esperesi s tankerületi hivatalhoz intézzék Tolnára.

2320
1878

A miszlai anyaegyházhoz tartozó udvari fiókközségben megüresedett kántortanitói állomásra jövő 1879. évi január 8-ig pályázat hirdettetik. A pályázók folyamodványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez küldjék: Ozorára. (Pályázat az udvari kántortanitói állomásra.)

Ez állomással jár: Két szobából álló tisztességes lakás és minden szükséges melléképület; egy hold házikert; $^1/_2$ telek, melyet a község müvel; 5 hold legelőilleték, melyet a tanitó müveltet; 1 hold kender- és 1 hold káposztaföld, melyeket

a község évenkint kétszer megszánt; 1 hold luczernás, ezt évenkint csak egyszer szántja a község; minden házaspártól $^2/_8$ rozs és 10 kr. (=45—50 mérő és 9—10 frt); minden iskolás gyermektől évnegyedenkint 12 kr.=24—25 frt; minden szőlő birtokostól 2 itcze bor=2 akó; a felsőpéli pusztából minden pár után $^1/_8$ rozs (=5—6 mérő) és 10 kr.=2 frt; az alsó-péli uradalomtól 10 frt o. é.; stola fejében 8—10 frt; 2 öl fa. A tannyelv magyar, de a német nyelvbeni jártasság is megkivántatik. Megjegyzendő, hogy a telek müvelését a község, mint eddig, 40 frttal kész megváltani.

(Personalia) Alexander Leitner, cooperator Quinque-Ecclesiensis ad B. M. V. Purificatam, nominatus est Parochus Kocsolaensis.

Theodorus Komáromy, Curatus Harczensis nominatus est Parochus Hirdensis.

Franciscus Szekeres, cooperator Báttaszékensis nominatus est Administrator Várdombensis.

Eduardus Medgyesy, cooperator Báttaszékensis missus est cooperator Quinque-Ecclesias ad B. M. V. Purif.

Joannes Jozgics, administrator Kocsolaensis missus est cooperator ad Báttaszék.

Alexander Götz, neopresbyter missus est subsidiarius ad Báttaszék.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 30-a Novembris 1878.

**Ferdinandus** m. p.
Episcopus.

Quinque-Ecclesiis, 1878. Typis Lycei-Episcopalis.

# L. J. Ch.

2479
1878

(Statuta in Intimato Exc. Ministerii Nr. 1773. contenta explicantur.)

Nexu Intimati Exc. Ministerii R. H. Cultus & publ. Institutionis quoad salarium Officialium status active militantium emanati et cum Clero Curato huius Dioecesis sub numero 1773/1878 pag. 151. communicati, sequens pariter publico Rescriptum, quo statuta in praelaudato Intimato relata, penitius explicantur:

A vallás és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 1092. eln. sz. — Méltóságos Püspök úr! A hadköteles állami és megyei tisztviselők és szolgák, személyi és szolgálati viszonyainak ideiglenes szabályozása tárgyában f. évi julius hó 18-án 1245. Min. Eln. szám alatt kiadott szabályrendelet egyes határozmányai, melyet Méltóságoddal f. évi augustus hó 23-án 802. eln. sz. a. kelt leiratommal közöltem, különböző magyarázatokra szolgáltatván okot: felkéretett a m. kir. honvédelmi minister úr, hogy mint a kérdés alá jött határozmányok intentióinak legilletékesebb értelmezője, az e tekintetben felmerült kételyek eloszlatása s általában az idézett szabály valódi értelmének megállapitása czéljából, annak értelmezésére nézve felvilágositást nyujtani sziveskedjék. A m. k. honvédelmi minister úrnak f. évi 5876. eln. sz. a. kelt, s a m. k. ministerelnök úrhoz intézett, s ez által velem f. é. 1732. eln. szám alatt közölt átiratához képest a kételyek eloszlatása, illetőleg a téves magyarázatok helyes megállapitása végett a szabályrendeletnek kérdés alá esett, a havidijas katonák (tisztek stb.) sorába tartozó tisztviselőket és szolgákat érintő 3-ik pont egyes kikezdéseiben foglalt határozatokat példákkal tartom legczélszerübbnek felvilágositani.

Ugyanis:

a 3. pont a) alatti kikezdése szerint a nyugdijazásnál vagy ellátásnál számitásba eső polgári illetménynek, vagyis a tényleges fizetésnek és segélydijnak $^1/_3$-ad része, minden körülmény közt, azaz: minden esetben, t. i. akár nőtelen, akár nős vagy családos az illető tisztviselő vagy szolga, tekintet nélkül a katonai és polgári illetmény mennyiségére, — kifizetendő.

Ez igen világos határozat és példa felsorolást nem szükségel.

A b) alatti kikezdés 1-ső része szerint, ha a katonai havidij évi összege, ugy a mellék-illetmények, mint az a) alatti kikezdésben emlitett $^1/_3$-ad rész

beszámitása nélkül, a polgári illetménynél kisebb a különbözet (hiány) az utóbbiból egészitendő ki,

vagyis:

| | |
|---|---|
| ha a katonai havidij évi összege . . . . . | 600 frt. |
| a polgári illetmény . . . . . | 800 „ |
| ez esetben a tisztviselő . . . . . | 600 „ |
| katonai havidij évi összegén felül, az a) kikezdés alatt, a polgári illetményből biztositott $^1/_3$-ad részen, vagyis . . | 266 „ $66^1/_3$ |
| krajczáron kivül, még a b) kikezdés 1-ső része értelmében, a csekélyebb katonai havidij és polgári illetmény közti különbözet kiegészitéseül, utóbbiból még . . . . | 200 frtot |
| összesen tehát | 1066 frt $66^2/_3$ |

krajczárt addig élvez, mig mint mozgositott tényleges katonai szolgálatban áll.

Nevezetes azonban a következő példa, ha t. i. a

| | |
|---|---|
| katonai havidij évi összege . . . . . | 600 frt. |
| a polgári illetmény . . . . . | 2500 „ |
| ez esetben az illető katonai havidij évi összegét. . . . | 600 frtot |
| továbbá polgári illetményéből az a) kikezdés szerint $^1/_3$-adot vagyis . . . . . | 833 frt $33^1/_3$ |
| krajczárt, s ezen felül a 600 frt katonai havidijhoz 2500 frtnyi polgári illetménye kiegészitéseül, utóbbiból még . | 1900 frtot |
| vagyis összesen: | 3333 frt $33^1/_3$ |
| krajczárt, tehát rendes polgári illetménye fejében . . . | 233 „ $33^1/_3$ |

krajczárral többet fog a polgári javadalmazásból élvezni.

Ezen eset, valamint magasabb rangú és még magasabb fizetésü polgári tisztviselőknél előfordulható hasonló esetek oly visszásságok, melyek a törvény (osztrák) tervezőjének szándékában nem fekhettek, mit azon körülmény is igazol, hogy az osztrák törvényjavaslat eredetileg úgy hangzott:

§. 6. Punkt 4. Absatz a) „unter allen Umständen wenigstens einen Drittheil“ stb., ezen wenigstens szót azonban az ottani törvényhozó testület az 1878-ik évi junius 22-ki törvényből szándékosan törölte, s ennek következtében az egyenlőség miatt a julius 18-iki magyar szabályrendeletbe is felvétetvén, már köztudomásra jutottak, a kormány tekintélyének és a közös hadsereg tagjai illetékeinek a monarchia mindkét felében szükséges egyenlősége különbeni megsértése nélkül többé tehát nem is módosithatók, de másrészt oly anomaliák, melyek csak elvétve a legritkább esetben, és pedig az állam alig érezhető kára nélkül fordulhatnak elő, a mellett azonban a véradót leszolgáló tisztviselő előnyére s nagyobb buzditására s mintegy jutalmazására szolgálnak.

A b) kikezdés 2-ik része értelmében, ha a katonai havidij évi összege, a polgári illetmény évi összegével egyenlő vagy magasabb, ez esetben a polgári illetményből csak az a) kikezdés szerint minden esetre (minden körülmény közt) biztositott $^1/_3$-ad fizetendő.

A példák következők:

1. Mindkét illetmény egyenlő

ugymint:

| | |
|---|---|
| a katonai havidij évi összege . . . . . | 600 frt. |
| a polgári illetmény. . . . . | 600 „ |
| ekkor az illető a . . . . . | 600 frt. |
| katonai havidijon kivül, polgári illetményéből csak is $^1/_3$-adnak, vagyis . . . . . | 200 frtnak |
| összesen: | 800 frtnak |

élvezetére van jogositva.

2) a katonai havidij évi összege magasabb mint a polgári illetmény,

ugymint:

| | |
|---|---|
| katonai havidij évi összege . . . . . | 1200 frt. |
| polgári illetmény . . . . . | 600 „ |
| ekkor a tisztviselő, katonai havidija évi összegét. . . . | 1200 frtot |
| és polgári illetménynek csak $^1/_3$-dát vagyis . . . . . | 200 frtot |
| összesen: | 1400 frtot |

élvez, azaz: polgári fizetéséből 400 frt levonatik, illetőleg ezen utóbbi részösszegnek kifizetése a pénztárnál betiltatik.

A c) kikezdés ugy 1-ső mint 2-ik része csupán a nős vagy családos és háztartással biró tisztviselőket és szolgákat illeti.

Ennek 1-ső része szerint, kinek neje vagy törvényes gyermeke van s háztartást viszen, a lakpénz és természetben járó illetmények élvezetében meghagyatik stb.

A 2-ik rész szerint a fizetésből és (nyugdijból) bérből vagy segélydijból a b) kikezdés alatti (igazabban a b) kikezdés 2-ik részében érintett) levonás csak az esetben rendelhető el, ha a polgári illetmény, a katonai havidij évi összegével együtt véve 1200 frtot meghalad, vagyis ha

| | |
|---|---|
| a katonai havidij évi összege . . . . . | 900 frt. |
| a polgári illetmény szintén . . . . . | 900 „ |

ekkor a járandóságok ezek:

| | |
|---|---|
| katonai havidij évi összege . . . . . | 900 frt. |
| a polgári illetményből csak is az a) kikezdés szerint minden körülmény közt biztositott $^1/_3$ vagyis . . . . . | 300 „ |
| összesen . | 1200 frt. |

minthogy ezen összeget a két járandóság együttvéve meg nem haladhatja.

Az 1200 frton felül azonban a nős vagy családos tisztviselő a lakpénzt stb. is élvezi még.

másik példa:

| | |
|---|---|
| A katonai havidij évi összege . . . . . | 900 frt. |
| a polgári illetmény. . . . . | 500 „ |

ez esetben következő illetmények járnak, úgymint:

| | | |
|---|---|---|
| katonai havidij évi összege . . . . . | 900 | „ |
| az a) kikezdés szerint a polgári illetmény $^1/_3$-da vagyis . | 166 | „ $66^2/_3$ kr. |
| s a mennyiben ezen két fizetés együttvéve csak. . . . | 1076 frt. | $66^2/_3$ kr. |
| teszen, a b) kikezdés 1-ső része értelmében a polgári 500 frtnyi illetményből az 1200 frt. kiegészitéseül még . . | 133 frt. | $33^1/_3$ kr. |
| vagyis összesen: | 1200 frt. | |
| s a lakpénz stb. járandóság is utalványozandó és kifizetendő, vagyis a mennyiben a katonai illetmény . . . . | 900 frt. | |
| és a polgári illetmény. . . . . | 500 „ | |
| együtt véve: | 1400 frtot | |
| tévén, az 1200 frtot meghaladó . . . . . | 200 frt. | |

levonandó, illetőleg a pénztárnál beállitandó lészen.

Harmadik példa:

| | | |
|---|---|---|
| ha a katonai havidij évi összege csak . . . . . | 600 frt. | |
| ellenben a polgári illetmény . . . . . | 1200 „ | |
| ekkor az illetőnek a katonai havidij éve . . . . . | 600 frtnyi | |
| összegére, az a) kikezdés szerint polgári illetményének biztositott $^1/_3$-dára vagyis . . . . . | 400 frt. | |
| a b) kikezdés 1-ső része szerint az 1200 frt. illetménye kiegészitéseül . . . . . | 600 frtra | |
| összesen: | 1600 frtra | |

és lakpénz stb. járandóságára is van igénye.

Megjegyzem továbbá, hogy a létszám felemelés következtében behivott tisztviselők és szolgák, amennyiben ily behivás a mozgósitással egy természetü, sőt ennek következménye, szintén az 1878-ik évi julius hó 18-iki szabályrendelet értelmében való elbánás alá esnek, ellenben azok, kik egyéb szolgálatra hivattak be, és kik a szabályrendelet 2-ik pontjának 3-ik kikezdése szerint a törvényes egy évi vagy ennél hosszabb idő tartamú tényleges katonai szolgálatukat még ki nem töltötték, fizetést (nyugdijat stb.) nem, hanem csak is bizonyos ellátást élvezhetnek.

A többször idézett szabályrendelet kiegészitéseül megemlitem még, miszerint a nem terhes illetmények közé a müködési pótlékok nem tartoznak, vagyis ezek terhes illetményekül tekintendők.

Végül megjegyzem, hogy a katonai (honvéd) szolgálatra behivott tisztviselők és szolgák illetékeinek bármi változása esetében, a régi polgári illeték beszüntetendő, az uj pedig külön utalványozandó, és a számvevőségek az illető tisztviselőknek vagy szolgáknak járó katonai havidij évi összegét, egészen figyelmen kivül hagyva, a polgári illetékekre vezetett birói letiltások következtében eszközlendő levonásoknál, és pedig nem a beállitott tehát egy időre megszünt régi, hanem egyedül az ujonan utalványozott polgári illetmény összegét véve a tényleges fizetés stb. alapjául, — szorosan az 1876-ik évi XXXI. t. cz. korlátaihoz illetőleg ennek 8-ik szakasza 2-ik kikezdésében emlitett esetekben, az 1878-ik évi LIV-ik t. cz. 399. szakaszhoz alkalmazkodjanak.

Miről van szerencsém Méltóságodat többször idézett leiratom kapcsán szives tudomás és további intézkedés végett értesiteni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

Budapesten, 1878. évi deczember hó 11. — Trefort.

2478
1878

(Provocantur Directores institutorum litterariorum, ad partem capiendam in exhibitione regnicolari Alba-Regalensi.)

A fehérmegyei kir. tanfelügyelő, mint a Székes-Fehérvárott rendezendő országos közkiállitás XII. csoportjának, vagyis a tanszerek, tudomány- és szépmüvészeti tárgycsoport elnöke, azon kérelemmel fordult hozzám, hogy a főhatóságom alá tartozó tanintézetek igazgatóit e kiállitásbani részvétre felhinám.

Minek kapcsán felhivom az érdekletteket, hogy, ha a tanügy érdekében e kiállitás emelésére jelentékenyebb tárgyakat küldeni czélszerünek vélnék, ezeket 1879. évi marczius 1-ig a fehérvári közkiállitás bizottságához beküldjék, szem előtt tartván a következőket:

Kivonat a székesfehérvári 1879-iki országos kiállitás általános szabályzatából.

1. A székesfehérvári 1879-iki országos ipar-, termény- és állatkiállitás József főherczeg Ő cs. kir. Fenségének fővédnöksége s Fehérmegye és Székesfehérvár köztörvényhatóságának pártfogása alatt áll.

2. A kiállitás szellemi részére, nevezetesen az intéző és vezénylő közegek közti érintkezésre vonatkozó levelezések: „Az országos kiállitási végrehajtó-bizottság elnökségéhez Székesfehérvárott“ intézendők.

3. A kiállitás Székesfehérvár területén a polgári lövölde és méntelep helyiségeiben s ezek szomszédságában levő szabadtéren rendeztetik. A kiállitásra rendelkezés alatt áll 4284 □ méter fedél alatti tér — és pedig a méntelep helyiségeiben 3813 □ méter, a lövöldei helyiségekben 471 □ méter; — továbbá 40748 □ szabadtér — és pedig a méntelep udvaraiban 19611, a méntelep udvarain kivül 17526, a polgári lövöldében 3611 □ méter. Szükség esetén a szabadtéreken ideiglenes épületek emeltetnek.

4. A kiállitás 1879-ik évi május hó 10-én nyittatik meg s tart bezárólag junius hó 15-ig. — Az állatkiállitás junius hó 1-én nyittatik meg s tart a kiállitás bezártáig.

5. Kiállithatók Magyarhon és kapcsolt részeinek erre méltó mü- és terményczikkei, szépmüvészeti és régészeti tárgyai, tanszerei és iskolai munkálatai, állatai, gép- és gazdasági eszközei; kizárva csak a robbanó és tüzveszélyes tárgyak vannak. Elfogadtatnak külföldi gyártmányok is, de ezek kiállitási díjra igénynyel nem bírnak.

6. A bejelentések 1878-ik évi julius hó elejétől egész 1879-ik évi márczius hó 1-éig fogadtatnak el; az ezen határidőn tul bejelentett tárgyak elfogadása iránt — a mennyiben a tér engedi — a végrehajtó bizottság esetről-esetre határoz.

7. A kellő időben bejelentett tárgyak 1879-ik évi április hó 20-ig küldendők be.

8. A kiállitás tiszta jövedelme országos, megyei és városi jótékonyczélokra fog fordittatni.

9. A kiállitóknak a szokásos bejelentési iv megküldetik. A haza összes vasuti vonalain nyerendő szállitási árkedvezmény a kiállitókkal annak idején közöltetni fog.

10. A térdíj fele a tárgyak bejelentésekor, a másik fele a tárgyak beküldésekor fizetendő; és pedig a kiállitásra rendelt termekben és szobákban:

1. a) szabadon álló tér □ méterenként . . . . . 4 frt. — kr.
   b) fal mellett egy folyó méterért $1^1/_2$ méter magasságig 2 „ — „
   c) ugyanaz $1^1/_2$ méternél magasabb, a 2 frton kivül még 1 „ — „
2. Folyosókon 1 folyó méter:
   a) $1^1/_2$ méter magasságig . . . . . 1 „ — „
   b) annál magasabb még. . . . . — „ 50 „
3. Ideiglenes épületekben □ méter. . . . . 2 „ — „
4. Szabadtéren □ méter . . . . . 1 „ — „

Asztalokat a bizottság díj nélkül ád, a kiállitó csak az elfoglalt térséget fizeti. Kivánatra a bejelentő terhére állványok is készíttetnek.

11. A kiállitóknak jogukban áll, czégjük vagy nevök után azon bárminemü segédmunkások neveit felirni, kik a kiállított tárgyak készitésénél kitüntek.

12. A kiállitás 17 csoportra osztatik, a következő osztályozással:

I. Erdőtermények és félkészítmények — nehezebb fa-ipar. — II. Bányatermények és félkészitmények — nehezebb ércz-ipar. Nemkülönben üveg-, gyurma-, agyag- és kő-ipar. — III. Mezőgazdasági termények és félkészítmények, kert-ipar. — IV. Malom-ipar és élelmi czikkek. — V. Szesz-ipar, borok és egyéb szeszes italok. — VI. Fonó-, szövő-ipar, ruházati tárgyak. — VII. Háztartási és butor-ipar. — VIII. Vas-ipar. — IX. Nemes ércz, nemes kő- és fém-ipar. — X. Bőr-, csont- és kaucsuktárgyak. — XI. Műipar és zenészeti tárgyak. — XII. Közmivelődési tárgyak, tanszerek, tudományi és szépmüvészeti tárgyak. — XIII. Gazdasági eszközök, iparos szerszámok és kézi gépek. — XIV. Gépek, gőz-, viz- és lóerőre. — XV. Halászati, hajózási és vízépitészeti tárgyak. — XVI. Állattenyésztés, állat-kiállitás. — XVII. Régészeti tárgyak és müemlék-kiállitás.

13. Minden kiállítónak joga van külön képviselőt tartani. Egyébiránt a kiállitás minden mozzanatáról a „Székesfehérvár“ czimü lap, mint a kiállitás hivatalos közlönye, gyors és hiteles tudósitást adand.

14. Az orsz. magy. iparegyesület javaslatkép birálati szabályokat dolgozott ki, a birálati rendszer és a kiosztandó érmek illetőleg okmányok tárgyában.

15. A kiállítók s ezek munkásai, valamint a rendezésnél közremüködő tagok állandó szabad-jegyet nyernek. — A látogató közönség részére érvényes 50 kros bemeneti-jegyek adatnak. Beigazolt munkások és 14 éven alóli gyermekek, ipartanonczok és szolgálatban levő katonák (őrmestertől lefelé) féláru jegyeket nyernek. Ünnepélyes alkalmakkor a belépti-díj 1 frt.

16. A kiállítók, ha kötelezettségeiknek eleget tettek, tartoznak tárgyaik eltávolitásáról a bezárási naptól számitandó 20 nap alatt intézkedni; ezen időn tul el nem vitt tárgyak a kiállitó terhére beraktároztatnak.

17. A kiállított tárgyak tűz elleni biztositását — a kiállító terhére — a végrehajtó bizottság eszközli.

Az 1879-ik évi székesfehérvári országos kiállítás végrehajtó bizottságának 1878-ik évi aprilis hó 3-án tartott üléséből. — Manhold Antal, kiállítási titkár; Havranek József, kiállítási h. elnök; Gr. Zichy Jenő, kiállítási elnök.

2364
1878

(Pályázat a mocsoládi kántor-tanitói állomásra.)

A mocsoládi kántor-tanitói állomás üresedésbe jövén, arra folyó 1879. évi január 21-ig pályázat nyittatik. A pályázók folyamodványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez intézzék Mágocsra (Baranya m.)

Ezen tanitói állománnyal összekötött jövedelem a következő:

1. Két szobából álló lakás, a szükséges melléképületekkel és konyha-kerttel. — 2. 25 p. mérő buza, és 15 mérő rozs a néptől és 16 frt. párpénz. — 3. Tandíj fejében 16 frt., vasárnapi oktatásért pedig 25 frt. — 4. Minden szőllő-birtokos pár után 4 itcze bor=7 akó. — 5. 4 öl tüzelő fa az uradalmi erdőből, melyet a közönség vág és hazahord. — 6. Egy negyed kültelek, mely áll 6 hold szántóföld és 2 hold rétből, a földet a község szántja, a rétet szintén a község kaszálja, a gyüjtés és hazahordás a tanitó gondja. — Végre három hold legelő illeték és 1 hold kenderföld. — Oktatási nyelv: magyar.

2481
1878

(Pályázat a német-egregyi tanitói állomásra.)

A jánosi-i anyaegyházkoz tartozó Német-Egregy fiókközségben a tanitó-állomás üresedésbe jövén, annak betöltésére f. é. január 28-ig pályázat nyittatik. A pályázók folyamodványaikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez intézzék Mágocsra. (Baranya m.)

Ez állomás jövedéke: 1) minden házas pártól 2 nyolczada rozs=24 p. mérő. — 2) 10 kr.=4 frt. 80 kr. — 3) Két itcze bor, körülbelől=2 akó. 4) Minden tanoncz után 17 kr.=5 frt. 44 kr. — 5) Vasárnapi oktatásért 20 frt. Továbbá fél hold rét, házikert és belső telek 1 hold, $^1/_4$ hold kenderföld, mit a község müvel; ezenkivül 14 hold szántóföld egy tagban, melyet a tanitó tulajdon költségén müveltet. Végre 10 öl fa az uradalmi erdőből, melyet a község vág, és haza hord. Stola illeték mintegy 4 forint. A tannyelv: német.

Datum Quinque-Ecclesiis die 31-a Decembris 1878.

**Ferdinandus**, m. p.
Episcopus.

Quinque-Ecclesiis, 1878. Typis Lycei-Episcopalis.